

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Gülşen HOCANIN'a ait K.K.T.C., Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Eğitimin Karşılaştırılması adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN

14 - 2085 m

Üye: Doç Dr. Halil AYTEKİN

Üye: Yard. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY

Üye: Yard. Doç. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

7. 04. 2004

Doç. Dr. Ahmet Pehlivan

Ens. Mtd. Yrd.

ÖNSÖZ

Bu araştırma ile, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde uygulanan mesleki teknik eğitim, çeşitli açılardan incelenmiş ve ülkemizle karşılaştırılarak bize uygun olabilecek çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Bu çalışmaya beni yönlendiren ve destekleyen danışmanım Yrd. Doç Dr. Hüseyin Uzunboylu' ya teşekkür ederim.

Kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan, önerileri ile çalışmama yön veren Prof. Dr. Hıfzı Doğan' a teşekkür ederim.

Gösterdiği anlayış ve sabır için canım kızım Pembe' ye teşekkür ederim.

Lefkoşa,

2004.

ÖZET

Bu çalışmadaki amaç Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan mesleki teknik eğitimin çeşitli yönleri ile karşılaştırılması, benzerlik ve farklılıkların ortaya konması ve ülkemizde bu yönde var olan sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

Mesleki Teknik Eğitim, sektöre ara eleman yetiştirmeyi hedeflemektedir. Günümüzde nitelikli ara eleman ihtiyacı hızla artmaktadır. Bu nedenle mesleki teknik eğitim önem kazanmıştır. Mesleki teknik eğitim, sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yenilenmeli ve geliştirilmelidir.

İlk bölümde tezin konusuna kısa bir giriş yapılmış, amaç, problem durumu ortaya konmuştur. İkinci bölümde araştırma modeli, veri toplama yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde K.K.T.C., Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki teknik eğitim, nüfus, öğretmen, öğrenci, okul-bölüm, yatay- dikey geçiş durumları, staj, yerel yönetimlerin rolü-yetkisi, çıraklık, değerlendirme durumları yönünden karşılaştırılmıştır. Dördüncü bölümde elde edilen sonuçlara çözüm önerileri getirilmiştir.

ABSTRACT

The main objective of this thesis is to compare different aspects of the vocational education administered in the Turkish Republic of Northern Cyprus, Turkey and the European Union. It is intended to put forward the differences and the similarities in order to provide solutions to our country's problems in this respect.

Vocational education educates personnel for the sector. Currently, there is an increasing demand for qualified personnel and consequently, the importance of vocational education is also steadily increasing. Vocational education must be dynamic to meet the sector's changing demands.

The first part of thesis contains a brief introduction to the topic and the problem statement. The second part contains the research model and data collection procedure. In the third part, comparisons in terms of vocational education, population, teachers, students, schools, transfer, training and the effect of local administration of the TRNC, Turkey and EU is included. The fourth part contains proposals for possible solutions in light of the data collected.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BÖLÜM I.....	1
Giriş	1
Problem.....	1
Amaç.....	5
Önem.....	7
Sınırlılıklar	7
Varsayımlar.....	8
Tanımlar ve Kısaltmalar	8
BÖLÜM II	11
YÖNTEM	11
Araştırma Modeli.....	11
Verilerin Toplanması	11
BÖLÜM III	13
BULGULAR VE YORUMLAR.....	13
I. Nüfus Durumu	13
II. Öğretmen Durumu.....	16
III. Öğrenci Durumu	24
IV. Okul Türü ve Sayısı	33
VI. Yatay-Dikey Geçiş Durumları	61
VII. Uygulama Durumları.....	90
VIII. Eğitim Süreleri	96
XV. Yerel Yönetimlerin Rolü-Yetkisi	105

XI. Çıraklık	112
XII. Değerlendirme Durumları	119
BÖLÜM IV.....	126
ÖZET VE ÖNERİLER	126
Özet.....	126
Öneriler	128
KAYNAKÇA.....	130
EKLER.....	139
Ek 1: Araştırmaya Alınan Ülkelerin Siyasi ve Ekonomik Durumları	139
Ek 2: Ülkelerin Mali durumları ve Eğitime Ayırdıkları Pay	144
Ek: 3 Çalışma ile ilgili yapılan ön anket çalışması.....	147

TABLO DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1: Nüfus Durumu	13
Tablo 2: Almanya Okul türü ve sayısı	32
Tablo 3: Avusturya Okul türü ve Sayısı	34
Tablo 4: Belçika okul türü ve sayısı.....	36
Tablo 5: Danimarka okul türü ve sayısı	38
Tablo 6: Finlandiya okul türü ve sayısı.....	39
Tablo 7: Fransa okul türü ve sayısı	40
Tablo 8: Hollanda okul türü ve sayısı	42
Tablo 9: İngiltere okul türü ve sayısı	43
Tablo 10: İrlanda okul türü ve sayısı	44
Tablo 11: İspanya okul türü ve sayısı	46
Tablo 12: İsveç okul türü ve sayısı	47
Tablo 13: İtalya okul türü ve sayısı.....	48
Tablo 14: K.K.T.C. okul türü ve sayısı.....	49
Tablo 15: Lüksemburg okul türü ve sayısı	51
Tablo 16: Portekiz okul türü ve sayısı	52
Tablo 17: Türkiye okul türü ve sayısı	53
Tablo 18: Yunanistan okul türü ve sayısı	57
Tablo 36: Ülkelere Göre Eğitim Bütçesi.....	144

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 19: Almanya Eğitim Şeması	61
Şekil 20: Avusturya Eğitim Şeması	63
Şekil 21: Belçika Eğitim Şeması.....	64
Şekil 22: Danimarka Eğitim Şeması	66
Şekil 23: Finlandiya Eğitim Şeması.....	68
Şekil 24: Fransa Eğitim Şeması	70
Şekil 25: Hollanda Eğitim Şeması	71
Şekil 26: İngiltere Eğitim Şeması	73
Şekil 27: İrlanda Eğitim Şeması	74
Şekil 28: İspanya Eğitim Şeması	76
Şekil 29: İsveç Eğitim Şeması	78
Şekil 30: İtalya Eğitim Şeması.....	80
Şekil 31: K.K.T.C Eğitim Şeması.....	82
Şekil 32: Lüksemburg Eğitim Şeması.....	83
Şekil 33: Portekiz Eğitim Şeması	85
Şekil 34: Türkiye Eğitim Şeması	86
Şekil 35: Yunanistan Eğitim Şeması.....	87

BÖLÜM I

Giriş

Bu bölümde ele alınan problem, önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve araştırmada kullanılan bazı kavramların tanımları verilmektedir.

Problem

Bilgi, bugün uzmanların deyişi ile, her yıl, bir kat daha artmaktadır. Bu hızlı değişim sürecinde, globalleşen dünyada, gümrük duvarlarının kalkması, serbest dolaşım ve ticaret imkanlarının yaygınlaşması, ülkelerin rekabetçi dünyada yerlerini almada yetişmiş nitelikli insan kaynağı, en temel rekabet gücü olarak görülmektedir.

Gençlerin, uluslararası iş gücü piyasalarında, aranan niteliklere sahip bireyler olarak yetişebilmelerinde, uygulanacak yaklaşımlar bu güne kadar uygulananlardan farklılık göstermektedir (*Doğan, 1997*).

Çok hızlı gelişme ve değişmelerin yaşandığı günümüzde, işsizlik ve istihdam gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunları arasında yer almaktadır. Ayrıca, küreselleşme, ekonomilerin uluslararası ve kıyasıya rekabet ortamı, firmaları, insan kaynaklarını geliştirerek ve etkili kullanarak verimlilik artışı sağlamaya, ürettikleri mal ve hizmetlerin kalitesini geliştirmeye zorlamaktadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmenin en önemli araçlarından biri etkin, mesleki ve teknik öğretimdir.

Günümüzde bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi ve ilerlemesi ülkenin sahip olduğu nitelikli insan gücüne bağlı görünmektedir. Nitelikli insan gücü nitelikli eğitimin sonucudur (*Büyükkaragöz ve Çivi, 1996*).

Sadece yaşam tarzımızı ve standartlarımızı belli ölçüde değiştirmekle kalmayıp, yaşam çizgimizi belirleyen, meslek seçiminin üzerinde önemle durulmalıdır (*Milli Eğitim Dergisi, 2000*).

Mesleki eğitim, bireye, iş hayatındaki belirli bir meslek ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim sürecidir (Doğan, Ulusoy, Hacıoğlu, 1997).

Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Eğitime, ayrı bir önem vermiş ve konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Bir taraftan bilgisizliği gidermeye uğraşırken, diğer taraftan da yurt çocuklarını sosyal ve ekonomik alanlarda, etkili ve verimli kılabilmek için, zorunlu olan, temel bilgiler, uygulamalı bir şekilde öğretme yöntemi, Milli Eğitimimizin ana kuralı olmalıdır.”* (Metargem, 1995).

Ülkemizde yaşayan her kişiye, daha iyi bir yaşam vaadedebilmemiz için, kaliteli mal ve hizmet sunmalıyız. Bunu yapabilmenin yolu ise iyi bir mesleki teknik eğitimden geçer.

Mesleki ve Teknik Eğitim, belirli uzmanlık alanında bulunduğu çağda, geçerli olan yeterlilikleri kazandırmaya yönelmiş bir eğitimidir (Doğan, 1997).

Ülkeler arasında çok yönlü ekonomik ve kültürel ilişkiler her geçen gün gelişmektedir. Her ülke kendi ekonomik, sosyal, politik ve kültürel özelliklerine göre kendi eğitim sistemini geliştirmelidir. Bu nedenle, başka ülkelerin eğitim sistemlerini aynen almak ve uygulamak doğru değildir. Buna rağmen, özellikle gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden yararlanmak da kaçınılmazdır.

Bilindiği gibi dünyamız hızla değişmektedir. İletişim sayesinde dünyamız küçülmüş, tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da olaylar, sorunlar, çözüm önerileri uluslararası bir nitelik kazanmıştır.

Dünya kamuoyu sayesinde, uluslar, kendileri ile ilgili karar alırken diğer ülkelerdeki durumları da incelemekte, olumlu yönlerini kendi bünyelerine uygunluk oranında yansıtmaktadırlar.

Mesleki ve Teknik öğretim; etkinliğini sürdürebilmek için iş dünyasının taleplerine uygun, çağdaş bilim ve teknolojik metodları bilen, yorumlayan, kullanan,

geliştiren ve alanındaki yeniliklere kısa sürede uyum sağlayabilen, insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadır.

Eğitimde atılımların yapılabilmesi, okulların gereken donanıma sahip olması, teknolojinin okullara yansıtılması, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yön verecek alt yapı için, ekonomik yönden ülkelerin eğitime gereken önemi vermesi gerekmektedir.

Mesleki Teknik Eğitim, araç-gereç kullanmayı gerektiren bir yapılanmaya sahiptir. Bu durumda da maliyet açısından diğer bölümlere göre artı bir girdi gerektirmektedir. 2002-2003 öğretim yılı, METGE projesi kapsamında yapılan çalışmada aylık öğrenci maliyeti AML (Atatürk Meslek Lisesi) için 324, 211,111 HTL (Haydarpaşa Ticaret Lisesi) için 364,763,000 SSEML (Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi) için 333,362,118 Türk Lirası olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda devlet, eğitime ayırdığı payı artırmalı, eğitim kurumu kendi bünyesinde de ayrılan paydan mesleki ve teknik eğitimin daha çok yararlanmasını sağlamalıdır. AB ülkeleri eğitime gereken bütçeyi ayırabilmektedirler. K.K.T.C. ve Türkiye’ de ise bütçeden eğitime dolayısı ile mesleki teknik eğitime ayrılan bütçe, oran olarak büyük bir farklılık göstermese de % 80-90’ ı personel maaşlarına ayrıldığı için eğitime yatırım yapılamamaktadır. (Ek-2.’ de ülkelerin GSMH ve eğitime ayırdıkları miktarlar verilmiştir).

K.K.T.C. de mesleki ve teknik eğitimde var olan sorunların giderilmesi için, mesleki tekniğe gereken önemin verilmesi yönünde, eğitim şuralarında, parti programlarında karar alınmıştır.

Öğrencilerin, bir yaşam boyu geçimini sağlayacak, mesleğini severek yapacak, günümüzde ve gelecekte geçerliliğini tayin edebilecek ve mutlu bireylerin yetiştirilmesi için mesleki ve teknik eğitimin önemi yadsınamaz.

Andre Malraux “Her düşünce, bir eylem taslağıdır.” diyerek karşılaştırmalı eğitimin önemini açıklamaktadır (Türkoğlu, 1998).

Türkiye’nin AB (Avrupa Birliği) ile bütünleşme süreci, Avrupa Konseyi, NATO ve OECD gibi siyasi, askeri ve ekonomik örgütlere üye olmakla başlamıştır.

Türkiye AET' ye üye olmak için Temmuz 1959' da başvurmuş ve 1963 yılında imzalanan antlaşma ile hazırlık, geçiş ve sonul dönem olmak üzere kademelendirilmiştir. Nisan 1987' de Türkiye AB' ye tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. AB ile ilişkiler Ocak 1999' da oluşturulan Gümrük Birliği ile yeni bir boyutta şekillenmiştir. Türkiye Aralık 1999' da Helsinki de yapılan AB Konseyi' nde oybirliği ile AB' ye aday ülke olarak kabul edilmiştir. Zirve kararları çerçevesinde Aralık 2000' de Türkiye Katılım Ortaklığı Belgesi Kabul edilmiştir. AB aday ülkeleri ile ilgili her yıl İlerleme Raporları ve Strateji Belgesi hazırlanmaktadır. Türkiye'ye ilişkin hazırlanan İlerleme raporu ve strateji belgesinde Kopenhag Siyasi ve Ekonomik Kriterlerini taşımadığı belirtilmiştir. Bu konuda atılması gereken birçok adımın olduğu vurgulanmıştır. Güneydoğu ve Kıbrıs' ta bu kriterler içerisinde yer almaktadır.

13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti "Leonardo da Vinci, Sokrates ve Youth, For Evrope programına alınmasına karşın buna uygun yeterli çalışmalar yapılamadığı için bu olanaklardan yararlanamamaktadır. Mesleki Teknik Eğitimde kabul edilen projeler yasal yönden desteklenememektedir. Üyelik için uyum çalışmalarının yapılması ve bunun için hızlı adımların atılması gereklidir. Türkiye bunun için yasal yönden çalışmalarını 2002-2004 yıllarında hızlandırmış, AB tam üyelik hedefini çizmiştir.

Güney Kıbrıs'ın 1 Mayıs 2004' de AB'ine tam üye olacak olması Kıbrıs sorununa ayrı bir önem kazandırmıştır. Sınır kapılarının açılması, Türkiye' nin AB'ine üyeliği için Kıbrıs sorununu çözmek istemesi ve çözüm halinde K.K.T.C. 'nin de Güney Kıbrıs ile birlikte AB'ye alınacak olması, ülkemizde, AB uyum çalışmalarının yapılmasını gerekli kılmıştır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da uyum çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Ülkelerin özellikle nitelikli insan gücü ihtiyacı artarken bunu sağlayacak olan mesleki teknik eğitimde bu çalışmaların yapılması ve AB ülkeleri için var olan standartların yakalanması gereklidir. Ada toplumu olmamız nedeniyle her zaman karşı karşıya kaldığımız işsizlik ve göçlerin çözümünde de mesleki

teknik eğitim önemlidir. Gençlerin nitelikli işlerde çalışabilmesi ancak belirlenen standartların yakalanması ile mümkün olabilecektir.

Bu çalışma ile, K.K.T.C.'inde uygulanan mesleki teknik eğitim, Türkiye ve AB ülkelerinde var olan mesleki teknik eğitim ile karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışma ile gençlerimize kazandırılması gereken nitelik ve standartların incelenen parametrelerde nasıl olması gerektiği konusunda bulgulara yer verilmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, K.K.T.C, Türkiye ve AB ülkelerinde şu anda uygulanan mesleki teknik eğitimi çeşitli yönleri ile inceleyip, bezerlikleri ve farklılıkları belirlemek ve meslek eğitiminde var olan değişimleri ortaya koyarak, kendi ülkemizde mesleki ve teknik eğitim ile ilgili çeşitli çözüm önerileri getirmektir.

Bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. 15-18 yaş öğrencilerinin genel nüfusa ve öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları nasıldır?
2. Meslek okullarında öğretmen olarak görev yapabilmek için hangi özellikler aranmaktadır?
3. Meslek okullarına girebilmek için öğrencilerin hangi özellikleri taşıması gerekir?
4. Meslek okullarının, ülkelere göre sayısı ve türü, bu okullarda yer alan bölümler ve bu bölümlerin ekonomik sektörlerle olan ilişkisi nasıldır?
5. Okullar veya bölümler arası yatay-dikey geçişler nasıl yapılmaktadır?

6. Meslek okullarında bölümlere göre uygulama durumları (staj süresi, vb.) nasıldır?
7. Ükelere göre meslek okullarında eğitim süreleri nasıl değişmektedir?
8. Ükelere göre meslek okullarında yerel yönetimlerin rolü ve yetkisi nasıldır?
9. Ükelere göre çıraklık eğitimi nasıldır?
10. Ükelere göre öğrenci değerlendirilmesi nasıl yapılmaktadır?
11. Değerlendirme sonucu verilen belgeler nelerdir?

Önem

Bu çalışma ile;

- Eğitim yöneticileri AB ülkelerinde mesleki teknik eğitim alanında uygulanan değişik yöntem ve yaklaşımları bulabilecek ve eğitim politikalarının oluşumuna katkı koyabilecektir.
- Araştırmacılar, değişik parametrelerde çalışılan bu çalışmadan bilimsel bulguları değerlendirebilecek, çalışma bulgularından istediği oranda yararlanabilecektir.
- AB ile ilgili çalışmalar yapan kişiler, mesleki teknik eğitim alanında istenilen bilgilere, kaynaklara bu çalışma ile ulaşabilecektir.
- Mesleki Teknik Eğitim alanı ile ilgili kişiler, bu alanda çeşitli ülkelerde yapılan değişik yöntemleri ve uygulamaları izleyebilecek, çalışmalara ulaşabileceklerdir. K.K.T.C., Türkiye ve AB ülkelerini kapsayan bu çalışma ile değişik parametrelerde incelenen konularda ortaya konan bulgular ile yaşanan sorunlara çeşitli çözüm yolları getirebileceklerdir.
- Öğretmenler AB ve Türkiye de kendileri ile ilgili olan değişiklikleri belirleyebilecek, kendi gelişimleri için bu çalışmadaki bulgulardan yararlanabileceklerdir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma K.K.T.C, Türkiye ve AB'nin üye ülkeleri (Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan) ile,
2. Yöntem açısından literatür taraması ile,

3. Zaman açısından 2003 Mart - 2004 Ocak ayları arasındaki süre ile,

Varsayımlar

1. AB ülkelerinin Mesleki Teknik Eğitim sistemleri, dünyada en gelişmiş sistemlerdir.
2. Bu çalışma bulguları ile K.K.T.C. Mesleki Teknik Eğitime yön verilebilecektir.

Tanımlar ve Kısaltmalar

A: Apprenticeship. (Middle Class). Ortaseviye çıraklık.

AB: Avrupa Birliği

AET: Avrupa Ortak Pazarı

AFR: (Other recognised training.) Diğer verilen geçerli eğitimler

AL: Industrial apprenticeship. Sanayi alanında çıraklık eğitimi.

ASO: (Algemeen Secundair Onderwijs).(General Secondary Education). Genel Eğitim.

BSO: (Beroepsseundair Onderwijs).(Vocational Secondary Education). Meslek Eğitim.

CEFA: Yarı zamanlı eğitim merkezi. (Part time traing centre)

EGU: (Erhvervsgrunduddannelsen) Basic Vocatinal Traning. Temel Meslek

Eğitimi. 2 yıllık meslek eğitimi anlatır. Gençleri meslek eğitimi için motive etmeyi amaçlar.

EPA: Ulusal İş Tetkik Kurumu (National Employment Observatory)

ESNUTL: Uzun süreli yüksek eğitim (Üniversite değil)

ESNUTC: Kısa süreli yüksek eğitim. Üniversite değil

7*ESP: Yedinci yıl meslek lisesi eğitimi.

FIE: In- company traning . İşbaşında verilen eğitim.Kapsam alanında (CEFA, AL, AFR ve A) vardır.

FUU: (Den Fri Ungdemsuddannelse) Free Youth Education. 2 yıllık gençlere uygulanan genel kursları anlatır. Resmi bir yeterliliği anlatmaz. Fakat modül programına katılabilir ve uygunluk alınabilir.

GSMH: Çeşitli üretim dallarında yaratılan gelirlerin toplamı miilli geliri verir. Buna ülke içerisinde ödenen dolaylı vergiler ile, üretim araçlarının amortisman payı ilave edilince elde edilir.

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HF: (Hojere Forberedelse Seekamen) Higher Preparatory. Üniversiteye hazırlayan yüksek okul.

HAVO: (Hogeralgemeen Voortgezet Onderwijs). Senior general secondary education . Genel lise.

HHX: (Hojere Handelseksamen).Higher Commercial Examination: Yüksek Ticaret okulu sınavına öğrenci hazırlayan bölümü anlatır.

HTX: (Hojere Teknisk Eksanen). Yüksek Teknik okulları sınavına öğrenci hazırlayan teknik okul

K.K.T.C: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KSO: (Kunstsecundair Onderwijs) Art Secondary Education.Sanat Eğitimi.

MAVO: (Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs.) Junior general secondary

Mesleki ve Teknik Eğitim: Milli Eğitim sisteminin bütünlüğü içinde endüstri, tarım

ve hizmet sektörleri ile birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim

hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve

eşgüdüm ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünüdür.

METGE: Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Proesi.

MTÖ: Mesleki Teknik Öğretim Dairesi Müdürlüğü

TSO: (Techisch Secundair Onderwijs).Technical Secondary Education.Teknik

Eğitim.

VBO: (Vorbereidend beroepscoonderwijs). Pre vocational education. Ön meslek

eğitimi. bölümü anlatır.

VWO: (Vorbereidend welenschappelijk Onderwijs). Pre University education.

Üniversite öncesi eğitim.

VMBO: (Voorbereidend Middelbaar Beroepscoonderwijs). Ön meslek okulu (Lise

seviyesi) (Pre-Vocational Secondary School.)

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma literatür tarama şeklinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya ön çalışma yapılarak başlanmıştır. Araştırılması düşünülen konular anket yapılarak eğitim ve meslek eğitimi alanında uzman kişilerin bilgisine sunulmuştur

Anketin sunulduğu kişiler Prof. Dr. Hıfzı Doğan, Doç Dr. Halil Aytekin, Yrd. Doç. Dr. Cem Birol, M.T.Ö Dairesi müdürü Ali Avni Yönel, Teftiş Dairesi emekli müdürü Yusuf Ziya Hocanın, M.T.Ö Dairesi Emekli müfettişi Aziz Eminsel, Öğretmen Akademisi öğretim görevlilerinden Müge Beidoğlu, Osman Cankoy, Kemal Batman, Zehra Uzunboylu, İsmail Özatenç' tir. Anketin sunulduğu kişiler % 90 oranında önerilen tüm parametrelerin, incelenmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

Düzenlenen anket örneği Ek- 3:' te verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, Yakın Doğu Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Dökümanasyon Merkezinden, Doğu Akdeniz Üniversitesi kütüphanesinden, Girne

Amerikan Üniversitesi kütüphanesinden internetten ve elde edilen kaynakların taranması şeklinde yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

I. Nüfus Durumu

AB ülkeleri, Türkiye ve K.K.T.C deki öğrenci sayıları (lise düzeyi-15-16-18) ve bu öğrencilerin genel ve mesleki eğitime olan yönelimleri sayısal olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Nüfus Durumu

Ülkeler	Nüfus (Milyon)	Yıl	Toplam Öğrenci Sayısı	Mesleğe Yönelen Öğrenci Sayısı	Top. Öğ./ Mes. Öğ. Oran (%)	Top. Öğ./ Gen. Öğ. Oran (%)
Almanya	82	2002	3.402.124	2.680.415	79	21
Avusturya	8.1	2002	222.856	153.584	69	31
Belçika	10.2	2002	790.063	537.243	68	32
Danimarka	5.3	1999	242.303	129.592	53	47
Finlandiya	5.2	2001	188.177	129.842	69	31
Fransa	59	1999	1.464.500	805.475	55	45
Hollanda	16.1	2000	862.9	580.5	67	33
İngiltere	59.3	2001	3.949.300	2.551.101	57	43
İrlanda	3.7	2002	148.008	34.041	23	77
İspanya	40	2000	3.116.895	2.244.164	72	28
İsveç	8.9	2001	409.342	311.1	76	26
İtalya	57.6	2000	2.856.328	1.683.599	63	37
K.K.T.C	0.2	2002	9.526	2.071	27	73
Lüksemburg	0.4	1997	28.483	19.02	67	33
Portekiz	10	2001	370.978	289.363	78	22
Türkiye	72	2002	3.175.000	1.397.000	44	56
Yunanistan	10.5	2000	247.835	142.132	35	65

Nüfus durumu belirlenirken ülkelerin 2002 yılı için belirledikleri nüfus alınmıştır. Öğrenci sayıları ise yıl stünunda belirtilen yıllara göre alınmıştır.

AB üyesi ülkelerin meslek eğitime yönelen öğrenci sayıları ortalama % 60 civarındadır. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi birçok ülkede bu oran ortalama değerin üzerine çıkmaktadır. Örneğin bu değerler Almanya' da % 79, İsveç' te % 76, İspanya' da % 72 , Portekiz' de % 78, Avusturya' da % 69, Finlandiya' da % 69, Belçika' da % 68, Hollanda' da % 67, Lüksemburg' da % 67, İtalya' da % 63' tür (*Education system in Germany, Sweden, Spain, Portugal, Austrai, Finland, Belgium, Neterland, Luksembourg, Italy, 2003*).

Meslek eğitime yönelen öğrenci oranları İngiltere' de % 57, Fransa' da % 55 ve Danimarka' da % 53 olacak şekilde değişmektedir (*Education system in France, Denmark, United Kingdom, 2003*).

Öğrenci sayıları Türkiye' de % 44, Yunanistan' da % 35, K.K.T.C. de % 27 ve İrlanda' da % 23 oranları ile ortalama değerin altında sayısal veriler vermektedir (*Education system in Greece, Irland, 2003; K.K.T.C, 2002-2003 Personel ve Öğrenci Sayılamaları. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

K.K.T.C. meslek liselerine yönelen öğrenci sayısı çok düşüktür. Bunun nedenleri arasında şu anda meslek liselerinin piyasanın istediği öğrenciyi yetiştirememesi, mezunların ağır koşullarda düşük ücretle iş bulabilmeleri (ortalama 1990-2000 yılı mezunları % 65'i asgari ücretle çalışmaktadır), yükselme imkanlarının sağlanamaması, meslek liselerine gelen öğrenci grubunun yeteneklerine göre yönlendirmede rehberlik hizmetlerinin ve imkanların yetersizliği, iş hayatında genel liseyi bitiren bir öğrencinin tercih edilmesi ve meslek liselerinin gerektiği şekilde tanıtılmaması, halkın üniversite eğitimine fazla önem vermesi sayılabilir (*Metge Çalışmaları, 2002*).

Meslek liselerine şu anda gelen öğrencilerin içinde bulundukları durumlar da bu okullara yönelen öğrencilerin sayısının artmamasının nedenleri arasında gösterilebilir. 2002-2003 öğretim yılında Çağdaş Eğitim Sisteminin Sorunları dersinde yapılan proje

araştırmasında şu anda meslek liselerine gelen öğrencilerin ders yönünden başarısız, sosyo-ekonomik durumu düşük, % 68'i ilkokul mezunu olan aile çocuklarının oluşturulduğu görülmüştür.

Meslek Eğitime yönelen öğrenci sayısının fazlalığı o ülkede üretim yapıldığının en iyi göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir. Bilgiden çok beceriye yönelik eğitim veren meslek liselerine öğrencilerin istekli olması yüksek öğrenime olan yığılmaları önleyecek, işsizliği dolayısıyla ülke refahını sağlayacak en iyi göstergelerden biri sayılabilir.

Hull, D' ye göre 1950 'lerde profesyonel insan gücü ihtiyacı % 20, Yarı vasıflı insan gücü ihtiyacı % 60, becerili insan gücü ihtiyacı %20 iken bu oranlar 2000' li yıllarda sırasıyla, % 20, % 15 ve % 65 oranlarında değişmiştir. Yani becerili insan gücü dediğimiz meslek lisesi mezunlarına olan ihtiyaç hızla artmaktadır (*Doğan, 1997*).

Ülkemizde de METGE projesi kapsamında yapılan iş gücü belirleme çalışmalarında özellikle garson, ahçı, kasiyer, grafiker, matbaacı, barmen, pazarlamacı gibi alanlarda ihtiyacın olduğu ortaya çıkmıştır. İş verenlerle yapılan görüşmelerde ihtiyacın ülkemizin içinde bulunduğu siyasal konumdan olumsuz etkilendiği, belirsizlik ortamının ortadan kaldırılması halinde ise bu ihtiyacın sayısal olarak daha da artacağı ortaya çıkmıştır.

Günümüzde, sadece belli bir işi yapabilen değil, değişen koşullara uyum sağlayabilen, problem çözme ve iletişim kurma becerilerine sahip, ekip halinde çalışabilen, mal ve hizmetin kalitesini geliştirmek için sorumluluk alabilen insan gücüne olan ihtiyaç artmıştır (*Doğan, 1997*). Bu nedenle meslek liselerine yönelen öğrenci sayılarının daha da artırılması yönünde tüm ülkelerde çalışmalar hızla devam etmektedir. METGE projesi olarak bilinen Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi de bunlardan biridir ve hemen hemen tüm AB üyesi ülkelerde uygulanmaktadır. Türkiye, bu projeyi Nisan 1993 yılından itibaren uygulamaya başlamış, özellikle Kız Teknik Genel müdürlüğünde olumlu sonuçlar alınmıştır. Bu sonuçlardan sonra diğer müdürlüğe

bağlı okullarda da uygulamaya konmuştur. Günümüzde de çalışmalar sürdürölmektedir.

K.K.T.C' de üniveriste okullaşma oranı % 59.4 iken meslek liselerinde okullaşma oranı % 23.5 dir. Üniversite okullaşma oranı ölkemiz için çok yüksek bir rakamdır ve bu üniversite mezunu birçok işsizın oluşmasına neden olmaktadır. Oysa meslek lisesi mezunu dediğimiz ara eleman ihtiyacı ölkemizde aranmaktadır (DPÖ, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, 2000*) .

II. Öğretmen Durumu

Bu bölümde AB ülkeleri, K.K.T.C. ve Türkiye’ de meslek eğitimi veren okullarda, öğretmen olarak görev yapabilecek olan personelin taşıması gereken özellikler irdelenecektir.

Almanya

Almanya da meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için, üniversite mezunu olmak gerekir. 4 veya 5 yıl süreli lisans eğitimini bitirdikten sonra First State Examination (Erstes Stadtsexanen) diye adlandırılan sınavda başarılı olmalıdır. 2 yıl süre ile öğrenci öğretmen olarak görev yapılır. Öğretmen olarak atanabilmek için Second State Examination diye adlandırılan ikinci sınavı da başarı ile geçmek gerekir. Öğretmenlik sertifikasına o zaman sahip olunabilir. Üniversite eğitimi sırasında ise ek olarak kendi alanlarında (motor, inşaat, turizm, tesviye vb.) kurslara katılıp sertifika almaları gerekmektedir. Ayrıca üniversite eğitimine ek olarak sektörde 1 yıl, staj yapmak gereklidir (*Education system in Germany, 2004*).

Avusturya

Öğretmen olarak çalışabilmek için üniversite mezunu (4-5 yıl) ve öğretmen yeterliliği belgesine sahip olmak koşulu vardır. Buna ek olarak kendi alanlarında 2 yıl süreli meslek deneyiminin olması (sürekli öğretmen olarak atanabilmek için) aranmaktadır. Avusturya’da kısa süreli sözleşmeli öğretmen olarak (deneyim süresi tamamlanmadan) da çalışmak mümkündür (*Education system in Austrai, 2003; Türkoğlu, 1998*).

Belçika

Belçika' da öğretmen iki seviyeye ayrılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin alt seviyede verildiği birinci halka (ortaokul seviyesi) olarak nitendirilen okullarda görev almak için 3 yıl süreli yüksek okul mezunu olmak gerekir. Daha yüksek seviyede meslek eğitimin verildiği, 2. (ikinci) ve 3. (üçüncü) halka olarak nitelendirilen (lise seviyesi) okullarda öğretmen olmak için ise üniversite mezunu ve kendi alanlarında iş tecrübesine sahip olmak gerekmektedir (*Education system in Belgium, 2003*).

Danimarka

Danimarka' da öğretmen olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli lisans eğitimini başarı ile tamamlamak ve mesleki öğretim programı diplomasına sahip olmak gerekir (*Education system in Denmark, 2003; Cedefop, 2002*).

Finlandiya

Finlandiya' da meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için mesleki öğretmen yetiştiren okuldan veya politeknik eğitim veren öğretmen okulundan mezun olmak gerekmektedir. Bu okulların son 1 yılı (35 hafta) mesleki deneyime ayrılmıştır (*Education system in Finland, 2003*). Meslek dersi öğretmenleri mesleki yeteneklerini geliştirmek için yılda ortalama 5 gün, sürekli olarak sektörde eğitim almak zorundadırlar. Öğretmenler kendilerine görev veren yetkililerin tam gün memurları konumundadırlar (*Türkoğlu, 1998*).

Diploma yoksa yüksek mesleki yeterlilik belgesi gerekmektedir. 3 yıllık bir deneyim de meslek okullarında öğretmen olmak için gereklidir (*Cedefop, 1997*).

Fransa

Fransa’ da, meslek okullarında öğretmen olabilmek için, lisans diplomasına sahip olmak veya orta eğitim sonrası 3-4 yıl süreli, üniversite eğitimi başarı ile tamamlanmalıdır. Bu şartları taşıyanlar öğretmen yetiştirme enstitüsüne alınır ve 1 yılın sonunda öğretmen yeterlik sınavına tabi tutulur. Bu sınavda başarılı olmak koşulu ile 1 yıl süre ile stajyer öğretmen olarak çalışılır. Asil öğretmen olarak atanma kararı Milli Eğitim Bakanı tarafından verilir (*Education system in France, 2003; Cedefop, 2000; Türkoğlu, 1998*).

Hollanda

Öğretmen olarak çalışabilmek için yüksek meslek lisesi mezunu olmak ve pedagojik formasyonu başarı ile tamamlamak gereklidir. Öğretmenler memur konumundadırlar. Bulundukları okulların çalışma saatlerine göre yarım veya tam gün çalışabilirler (*Türkoğlu, 1998; Education system in Nederland, 2003*).

İngiltere

İngiltere’ de meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için (bakalorya derecesi) 4 yıl süreli üniversite eğitimi başarı ile tamamlamak ve 1 yıl süreli, pratik eğitim aldığını gösteren, sertifika gerekmektedir. Bazı kaynaklarda öğretmenlerin 10 yıl süresince öğleden sonraları ilgili sektörde pratik yapmaları gerektiği ve bu sürede sürekli öğretmen olarak atanabilecekleri belirtilmektedir (*Education system in United Kingdom, 2003; Türkoğlu, 1998; Cedefop, 2000*).

İrlanda

İrlanda’ da meslek öğretmeni olarak çalışabilmek için kendi alanında uzmanlık belgesi veya üniversite diploması gereklidir. Ayrıca ilgili sektörde 3 yıllık bir mesleki deneyim gereklidir (*Education system in Ireland, 2003; Cedefop, 1997*).

İspanya

İspanya’ da meslek eğitimi öğrencilere ve yetişkinlere yönelik yapılmaktadır. Öğrencilere eğitim veren öğretmenler sözleşmeli ve sürekli olmak üzere çeşitlilik gösterir. Sürekli öğretmen olarak çalışabilmek için üniversite mezunu ve öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gereklidir. Bunun yanında öğretmen yeterliliği kazanmak için düzenlenen sınavda başarılı olmak gerekmektedir. Sözleşmeli öğretmenler, belli alanlarda uzmanlaşmış, belli konular için sözleşme yapılarak çalışan kişilerdir.

Yetişkinlerin eğitilmesinden sorumlu öğretmenler ise INEM (Ulusal Çalışanlar Enstitüsü) görevli memurlar, kooperatif merkezlerinde görevli kişiler ve INEM de memur dışında görevlendirilen kişilerdir (*Education system in Spain, 2003; Cedefop, 2001*).

İsveç

İsveç’ te öğretmen olarak görev yapabilmek için üniversite mezunu veya kendi alanında ileri düzeyde eğitim almak gereklidir. Öğretmenlik mesleği sürecinde düzenlenen hizmet içi eğitimlere katılması gerekiyor. (*Education system in Sweden, 2003*). Tüm öğretmen veya memurlar yarım veya tam gün çalışırlar (*Türkoğlu, 1998*).

İtalya

İtalya da öğretmen olarak görev yapabilmek için üniversite mezunu olmak gerekmektedir. Öğretmenin sürekli kadroya geçebilmesi için belirlenen sınavlarda

başarılı olması gerekiyor. Bu sınavlarda başarılı olmadığı sürece sözleşmeli öğretmen olarak görev yapabilir (*Education system in Italy, 2003; Cedefop, 2001*).

K.K.T.C.

K.K.T.C’inde öğretmen olabilmek için 4 yıllık üniversite eğitimini tamamlamak ve öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gerekiyor. Düzenlenen giriş sınavında başarılı olunması halinde 2 yıl süre ile aday öğretmen olarak görev yapılır. Bu sürenin sonunda sürekli öğretmen kadrosuna atanırlar. Kadrolu, sözleşmeli olmak üzere iki uygulama görülür. Kadrolu öğretmen, sürekli öğretmeni, sözleşmeli öğretmen ise belli bir süre sözleşme yapılarak çalışan öğretmeni ifade eder. Mesleki eğitimde teknik öğretim görevlisi de yer almaktadır. Uygulama esnasında öğretmene yardımcı olması için 2 yıllık yüksek okul mezunu veya ilgili meslek lisesi mezunu olmak gerekmektedir (*K.K.T.C Öğretmenler Yasası, 25/1985*).

Lüksemburg

Lüksemburg’ da meslek öğretmeni olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli üniversite mezunu ve kendi alanında 3 yıl süreli mesleki deneyime sahip olmak gerekir. Teknik öğretim görevlileri ise 2-3 yıl süreli yüksek okul mezunu olmalıdır. Öğretmenler ve teknik öğretim görevlileri yarım veya tam gün çalışabilirler (*Education system in Luxembourg, 2003; Cedefop, 2002*).

Portekiz

Meslek okullarında çalışabilmek için üniversite mezunu, meslek öğretmeni olduğunu gösteren belgeye veya o alanda profesyonel olduğunu gösteren bir lisansa

sahip olmak gereklidir. Ayrıca 4-6 yıl süre ile iş yerlerinde kurslara katılması gerekmektedir (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

Türkiye’de öğretmen olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli eğitim fakültesi veya mesleki eğitim fakültesi veya teknik eğitim fakültelerinden mezun olmak gereklidir. Bu üniversite dışında mezun olanların öğretmen olarak görev yapabilmesi için alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını tamamlaması gerekmektedir. Bir kişinin öğretmen olarak atanabilmesi için yazılı olarak yapılan Kamu personelleri sınavında başarı göstermesi gerekmektedir (*Tebliğler Dergisi, 2003*).

Yunanistan

Yunanistan’da öğretmen olarak çalışabilmek için kendi alanında yüksek öğrenim ve öğretmenlik sertifikası almak, bunun geçerli olması için ASEP (Supreme Employee Selection Council)’in düzenlediği sınavlarda başarılı olmak gerekmektedir. Teknik Eğitim Lisesinde (PATES-Technical Teacher Training College) bir yıl boyunca meslek bilgisi alan öğretmenler teknik derslere girebilirler (*Education system in Greece, 2003; Cedefop, 2003*).

Memur statüsündedirler. Meslekleri süresince hizmet içi eğitim kursları devam etmektedirler (*Türkoğlu, 1998*).

Eğitim alanında başarıyı sağlayacak en önemli unsurlardan biri de öğretmenlerin mesleki yeterlilikleridir.

Üniversite (Lisans) seviyesinde eğitim K.K.T.C, Türkiye ve tüm Avrupa Birliği ülkeleri için meslek okullarında öğretmen olmanın birinci koşulu olarak aranmaktadır. Bu özellik tüm ülkeler için en belirgin ortak özellik olmaktadır. Teknik öğretim kadrosu

veya ortaokul seviyesindeki meslek eğitimi için ise 2-3 yıl süreli yüksek okul eğitimi yeterlidir.

Ayrıca Almanya, Avusturya, Belçika, İngiltere, İrlanda, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan gibi ülkelerde üniversite eğitimine ek olarak iş deneyimi şartı getirilmiştir. Meslek liselerinde öğretmen olabilmek için mezun olduktan sonra ilgili sektörde belirlenen sürelerde çalışmak gereklidir. Bu süre Almanya'da 1 yıl, Avusturya' da 2 yıl, Finlandiya' da 1 yıl, İngiltere' de 1 yıl, İrlanda' da 3 yıl, Lüksemburg' da 3 yıl, Portekiz' de 4-6 yıldır. Belçika' da mesleki deneyim için bir süre sınırlaması yapılmamaktadır.

İsveç ise, bu ihtiyacı öğretmenleri sürekli olarak sektöre gönderip hizmet içi eğitime tabi tutarak gidermeye çalışmaktadır.

İspanya ve İtalya' da ise öğretmen olmak için, belirlenen ve beceriye dayanan özel sınavlarda başarılı olmak gerekmektedir.

Fransa' da öğretmen olabilmek için özel olarak pratik ağırlıklı eğitim veren öğretmen enstitüsünden mezun olmak gerekir.

Hollanda' da öğretmen olabilmek için sektörde uygulamaya yönelik eğitim veren üniversite mezunu olmak gerekir.

K.K.T.C ve Türkiye'de öğretmen olabilmek için mesleki deneyim şartı getirilmemiştir. Hizmetiçi kurslarla bu eksiklik giderilmeye çalışılmaktadır.

Teknolojik gelişmeleri, ilgili sektörde varolan gelişmeleri ve değişimleri izleyebilmek ve bunu aktarabilmek için öğretmenlerin sektörle iç içe olmaları şarttır. Bu nedenle K.K.T.C. ve Türkiye' de de öğretmen olabilmek için iş tecrübesi veya işe alındıktan sonra belirli zamanlarda iş yerinde bulunma şartı getirilmelidir. Sürekli olarak gelişen ve değişik alanların ortaya çıkardığı iş hayatında yeterlilik sahibi gençlerin yer alması için alandaki değişiklikleri takip eden, sektörle beraber hareket eden öğretmenlere gereksinim kaçınılmazdır.

K.K.T.C. de öğretmenliğe girişte deneyim yanında, öğretmenliği süresince sürekli kendini geliştirebilme şartı da getirilmelidir. Kendini yenilemeyen, teknolojiyi yakalamayan öğretmenler bu yönde özendirilmelidir. Sürekli hizmet içi kurslar açılarak öğretmenler sektördeki değişimlerden, alanındaki yeniliklerden haberdar edilmelidir. Bunu yapmayan öğretmenlere farklı yaptırımlar uygulanabilmeldir. Yapılan hizmetiçi kursların sektörde yapılmasına özen gösterilmelidir.

III. Öğrenci Durumu

Almanya

Okullara giriş için ilkokuldan itibaren yapılan yönlendirmeler ön plana çıkıyor. Öğrencinin yeteneği, başarı durumu hakkında tüm öğrenim süresince raporlar hazırlanıyor ve ailenin de görüşü alınarak öğrencinin en başarılı olacağı alan belirleniyor.

Meslek liselerine girebilmek için ortaokulu bitirdiğine dair yeterlilik sertifikasının (diploma yerine geçiyor, meslek alanlarındaki başarı durumu da belirtiliyor) olması gerekiyor. Eğer öğrenci meslek eğitimini yüksek seviyeye taşımak istiyorsa yine yönlendirmelerle bu sağlanıyor (*Education system in Germany, 2003*).

Avusturya

Avusturya da meslek eğitimi almak isteyenler zorunlu eğitim yaşını tamamlamalıdır. Eğer tamamlamamışsa Pre-vocational (ön meslek eğitimi) diye adlandırılan ve 1-2 yıl olan sınıflarda zorunlu eğitim yaşını dolduruncaya kadar bekletilir. Meslek eğitimini daha yüksek seviyeye taşımak isteyenler bölümlere giriş sınavını geçmelidir. Zorunlu eğitim sırasında Almanca, Matematik ve İngilizce'den minimum "iyi" alanlar giriş sınavından muaf tutulabilir. Resim ve sanat okulları için de özel yetenek sınavları düzenlenmektedir (*Education system in Austria, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Belçika

Belçikada bulunan 3 bölgeye göre meslek eğitimine girişte farklılıklar gözlemlenmektedir. French Community (Fransızca konuşulan bölge) de belirlenen dereceleri (degreleri) başarı ile tamamlamalıdır. 4 derece (her derece 2 yıldır) vardır.

3'üncü dereceye geçebilmek için 2. dereceyi başarı ile tamamlamalıdır. (1. derece daha çok gözlem şeklinde, 2. derece yönelme, 3. derece hangi mesleğin seçildiğinin belirlendiği ve 4. derece ise bazı okullarda olan meslek eğitimini kapsar). Meslek eğitimine hak kazanmak için 14 yaşında olmak gerekir. Bölümlere girişte öğrencinin her yılda gösterdiği başarı, ilgi ön plana çıkmaktadır.

Almanca konuşulan bölgede meslek okuluna girebilmek için ortaokulu başarı ile tamamlamalı ve 15 yaşını doldurmalıdır. Ayrıca öğretmen konseyinin onayını da almaları gereklidir. Özel eğitim ve çıraklığa devam edeceklerde aranan özellikler değişiklik göstermektedir.

Flemish bölgesinde meslek okullarına girebilmek için temel eğitimi tamamladığını gösteren sertifikaya sahip olmak gerekir. Bu sertifikaya sahip olmayanlar ise Katılım Konseyinin onayı, ailenin isteği ve rehberlik eğitim merkezinin gözetimi ile meslek okullarına katılabilirler (*Education system in Belgium, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Danimarka

Danimarkada lise düzeyinde meslek eğitimi almak isteyen öğrenci ortaokulu bitirmiş (16 yaş) ve okulun yaptığı giriş sınavında başarmış olmalıdır. (Sınavın amacı öğrenci kabiliyetinin hangi alanda olduğunun tesbitidir (*Education system in Denmark, 2003*)).

Finlandiya

Temel eğitimi tamamlamalıdır. (16 yaş). Genel lise seviyesini tamamlayan ve "Matriculation" sınavını geçen kişiler için mesleki lise seviyesi yeterliliği de söz konusudur. Öğrenci olarak kabul edilebilmek için sağlıklı olmak da gereklidir. Sağlık sorunları eğitimi engellememelidir. Eğitim bakanlığının her okul için öğrenci seçimi ile ilgili kriterleri ve talimatları vardır. Eğitimcilere de sınavlar ve öğrenci seçimi için yetki verilmiştir. Öğrenciler genellikle "National joint application system" den faydalanarak

mesleki eğitime başvururlar. Bunun için gerekli kriterler; genel çalışma kayıtları, çalışmada elde edilen dereceler, iş deneyimi, çeşitli giriş testleridir (*Education system in Finland, 2003*).

Fransa

Öğrencinin teknik liselere (15 yaş) kabulü ailenin isteği üzerine, sınıf konseyinin tavsiyesi ve uzman kişinin görüşü ve “academic inspector ” denilen komisyonun kararından sonra olur. Bu kararın alınmasında ortaokulda öğrencinin ilgi duyduğu alanlar, gösterdiği başarı dikkate alınmaktadır (*Education system in France, 2003*).

Hollanda

Hollanda da öğrencinin bir üst yıla çıkabilmesi için yetkili makamlar tarafından verilen kursları tamamlama da yeteneğinin olup, olmadığına bakılır. MAVO (12-16 yaş öğrencilerine yönelik genel öğretim) ya girmenin tek yolu MAVO sınavlarının en az 6 konusundan D almaktır. 2003 mezunu öğrencilerin teorik programı başarı ile tamamlaması halinde VMBO’(lise seviyesi ön meslek okulu) dan HAVO’(Genel Lise) ya geçme şansları olabilecektir. Sınavlarını Matematik, Fransızca ya da Almanca konularında verebileceklerdir. HAVO (12-17 yaş öğrencilerine yönelik genel yüksek ortaöğretim) sertifikası alabilen öğrenciler VWO (üniversite öncesi öğretim)’nun 5. yılına kabul edilebilirler (*Education system in Neterland, 2003*).

İngiltere

Okulun kabul anlaşması (poliçesi) yönetimdeki yetkililer olan LEA (Local Education Authority) Bölge Eğitim Otoriteleri ya da Okul Yönetim Organı (SGB= School Governing Body) tarafından yapılmıştır. Ortaokulu tamamlayan (16 yaş) lise eğitimine devam edebilir. Bu anlaşmada okula kabul edilen öğrenci sayıları, okula ayrılan kontenjandan fazla başvuru olduğu zaman öğrencilerin nasıl yerleştirileceği gibi

konulara yer verilmiştir. Aileler çocuklarını yollamak için istedikleri okulları seçebilir. Seçtikleri okullarda yer bulamazlarsa yasal yollara başvurma hakkına sahiptirler (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İrlanda

Junior cycle diye adlandırılan (12-15) ortaokulu başarı ile bitirmesi gerekiyor. Ayrıca bölümlerin seçilmesinde girişte düzenlenen giriş sınavında başarılı olmak gerekmektedir (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

Genel ortaokul diplomasına sahip olmalıdır. Ortaokul - lise eğitimi 12-18 yaşları arasındadır. Sınavlar girişte değil, okula girdikten sonra sınıflar arası (seviyeler arası) geçişlerde yapılmaktadır. Öğrenci, her sınıfın sonunda o sınıfa ait becerileri kazandığını göstermelidir. Okul idaresi ve öğretmenleri tarafından oluşturulan, okul konseyinin verebildiği “yapabilir onayı” sınıfları (seviyeleri) geçişte dikkate alınır (*Education system in Spain, 2003*).

İsveç

Temel eğitimi tamamlayan (16 yaş) herkes lise eğitimine katılabilir. 8 ana konu 18 programdan öğrenci istediğine katılma hakkına sahiptir. Programlar arası geçişler çok kolaylaşmıştır. Temel eğitimi tamamlayamayan fakat okul ve otoriteler tarafından öğrenci niteliği taşıdığı düşünülenler de eğitime devam hakkına sahiptir. Sadece öğretim yılının I. döneminde 20 yaşını geçmemiş olması gerekmektedir. Bazı yetenek okullarında belli sınavlar da yapılabilmektedir. Daha çok isveççe, ingilize ve matematik gibi derslere ait sınavlar yapılmaktadır. Müzik gibi dallarda aldığı sertifikalar ve uygulanan testlerdeki başarısı ön plana çıkmaktadır (*Education system in Sweden, 2003*).

İtalya

İtalya' da meslek eğitimi alabilmek için ortaokulu bitirmek (13 yaş) ve ortaokul diplomasına sahip olmak yeterlidir (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

Meslek liselerine girebilmek için ortaokul diplomasına sahip olmak gereklidir. Ayrıca 14 yaşını bitirmeli ve 18 yaşından büyük olmaması gereklidir. Ayrıca nişanlı ve nikahlı olan öğrencilerin, kayıt hakkı yoktur. Meslek liselerinin bir kısmı kendi bünyesinde giriş sınavı yaparak öğrencileri bölümlere kaydırmaktadır. Yapılan sınav daha çok genel bilgi düzeyine dayanmakta ve öğrenci yetenekleri ortaya çıkarılamamaktadır (*Mesleki Teknik Öğretim 69/89 sayılı yasa, Kayıt-kabul*).

Lüksemburg

Lise düzeyinde meslek eğitimi almak isteyen öğrenci (15 yaş) okulun düzenlediği giriş sınavında başarılı olmalıdır. Öğrencinin isteği ön planda tutularak yönlendirmeler ağırlık kazanmaktadır. Okul seçiminde, öğrenci seçim hakkına sahiptir. Öğrencinin hangi bölümde okuyacağı ise ailenin, sınıf öğretmeninin görüşü ve ortaokul süresince hazırlanan okul raporları ile belirlenir. Ayrıca okul süresince standart olarak belirlenen testlerdeki başarısı da dikkate alınır (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

Başvuru yaşı olarak en az 14 yaşında olmalıdır. 9. sınıf olarak bilinen ortaokul seviyesini başarı ile tamamlamalıdır. Öğrencinin sektördeki yeterliliği bölüm seçiminde ön plana çıkarılmaktadır. (9. (dokuzuncu) sınıfa kadar sektöre öğrenciler

gönderilmektedir.) Dans, müzik ve resim bölümleri için ön deneyim ve uygulama aranmaktadır (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

Ortaokul diplomasına sahip olmalıdır. Meslek liselerinin bir kısmı (müzik vb.) kendi içinde sınav yapmakta bu sınavda başarılı olanlar eğitim hakkı kazanmaktadırlar. Anadolu meslek liseleri, merkezi sınavla yapılan, orta eğitim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı ile öğrenci almaktadır. Lise eğitimi almak için 19 yaşını geçmemiş olmalıdır. Yıl, ay, gün dikkate alınmaktadır. Adayların anne ve babasına ait çalışır durumda iş yeri olanlar, isterlerse anne ve babalarının bir işyeri veya mesleği ile ilgili alana doğrudan kayıt edilirler. 720 saatlik bakanlıkça onaylanmış kurs programını bitirenlerin durumunu belgelendirmesi durumunda da meslekleri ile ilgili alana doğrudan kayıt edilirler. Ayrıca girecekleri alana uygun sağlık ve fiziki koşulları yerine getirmeleri gerekir (*Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

Yunanistan

Ortaokulu tamamlayan (15 yaş) her öğrenci meslek lisesine girebilir. I. seviyede (girişte) sınav yoktur. II. seviyeye (17 yaş) geçişte sınavı başarmak gerekmektedir (*Education system in Greece, 2003*).

AB ülkeleri, Türkiye ve K.K.T.C. için, zorunlu eğitim yaşında tamamlanan ortaokulun başarı ile tamamlandığını gösteren diploma veya sertifika meslek eğitiminin ön koşulu olarak aranmaktadır.

Ülkelere göre verilen öğrencilerin meslek okullarına girişte birçok ülkede (Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Portekiz, İsveç) rehberlik ve yönlendirme faaliyetlerinin ortaokul seviyesinde başladığı, öğrenci ilgi yeteneklerinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Örneğin Portekiz’de

öğrenciler, ortaokul seviyesinde meslekleri tanınmaları ve tercihlerini o yönde yapabilmeleri için sektöre de gönderilmektedirler.

Birçok ülkede ise giriş sınavının yapıldığı görülmektedir. (Avusturya, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, Lüksemburg). Giriş sınavlarında öğrencilerin genel olarak yeteneklerinin ortaya konması hedeflenmektedir. Giriş sınavlarının yapılmasının nedeni öğrenci ilgisinin belirlenmesi yanında, bu okullara olan ilginin de göstergesi olabilir.

AB üyesi bazı ülkelerde (Belçika, Hollanda, Yunanistan) girişte her hangi bir koşul aranmazken bir üst seviyeye geçişlerde belli kriterleri taşınmaları öğrencilerden beklenmektedir.

Türkiye’ de Anadolu Liselerine girişte Öğrenci Seçme Sınav Merkezinin düzenlemiş olduğu merkezi sınav dışındaki meslek liselerine girişte her hangi bir sınav düzenlenmemektedir.

K.K.T.C.’ de ise standart olarak yapılan sınavlar yoktur. Bu okullara gelen öğrenci azlığı bunun ana nedeni sayılabilir. K.K.T.C de 2003-2004 Öğretim yılında bazı okullarda (AML, HTL, SSEML) giriş sınavı yapılmıştır. Fakat yapılan sınavlar öğrenci yeteneğini ortaya çıkarmayı değil ortaokulda verilen Türkçe, Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler ve bazı bölümlerde (Turizm Koleji) İngilizce derslerinin ne derecede öğrenildiğini ölçmeyi hedeflemektedir. Öğrencinin girmek istediği bölümde yetenekli ve ilgili olduğu ortaya çıkarılamamaktadır. Bazı okullarda giriş sınavı da yapılmamaktadır ve bölümün açılması için yeter sayıda öğrencinin biraraya gelmesi yeterli sayılmaktadır. İki veya üç öğrencinin girmek istediği bölümler ise açılmamakta ve o öğrenciler diğer bölümlere kaydırılmaktadırlar.

Kişilerin kendilerine uygun, en çok başarıyı gösterebilecekleri alanlarda iş sahibi olmaları çok önemlidir. Kişilerin mutluluğu buna bağlıdır. Öğrencilere iş kazandıran meslek okullarında her şeyden önce öğrenci ilgi-yeteneklerinin ön plana çıkarılması ve bunun değerlendirilmesi öncelikli olmalıdır. Bu nedenle birçok AB ülkesinde olduğu gibi rehberlik hizmetleri okul-aile-öğrenci işbirliği ile sağlanmalıdır. Öğrenciler ilkokul-

ortaokul seviyesinde yakından izlenmeli, onlara meslek alanları hakkında tanıtımlar sık sık yapılmalıdır. Öğrencilerin gelişimi hakkında verilen raporlar doğrultusunda ilgi duyduğu, başarı sağlayabileceği bölümlere geçişlerde kolaylıklar sağlanmalıdır.

Eğitim sisteminde, eğitimsel sorunlarla ilgili götürülen eğitimsel yönlendirme, bireylere meslek alanları içerisinde meslek seçimi, mesleğe hazırlanması ile ilgili yapılan mesleki yönlendirmenin de tüm öğrencilere küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerekmektedir.

Tüm bunlar, bireyin yaşamı boyunca devam eden eğitimi için yeterli değildir. Bu nedenle, bireyin, mesleki gelişimlerinin de yaşam boyu izlenmesi ve geliştirilmesi hedeflenmelidir. Öğrencilerin, ilkokuldan itibaren izlenmeleri için, bilgisayar sistemi kullanılmalıdır. Burada öğrenciye verilen çalışmalar, aldığı kurslar, ortaya koyduğu ürünler, sınav ve okuldaki başarı grafiği gibi kişisel bilgileri yer almalı ve bölüm değiştirmede işe girmede terfilerde tüm bilgiler değerlendirilmelidir.

IV. Okul Türü ve Sayısı

Bu bölümde meslek eğitiminde görev alan meslek okullarının (lise düzeyinde) türü ve sayısı incelenecektir.

Almanya

Almanya da 2001-2002 öğretim yılında lise seviyesinde eğitim veren okullar şunlardır.

Tablo 2: Almanya Okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Dual sistemde tam gün meslek okulu	1,761
Tam gün meslek okulu	3.343
Genel ve meslek eğitiminin birlikte verildiği okul	506
Genel ve teknik eğitimin birlikte verildiği okul	79
Çalışanlara eğitim veren okullar	1,634
Diğerleri	124
TOPLAM	7.447

Almanya' da meslek eğitimi, çok yaygın olduğu için, okullar da gerek süre gerekse amaca göre çeşitlilik göstermektedir. Meslek eğitimi ortaokul seviyesinde başlamaktadır. Rehberlik hizmetleri ile öğrencinin ilgisi ve başarısına göre okullara yönlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Okullar arası geçişler kolaylaştırılmış ve öğrencinin istekleri ön plana çıkarılmıştır. Almanya meslek eğitiminin kalbi olarak kabul edilen dual okulları, teorik bilginin okullarda, pratik bilginin işletmelerde verildiği okullardır. Meslek eğitimi öğrencilerin devam ettiği tam gün meslek okulları

ve çalışanların katılabileceği yarım gün okullarda yapılabilmektedir. Genel ve meslek okulları hem teorik hem de meslek eğitiminin ağırlıklı olarak verildiği okullardır. Genel ve teknik eğitimin verildiği okullar ise teorik eğitim yanında teknik eğitimin de ağırlıklı olarak verildiği okullardır.

Meslek okullarında yer alan bölümler ise; ticaret ve yönetim, metalurji, mühendislik, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, tahta işleri teknolojileri, tekstil ve desencilik, kimya, fizik ve biyoloj, basın teknolojisi, renk teknolojisi, iç dizayn, vücut bakımı, sağlık, beslenme ve ev ekonomisi, bilimsel tarım gibi bölümlerdir (*Education system in Germany, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Almanya ekonomisinde sektörel dağılım şöyledir: Tarım % 2.9, sanayi % 35, hizmet sektörü ise % 62.1 dir. Yukarıda verilen bölümler incelendiğinde bu bölümlerin çoğunluğunun daha çok hizmet sektörüne (ticaret ve yönetim, basın teknolojisi, renk teknolojisi, iç dizayn, vücut bakımı, beslenme ve ev ekonomisi, sağlık) ait bölümler olduğunu görürüz. Yine sanayi sektörü ile de (metalurji, mühendislik, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, tekstil ve desencilik, kimya, fizik, biyoloji) ilgili bölümler bulunmakta ve bilimsel tarım bölümü ile de tarım sektörüne hizmet verilmektedir. Almanya, Avrupa Birliği ülkeleri içersinde en gelişmiş mesleki eğitim sistemlerinden birine sahiptir. Bunu en güçlü kılan unsur ise eğitim ile istihdam arasında geliştirilmiş olan sıkı uyumdur (*Milli Eğitim Dergisi, 200;. Cedefob, 1995*).

Avusturya

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: Avusturya Okul türü ve Sayısı

Okul türü	Sayısı
Politeknik okullar	32
Anaokul öğretmenliği Okulları (Bildungsanstalten für Kindergarten padagogik)	29
Yarım gün zorunlu meslek okulları (Berufsschulen)	172
Yüksek seviye meslek okulları (Berufsbildende höhere Schule)	281
Uzun süreli teknik meslek okulu	
Moda tasarım okulu	
Turizm Okulu	
Ticaret Lisesi	
Tarım ve Ormancılık Lisesi	
Sanayi ve Ticaret Lisesi	
TOPLAM	804

Avusturya'da da okullar verdikleri öğretim şekline göre çeşitlenmektedir. Anaokul öğretmenliği, anaokula öğretmen yetiştirmeyi, politeknik okulları, daha çok teknik alana öğrenci yetiştirmeyi, moda tasarım okulları her türlü tasarım gerektiren alanlara, turizm okulları, hizmet sektörüne eleman yetiştirmeyi, ticaret okulları muhasebe, büro yönetimi vb. gibi alanlara, tarım ve ormancılık lisesi, tarım sektörüne, sanayi ve ticaret lisesi ise daha çok sanayinin istediği öğrencileri yetiştirmeyi hedefleyen okullardır. Bunun yanında çalışanların katılabileceği yarım gün süreli yarım gün zorunlu meslek okulları vardır.

Meslek eğitiminde uzmanlaşma ön plana çıkarılmakta ve okullar verdikleri alanlara göre açılmaktadırlar.

Bu okullarda yer alan başlıca bölümler şunlardır. Yapı teknolojisi, elektrik mühendisliği, elektronik mühendisliği, uçak mühendisliği, mekanik mühendisliği, marangozluk, resim ve el sanatları, turizm, moda ve giyim, iç tahta dizaynı, madde mühendisliği, resim ve dizayn, çevre teknolojisi, taş ve duvarcılık sanatı, pazarcılık ve uluslararası iş aktiviteleri, bağcılık ve meyvecilik gibi bölümlerdir (*Education system in Austria, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Ekonomik sektörde ise tarım % 7.2, sanayi % 32.3, hizmet sektörü ise % 60.5 oranlarında dağılım göstermektedir. Avusturya da bölümler ile ekonomik sektörler arasında ilişki kurulmuştur. En fazla orana sahip hizmet sektöründe sayısal olarak daha fazla bölümler yer almaktadır. (marangozluk, resim ve el sanatları, turizm, moda ve giyim, iç tahta dizaynı, resim dizaynı, çevre teknolojisi ve duvarcılık sanatı, pazarcılık ve uluslararası iş aktiviteleri gibi). Sanayi sektöründe ise yapı teknolojisi, elektrik mühendisliği, elektronik mühendisliği, uçak mühendisliği, mekanik mühendisliği; Tarım sektöründe ise bağcılık ve meyvecilik gibi bölümler sektördeki dağılımla doğru orantılı bir gelişim göstermektedir (*Cedefop, 2000*).

Belçika

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Belçika okul türü ve sayısı

Okul türü	French	German	Flemish
Genel Geçiş	42.244		
Teknik geçiş	6.216		
Sanat geçiş	1.371		
Teknik yeterlilik	26.444		
Sanat yeterliliği	291		
Mesleki yeterlilik	26.344		
Yüksek lise hazırlayıcısı	689		
TOPLAM	103.599	11	1.035

Belçikada üç bölgeye göre okul çeşitliliğinde farklılıklar görülmektedir. Fransız bölgesinde okullar daha çok branşlara göre ayrılmışlar, fakat Alman ve Flemish bölgesinde ise böyle bir ayırma gidilmemiştir. Bunun nedeni bu bölgelerde daha az sayıda öğrencinin bulunması ve buna bağlı olarak da okul sayısının azlığı olabilir. Genel geçiş okulları üniversiteye hazırlık yapan genel bilgilerin verildiği okullardır. Teknik geçiş okulları teknik eğitimin, sanat geçiş okulları ise sanat eğitiminin verildiği okullardır. Teknik yeterlilik, sanat yeterlilik, mesleki yeterlilik okulları ise hem çalışan hem de eğitimine devam eden öğrencilere ilgili alanlarda eğitim vermektedir. Yüksek lise hazırlayıcı ise genel geçiş okulları gibi sadece yüksek öğrenime devam etmek isteyenlere yöneliktir.

Bu okullarda yer alan bölümler şunlardır: tarım, çiftçilik, tarım araç-gereçleri ve makine bakımı, mekanik, kamyon şöförlüğü, yapı, marangozluk, ince iş yapan marangozluk, otel işletmeciliği ve beslenme (kasaplık, ağırlama ve gıda, tadım

departmanı gibi), hazır giyim imalatçılığı, uygulamalı sanat, ekonomi, kuaförlük, hemşirelik (*Education system in Belgium, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Belçika da ekonomide % 2.2 tarım, % 27.2 sanayi, % 70.5 servis sektörleri yer almaktadır. Bölümleri incelediğimizde en fazla hizmet sektörüne yönelik, yapı, marangozluk, ince iş yapan marangozluk, otel işletmeciliği ve beslenme (kasaplık, ağırlama ve gıda, tadım departmanı gibi), hazır giyim imalatçılığı, uygulamalı sanat, ekonomi, kuaförlük, hemşirelik gibi bölümlerin ağırlık kazandığını görürüz. Daha sonra sanayi sektörüne yönelik makine, mekanik, makine bakımı, kamyon şöförlüğü ve son olarak Tarım sektörüne yönelik tarım, çiftçilik, tarım araç-gereçleri gibi bölümlerin sektör ağırlıkları ile doğru orantılı olarak sıralandığını görürüz. (*Cedefob, 2000*).

Danimarka

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Danimarka okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Meslek Kolejleri	115
Ticaret Kolejleri	48
Teknik Kolejleri	37
Karışık (Teknik-Ticaret)	10
Ziraat Okulları	19
Hotel-Restoran Okulları	1
Kuaförlük Okulları	1
Kasapçılık ve pazarlama	1
TOPLAM	232

Danimarka da okullar daha çok branşlara göre ayrılmıştır. Ağırlama gıda, el işi turizm, gibi bölümleri içeren meslek kolejleri 115 ile en fazla sayıya sahiptir. Teknik kolejler, teknik eğitimin, Ticaret kolejlerinde ticaret alanına yönelik eğitim, Kuaförlük okullarında, kuaförlük ve güzellik uzmanlığı ile ilgili eğitim, Ziraat okullarında, tarım alanına yönelik eğitim, Otel-Restoran okullarında, ağırlama alanına yönelik eğitim, Kasapçılık okullarında ise et ve ürünlerine yönelik eğitim verilmektedir. Karışık okullar da ise daha çok teknik ve ticaret alanlarına yönelik eğitim verilmektedir. Tüm okullarda verilen eğitimin yanında genel eğitim de verilmektedir.

Danimarka' da meslek okullarında yer alan bölümler şöyledir: Teknoloji ve iletişim, Yapı ve Yapı Teknik, Bahçeden masaya Gıda Üretimi, Ağırlama, Ticari Servis, Mekanik mühendisliği, Finans, Ofis Yönetimi, Ticaret, El işi ve Ticaret

mühendisliği, Transfer ve Planlama (*Education system in Denmark, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Danimarka ekonomisinin % 3.3' ü tarım, % 27' si sanayi ve % 69.7' si servis sektörüne dayanmaktadır. Ayrıca çalışanların % 33'ü halk servislerinde, % 35' i servis, % 6'sı yapı, % 21'i imalat ve % 5' i tarım sektöründe dağılım göstermektedir. Bu nedenle meslek okullarında bölümler açılırken bu oranlar dikkate alınmıştır. Yukarıda da görüldüğü gibi bölümlerin çoğunluğu (ağırlama, ticari servis, finans, ofis yönetimi, ticaret, el işi, transfer ve planlama) servis bölümüne hitap etmektedir. Geriye kalan bölümlerin çoğunluğu sanayi (yapı, yapı teknik, mekanik mühendisliği, ticaret mühendisliği) ve bahçeden masaya gıda üretimi ile tarım sektörüne ara eleman yetiştirilmeye çalışılmakta ve ekonomi ile eğitim biribiri ile ilişkilendirilmektedir (*Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Finlandiya da 2000-2001 öğretim yılında bulunan meslek okulu sayısı aşağıda verilmektedir.

Tablo 6: Finlandiya okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Bölge otoritesi ve belediyeye ait meslek okulu	116
Eyalet meslek okulu	5
Özel meslek okulu	53
TOPLAM	174

Okullar daha çok ait oldukları konuma göre ayrılmışlardır. Bölge ve belediye okulları, bölgelerin denetiminde olan okullardır. Eyalet okulları, eyaletlerin denetiminde

olan okullardır. Özel okullar, özel kişi veya kurumlara ait okullardır. Öğretmenlerin alımı, derslerin düzenlenmesi, okul süresinin belirlenmesi vb. eğitim- öğretim işleri ait olunan yere göre yapılmaktadır.

Finlandiya'da meslek eğitimi 7 bölüme ayrılmıştır. Bu bölümlerin altında sektörün istediği alanlara göre bölümler açılabilir. Bölümler şunlardır. Doğal kaynaklar bölümü, teknoloji ve ulaştırma, iş ve yönetim, turizm, ağırlama ve ev ekonomisi, sağlık ve sosyal hizmetler, kültür, beden eğitimi (*Education system in Finland, 2003; Türkoğlu, Adil*).

Ekonomi ile ilgili sektörlerin dağılımı % 6.5 tarım, % 27.7 sanayi, % 6.9 hizmet sektörü şeklindedir. Bölümler incelendiğinde ekonomiyi şekillendiren sektörel dağılımlara göre bölümlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. İhtiyaç duyulan alanlara göre bölümler açılmakta ve ekonomi ile eğitim arasında bağıntı kurulmaktadır (*Milli Eğitim Dergisi, 2002*).

Fransa

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 7: Fransa okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Kolejler	4.811
Meslek Liseleri	1.811(devlet) + 3.758 (özel) = 5.569
Genel ve Teknolojik eğitim veren liseler	1.337
TOPLAM	11.717

Fransa’ da okullar, kolejler ve meslek liseleri olmak üzere ayrılmıştır. Her iki okul da da benzer bölümler açılabilir. Meslek liseleri devletin finansmanını sağladığı, sorumluluğunun kendisinde olduğu devlet okulları, özel sektör veya kişilerin finansmanını karşıladığı ve sorumluluğunu aldığı özel okullar olmak üzere ikiye ayrılır. Teknik ve genel bilgilerin verildiği liseler de vardır. Bu okullara üniversite eğitimi almak isteyen öğrenciler katılmaktadır.

Başlıca bölümler sağlık ve sosyal bilimler, otelcilik ve ağırlama, uygulamalı sanat, müzik ve dans, elektrikçilik, araba makine tamirciliği, kuaförlük, bahçecilik, şarap ve şarap üreticiliği, sekreterlik, meyve yetiştiriciliği, tahta işleri, müzik, dans vb. Fransa’da bölümler çok çeşitli olabilmektedir. 270 bölüm’e kadar çeşitlilik gösterebilmektedir. Esnek bir geçiş vardır. Sanayinin ihtiyacı olan özel bölümler hemen açılabilir (Education system in France, 2003; Türkoğlu, 1988).

Fransada ekonomik sektörlerin dağılımı şöyledir. Tarım % 4.4, sanayi % 25.1, hizmet % 70.5 dir. Açılan bölümlere de baktığımızda en fazla hizmet sektörüne yönelik bölümlerin olduğunu görürüz. (Sağlık ve sosyal bilimler, otelcilik ve ağırlama, uygulamalı sanat, müzik ve dans, elektrikçilik, araba makinesi tamircisi, kuaförlük, sekreterlik ,tahta işleri, müzik ve dans). Fransa da ihtiyaca yeni alanlar belirleyip yeni bölümlerin açılması kolaylıkla olabilmektedir (Milli Eğitim Dergisi, 2002).

Hollanda

2000- 2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo: 8 Hollanda okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Pratik eğitim	90
VBO (Pre vocational education) (Ön meslek eğitimi)	19
VWO (Pre university education) (Üniversite öncesi eğitim)	39
AVO (General secondary education) (Genel eğitim)	161
Dar tabanlı AVO-VBO (genel- meslek)	50
Geniş tabanlı AVO-VBO (genel- meslek)	273
VMBO (Pre vocational secondary school) - MBO (Senior secondary vocational education) (Ön meslek okulu)	14
TOPLAM	646

Hollanda da meslek eğitimi çok çeşitli okullarda verilmektedir. Dar ve geniş tabanlı AVO-VBO okullarda genel ve mesleki bilgilerin her ikisi de verilmektedir. Birçok seçenek sunan geniş tabanlı okul sayısı 273 rakamı ile en fazladır.VWO okulları üniversiteye öğrenci hazırlamayı hedefleyen okullardır. VMBO- MBO okullarında mesleki eğitim verilmektedir. AVO genel eğitimin daha yoğun, belli mesleki bilgilerin verildiği okullardır.VWO, genel-meslek alanında aldığı eğitimi değiştirmek isteyen öğrencilerin uyumlarının sağlandığı okullardır. Pratik eğitim merkezlerinde ise kısa sürede iş yaşamına atılmak isteyenlere belli becerilerin kazandırıldığı okullardır.

Hollanda’ da yer alan bölümler; bina teknolojileri, metal işleri, motor işleri, elektrik mühendisliği, yazım teknolojisi, kuaförlük ve estetsiyenlik, kırtasiye işleri, ticaret ve perakendecilik, moda ve giyim, ağılama , ticaret ve ofis işleri, tarım ve doğal çevre gibi sıralanabilir (*Education system in Neterhland, 2003*).

Ekonomik sektördeki dağılım ise % 4.7 tarım, % 26.5 sanayi, % 68.8 hizmet sektörüdür. Başlıca sektörler ise metal sanayi, elektrik- elektronik, gıda sektörü, tarım, İnşaat, Ticaret ve Finans, Servis sektörü, Eğitim ve Sağlık gibi sıralanabilmektedir. Meslek liselerinde yer alan bölümler, incelendiğinde hizmet sektörünün yazım teknolojisi, kuaförlük ve estetisyenlik, kırtasiye işleri, ticaret ve perakendecilik, moda ve giyim, ağırlama , ticaret ve ofis işleri gibi bölümler ile birinci sırada, Sanayi sektörüne yönelik, bina teknolojileri, metal işleri, motor işleri, elektrik mühendisliği gibi bölümleri ile ikinci sırada, en düşük paya sahip, Tarım sektörünün, ise tarım ve doğal çevre bölümü ile üçüncü sırada yer aldığını görmekteyiz. Ekonomi ve eğitim arasında doğru orantılı bir ilişki kurulmuştur (*Cedefob, 1994*).

İngiltere

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: İngiltere okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı	
	İngiltere	İskoçya
İleri eğitim kolejleri	483	46
Altı form kolejleri	84	-
TOPLAM	567	46

Altı form kolejlerde genel eğitim, İleri eğitim kolejlerinde ise meslek eğitimi verilmektedir. İngiltere’ de meslek okulları genel eğitim veren okullara oranla çok yaygındır.

Uygulamalı sanat ve dizayn, ticaret, yapı ve çevre düzenleme, mühendislik, sağlık ve sosyal işler, ağırlama ve gıda, bilgi ve iletişim teknolojisi, emlak ve çevre, imalat, basın, iletişim ve yapım, tiyatro, satış (Perakende, v.b), fen gibi bölümler yer almaktadır (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İngiltere’ de tarım % 2, sanayi % 27.5 ve hizmet sektörü ise % 70.6 dir. Uygulamalı sanat ve dizayn, ticaret, yapı ve çevre düzenleme, sağlık ve sosyal işler, ağırlama ve gıda, emlak ve çevre, imalat, basın, iletişim ve yapım, tiyatro, satış (Perakende, vb.), fen gibi bölümler hizmet sektörüne, mühendislik, bilgi ve iletişim teknolojileri bölümleri ile Sanayi sektörüne ara eleman yetiştirilmektedir. Çok az bir orana sahip Tarım sektörü için ise çok az bölüm bulunmaktadır (*Cedefob, 2000*).

İrlanda

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 10: İrlanda okul türü ve sayısı

Okul türü	Okul Sayısı
Meslek okulu	245
Geniş kapsamlı (Comprehensive)	16
Başka departmanlara bağlı okullar (Tarım - Sanayi)	16
Bölge Okulları (Community)	67
TOPLAM	344

İrlanda’ da meslek okulları birçok bölüme olanak tanımaktadır. Geniş kapsamlı okullarda hem genel hem de meslek dersleri verilmektedir. Tarım ve Sanayi’nin desteklediği okullar bu alandaki bölümlere yönelik öğrenci yetiştirmektedir. Bölge

okulları bölgenin yerel ihtiyaçlarını karşılayan ve o bölgenin sorumluluğunda olan okullardır.

Bu okullarda yer alan bölümler muhasebe, ekonomi, ticaret, elektrik- elektronik mühendisliği, yapı, yapı çalışmaları, tarım, tarım ekonomisi, ev ekonomisi, mobilya, müzik ve müzisyenlik, teknik resim , resim ve el sanatları şeklinde sıralanabilmektedir (*Education system in Irland, 2003; Türkoğlu, 1988*).

İrlandanın ekonomisi esas olarak tarım ve sanayiye bağlıdır. Halkın 1/3' ü tarım ile uğraşmaktadır. Bu nedenle eğitimde bölümler belirlenirken tarımı destekleyen tarım, tarım ekonomisi, ev ekonomisi gibi bölümlere geniş yer verilmiştir. Ayrıca sanayi sektörüne yönelik elektrik- elektronik, mobilya gibi bölümler de vardır. Bunun yanında hizmet sektörüne yönelik bölümler de müzik ve müzisyenlik, ticaret, muhasebe, ekonomi, resim, el sanatları gibi bölümler de yer almaktadır. Ticaret, ekonomi gibi bölümler özellikle tarımsal ürünlerin ihracatına yöneliktir. Gıda maddeleri, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri İrlanda'nın ihracatında geniş yer tutar (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

2000-2001 Öğretim yılında İspanya’ da yer alan meslek okulları aşağıda sayısal olarak verilmiştir.

Tablo 11: İspanya okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Mesleki Eğitim (LGE)	398
Özel Mesleki Eğitim Okulu	2.778
Sosyal Garanti Programları	1.326
TOPLAM	4.502

İspanya’da mesleki eğitim özel kişi ve kurumlara verilmiş ve bu uygulama yaygınlaştırılmıştır. Sosyal garanti programları tam gün okula devam edemeyecek olan öğrencilere bir meslek kazandırmak için kursların verildiği okulları anlatır.

Bu okullarda ana bölümler altında, belli programlar, yer almaktadır. Çiftçilik aktiviteleri bölümü: Çiftlik hayvanları doğumculuğu, bahçecilik, ormancılık gibi alt bölümleri içermektedir. Cam ve Seramik bölümü: Seramik ürünleri, cam ürünleri bölümlerini, Tekstil-giysi ve Deri bölümü: Tekstil arıtma operasyonları, ayakkabı ve deri, giysi yapımı, örgü fabrika ürünleri, bölümlerini içermektedir. Sağlık bölümü: Eczacılık ve çocuk bakımı bölümlerini kapsamaktadır. Denizcilik ve Balıkçılık bölümü: Gemi yapımı, kontrolü, ve korunması, makine ve tesisatçılık, balıkçılık ve deniz nakli alt bölümlerini, Yönetim bölümü: Yöneticilik, ticaret alt bölümlerini, Yapı bölümü: Tuğla işçiliği, beton işleri, yapı makineleri işletimi ve korunması alt bölümlerinden oluşmaktadır. Elektrik- Elektronik bölümü: Elektrik eşya tüketiciliği, alt bölümlerini ve mekanik ürünler ana bölümü döküm gibi alt bölümlerden meydana gelmektedir (*Education system in Spain, 2003*).

İspanyadaki ekonomi alanları ise % 8 tarım, % 30.4 sanayi ve % 61,6 oranında hizmet sektörlerini kapsamaktadır. Turizm yönünden oldukça başarılı olan İspanya bölümlerini de hizmet sektörüne göre ağırlıklı olarak yönlendirmektedir. Ekonomik sektörlere göre bölümler ağırlık kazanmaktadır. Sırasıyla hizmet, sanayi ve tarım sektörlerine yönelik bölümler orantılı şekilde açılmaktadır.

İsveç

2000-2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 12: İsveç okul türü ve sayısı

Okul türü	Okul sayısı
Özel okullar	144
Bölge okulları	33
Devlet okulları	477
TOPLAM	654

İsveç’ te okullar özel, bölge ve devlet okulları olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Devlet okulları, devletin sorumluluğunda, bölge okulları bölgedeki otoritelerin (belediye, işverenler v.b) sorumluluğunda, özel okullar, özel kişi veya kurumların sorumluluğunda olan okullardır.

2001-2002 öğretim yılında bu okullarda yer alan bölümler resim, ticaret ve yönetim, çocuk bakımı, yapı, elektrik mühendisliği, enerji, gıda, el sanatları, sağlık, otelcilik-restorancılık ve ağırlama, sanayi, basın, doğal kaynakları kullanma, doğal bilim, sosyal bilim, teknoloji, özel dizayn şeklinde sıralanmaktadır (*Education system in Sweden, 2003*).

İsveç'te Tarım ve ormancılık % 3,5, banka, ulaşım, ticaret % 30, fabrika ve madencilik % 20, inşaat % 6 ve hizmet sektörü % 40.5 oranlarında dağılım göstermektedir (Türkoğlu, 1988). Bölümler incelendiğinde, hizmet sektörüne yönelik bölümlerin ağırlık kazandığını görürüz. banka, ulaşım, ticaret sektörüne yönelik ticaret ve yönetim bölümünün, tarım ve ormancılık sektörüne yönelik doğal bilim, doğal kaynaklar bölümlerinin, inşaat sektörüne yönelik ise yapı bölümlerinin olduğunu görürüz. Ekonomi ile bölümler arası ilişki kurulmaya çalışılmaktadır.

İtalya

2000-2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: İtalya okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Teknik Enstitüleri	38.000
Meslek Enstitüleri	21300
Sanat Enstitüleri	3.800
Öğretmen Okulları	7.600
TOPLAM	20.700

İtalya' da teknik eğitimin verildiği teknik enstitüleri, meslek edindiren meslek enstitüleri, uygulamalı sanat eğitimi sağlayan sanat enstitüleri gibi okullar vardır. Öğretmen okulları, okul öncesi eğitimde görev alabilecek öğretmenlerini yetiştirmektedir.

Meslek Eğitiminde görev alan okullarda yer alan bölümler şunlardır: Tarım, ekonomi ve ticaret, giyim ve moda, yapı, mekanik ve termal, elektrik-elektronik, ekonomi- işletme- turizm, reklamcılık, otel ve ağırlama, sosyal servisler, tekstil,

ormancılık ve çevre bilmi, makine opretörlüğü, kaptan- gemi inşa, resim, uygulamalı sanat (*Education system in Italy, 2003*).

İtalya' da ekonomik sektörler % 6.6 tarım, % 32.0 sanayi ve % 61.5 hizmet olarak dağılım göstermektedir. İspanya gibi bir turizm ülkesi olan İtalya' da da meslek bölümleri hizmet alanlarına ağırlıklı olarak kaydırılmıştır. (giyim ve moda, yapı, mekanik ve termal, elektrik-elektronik, ekonomi- işletme- turizm, reklamcılık, otel ve ağırlama, sosyal servisler, tekstil, resim, uygulamalı sanat gibi). Daha sonra sanayi sektörüne yönelik bölümler (makine opereatörlüğü, kaptan-gemi inşa, elektrik-elektronik) yer almaktadır. Tarım sektörüne yönelik ise tarım bölümü yer almaktadır. İtalya' da ekonomik sektörler ile eğitim arasında orantılı bir ilişki kurulmuştur (*Cedefob, 2000*).

K.K.T.C.

K.K.T.C. de 2002-2003 öğretim yılında meslek eğitiminde yer alan okullar şunlardır.

Tablo 14: K.K.T.C. okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Endüstri Meslek Liseleri	4
Ticaret Liseleri	4
Meslek Liseleri	2
Pratik Sanat Okulları	6
TOPLAM	16

K.K.T.C. de teknik eğitimin verildiği Endüstri meslek okulları, ticaret alanına yönelik eğitimin verildiği, Ticaret okulları, meslek edindirmeyi amaçlayan Meslek

okulları ve belli beceri kazandırmayı hedefleyen pratik sanat okulları, eğitim sisteminde yer almaktadır.

Meslek Eğitiminde görev alan okullarda yer alan bölümler şunlardır: Bilgisayar, elektronik, elektrik, motor, metal işleri, yapı ressamlığı, tesviye, mobilya-dekorasyon, çocuk gelişimi, resim, seramik, kuaförlük, el sanatları, hazır giyim, turizm koleji, sekreterlik, muhasebe, turizm-otellilik, ev ekonomisi (*Milli Eğitim Bakanlığı 2002-2003 Öğrenci Sayılamaları*).

Turizm ve tarım sektörleri K.K.T.C. de en yaygın sektörlerdir. Bu nedenle turizme yönelik bölümlerin açılması veya bu yönde uygun uygulamaların yapılmasına özen gösterilmelidir. Sektörün ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik, bölümlerin açılması (ısıtma- soğutma bölümü gibi) veya artık gereksinim duyulmayan bölümlerin (seramik, ev ekonomisi) yenilenmesi sağlanmalıdır (*METGE projesi Çalışmaları, 2002*).

Lüksemburg

2001-2002 Öğretim yılında Lüksemburg' ta meslek okulları ve sayısı hakkında şu verilere rastlanmıştır.

Tablo 15: Lüksemburg okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Tarım Kolejleri	17
Otel ve Ağırlama Okulları	
Ana sınıf Öğretmen okulları	
Teknik okullar	
5 yıllık teknik okul	1
7 yıllık teknik okul	1
Teknik okul	6
TOPLAM	25

Lüksemburg'da branşlara ve süreye göre okullar ayrılmıştır. Tarım alanına, öğrenci hazırlayan tarım kolejleri, turizm- otelcilik alanına öğrenci hazırlayan otel ve ağırlama okulları, anasınıf öğretmenliği yetiştirilen anasınıf öğretmen okulları ve elektrik, inşaat, mekanik gibi bölümleri bünyesinde bulunduran teknik okullar vardır. Teknik okullar 5 yıllık ve 7 yıllık olmak üzere verdikleri süreye göre de sınıflandırılmıştır.

Bu okullarda yer alan bölümler; tarım, el işleri, ticaret, otelcilik-turizm ve ağırlama, sanayi, ev idaresi, sağlık ve sosyal işler, yönetim ve ticaret, sanat, kimya, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, bilgisayar, mekanik mühendisliğidir.

Ekonomisine baktığımızda % 0.8 tarım, % 14. 2 sanayi (Bunun % 2.5 'ini demir ve çelik oluşturur), % 5.5 inşaat, % 65.9 piyasa (bankacılık, sigortacılık vb.) ve % 12.2 'sini piyasacılık dışında kalan servis hizmetleri oluşturur. Bölümlere ve ekonomiyi oluşturan sektörlerle baktığımızda meslek liseleri ihtiyaç alanına göre ara eleman yetiştirmektedir (*Education system in Luksembuorg, 2003*).

Portekiz

2000- 2001 Öğretim yılında Portekizde bulunan meslek okullarının dağılımı aşağıda verilmektedir.

Tablo 16: Portekiz okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Devlet meslek okulu	16
Özel meslek okulu	187
TOPLAM	203

Portekiz' de meslek okulları devletin finanse ettiği, sorumluluğunu taşıdığı devlet okulları, özel kişi veya kurumların finanse ettiği ve sorumluluğunu paylaştığı özel meslek okulları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Bu okullarda yer alan bölümler belli ana gruplar altında toplanmış ve 1998 yılından itibaren modüler yapı uygulanmaktadır. Bundan dolayı ana bölümlerin altında sektörün ihtiyaç duyduyu alana eleman yetiştirilmekte ve bölümler fazlası ile çeşitlilik göstermektedir. Başlıca bölümler kimya, yapı, elektrik-elektronik, mekanik, bilgisayar, dizayn, resim ve el işleri, yönetim, ticaret, iletişim, sosyal işler gibi sıralanabilir.

Portekiz' de ise % 13.5 tarım, % 36.4 sanayi, % 50.2 hizmet sektörü vardır. Portekiz' de de meslek eğitimi yönünden reformlar yapılmakta ve ihtiyaç duyulan

alanların açılması ve öğrencilerin bu alanlara kaydırılması hedeflenmektedir (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

2001-2002 Öğretim yılında meslek eğitiminde görev alan okullar şunlardır

Tablo 17: Türkiye okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Erkek Teknik Okulları	348.164
Kız Teknik Okulları	708
Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları	809
Din Öğretimi Okulları	558
TOPLAM	2.423.239

Okullar devletin denetimindedir. Bağlı bulundukları müdürlüklere göre isimlendirilmektedir. Erkek Teknik okulları Erkek Teknik Müdürlüğüne, Kız Teknik okulları, Kız Teknik müdürlüğüne, Ticaret ve Turizm Okulları, Ticaret ve Turizm genel müdürlüklerine bağlı okulları anlatır. Programlar, denetim vb. eğitim- öğretim işleri bağlı bulunan müdürlüklerce yapılır. Okulların öğrenim süresi 3 yıldır.

Türkiye’ de yapı, bilgisayar (donanım- yazılım), elektrik-elektronik, kimya, makine ressamlığı, motor, mobilya ve dekorasyon, yapı ressamlığı, tesviye, tesisat teknolojisi, ayakkabıcılık, çocuk gelişimi, grafik- tasarım, kuaförlük, muhasebe, ön büro- sekreterlik, turizm, kontrol, gazetecilik, hidrolik-pnömatik teknolojisi, bilgisayarlı nümerik kontrol, ve enstrümantasyon teknolojisi, otomatik kumanda, tekstil (dokuma - boya apre- iplik- konfeksiyon- örgü teknolojisi), telekomünikasyon, uçak- bakım teknisyenliği ve elektroniği, boya-apre, harita kadastro, iplik, konfeksiyon, makina,

makina model, gemi elektroniği ve haberleşme, gemi makinaları, güverte, baskı, cilt ve serigrafi, çay teknolojisi, deri konfeksiyon, döşemecilik, gıda teknolojisi, iş makinaları (bakım ve onarım), izabe, kuyumculuk, kütüphanecilik, lastik teknolojisi, matbaa, mermer teknolojisi, restorasyon, soğutma ve iklimlendirme, tıp elektroniği, inşaat, telokomünikasyon, endüstriyel elektronik, mikroteknik, gemi elektroniği ve haberleşme, güverte avlama, plastik sanatlar gibi birçok bölüm yer almaktadır.

Türkiye ekonomisine baktığımızda sektörel dağılım şöyledir. % 43 tarım, % 22.7 sanayi, % 34.3 hizmet sektörüdür. Türkiye de birçok alana hizmet eden bölümlerin yer aldığı görülmektedir. Fakat ekonomide geniş yer tutan tarım sektörüne yönelik bölümler yok denecek kadar azdır. Bu alana uygun bölümlerin açılması, gerekenlerin yapılması gereklidir. Daha çok sanayiye yönelik bölümler (yapı, bilgisayar, elektrik-elektronik, kimya, makine ressamlığı, motor, mobilya ve dekorasyon, yapı ressamlığı, tesviye, tesisat teknolojisi, ayakkabıcılık vb.) yer almaktadır. Hizmet sektörüne yönelik çocuk gelişimi, grafik- tasarım, kuaförlük, muhasebe, ön büro- sekreterlik, turizm kontrol, gazetecilik, döşemecilik, gıda teknolojisi, soğutma ve iklimlendirme, tıp elektroniği, kütüphanecilik bölümleri yer almaktadır (*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Endüstriyel Teknik Öğretim, 1996*).

Yunanistan

Yunanistan’ da 2001-2002 Öğretim yılında yer alan okullar aşağıda verilmektedir.

Tablo 18: Yunanistan okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Birleştirilmiş Liseler (EL) (Genel-Meslek)	1274
Teknik- meslek okulları	495
Müzik Liseleri	34
Klise Eğitimi veren okullar	24
TOPLAM	1284

Yunanistanda genel ve meslek eğitiminin verildiği birleştirilmiş liseler, teknik ve meslek eğitime yönelik bölümleri kapsayan teknik-meslek okulları, müzik eğitimi veren müzik okulları ve kilisenin desteklediği din eğitimi verilen kilise okulları vardır.

Mekanik mühendisliği, elektronik, elektrik tesisatçılığı, resim, tekstil ve giyim, inşaat-yapı, ekonomi-yönetimi, bilimsel tarım, besin ve çevre, sağlık ve sıhhat, kimya laboratuvarı çalışanı, denizcilik ve gemicilik sanatı, estetik ve kuaförlük, uygulamalı sanat (*Education system in Greece, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Yunanistanda ise tarım sektörü % 16, sanayi % 22.5 ve servis sektörü % 61.2 olarak dağılım göstermektedir. Bölümlerle ekonomi ilişkisine bakıldığında servis sektörüne yönelik olan bölümlerin daha fazla ağırlık kazandığı görülmektedir.(resim, tekstil ve giyim, elektrik tesisatçılığı, inşaat yapı, sağlık ve sıhhat, ekonomi ve yönetimi, estetik ve kuaförlük, uygulamalı sanat). Sanayi sektörüne mekanik mühendisliği, elektronik, inşaat, yapı, denizcilik ve gemi sanatı, kimya laboratuvarı gibi bölümlerin hizmet verdiğini görürüz. Bilimsel tarım, besin ve çevre bölümleri ise tarım sektörüne yönelik olan bölümlerdir (*Cedefob, 2003*).

Bazı AB ülkelerinde (Belçika, Danimarka, Hollanda, İtalya, Yunanistan) okullar uzmanlaşmıştır. Bu ülkelerde, eğitim yaptıkları alana göre okullar, açılmıştır. Bunun yanında Portekiz, İsveç, İspanya, Finlandiya gibi ülkelerde okulların ayırımı finansman ve sorumluluğun ait olduğu kişi veya kurumlara göre yapılmıştır. Almanya ve Avusturya' da verilen eğitimin niteliği yanında eğitim süresi de dikkate alınarak okullar açılmıştır. Fransa, İngiltere, İrlanda gibi Avrupa Birliği ülkelerinde okullar genel anlamda branş ve denetim alanına göre ayrılmıştır.

T.C de okullar bağlı bulundukları müdürlüklere göre ayrılmıştır. Bölümler veya süre dikkate alınmamıştır. Oysa Türkiye' de meslek okullarına gösterilen ilgi beklenen düzeyde değildir. Bu nedenle bölümlerin kendilerini yenilemeleri ve sektörün istediği elemanı yetiştirmeleri için Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün uyguladığı ve olumlu sonuçların alındığı METGE projesini diğer müdürlüklerin de uygulaması ve okul sayısı yanında bölüm kalitesinin de artırılması gereklidir.

K.K.T.C. de okullar branşlara göre, meslek, teknik, ticaret ana başlıkları altında ayrılmıştır. Bölümler okulların içerisinde yer almaktadır. Başlıca sektör olarak belirlenen turizm alanında bir turizm okulunun bulunması ve okullara bölünen maddi dağılımın toplu olarak harcanması eğitim kalitesini artırabilir. Bölgelerin kalkınmasında öncü olarak düşünülen okullar K.K.T.C. genelinde dağılım göstermektedir. Bölgeye uygun bölümlerin okul haline getirilmesi hem bölgenin hem de bölümlerin ilgi odağı olmasını sağlayabilir. Güzelyurt - Lefke bölgesine özellikle narenciye ve tarım alanına yönelik bir okulun açılması uygun olabilir.

Meslek eğitimi uzmanlık gerektiren, mali desteğe fazla gereksinimi olan okullara ihtiyaç duyar. Bu nedenle sektörün istediği ana bölümlerin biraraya getirilerek bu eğitimin okulda verilmesi mali kaynakların da daha uygun dağıtılmasına neden olacaktır. AB ülkelerinde meslek eğitimi politika haline getirilmiş ve bunun daha iyiye gitmesi için sürekli projeler geliştirilmektedir. Leonardo da Vinci Programı mesleki eğitime verilen öneme dikkat çeker ve bu konuda yapılması gerekenlerle ilgili projeleri

içerir. Meslek okullarına gidecek öğrenci sayısının artırılması ve öğrencinin ilgi-yeteneklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

AB ülkelerinde bölümler ekonomi ile ilişki kurularak açılmaktadır. Eğitim, ekonomik gelişmelere göre şekillenmekte, gerekirse yeni bölümlerin açılması veya bölümlerin yaygınlaştırılması sağlanabilmektedir. Eğitim, hizmet vereceği sektörlerle, iş verenlerle ilgili kuruluşlarla birlikte şekillenmektedir.

Türkiye’ de birçok alana hizmet veren bölüm sayısı çoktur. Bu bölümlerin ortak alanlarının bulunması ve uzmanlık isteyen bu ayırımların ilk yıllarda değil, son yıllarda yapılması gerekir. Rehberlik hizmetlerinin azlığı, meslek tanıtımının eksik olduğu Türkiye’ de ortaokul bitiminde böyle bir ayırım, bölümlerdeki öğrencileri yanlış yönlendirebilmektedir. Meslek eğitiminin taşınması gereken kendini yenileyen, geliştiren, sektörün isteklerini gözeten, bölümlerin açılması veya bölümlerin yenilenmesi mutlaka ön plana çıkarılmalıdır. Türkiye’de de bunun tam olarak yapıldığını söylemek çok zordur.

K.K.T.C. de ise bölümler daha çok başvuru sayısına göre açılmakta ve ekonomik değişimler göz ardı edilebilmektedir. Ülkemizin büyük sanayii, tarım ve hizmet sektörleri istenilen kapasiteye ulaşmış değildir. Buna rağmen, bölümler, olmayan sektöre öğrenci yetiştirir durumdadır. Örneğin seramik bölümü öğrencileri bu piyasada çalışmamaktadırlar. Resim bölümü öğrencilerinin iş bulabilecekleri alan grafik tasarım bölümüne yönelmiştir. Bazı bölümler hızlı gelişen teknolojik gelişmelere veya modern toplum özelliğimize uygun değildir. Örneğin ev hanımı yetiştirmeye yönelik olan ev ekonomisi bölümü. Bu bölümün de alanının genişletilmesi, ilgili olduğu bölümlere kaydırılması gerekmektedir. Her şeyden önce meslek eğitimin, ilgili sektörlerle ara eleman yetiştirildiği unutulmamalıdır. Bu nedenle ilgili olan kurum, kuruluş ve diğer bakanlıklarla işbirliği içerisinde eğitim politikaları geliştirilmelidir. 2002 Öğretim yılında başlatılan METGE projesi ile bunun yapılması hedeflenmektedir. K.K.T.C.’ de yer alan diğer bölümler de içerik olarak kendilerini yenilemeli ve sektörün isteklerini göz ardı etmemelidir.

Avrupa ülkelerinin çoğunda hizmet sektörü % 60 civarındadır. Hizmet sektörü ayrıca sanayii destekleyen, bilim ve teknoloji bileşeni yüksek bir sektör olma özelliği taşımaktadır. Oysa K.K.T.C. ve Türkiye için bunu söylemek oldukça güçtür. Ülkemizde ağır sanayinin yeri yoktur . Hizmet sektörü ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle eğitim politikamızı da hizmet sektörüne yönelik düzenlemeli, bölümlerimizi de teknolojik gelişimi izleyebilecek, öğrenci-veli-işveren beklentilerine cevap verebilecek düzeye getirmeliyiz.

VI. Yatay-Dikey Geçiş Durumları

Almanya

Almanyada 3-6 yaş okul öncesi eğitim, 6-10 yaş ilkököl, 10-12 yaş yönlendirme sınıfları olarak bilinmektedir.

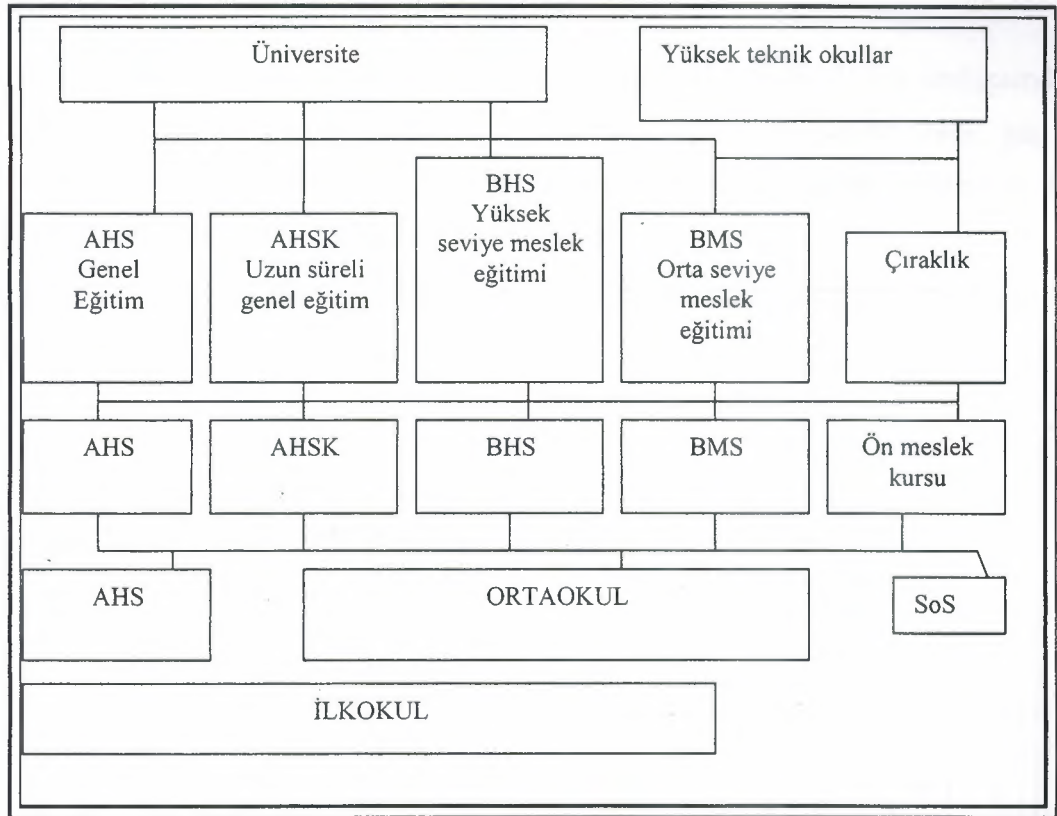
Yaş	Teknik kolej	Genel Kolej	(Hochschulen) Üniversite
19	Meslek Okul+işletme Dual system	Berufsaufbau Schule (Meslek Okulu)	(Berufsfach schule) Tam zamanlı meslek okulu
16			(Fachober schule) Teknik Okul
15			(Gymnasiun m) Genel Eğitim
16			
15			
16			
15			
12			
10			
6			

Çizelge 19: Almanya Eğitim Şeması

Almanya da rehberlik hizmetleri ön plana çıkmaktadır. Bunun için 2 yıl öğrencilere çeşitli mesleklerin tanıtıldığı yönlendirme sınıfı ilkokul seviyesinde ilave edilmiştir. Daha sonra öğrencilere seçenekler sunulmaktadır. Kısa sürede meslek sahibi olmak isteyenler 6 yıl süreli çıraklık eğitime katılırlar (Hauptschule). Daha fazla genel bilgi dersleri almak isteyenler meslek eğitiminin de ön plana çıktığı Realschule'ye giderler. Gymnasium okulları genel bilgilerin verildiği okullardır. Üniversite eğitimi almak isteyenler bu okullara giderler. 9 yıl sürelidir. Dual sistem olarak bilinen ve Almanya eğitiminde yer alan okul+işletme okullarına da ilgi çoktur. Berufsschule okulları meslek okullarıdır. Berufsaufbauschule okulu Mesleki kurs okullarını, Berufsfachschule, Tam zamanlı meslek okulunu, Fachhochschule Teknik okulu tanımlar. 10. sınıf zorunlu eğitim çağını tamamlamak için oluşturulmuş sınıftır. 16 yaşını tamamlamamış kişiler burada 1 yıl süre ile eğitimlerine devam ederler. Daha sonra lise seviyesindeki meslek eğitime geçerler. Yine 15 yaşına gelen öğrencilerin katılabileceği ön meslek eğitimi 1 yıl süre ile eğitim sisteminde yer alır. Bölümleri tanımak isteyenler veya genel eğitimden vazgeçen öğrenciler burayı tercih edebilirler (Cedefop, 1995; Education system in Germany, 2003).

Avusturya

Avusturya’ da okul öncesi eğitim 3-6, Zorunlu eğitim 6-15 yaşlarındadır. Ortaokul eğitimi 10-14 yaşlarına yönelik 4 yıl süren alt dönem ile, 14-18 yaşlarına yönelik üst dönemden oluşur.

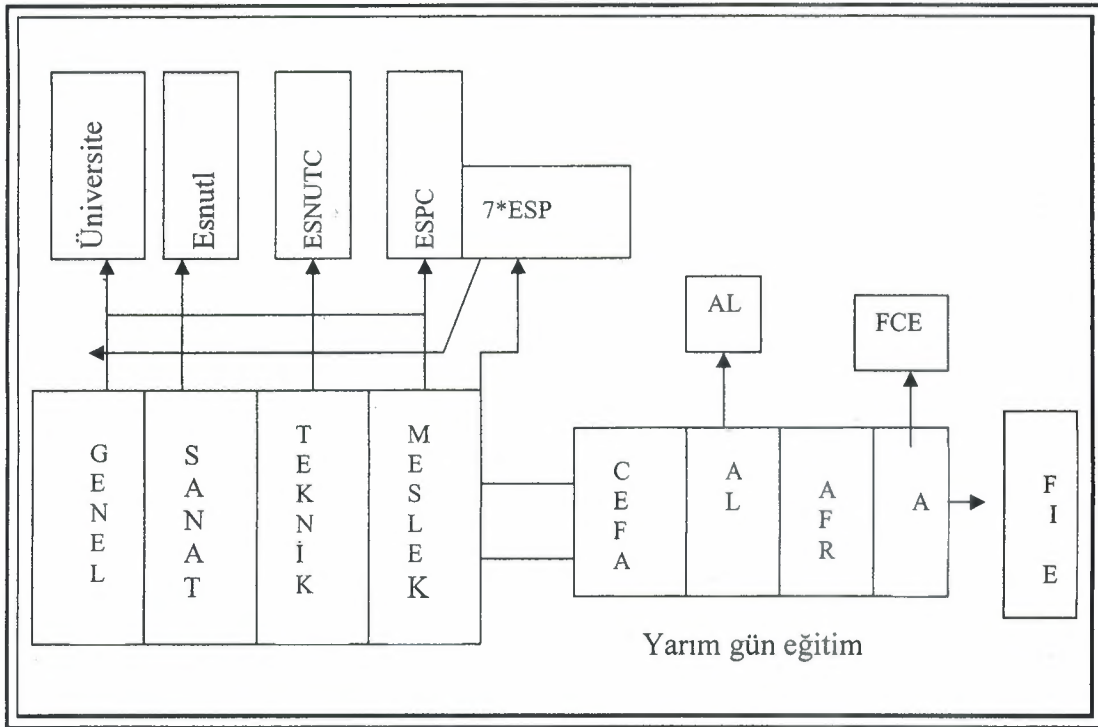
Çizelge 20: Avusturya Eğitim Şeması

Avusturya’ da genel eğitim kısa (12-14) ve uzun (15-18) süreli olmak üzere ikiye ayrılır. Genel eğitimin amacı öğrencileri olgunluk sınavına hazırlamak ve bu yeterliliği kazandırmaktır. Birinci halka olarak adlandırılan genel eğitimden (AHS) ikinci halka genel eğitime (AHS) yüksek seviye meslek eğitime (BHS) ve orta seviye meslek eğitime (BMS) geçiş yapılabilir. Ortaokul kısmından ise bunlara ilaveten çıraklık ve ön meslek kurslarına geçiş yapılabilir. (BHS) Okul öncesi öğretmenliği kolejlerini, (BMS) ise teknik ve meslek okulları içermektedir. Sos özel eğitimi anlatır.

Birinci seviyeyi tamamlayan öğrenciler seçtikleri alanlara devam edebilecekleri gibi bölümler arası geçişlerden yararlanarak farklı alanlara da kayabilirler (*Cedefob, 2000; Education system in Austrai, 2003*).

Belçika

Belçika’ da okul öncesi eğitim 3-5, ilkökul 6-12, ortaokul- lise seviyesindeki eğitim 12-18 yaşlarında yapılmaktadır. 6-18 zorunlu eğitim dönemidir. Tam gün ve part-time eğitim yapılabilir. Aşağıda verilen şekilde eğitim sisteminin lise seviyesindeki genel yapısı ve geçişleri görülebilir.

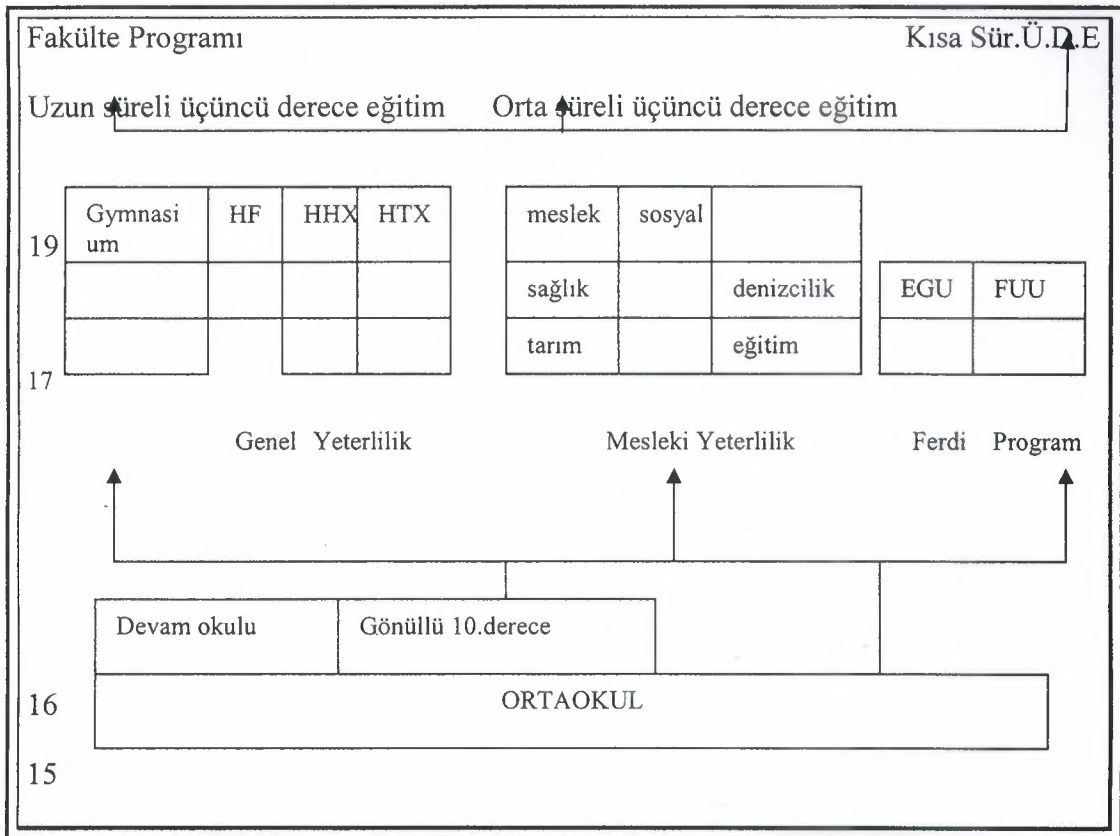
Çizelge 21: Belçika Eğitim Şeması

Belçika da meslek eğitimi 14-18 yaşları arasında yapılmaktadır. 14 yaşında ortaokulu bitiren bir genç isteği ve yeteneğine göre genel, sanat teknik ve meslek eğitimi alanlarından birini seçebilir. Genel eğitimi seçtiği takdirde isterse üniversiteye, isterse iş

yaşamına veya meslek eğitimi veren üniversite seviyesindeki uzun süreli meslek okullara geçiş yapabilir. Sanat, teknik ve meslek eğitimi alan öğrenciler de isterlerse üniversite isterlerse, kendi alanlarında üniversite seviyesinde eğitim veren okullara kayabilirler. Bölüm değiştirme hakları vardır. 16 yaşında olduğunda ise isterse hem eğitimine hem de çalışma hayatına atılabilir (CEFA; AL; AFR; A). Alanları buna olanak tanır. (FIE) Tamamen iş hayatına atılarak da eğitimine devam edebilir. ESNUTL, uzun süreli yüksek öğrenimi, ESNUTC, kısa süreli meslek eğitimi anlatır. Lise seviyesindeki eğitimi tamamlayanların yüksek öğrenim hakları devam etmektedir (*Cedefob, 2002; Education system in Belgium, 2003*).

Danimarka

Danimarka da okul öncesi sınıf 6-7 yaş, 7-16 yaş ilkököl ve düşük seviye ortaokul, 16-17 yaş, 10. Sınıf, 17-19 yaş lise eğitimi (yüksek seviye ortaokul) uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim yaşı 6-16'dır. Aşağıdaki şekil ile lisede bulunan kademeleri ve genel yapısı incelenecektir.

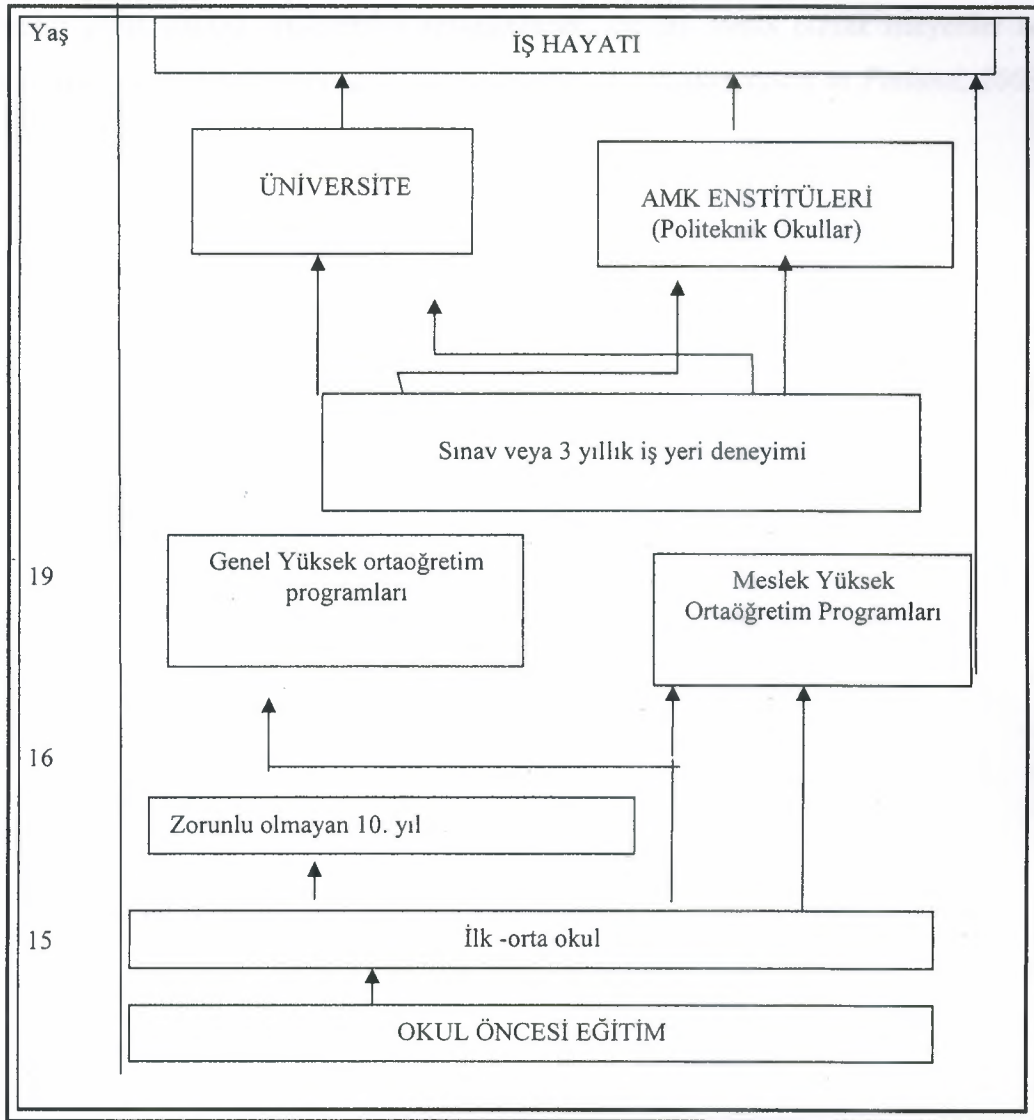
Çizelge 22: Danimarka Eğitim Şeması

Danimarka da lise seviyesindeki eğitim daha çok yeterliliklere dayalı programa uyarlanmıştır. Ortaokulu bitiren bir öğrenci zorunlu eğitimi tamamlamayı amaçlıyorsa 16 yaşına kadar olan sınıfa devam eder ve oradan iş yaşamına atılabilir. Yine 16 yaşını tamamlamayan ve lise eğitimi almak isteyen 1 yıl gönüllü olarak 10. sınıfı okur ve daha sonra eğitimine devam eder. Genel, mesleki ve ferdi yeterliliklere dayalı programlardan

birini seçer. (FUU-EGU). Genel yeterliliği tercih edenler eğitimlerini üniversite düzeyine çıkarmak isteyenlerdir. Genelde programlarda 1. ve 2. sene ortak dersler görülür. Bu nedenle geçişler kolaylaştırılmıştır. Mesleki yeterlilik kazandıran bölümde de belli ana bölümler var ve bu bölümlerin alt bölümlerinde geçişler kolaydır. Alınan derste başarı aranmaktadır. Gönüllü olarak okunulan 10. sınıftan ve ortaokullardan, liselere geçişte sınav vardır (*Education system in Denmark, 2003*).

Finlandiya

Finlandiya’ da okul öncesi eğitim 6 yaşında başlar. 7-15 yaş comprehensive olarak isimlendirilen ilkokul-ortaokul eğitim süresidir. 16 yaşında ise lise seviyesindeki eğitim başlar. 7-17 yaşları arasında eğitim zorunludur.

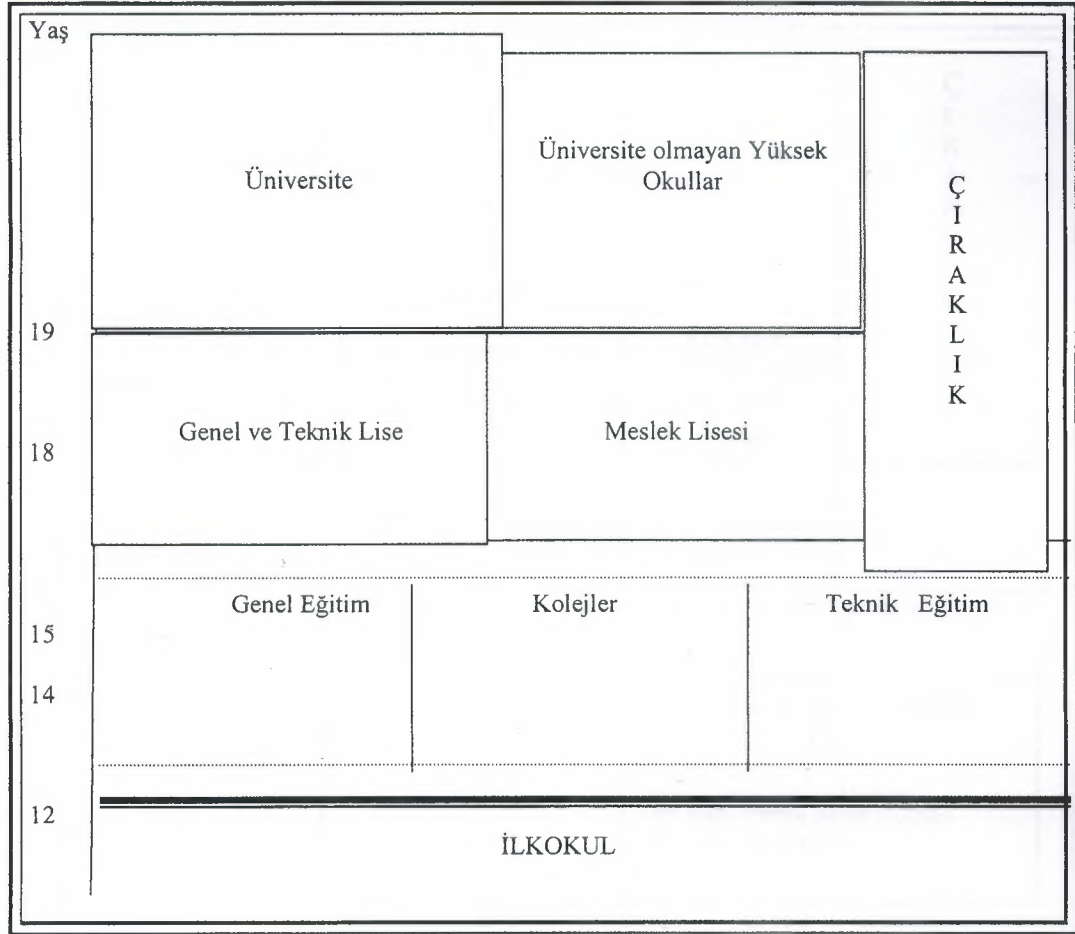

Çizelge 23: Finlandiya Eğitim Şeması

Lise seviyesindeki eğitim kredi sistemine dayanmaktadır. Bu nedenle yatay geçişler çok kolaydır. Önemli olan 120 kredinin tamamlanmasıdır. Ayrıca 6 ay işyerinde bulunmak gerekmektedir, ki bu 20 krediye denktir. 15 yaşını tamamlayanlar çıraklığa geçebilir. Meslek okullarında bu eğitim verilebilmektedir. 16 yaşını tamamlayan iş hayatına istediği zamanda geçebilir. Üniversiteye geçiş yapmak isteyen öğrenciler genel yüksek ortaöğretim programlarını, meslek sahibi olmak isteyenler ise meslek yüksek orta öğretim programlarını seçerler (*Education sytem in Finland, 2003; Cedefob, 1997*).

Fransa

Fransada 4-6 anaokul, 6-12 ilkokul, 12-15 ortaokul, 15-18 yaşlarında ise lise eğitimi yapılmaktadır. 6-16 yaşları eğitim zorunludur.

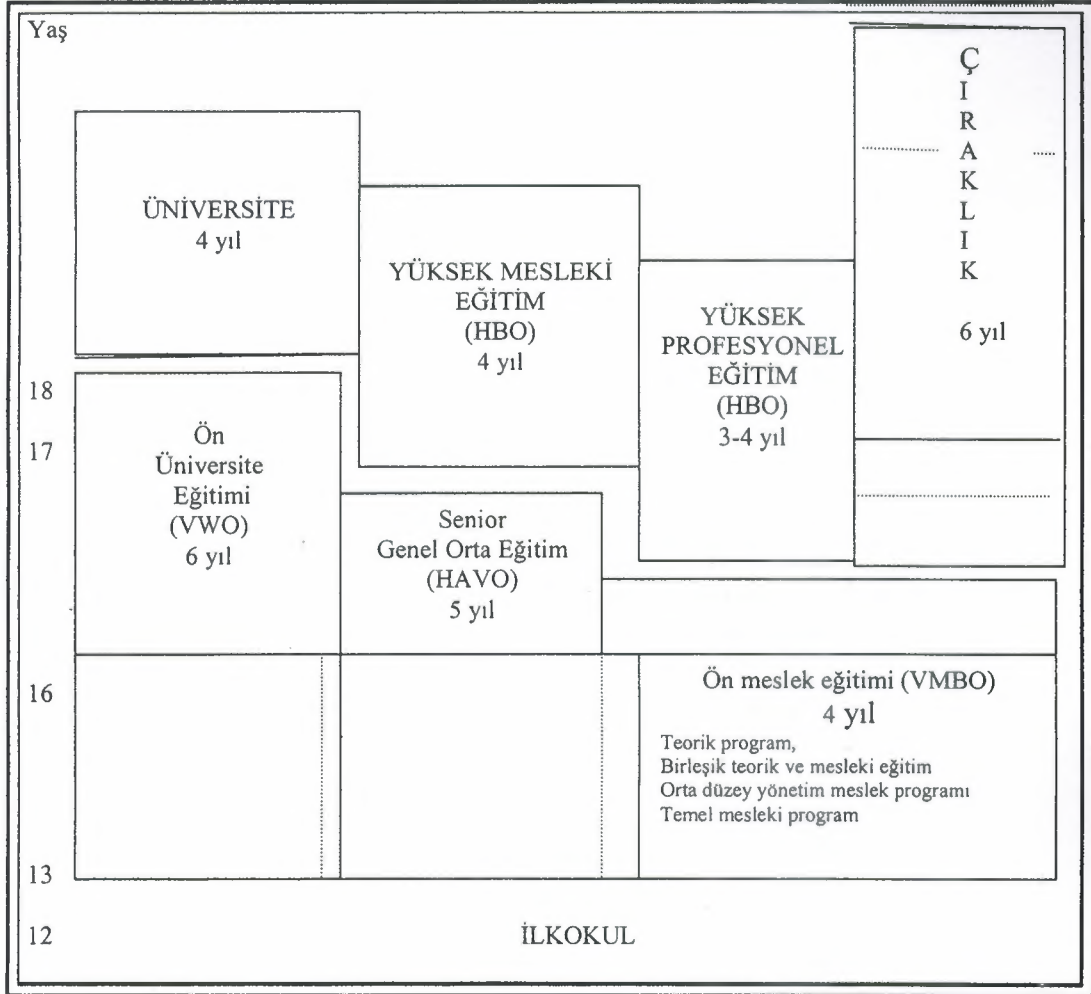

Çizelge 24: Fransa Eğitim Şeması

Fransada ortaokul seviyesindeki eğitim de genel, teknik ve kolejler olmak üzere ayrılır. 15 yaşını tamamlayan öğrenciler ise genel ve teknik eğitimin birarada verildiği liselere veya meslek liselerine geçiş yapabilirler. Genel ve teknik liseler 3, meslek liseleri 4 yıldır. Bu arada en az 6 ay, en fazla 2 yıl süre ile olan çıraklık eğitimi de alabilirler. Çıraklık eğitimi 16-25 yaşları arasında verilebilmektedir (*Education system in France, 2003; Cedefop, 2000*).

Hollanda

Hollanda da ilkokul 4-12 yaşları arasındadır. Zorunlu eğitim 16 yaşına kadardır.

Çizelge 25: Hollanda Eğitim Şeması

12 yaşını tamamlayan öğrenciler kendilerine sunulan 3 alandan birine geçiş yapabilirler. 6 yıl süreli ön üniversite eğitimi, 5 yıl süreli genel eğitim ve 4 yıl süreli ön meslek eğitimi kendilerine sunulan seçeneklerdir. Programlar arası geçişler çok kolaydır. Son 1-2 yıla kadar hemen hemen tüm alanlarda aynı programlara yer verilmektedir.

Genel eğitimi tamamlayan meslek eğitimine veya tam tersi bir durum gerçekleşebilmektedir. Bu eğitim programlarına katılmak istemeyenler çıraklık programına girebilir. Çıraklık programı da üniversite seviyesine kadar geçiş hakkı verebilmektedir (*Education system in Netherland, 2003; Cedefop, 1994*).

İngiltere

İngiltere’ de 0-5 okul öncesi eğitim, 6-11 ilkokul, 12-16 ortaokul, 5-16 ise zorunlu eğitim yaşları olarak belirlenmiştir.

Yaş		
18+	İleri Eğitim Enstitüleri 6 form kolejleri Fe kolejleri Üçüncü kolejler Özel kolejler	Yüksek Eğitim Enstitüleri
18	Yetişkin eğitim merkezleri	
17		
16	İleri Eğitim Enstitüleri	6 Form Okulları
	ORTAOKUL	

Çizelge 26: İngiltere Eğitim Şeması

İngilterede ortaokulu bitiren herkes isterse eğitimini daha da yüksek seviyeye taşıyabilir. Zorunlu eğitim yaşını dolduran öğrenciler 6 form okullarında veya ileri eğitim enstitülerine devam edebilirler. İleri Eğitim enstitüleri birçok okulu yapısında barındırmaktadır ki bunlar daha sonraki seviyeye de taşınabilmektedir. Bu okullar 6 form okulları, Fe kolejleri, Üçüncü kolejler, özel kolejler ve yetişkin eğitim merkezleridir. İlk yıllar temel konular verildiği için yatay geçişler kolaydır (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İrlanda

İrlanda’ da 4-5 anaokul, 6-12 ilkokul veya birinci seviye eğitim, 13-(15-16) ikinci seviye eğitim olarak yapılmaktadır. Zorunlu eğitim çağı ise 16 yaşına kadardır.

Yaş	Üniversite ve diğer yüksek eğitim otorite enstitüleri	Kolejler	Teknoloji Enstitüsü
19-20			
18-19			
17-18			
16-17	II. Seviye Eğitim Senior Cycle	Gençlik eğitimi (Youthreach)	Mesleki Eğitim programları ve kursları
15-16			
15		Geçiş Yılı	
14		ORTAOKUL II. Seviye Eğitim	

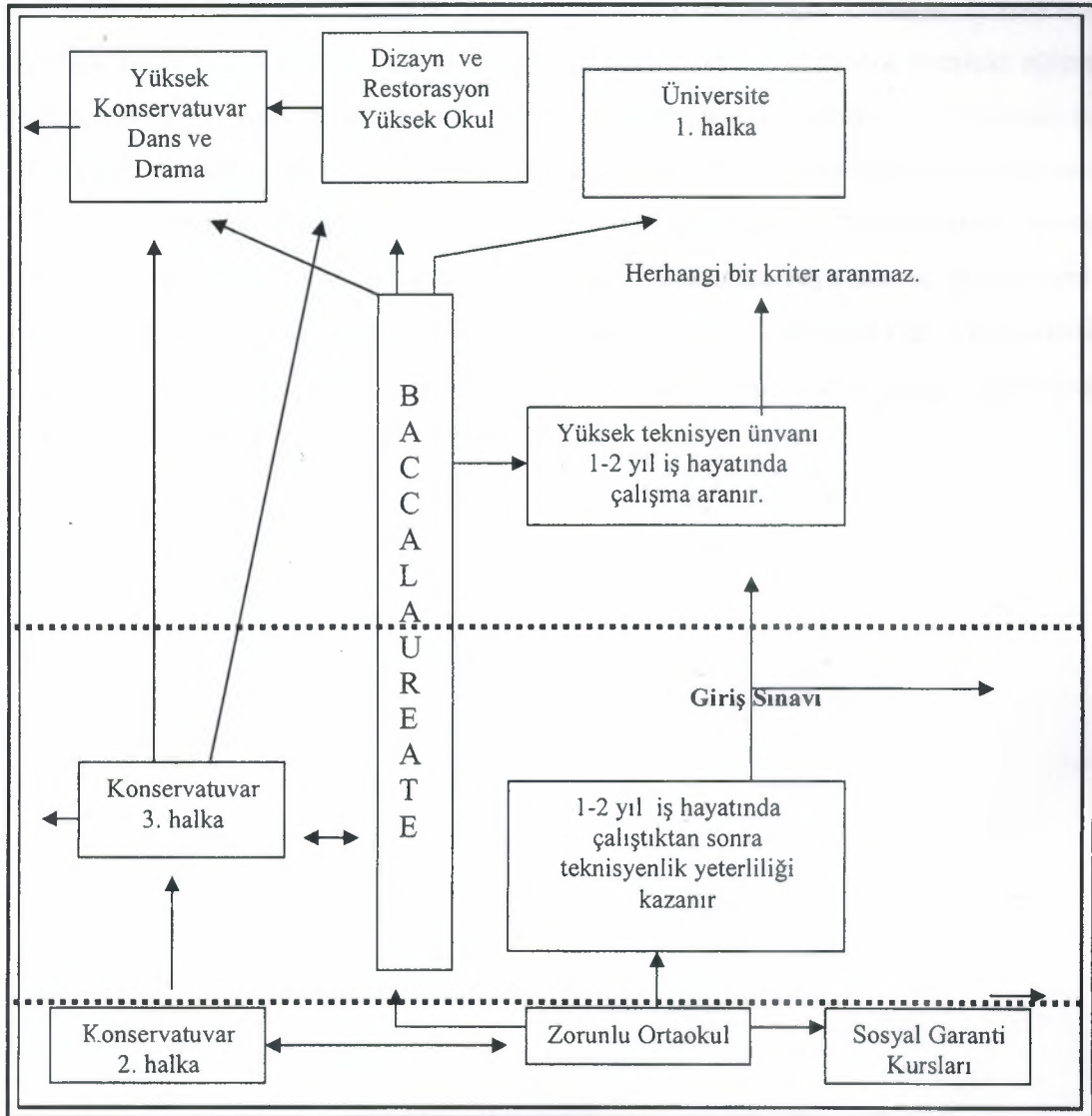
Çizelge 27: İrlanda Eğitim Şeması

İrlanda da meslek eğitimi modüler yapıya geçildiği için çeşitli alanlara kayma imkanı vermektedir. 15 yaşını dolduran bir öğrenci zorunlu eğitim yaşı olan 16 yaşını tamamlayarak 3 programa katılabilir. Genel eğitim verilen II.Seviye eğitime geçebilir. Veya 2000-2006 kalkınma planında yer alan Youthreach programına katılabilir. Burada amaç işsizliği önlemek için lise eğitimi düzeyinde eğitim almak istemeyenlere 2 yıl süre ile mesleki kurslar düzenlemektir. Gençlik merkezleri, bölgesel eğitim kurumları bu

programı şekillendirmektedir. Mesleki eğitim programları ve kursları ise birçok alana yayılmış ve sanayiye göre ara eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Lise eğitiminden sonra yüksek öğrenime devam kriterleri taşıdıkları sürece devam edebilirler (*Education system in Irland, 2003; Cedefob, 2001*).

İspanya

İspanyada okul öncesi eğitim 0-6, İlkokul 6-12, ortaokul-lise 12-18 yaşları arasında uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim 4-16 yaşları arasındadır. İlkokul tamamlayan herkes ortaokul -lise eğitimi alabilir. Aşağıdaki şekilde geçişler ve sistemin genel yapısı verilmektedir.

Çizelge 28: İspanya Eğitim Şeması

İspanyada lise eğitimi 18 yaşına kadar devam etmektedir. Zorunlu eğitimi tamamlayan bir öğrenci isterse konservatuvara, isterse genel eğitimin alındığı baccalaureate'e isterse sosyal garanti kurslarına veya isterse mesleki yeterlilik kazandıran programa katılabilirler. Mesleki yeterliliğin 1.halkasını tamamlayan giriş sınavı ile 2. halkaya geçebilir. Bu programlardan iş hayatı için istenirse 1. halkanın sonunda ayrılabilir. Genel eğitim alan öğrenciler ise son yıllar yüksek mesleki eğitime geçiş yapabilirler. Konservatuvarın 2. halkası ile zorunlu ortaegitime, 3. halkasında ise genel eğitime geçiş sağlanabilir. Konservatuvarın 3. halkasını tamamlayan ayrılabilir veya yüksek öğrenimine dizayn ve restorasyon veya dans-drama bölümlerinde devam edebilir. Genel eğitimi tamamlayan isterse sanat okullarına veya isterse üniversitenin birinci halkasına geçiş yapabilir. Mesleki programları tamamlayanlar üniversitenin birinci halkasına onu tamamladıktan sonra sanat okullarına geçiş yapabilirler (*Education system in Spain, 2003; Cedefop, 2001*).

İsveç

İsveç'te 3-5 yaş, okul öncesi ilkokul, 5-7 yaş, okul öncesi sınıf ve 16 yaşına kadar da zorunlu eğitim olarak belirlenmiştir.

Yaş	Y E T İ Ş K İ N E Ğ İ T İ M	Yüksek Eğitim Üniversiteleri				K O L E J L E R - K U R S
		Ü N İ V E R S İ T E 2-2.5 yıl	M A S T E R 4 yıl	B A C H E L O R Derecesi 3 yıl	D İ P L O M A 2 yıl	
19		Yüksek Ortaokul Okulları (Lise Seviyesi) 17 Farklı Program - 8 ana konu üzerine dayalı				
18						
17						
16		Zorunlu Eğitim				

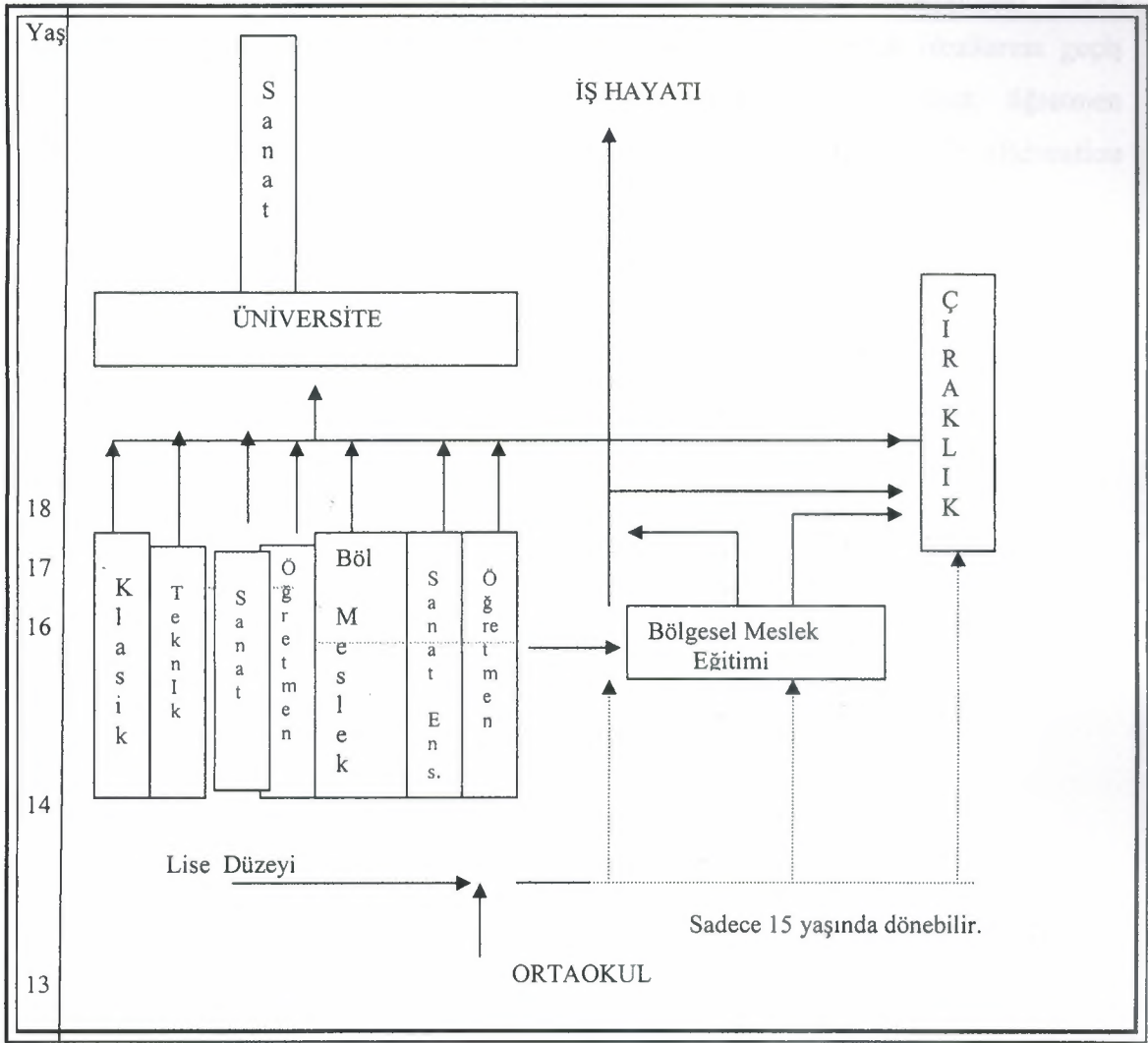
Çizelge 29: İsveç Eğitim Şeması

İsveç eğitim sistemi modüler yapıyı taşıyor. Lise seviyesinde genel ve meslek eğitimi diye bir ayırıma gidilmiyor. Öğrenci sektöre de bağlı olmak üzere istediği modülü alabilir. Genelde ilk yıl ortak modüller daha sonra ise hangi alana kaymak isteniyorsa onunla ilgili modüller seçilir. Bu nedenle geçişler kolaylıkla yapılabilmektedir. Daha sonra iş hayatı veya üniversitede verilen çeşitli olanaklar

arasında seçim yapılabilir. Yetişkinlere yönelik eğitim ise 19 yaşından 24 yaşına kadar yapılabilmektedir (*Education system in Sweden, 2003; Cedefop, 2001*).

İtalya

Anaokul 3-5, ilkokul 6-10 yaş, ortaokul 11-13 yaş ,lise 14-18 yaşları arasında uygulanmaktadır. Aşağıda verilen şekille eğitim sisteminin lise düzeyinde yapısını ve geçişleri inceleyeceğiz

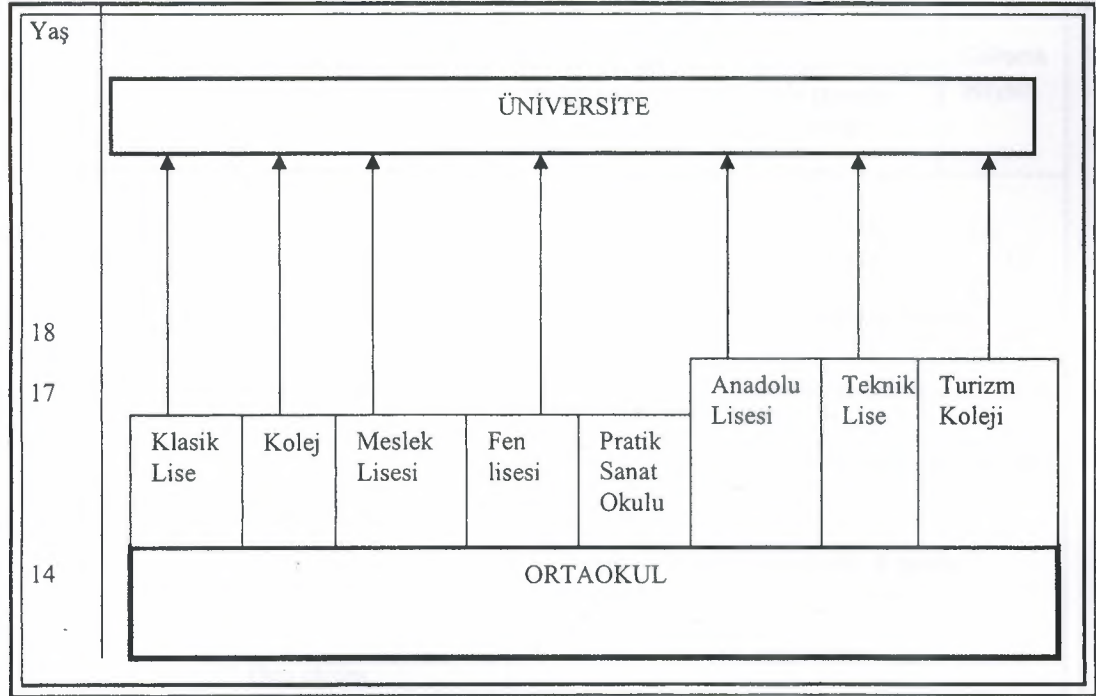
Çizelge 30: İtalya Eğitim Şeması.

İtalyada 13 yaşını dolduran herkes liseye devam eder. Burada öğrencilere seçenekler sunulmuştur. 2-3 ve 4 yıllık eğitim süreleri kapsayan öğretim yapılmaktadır.

4 yıllık klasik eğitim ve teknik eğitim veren bölümler, 3 yıllık sanat ve öğretmen yetiştiren okullar, 2 yıllık sanat ve öğretmen enstitüleri bulunmaktadır. 15 yaşını dolduran isterse bölge meslek okullarına ve 16 yaşında olanlar çıraklık merkezlerine katılarak öğrenimlerini sürdürebilirler. Çıraklık merkezlerinde eğitim 16-24 yaşları arasında yapılabilmekte ve 4 yıldan daha fazla olamamaktadır. Ortaokuldan sonra lisenin her hangi bölümünü tercih eden biri isterse bölge meslek okullarına geçiş yapabilir. Sanat, öğretmen, bölgesel meslek okullarında ve sanat, öğretmen enstitülerinde işaretli yılları tamamlayanlara diploma verilebilmektedir (Education system in Italy, 2003; Cedefop, 2001).

K.K.T.C.

K.K.T.C.' de zorunlu eğitim yaşı 5-15, ortaokul 12-14, lise 15-(17-18) yaşları arasındadır.

Çizelge 31: K.K.T.C Eğitim Şeması

Ortaokulu bitiren öğrenciler Kolej hariç (sınavı ortaokul başlangıcında yapılıyor) hangi okula devamı düşünüyorsa istediği okula girme hakkına sahiptir. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi için de ortaokul bitiminde giriş sınavı yapılmaktadır. İki okulun amacı da üniversiteye öğrenci hazırlamaktır. Genel liseden meslek lisesine geçişte aynı yıldan devam hakkı için fark dersleri sınavında başarı sağlanmalıdır. Meslek lisesine giden bir öğrencinin bölüm değiştirmesi o öğrencinin yıl kaybına neden olur. Bu nedenle okullar arası değişim daha çok 1. sınıfta gerçekleşmektedir. Pratik Sanat Okulundan herhangi bir okula geçiş hakkı ve üniversiteye devam hakkı yoktur. Pratik Sanat Okuluna ortaokul son sınıfı üst üste iki yıl okuyup başarısız olan öğrenciler kayıt yapabilmektedir.

Lüksemburg

Okul öncesi eğitim 4, ilkokul 6, ortaokul 12 yaşında başlamaktadır.

Yaş	Yüksek ve Üniversite çalışmaları		Yüksek Teknikal Çalışmalar	Çalışma Hayatı için Becerili insan	Çalışma Hayatı			
18								
17	1.	13.	13.	12. 2.derece	12.			
	2.	12.	12.	11. CİTP	11.			
16	3.	11.	11.	10. 1.derece	10.			
	4.	10.	10.	10. 1.derece	10.			
	Teknik Sistem		Teknisyen Sistemi	Mesleki Sistem				
15	Yönlendirme							
14	5. Orta eğitim		9. Teorik 9. Çok bölümlülük 9. pratik					
6. Orta eğitim						8. Teorik 8. Çok bölümlülük		
7. Orta eğitim						7. Teknik ortaöğretim		
13								
12	Genel Orta öğretim		Teknik Ortaöğretim					

Çizelge 32: Lüksemburg Eğitim Şeması

Lüksemburg’ da meslek eğitimi ortaokul seviyesinde başlamaktadır. Genel ve Teknik ortaöğretim 12-14 yaşları arasında öğrencilere değişik imkanlar sunabilmektedir. Genel eğitim almak isteyenler 3 yıl süresince eğitimlerine devam edebilirler. Meslek eğitimi almak isteyenler 1 yıl teknik eğitim aldıktan sonra 2. yıl hem teorik hem de çeşitli bölümlere zemin hazırlayan eğitimi tamamlarlar. 3. yıl, 2. yıl alınan eğitimi de

destekleyici pratik eğitime geçiş yapılır. Bunun sonunda genel eğitim almak isteyenler eğitimlerine devam edebilirler. Meslek eğitimi almak isteyenler ise yönlendirmeler ile de üniversiteye olanak sağlayan teknik eğitime, yüksek teknisyenlik imkanı sağlayan teknisyenlik sistemine ve mesleki yeterlilik kazandıran mesleki sisteme geçebilirler. Mesleki sistem de kendi arasında seviyelere ayrılmıştır (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

Portekiz' de okul öncesi eğitim 3-6, temel eğitim 7-14, lise 15-18, üniversite 18-24 yaşları arasında yapılmaktadır.

Yaş					Ç I R A K L I K
24	ÜNİVERSİTE		POLİTEKNİK		
19					
18	GENEL KURSLAR	TEKNİK KURSLAR	MESLEK KURSLARI		
15	3. HALKA			ERKEN AYRILAN YETİŞKİNLER	
14	 2. HALKA				
7	1. HALKA				
6	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM				

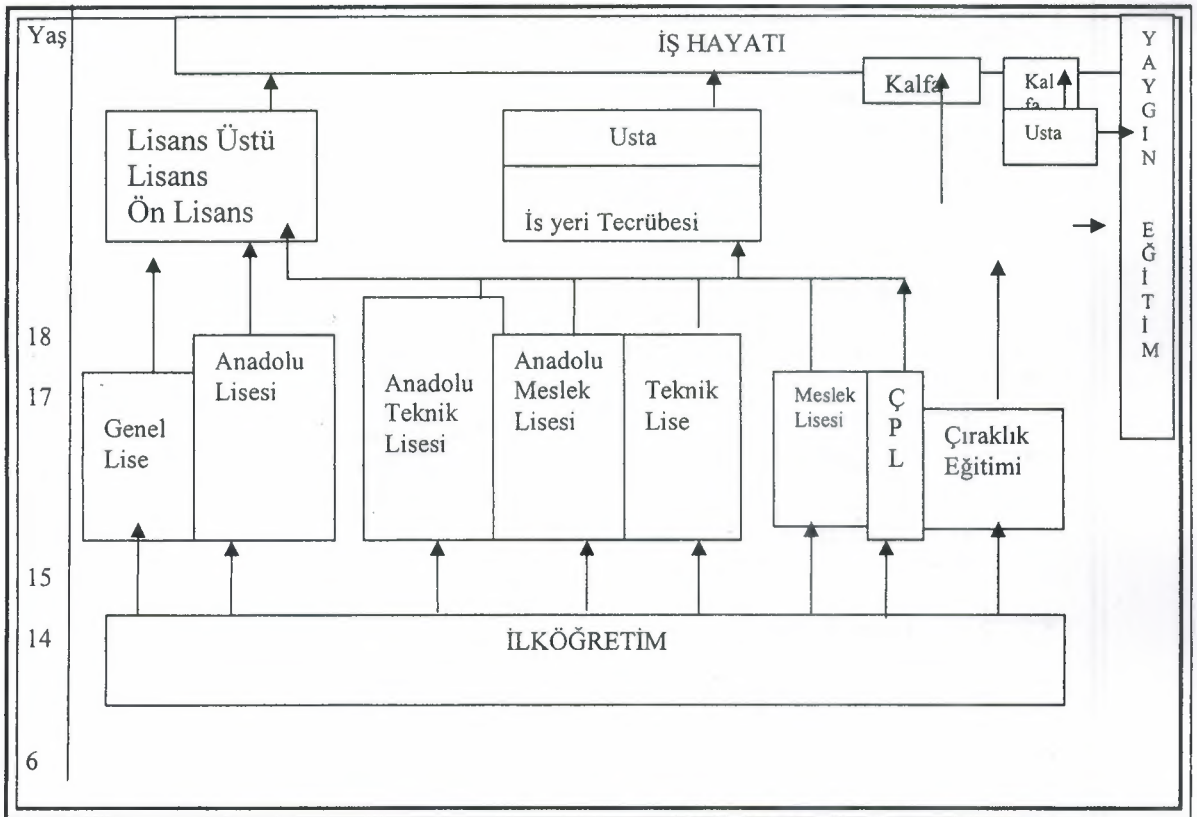
Çizelge 33: Portekiz Eğitim Şeması

Portekiz' de temel eğitimi tamamlayan liseye devam hakkı kazanır. Lise seviyesindeki öğretim daha çok kurslar şeklinde verilmektedir. Geçişlerin daha kolay yapılabilmesi için genel, meslek ve teknik kurslar olarak düzenlemeler yapılmıştır. Belli kursları alanlar başarı göstermeleri halinde üniversiteye veya politeknik okullarına

devam edebilirler. Çıraklık eğitimi ise 14-25 yaşlarında olanlara daha kısa sürede meslek edinmek isteyen ve temel eğitimi tamamlamayanlara verilir. 1-3 yıl arası öğrenim süresine sahiptir (*Education system in Portugal, 2003; Cedefop, 2001*).

Türkiye

Türkiye’ de okul öncesi eğitim 4-5 , ilköğretim 6-14, lise 15-17 yaşları arasında yapılmaktadır. Zorunlu eğitim, 16 yaşına kadardır.

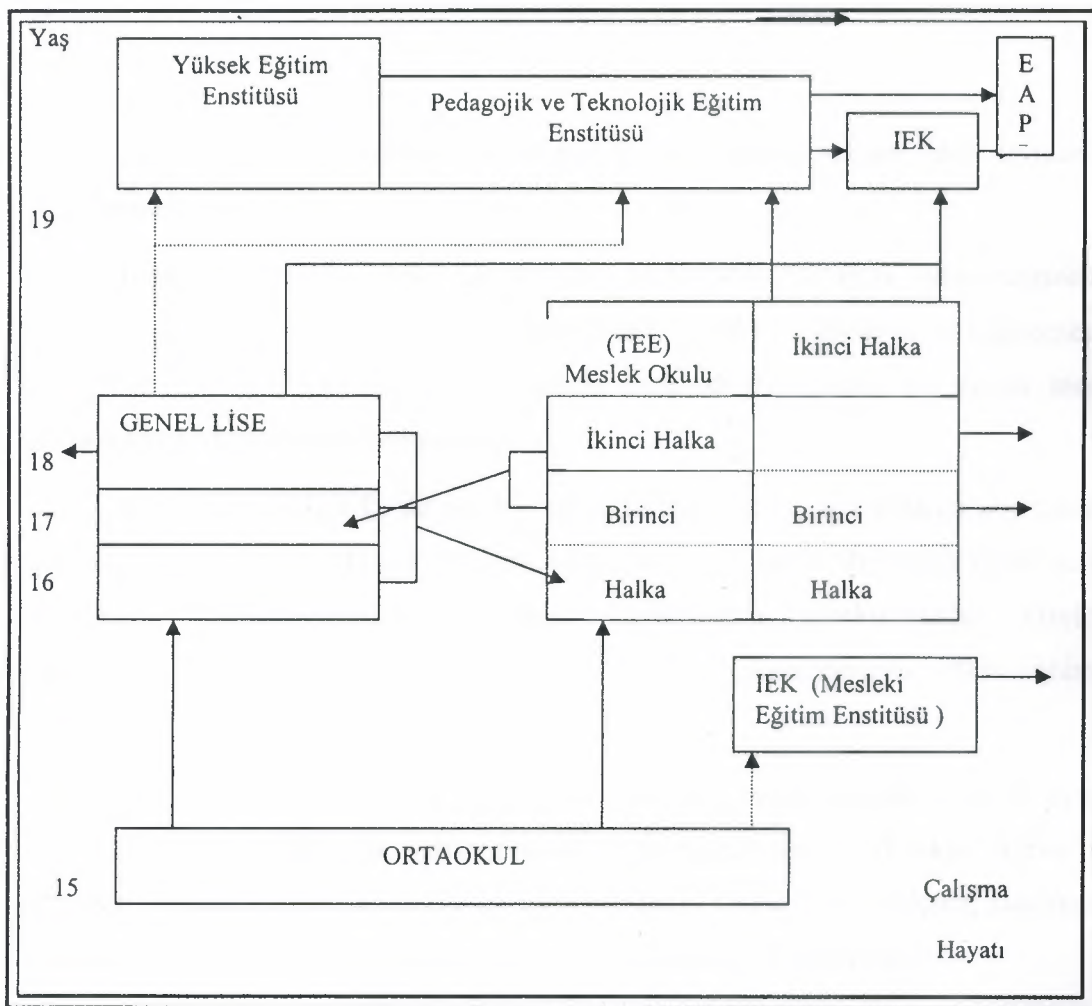
Çizelge 34: Türkiye Eğitim Şeması

Türkiye’ de ortaokulu bitiren her öğrenci genel ve meslek öğretim okullarından her hangi birine geçiş yapabilir. Anadolu liselerine giriş, merkezi sınavla yapılmaktadır. Genel ve meslek okullarından birine geçiş yapan bir öğrencinin bölüm değiştirmesi çok

zordur. Genel liseden meslek lisesine geçişte fark dersleri sınavında başarılı olması gerekir. Meslek lisesinde bölüm değiştirmek ise öğrencinin yıl kaybına neden olur (T.C Milli Eğitim Bakanlığı, 1998).

Yunanistan

Yunanistan'da anaokul 3-6, ilk-ortaokul 7-15, lise 16-18 yaşları arasındadır.

Çizelge 35: Yunanistan Eğitim Şeması

15 yaşını tamamlayan öğrenciler lise eğitimlerine 3 şekilde devam edebilirler. genel (klasik), mesleki bir eğitim veya kısa süreli (1 yıl) meslek kurslarına (IEK) sınavla katılabilirler. Ortaokul bitiren isterse çalışma hayatına da geçiş yapabilir. Genel liseye giden bir öğrenci 2. sınıfta iken isterse sınavsız meslek okulunun 1. halkasına geçiş yapabilir. Meslek okulunun (TEE) 2. halkasını tamamlayan bir öğrenci ise yine sınavsız genel lisenin 2. sınıfına geçiş yapabilir. Bu arada iş yaşamına da geçişler olabilmektedir. Genel liseyi veya meslek okulunu bitiren öğrenciler sınavla üniversiteye devam hakkı kazanmaktadır (*Education system in Greece, 2003*).

AB ülkelerinde, Türkiye ve K.K.T.C. de meslek seçimi lise seviyesinde başlamaktadır.

Bununla birlikte AB ülkelerinde ilkokulda başlayan yönlendirmelerle öğrencilerin bölümlere yöneltildiği görülmektedir. Özellikle Almanya ve Lüksemburg' ta öğrenci-aile-okul işbirliği ile öğrencinin isteği doğrultusunda en uygun meslek alanına kaydırılması hedeflenmektedir.

Türkiye ve K.K.T.C. de verilen rehberlik hizmetleri, son yıllarda artırılmasına rağmen, yine de bu konuda çok daha fazla önlemler alınmalıdır. Rehberlik hizmetlerinin ilköğretim (İlkokul-ortaokul) dönemine kaydırılması gerekmektedir. Özellikle mesleklerin tanıtımı, öğrenci yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında, etkin rehberlik hizmetleri kullanılmalıdır.

AB ülkelerinde, rehberlik hizmetlerine rağmen, programlarda kesin bir ayırım, yapılmamıştır. Özellikle ilk yıllarda ortak programlara yer verilmekte, öğrencinin, program değişikliği yapmasına olanak tanınmaktadır. (Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Portekiz, Yunanistan).

Türkiye ve K.K.T.C. de ise öğrencinin seçtiği programı değiştirmesi çok zordur. Seçilen bir programın değiştirilmesi öğrencinin yıl kaybına neden olmaktadır.

Bu nedenle rehberlik hizmetlerinin de çok az olduğu ÷lkemizde, ilk yıllar bölümlerin ortak programlarını oluşturulmalı, öğrencinin programlar arası geçişlerine olanak sağlanmalıdır. Daha sonraki yıllarda, ortak alanların ortak programı oluşturulmalı ve öğrencilere yelpazesi geniş, programlar sunulabilmelidir.

Gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışan iş yaşamındaki gelişim ve değişim bazı meslek alanlarına olan ihtiyacı artırmış, bazılarını azaltmış, bazılarının içeriğinin değişmesine neden olmuş hatta yeni meslek alanlarının doğmasına da neden olmuştur. Bu değişim çok kısa sürede de gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle 3-4 yıl süreli meslek eğitimi içerisinde meslekler de değişim gösterebilmektedir. Öğrencilere yeni meslek alanlarına kaymalarına, gerekli değişikliği yapabilmelerine imkan tanınmalıdır.

Bu nedenle meslek eğitimi tüm programlarında esnek bir yapı oluşturmalı ve değişime uyum sağlamalıdır. Aksi takdirde maliyeti yüksek olan meslek eğitimi, öğrenci-veli- toplum ihtiyaçlarına cevap vermeyecektir.

Öğrencinin sevmediği, ilgi ve yeteneğine uygun olmayan bir bölümde okuması, öğrenciyi mutsuz bir birey haline getirmesinin yanında, öğrenci için yapılan tüm harcamaların da boşa gitmesine neden olabilecektir.

VII. Uygulama Durumları

Almanya

Almanya’ da tam gün meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları eğitimlerinin çoğunluğunu işletme içi uygulamaya yöneltmişlerdir. Staj uygulamaları eğitim süresince süreklidir. Okul türüne göre bu süre değişim göstermektedir. Dual sistemde bu haftanın 3 günü okulda, 2 günü işyerinde olmak üzere değişmektedir (*Milli Eğitim Dergisi, 2002. Cedefob, 1995*).

Avusturya

Uzun süreli meslek okullarında, yaz tatillerinde de staj uygulaması yapılır. Kısa süreli meslek okullarında ise öğrenci öğrenim süresince belirlenen stajları tamamlamalıdır. Staj dönemleri ve süresi okullara, bölümlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Ticaret ve Sanayi dallarında zorunlu yaz stajı vardır. Tarım alanında belirlenen stajın tamamlanması yeterliliği gösteren nitelik kazandırır. Okullar staj dönemlerini belirlemede bağımsız hareket edebilirler (*Türkoğlu, 1988; Cedefob, 2000*).

Belçika

Flemish, Waloon ve Brussels olarak bilinen üç bölgede de staj uygulaması yapılmaktadır. Staj uygulaması, öğrenim süresince 2 gün okul, 3 gün işletme şeklinde yapılmaktadır. Süresi, bölümlere ve okullara göre 3 aydan - 1 yıla kadar değişmektedir. Tüm bölümler staj uygulamasına katılmaktadır (*Cedefob, 2002*).

Danimarka

İki yöntemle staj uygulamaları yapılabilir. Birinci yöntemde, okul bitiminde 6 aylık süre için işletme ile sözleşme yapılır. Staj bitiminde o alanda yeterliliğini gösteren sertifika alınır. İkinci yöntemde ise, eğitim süresince belirlenen kursları alarak gerek hafta sonu, gerekse tatillerde öğrenci bu staj süresini tamamlar (*Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Daha çok 2. ve 3. sınıflarda staj uygulamaları yoğunlaşmıştır. AMK (Ammattikorkeakoulu) Politeknik okullarında sekiz ana bölümde staj uygulanmaktadır. Bu bölümler; Doğal kaynaklar, Teknoloji ve Taşımacılık, Turizm ve Ağırlama, Sağlık ve Sosyal Yardım, Kültür Servisi (Müzik, dans, basın, tiyatro) ve Güvenlik Servisleridir. Staj, 2-8 haftalık bir süreyi kapsar. Seviyelere göre 20 haftaya kadar da bu süre uzayabilmektedir (*Cedefob, 1997*).

Fransa

Tam zamanlı okullarda işletmelerde yapılan kısa süreli stajlar vardır. Mesleki Olgunluk Belgesinin alınması için, işletmelerde, toplam 16 hafta süreli stajın yapılması gereklidir (*Cedefob, 2000*).

Hollanda

Stajlar daha çok son iki yılda ağırlık kazanmaktadır. Okulların ve bölümlerin yapısına göre staj süresi, dönemi belirlenmektedir (*Cedefob, 1994*).

İngiltere

İngiltere de staj öğrenim süresince, okulun belirlediği dönemlerde iş yerlerine gidilerek yapılır. Öğrenci, zamanı içinde bulunduğu duruma göre ayarlayabilir. Tam gün eğitim alanlar, staj uygulamasını hafta sonları, uygunsa geceleri de tamamlayabilirler. Okul, stajın yerini, süresini belirlemede bağımsızdır (*Cedefob, 2000*).

İspanya

Teorik eğitim süresi içerisinde ya da bitiminde uygulamalı staj imkanları sağlanmaktadır. Staj süresi okula göre değişim göstermektedir. Okul, bölümlere göre staj zamanını ve süresini belirleyebilmektedir (*Cedefob, 2001*).

İsveç

Staj çalışmaları işletmelere yöneltilmiştir ve meslek eğitimi süresinin en az % 15'i (toplam olarak haftada 15 saat) işletmelerde gerçekleştirilir. 13 programda işyerlerinde staj uygulaması yapılmaktadır. 1994 yılından beri ekonomi, sanat, teknik ve mesleki olmak üzere dört ana dalda staj uygulanmaktadır. Staj değerlendirmesi kalan, geçen, farklı geçen, mükemmel olmak üzere yapılmaktadır (*Cedefob, 2001*).

İtalya

İtalya da staj uygulamaları öğrenim süresince yapılır. Okul idareleri, stajın düzenlenmesi konusunda yetkilidirler. Okullara, bölümlere göre staj uygulamaları değişkenlik göstermektedir (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

İşletmelerde meslek eğitimi yaptıracak okullar, bu uygulamaya 10. sınıftan itibaren uygulamalı derslerin öğretim programlarında belirtilen koşullara göre başlarlar. Öğrencilerin, bu eğitimlerini mezun oluncaya kadar başladıkları iş yerinde tamamlamaları esastır. Ancak, işletmelerde programlananların bir kısmının yapılamaması halinde eksik kalan bu uygulamalar başka işletmelerde veya okul atölyelerinde tamamlanabilir. Her öğrenci, öğretim programındaki temrin, iş, proje, deney veya hizmetin % 80'ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır (*Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Yasası, 28/1988*).

Bu nedenle METGE projesi kapsamında, Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesinde, tüm bölümlerin 2003 -2004 öğretim yılında, haftada 2 gün, işyerlerine giderek staj yapmaları kararı alınmış ve bu uygulamaya konmuştur.

Lüksemburg

Modüler eğitime geçiş yapıldığı için, staj uygulamaları eğitimle birleştirilmiştir. Okul, öğrencilerin iş yerlerine gönderilmesinde, gereken düzenlemelerin yapılmasında yetkilidir (*Cedefob, 2002*).

Türkiye

Staj süresi 3 yıllık programlarda en az 160, daha uzun süreli programlarda en az 300 gündür. 3 yıllık programlarda 9. sınıfın sonundan, 4 yıllık programlarda 10. sınıfın sonundan yapılması uygundur. Staj çalışmaları koordinatör öğretmenleri tarafından kontrol edilir. Değerlendirmeye staja gönderilen işletme sorumlusu da katılır (*Mesleki Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

Yunanistan

Staj uygulamaları okullara, bölümlere göre farklılık gösterir. Okul idareleri stajların düzenlenmesinde yetkilidir. Öğrencilerin uygulama ağırlıklı bir eğitime yönelmeleri istenmektedir (*Cedefob, 2003*).

Tüm AB ülkelerinde staj uygulaması meslek eğitiminin tamamlayıcısı konumundadır. Staj yapılmadan meslek eğitimi eksik sayılmaktadır. Tüm bölümlerde staj uygulaması yer almaktadır. Öğrencileri gerçek iş yaşamına hazırlamayı hedefleyen meslek liseleri, sanayiden kopuk, iş yaşamının gerçeklerinden uzak, öğrencileri yetiştiremezler. Öğrencilerin, iş yaşamının gereklerine uyumu, ast-üst ilişkileri de meslek eğitiminde büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin, sorumluluk duygusunun geliştirilmesi, iş yaşamında doğacak sorunlarla başedebilme yeteneği de staj uygulamaları ile pekiştirilir ve öğretmen-işveren rehberliğinde de öğrencinin gerçek hayata hazırlanması sağlanabilir. K.K.T.C. de staj uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemeler kesin olarak belirtilmemiştir. Çalışma takviminde turizm ve muhasebe öğrencilerine yönelik staj süreleri yer almaktadır. Yaz turizminin ağırlık kazandığı ülkemizde, öğrencilerimize bu döneme staj olanağı tanımamaktayız. Otellerin genel temizlik ve tamirat döneminde öğrencilerin staja gönderilmesi, stajdan beklenen yararları tam olarak sağlayamamaktadır. Bu nedenle bölümlerin özellikleri de dikkate alınarak, staj dönemlerinin ve sürelerinin belirlenmesi gerekmektedir.

2003-2004 METGE Projesi kapsamında AML' de ilk kez seramik, el sanatları, resim, çocuk gelişimi, kuaförlük bölümü son sınıf öğrencileri, ilgili sektörlere staja gönderilmiştir. Böylelikle okulun, bölümlerin, öğrencilerin tanıtımına, gerçek iş yaşamına öğrencilerin uyumu sağlanmasında önemli adımlar atılmıştır. Bunun sonucunda birçok öğrenci iş teklifi almış; okul, öğrencilerin gelecek iş yaşamlarına önemli katkılar sağlamıştır.

Mesleki ve Teknik eğitimin dallarından birini seçip de alanlarında kendilerine bir gelecek yaratmak isteyen öğrenciler için, okul ve işletmelerde öncelikle staj ve daha

sonra iş imkanları sağlanmalıdır. İş verimi ve motivasyonlarını artırmak için staj yapılan kuruluşlarla iş birliğine gidilmelidir (16. Mili Eğitim Dökümanı).

Sektöre ara eleman yetiştiren meslek liseleri, tüm bölümlerinde kendi bölümünün özelliklerini de gözeterek, öğrenci - aile- iş veren üçlüsünü tatmin edecek staj şeklini, süresini, zamanını bulmalı ve uygulamalıdır. Stajların olmasını engelleyecek yasal düzenlemeler yoktur. Bu nedenle bu uygulama hemen tüm meslek okullarında uygulanabilir. Stajların daha da yararlı olması için her öğrenci için dosya açılarak, verilen işler, davranışlar, işe devam, uyum, iletişim v.b bilgiler yer almalı ve öğrencinin gelişimi izlenmelidir. Gerekirse değerlendirmede yapılan işler dikkate alınmalıdır.

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Gülşen HOCANIN'a ait K.K.T.C., Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Eğitimin Karşılaştırılması adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN

14 - 2085 m

Üye: Doç Dr. Halil AYTEKİN

Üye: Yard. Doç. Dr. Erdal GÜRYAY

Üye: Yard. Doç. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

7. 04. 2004

Doç. Dr. Ahmet Pehlivan

Ens. Mtd. Yrd.

ÖNSÖZ

Bu araştırma ile, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde uygulanan mesleki teknik eğitim, çeşitli açılardan incelenmiş ve ülkemizle karşılaştırılarak bize uygun olabilecek çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Bu çalışmaya beni yönlendiren ve destekleyen danışmanım Yrd. Doç Dr. Hüseyin Uzunboylu' ya teşekkür ederim.

Kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan, önerileri ile çalışmama yön veren Prof. Dr. Hıfzı Doğan' a teşekkür ederim.

Gösterdiği anlayış ve sabır için canım kızım Pembe' ye teşekkür ederim.

Lefkoşa,

2004.

ÖZET

Bu çalışmadaki amaç Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan mesleki teknik eğitimin çeşitli yönleri ile karşılaştırılması, benzerlik ve farklılıkların ortaya konması ve ülkemizde bu yönde var olan sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

Mesleki Teknik Eğitim, sektöre ara eleman yetiştirmeyi hedeflemektedir. Günümüzde nitelikli ara eleman ihtiyacı hızla artmaktadır. Bu nedenle mesleki teknik eğitim önem kazanmıştır. Mesleki teknik eğitim, sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yenilenmeli ve geliştirilmelidir.

İlk bölümde tezin konusuna kısa bir giriş yapılmış, amaç, problem durumu ortaya konmuştur. İkinci bölümde araştırma modeli, veri toplama yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde K.K.T.C., Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki teknik eğitim, nüfus, öğretmen, öğrenci, okul-bölüm, yatay- dikey geçiş durumları, staj, yerel yönetimlerin rolü-yetkisi, çıraklık, değerlendirme durumları yönünden karşılaştırılmıştır. Dördüncü bölümde elde edilen sonuçlara çözüm önerileri getirilmiştir.

ABSTRACT

The main objective of this thesis is to compare different aspects of the vocational education administered in the Turkish Republic of Northern Cyprus, Turkey and the European Union. It is intended to put forward the differences and the similarities in order to provide solutions to our country's problems in this respect.

Vocational education educates personnel for the sector. Currently, there is an increasing demand for qualified personnel and consequently, the importance of vocational education is also steadily increasing. Vocational education must be dynamic to meet the sector's changing demands.

The first part of thesis contains a brief introduction to the topic and the problem statement. The second part contains the research model and data collection procedure. In the third part, comparisons in terms of vocational education, population, teachers, students, schools, transfer, training and the effect of local administration of the TRNC, Turkey and EU is included. The fourth part contains proposals for possible solutions in light of the data collected.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BÖLÜM I.....	1
Giriş	1
Problem.....	1
Amaç.....	5
Önem.....	7
Sınırlılıklar	7
Varsayımlar.....	8
Tanımlar ve Kısaltmalar	8
BÖLÜM II	11
YÖNTEM	11
Araştırma Modeli.....	11
Verilerin Toplanması	11
BÖLÜM III	13
BULGULAR VE YORUMLAR.....	13
I. Nüfus Durumu	13
II. Öğretmen Durumu.....	16
III. Öğrenci Durumu	24
IV. Okul Türü ve Sayısı	33
VI. Yatay-Dikey Geçiş Durumları	61
VII. Uygulama Durumları.....	90
VIII. Eğitim Süreleri	96
XV. Yerel Yönetimlerin Rolü-Yetkisi	105

XI. Çıraklık	112
XII. Değerlendirme Durumları	119
BÖLÜM IV.....	126
ÖZET VE ÖNERİLER	126
Özet.....	126
Öneriler	128
KAYNAKÇA.....	130
EKLER.....	139
Ek 1: Araştırmaya Alınan Ülkelerin Siyasi ve Ekonomik Durumları	139
Ek 2: Ülkelerin Mali durumları ve Eğitime Ayırdıkları Pay	144
Ek: 3 Çalışma ile ilgili yapılan ön anket çalışması.....	147

TABLO DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1: Nüfus Durumu	13
Tablo 2: Almanya Okul türü ve sayısı	32
Tablo 3: Avusturya Okul türü ve Sayısı	34
Tablo 4: Belçika okul türü ve sayısı.....	36
Tablo 5: Danimarka okul türü ve sayısı	38
Tablo 6: Finlandiya okul türü ve sayısı.....	39
Tablo 7: Fransa okul türü ve sayısı	40
Tablo 8: Hollanda okul türü ve sayısı	42
Tablo 9: İngiltere okul türü ve sayısı	43
Tablo 10: İrlanda okul türü ve sayısı	44
Tablo 11: İspanya okul türü ve sayısı	46
Tablo 12: İsveç okul türü ve sayısı	47
Tablo 13: İtalya okul türü ve sayısı.....	48
Tablo 14: K.K.T.C. okul türü ve sayısı.....	49
Tablo 15: Lüksemburg okul türü ve sayısı	51
Tablo 16: Portekiz okul türü ve sayısı	52
Tablo 17: Türkiye okul türü ve sayısı	53
Tablo 18: Yunanistan okul türü ve sayısı	57
Tablo 36: Ülkelere Göre Eğitim Bütçesi.....	144

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 19: Almanya Eğitim Şeması	61
Şekil 20: Avusturya Eğitim Şeması	63
Şekil 21: Belçika Eğitim Şeması.....	64
Şekil 22: Danimarka Eğitim Şeması	66
Şekil 23: Finlandiya Eğitim Şeması.....	68
Şekil 24: Fransa Eğitim Şeması	70
Şekil 25: Hollanda Eğitim Şeması	71
Şekil 26: İngiltere Eğitim Şeması	73
Şekil 27: İrlanda Eğitim Şeması	74
Şekil 28: İspanya Eğitim Şeması	76
Şekil 29: İsveç Eğitim Şeması	78
Şekil 30: İtalya Eğitim Şeması.....	80
Şekil 31: K.K.T.C Eğitim Şeması.....	82
Şekil 32: Lüksemburg Eğitim Şeması.....	83
Şekil 33: Portekiz Eğitim Şeması	85
Şekil 34: Türkiye Eğitim Şeması	86
Şekil 35: Yunanistan Eğitim Şeması.....	87

BÖLÜM I

Giriş

Bu bölümde ele alınan problem, önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve araştırmada kullanılan bazı kavramların tanımları verilmektedir.

Problem

Bilgi, bugün uzmanların deyişi ile, her yıl, bir kat daha artmaktadır. Bu hızlı değişim sürecinde, globalleşen dünyada, gümrük duvarlarının kalkması, serbest dolaşım ve ticaret imkanlarının yaygınlaşması, ülkelerin rekabetçi dünyada yerlerini almada yetişmiş nitelikli insan kaynağı, en temel rekabet gücü olarak görülmektedir.

Gençlerin, uluslararası iş gücü piyasalarında, aranan niteliklere sahip bireyler olarak yetişebilmelerinde, uygulanacak yaklaşımlar bu güne kadar uygulananlardan farklılık göstermektedir (*Doğan, 1997*).

Çok hızlı gelişme ve değişmelerin yaşandığı günümüzde, işsizlik ve istihdam gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunları arasında yer almaktadır. Ayrıca, küreselleşme, ekonomilerin uluslararası ve kıyasıya rekabet ortamı, firmaları, insan kaynaklarını geliştirerek ve etkili kullanarak verimlilik artışı sağlamaya, ürettikleri mal ve hizmetlerin kalitesini geliştirmeye zorlamaktadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmenin en önemli araçlarından biri etkin, mesleki ve teknik eğitimidir.

Günümüzde bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi ve ilerlemesi ülkenin sahip olduğu nitelikli insan gücüne bağlı görünmektedir. Nitelikli insan gücü nitelikli eğitimin sonucudur (*Büyükkaragöz ve Çivi, 1996*).

Sadece yaşam tarzımızı ve standartlarımızı belli ölçüde değiştirmekle kalmayıp, yaşam çizgimizi belirleyen, meslek seçiminin üzerinde önemle durulmalıdır (*Milli Eğitim Dergisi, 2000*).

Mesleki eğitim, bireye, iş hayatındaki belirli bir meslek ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim sürecidir (Doğan, Ulusoy, Hacıoğlu, 1997).

Mustafa Kemal Atatürk Mesleki ve Teknik Eğitime, ayrı bir önem vermiş ve konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Bir taraftan bilgisizliği gidermeye uğraşırken, diğer taraftan da yurt çocuklarını sosyal ve ekonomik alanlarda, etkili ve verimli kılabilmek için, zorunlu olan, temel bilgiler, uygulamalı bir şekilde öğretme yöntemi, Milli Eğitimimizin ana kuralı olmalıdır.”* (Metargem, 1995).

Ülkemizde yaşayan her kişiye, daha iyi bir yaşam vaadedebilmemiz için, kaliteli mal ve hizmet sunmalıyız. Bunu yapabilmenin yolu ise iyi bir mesleki teknik eğitimden geçer.

Mesleki ve Teknik Eğitim, belirli uzmanlık alanında bulunduğu çağda, geçerli olan yeterlilikleri kazandırmaya yönelmiş bir eğitimidir (Doğan, 1997).

Ülkeler arasında çok yönlü ekonomik ve kültürel ilişkiler her geçen gün gelişmektedir. Her ülke kendi ekonomik, sosyal, politik ve kültürel özelliklerine göre kendi eğitim sistemini geliştirmelidir. Bu nedenle, başka ülkelerin eğitim sistemlerini aynen almak ve uygulamak doğru değildir. Buna rağmen, özellikle gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden yararlanmak da kaçınılmazdır.

Bilindiği gibi dünyamız hızla değişmektedir. İletişim sayesinde dünyamız küçülmüş, tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da olaylar, sorunlar, çözüm önerileri uluslararası bir nitelik kazanmıştır.

Dünya kamuoyu sayesinde, uluslar, kendileri ile ilgili karar alırken diğer ülkelerdeki durumları da incelemekte, olumlu yönlerini kendi bünyelerine uygunluk oranında yansıtmaktadırlar.

Mesleki ve Teknik öğretim; etkinliğini sürdürebilmek için iş dünyasının taleplerine uygun, çağdaş bilim ve teknolojik metodları bilen, yorumlayan, kullanan,

geliştiren ve alanındaki yeniliklere kısa sürede uyum sağlayabilen, insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadır.

Eğitimde atılımların yapılabilmesi, okulların gereken donanımına sahip olması, teknolojinin okullara yansıtılması, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yön verecek alt yapı için, ekonomik yönden ülkelerin eğitime gereken önemi vermesi gerekmektedir.

Mesleki Teknik Eğitim, araç-gereç kullanmayı gerektiren bir yapılanmaya sahiptir. Bu durumda da maliyet açısından diğer bölümlere göre artı bir girdi gerektirmektedir. 2002-2003 öğretim yılı, METGE projesi kapsamında yapılan çalışmada aylık öğrenci maliyeti AML (Atatürk Meslek Lisesi) için 324, 211,111 HTL (Haydarpaşa Ticaret Lisesi) için 364,763,000 SSEML (Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesi) için 333,362,118 Türk Lirası olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda devlet, eğitime ayırdığı payı artırmalı, eğitim kurumu kendi bünyesinde de ayrılan paydan mesleki ve teknik eğitimin daha çok yararlanmasını sağlamalıdır. AB ülkeleri eğitime gereken bütçeyi ayırabilmektedirler. K.K.T.C. ve Türkiye’ de ise bütçeden eğitime dolayısı ile mesleki teknik eğitime ayrılan bütçe, oran olarak büyük bir farklılık göstermese de % 80-90’ ı personel maaşlarına ayrıldığı için eğitime yatırım yapılamamaktadır. (Ek-2.’ de ülkelerin GSMH ve eğitime ayırdıkları miktarlar verilmiştir).

K.K.T.C. de mesleki ve teknik eğitimde var olan sorunların giderilmesi için, mesleki tekniğe gereken önemin verilmesi yönünde, eğitim şuralarında, parti programlarında karar alınmıştır.

Öğrencilerin, bir yaşam boyu geçimini sağlayacak, mesleğini severek yapacak, günümüzde ve gelecekte geçerliliğini tayin edebilecek ve mutlu bireylerin yetiştirilmesi için mesleki ve teknik eğitimin önemi yadsınamaz.

Andre Malraux “Her düşünce, bir eylem taslağıdır.” diyerek karşılaştırmalı eğitimin önemini açıklamaktadır (Türkoğlu, 1998).

Türkiye’nin AB (Avrupa Birliği) ile bütünleşme süreci, Avrupa Konseyi, NATO ve OECD gibi siyasi, askeri ve ekonomik örgütlere üye olmakla başlamıştır.

Türkiye AET' ye üye olmak için Temmuz 1959' da başvurmuş ve 1963 yılında imzalanan antlaşma ile hazırlık, geçiş ve sonul dönem olmak üzere kademelendirilmiştir. Nisan 1987' de Türkiye AB' ye tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. AB ile ilişkiler Ocak 1999' da oluşturulan Gümrük Birliği ile yeni bir boyutta şekillenmiştir. Türkiye Aralık 1999' da Helsinki de yapılan AB Konseyi' nde oybirliği ile AB' ye aday ülke olarak kabul edilmiştir. Zirve kararları çerçevesinde Aralık 2000' de Türkiye Katılım Ortaklığı Belgesi Kabul edilmiştir. AB aday ülkeleri ile ilgili her yıl İlerleme Raporları ve Strateji Belgesi hazırlanmaktadır. Türkiye'ye ilişkin hazırlanan İlerleme raporu ve strateji belgesinde Kopenhag Siyasi ve Ekonomik Kriterlerini taşımadığı belirtilmiştir. Bu konuda atılması gereken birçok adımın olduğu vurgulanmıştır. Güneydoğu ve Kıbrıs' ta bu kriterler içerisinde yer almaktadır.

13 Mayıs 1996 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti "Leonardo da Vinci, Sokrates ve Youth, For Evrope programına alınmasına karşın buna uygun yeterli çalışmalar yapılamadığı için bu olanaklardan yararlanamamaktadır. Mesleki Teknik Eğitimde kabul edilen projeler yasal yönden desteklenememektedir. Üyelik için uyum çalışmalarının yapılması ve bunun için hızlı adımların atılması gereklidir. Türkiye bunun için yasal yönden çalışmalarını 2002-2004 yıllarında hızlandırmış, AB tam üyelik hedefini çizmiştir.

Güney Kıbrıs'ın 1 Mayıs 2004' de AB'ine tam üye olacak olması Kıbrıs sorununa ayrı bir önem kazandırmıştır. Sınır kapılarının açılması, Türkiye' nin AB'ine üyeliği için Kıbrıs sorununu çözmek istemesi ve çözüm halinde K.K.T.C. 'nin de Güney Kıbrıs ile birlikte AB'ye alınacak olması, ülkemizde, AB uyum çalışmalarının yapılmasını gerekli kılmıştır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da uyum çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Ülkelerin özellikle nitelikli insan gücü ihtiyacı artarken bunu sağlayacak olan mesleki teknik eğitimde bu çalışmaların yapılması ve AB ülkeleri için var olan standartların yakalanması gereklidir. Ada toplumu olmamız nedeniyle her zaman karşı karşıya kaldığımız işsizlik ve göçlerin çözümünde de mesleki

teknik eğitim önemlidir. Gençlerin nitelikli işlerde çalışabilmesi ancak belirlenen standartların yakalanması ile mümkün olabilecektir.

Bu çalışma ile, K.K.T.C.'inde uygulanan mesleki teknik eğitim, Türkiye ve AB ülkelerinde var olan mesleki teknik eğitim ile karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışma ile gençlerimize kazandırılması gereken nitelik ve standartların incelenen parametrelerde nasıl olması gerektiği konusunda bulgulara yer verilmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, K.K.T.C, Türkiye ve AB ülkelerinde şu anda uygulanan mesleki teknik eğitimi çeşitli yönleri ile inceleyip, bezerlikleri ve farklılıkları belirlemek ve meslek eğitiminde var olan değişimleri ortaya koyarak, kendi ülkemizde mesleki ve teknik eğitim ile ilgili çeşitli çözüm önerileri getirmektir.

Bu temel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. 15-18 yaş öğrencilerinin genel nüfusa ve öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları nasıldır?
2. Meslek okullarında öğretmen olarak görev yapabilmek için hangi özellikler aranmaktadır?
3. Meslek okullarına girebilmek için öğrencilerin hangi özellikleri taşıması gerekir?
4. Meslek okullarının, ülkelere göre sayısı ve türü, bu okullarda yer alan bölümler ve bu bölümlerin ekonomik sektörlerle olan ilişkisi nasıldır?
5. Okullar veya bölümler arası yatay-dikey geçişler nasıl yapılmaktadır?

6. Meslek okullarında bölümlere göre uygulama durumları (staj süresi, vb.) nasıldır?
7. Ükelere göre meslek okullarında eğitim süreleri nasıl değişmektedir?
8. Ükelere göre meslek okullarında yerel yönetimlerin rolü ve yetkisi nasıldır?
9. Ükelere göre çıraklık eğitimi nasıldır?
10. Ükelere göre öğrenci değerlendirilmesi nasıl yapılmaktadır?
11. Değerlendirme sonucu verilen belgeler nelerdir?

Önem

Bu çalışma ile;

- Eğitim yöneticileri AB ülkelerinde mesleki teknik eğitim alanında uygulanan değişik yöntem ve yaklaşımları bulabilecek ve eğitim politikalarının oluşumuna katkı koyabilecektir.
- Araştırmacılar, değişik parametrelerde çalışılan bu çalışmadan bilimsel bulguları değerlendirebilecek, çalışma bulgularından istediği oranda yararlanabilecektir.
- AB ile ilgili çalışmalar yapan kişiler, mesleki teknik eğitim alanında istenilen bilgilere, kaynaklara bu çalışma ile ulaşabilecektir.
- Mesleki Teknik Eğitim alanı ile ilgili kişiler, bu alanda çeşitli ülkelerde yapılan değişik yöntemleri ve uygulamaları izleyebilecek, çalışmalara ulaşabileceklerdir. K.K.T.C., Türkiye ve AB ülkelerini kapsayan bu çalışma ile değişik parametrelerde incelenen konularda ortaya konan bulgular ile yaşanan sorunlara çeşitli çözüm yolları getirebileceklerdir.
- Öğretmenler AB ve Türkiye de kendileri ile ilgili olan değişiklikleri belirleyebilecek, kendi gelişimleri için bu çalışmadaki bulgulardan yararlanabileceklerdir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma K.K.T.C, Türkiye ve AB'nin üye ülkeleri (Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan) ile,
2. Yöntem açısından literatür taraması ile,

3. Zaman açısından 2003 Mart - 2004 Ocak ayları arasındaki süre ile,

Varsayımlar

1. AB ülkelerinin Mesleki Teknik Eğitim sistemleri, dünyada en gelişmiş sistemlerdir.
2. Bu çalışma bulguları ile K.K.T.C. Mesleki Teknik Eğitime yön verilebilecektir.

Tanımlar ve Kısaltmalar

A: Apprenticeship. (Middle Class). Ortaseviye çıraklık.

AB: Avrupa Birliği

AET: Avrupa Ortak Pazarı

AFR: (Other recognised training.) Diğer verilen geçerli eğitimler

AL: Industrial apprenticeship. Sanayi alanında çıraklık eğitimi.

ASO: (Algemeen Secundair Onderwijs).(General Secondary Education). Genel Eğitim.

BSO: (Beroepsseundair Onderwijs).(Vocational Secondary Education). Meslek Eğitim.

CEFA: Yarı zamanlı eğitim merkezi. (Part time traing centre)

EGU: (Erhvervsgrunduddannelsen) Basic Vocatinal Traning. Temel Meslek

Eğitimi. 2 yıllık meslek eğitimi anlatır. Gençleri meslek eğitimi için motive etmeyi amaçlar.

EPA: Ulusal İş Tetkik Kurumu (National Employment Observatory)

ESNUTL: Uzun süreli yüksek eğitim (Üniversite değil)

ESNUTC: Kısa süreli yüksek eğitim. Üniversite değil

7*ESP: Yedinci yıl meslek lisesi eğitimi.

FIE: In- company traning . İşbaşında verilen eğitim.Kapsam alanında (CEFA, AL, AFR ve A) vardır.

FUU: (Den Fri Ungdemsuddannelse) Free Youth Education. 2 yıllık gençlere uygulanan genel kursları anlatır. Resmi bir yeterliliği anlatmaz. Fakat modül programına katılabilir ve uygunluk alınabilir.

GSMH: Çeşitli üretim dallarında yaratılan gelirlerin toplamı miilli geliri verir. Buna ülke içerisinde ödenen dolaylı vergiler ile, üretim araçlarının amortisman payı ilave edilince elde edilir.

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

HF: (Hojere Forberedelse Seekamen) Higher Preparatory. Üniversiteye hazırlayan yüksek okul.

HAVO: (Hogeralgemeen Voortgezet Onderwijs). Senior general secondary education . Genel lise.

HHX: (Hojere Handelseksamen).Higher Commercial Examination: Yüksek Ticaret okulu sınavına öğrenci hazırlayan bölümü anlatır.

HTX: (Hojere Teknisk Eksanen). Yüksek Teknik okuları sınavına öğrenci hazırlayan teknik okul

K.K.T.C: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

KSO: (Kunstsecundair Onderwijs) Art Secondary Education.Sanat Eğitimi.

MAVO: (Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs.) Junior general secondary

Mesleki ve Teknik Eğitim: Milli Eğitim sisteminin bütünlüğü içinde endüstri, tarım

ve hizmet sektörleri ile birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim

hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve

eşgüdüm ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünüdür.

METGE: Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Proesi.

MTÖ: Mesleki Teknik Öğretim Dairesi Müdürlüğü

TSO: (Techisch Secundair Onderwijs).Technical Secondary Education.Teknik

Eğitim.

VBO: (Vorbereidend beroepscoonderwijs). Pre vocational education. Ön meslek

eğitimi. bölümü anlatır.

VWO: (Vorbereidend welenschappelijk Onderwijs). Pre University education.

Üniversite öncesi eğitim.

VMBO: (Voorbereidend Middelbaar Beroepscoonderwijs). Ön meslek okulu (Lise

seviyesi) (Pre-Vocational Secondary School.)

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma literatür tarama şeklinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya ön çalışma yapılarak başlanmıştır. Araştırılması düşünülen konular anket yapılarak eğitim ve meslek eğitimi alanında uzman kişilerin bilgisine sunulmuştur

Anketin sunulduğu kişiler Prof. Dr. Hıfzı Doğan, Doç Dr. Halil Aytekin, Yrd. Doç. Dr. Cem Birol, M.T.Ö Dairesi müdürü Ali Avni Yönel, Teftiş Dairesi emekli müdürü Yusuf Ziya Hocanın, M.T.Ö Dairesi Emekli müfettişi Aziz Eminsel, Öğretmen Akademisi öğretim görevlilerinden Müge Beidoğlu, Osman Cankoy, Kemal Batman, Zehra Uzunboylu, İsmail Özatenç' tir. Anketin sunulduğu kişiler % 90 oranında önerilen tüm parametrelerin, incelenmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

Düzenlenen anket örneği Ek- 3:' te verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, Yakın Doğu Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Dökümanasyon Merkezinden, Doğu Akdeniz Üniversitesi kütüphanesinden, Girne

Amerikan Üniversitesi kütüphanesinden internetten ve elde edilen kaynakların taranması şeklinde yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

I. Nüfus Durumu

AB ülkeleri, Türkiye ve K.K.T.C deki öğrenci sayıları (lise düzeyi-15-16-18) ve bu öğrencilerin genel ve mesleki eğitime olan yönelimleri sayısal olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Nüfus Durumu

Ülkeler	Nüfus (Milyon)	Yıl	Toplam Öğrenci Sayısı	Mesleğe Yönelen Öğrenci Sayısı	Top. Öğ./ Mes. Öğ. Oran (%)	Top. Öğ./ Gen. Öğ. Oran (%)
Almanya	82	2002	3.402.124	2.680.415	79	21
Avusturya	8.1	2002	222.856	153.584	69	31
Belçika	10.2	2002	790.063	537.243	68	32
Danimarka	5.3	1999	242.303	129.592	53	47
Finlandiya	5.2	2001	188.177	129.842	69	31
Fransa	59	1999	1.464.500	805.475	55	45
Hollanda	16.1	2000	862.9	580.5	67	33
İngiltere	59.3	2001	3.949.300	2.551.101	57	43
İrlanda	3.7	2002	148.008	34.041	23	77
İspanya	40	2000	3.116.895	2.244.164	72	28
İsveç	8.9	2001	409.342	311.1	76	26
İtalya	57.6	2000	2.856.328	1.683.599	63	37
K.K.T.C	0.2	2002	9.526	2.071	27	73
Lüksemburg	0.4	1997	28.483	19.02	67	33
Portekiz	10	2001	370.978	289.363	78	22
Türkiye	72	2002	3.175.000	1.397.000	44	56
Yunanistan	10.5	2000	247.835	142.132	35	65

Nüfus durumu belirlenirken ülkelerin 2002 yılı için belirledikleri nüfus alınmıştır. Öğrenci sayıları ise yıl stünunda belirtilen yıllara göre alınmıştır.

AB üyesi ülkelerin meslek eğitime yönelen öğrenci sayıları ortalama % 60 civarındadır. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi birçok ülkede bu oran ortalama değerin üzerine çıkmaktadır. Örneğin bu değerler Almanya' da % 79, İsveç' te % 76, İspanya' da % 72 , Portekiz' de % 78, Avusturya' da % 69, Finlandiya' da % 69, Belçika' da % 68, Hollanda' da % 67, Lüksemburg' da % 67, İtalya' da % 63' tür (*Education system in Germany, Sweden, Spain, Portugal, Austrai, Finland, Belgium, Neterland, Luksembourg, Italy, 2003*).

Meslek eğitime yönelen öğrenci oranları İngiltere' de % 57, Fransa' da % 55 ve Danimarka' da % 53 olacak şekilde değişmektedir (*Education system in France, Denmark, United Kingdom, 2003*).

Öğrenci sayıları Türkiye' de % 44, Yunanistan' da % 35, K.K.T.C. de % 27 ve İrlanda' da % 23 oranları ile ortalama değerin altında sayısal veriler vermektedir (*Education system in Greece, Irland, 2003; K.K.T.C, 2002-2003 Personel ve Öğrenci Sayılamaları. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

K.K.T.C. meslek liselerine yönelen öğrenci sayısı çok düşüktür. Bunun nedenleri arasında şu anda meslek liselerinin piyasanın istediği öğrenciyi yetiştirememesi, mezunların ağır koşullarda düşük ücretle iş bulabilmeleri (ortalama 1990-2000 yılı mezunları % 65'i asgari ücretle çalışmaktadır), yükselme imkanlarının sağlanamaması, meslek liselerine gelen öğrenci grubunun yeteneklerine göre yönlendirmede rehberlik hizmetlerinin ve imkanların yetersizliği, iş hayatında genel liseyi bitiren bir öğrencinin tercih edilmesi ve meslek liselerinin gerektiği şekilde tanıtılmaması, halkın üniversite eğitimine fazla önem vermesi sayılabilir (*Metge Çalışmaları, 2002*).

Meslek liselerine şu anda gelen öğrencilerin içinde bulundukları durumlar da bu okullara yönelen öğrencilerin sayısının artmamasının nedenleri arasında gösterilebilir. 2002-2003 öğretim yılında Çağdaş Eğitim Sisteminin Sorunları dersinde yapılan proje

araştırmasında şu anda meslek liselerine gelen öğrencilerin ders yönünden başarısız, sosyo-ekonomik durumu düşük, % 68'i ilkokul mezunu olan aile çocuklarının oluşturulduğu görülmüştür.

Meslek Eğitime yönelen öğrenci sayısının fazlalığı o ülkede üretim yapıldığının en iyi göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir. Bilgiden çok beceriye yönelik eğitim veren meslek liselerine öğrencilerin istekli olması yüksek öğrenime olan yığılmaları önleyecek, işsizliği dolayısıyla ülke refahını sağlayacak en iyi göstergelerden biri sayılabilir.

Hull, D' ye göre 1950 'lerde profesyonel insan gücü ihtiyacı % 20, Yarı vasıflı insan gücü ihtiyacı % 60, becerili insan gücü ihtiyacı %20 iken bu oranlar 2000' li yıllarda sırasıyla, % 20, % 15 ve % 65 oranlarında değişmiştir. Yani becerili insan gücü dediğimiz meslek lisesi mezunlarına olan ihtiyaç hızla artmaktadır (*Doğan, 1997*).

Ülkemizde de METGE projesi kapsamında yapılan iş gücü belirleme çalışmalarında özellikle garson, ahçı, kasiyer, grafiker, matbaacı, barmen, pazarlamacı gibi alanlarda ihtiyacın olduğu ortaya çıkmıştır. İş verenlerle yapılan görüşmelerde ihtiyacın ülkemizin içinde bulunduğu siyasal konumdan olumsuz etkilendiği, belirsizlik ortamının ortadan kaldırılması halinde ise bu ihtiyacın sayısal olarak daha da artacağı ortaya çıkmıştır.

Günümüzde, sadece belli bir işi yapabilen değil, değişen koşullara uyum sağlayabilen, problem çözme ve iletişim kurma becerilerine sahip, ekip halinde çalışabilen, mal ve hizmetin kalitesini geliştirmek için sorumluluk alabilen insan gücüne olan ihtiyaç artmıştır (*Doğan, 1997*). Bu nedenle meslek liselerine yönelen öğrenci sayılarının daha da artırılması yönünde tüm ülkelerde çalışmalar hızla devam etmektedir. METGE projesi olarak bilinen Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi de bunlardan biridir ve hemen hemen tüm AB üyesi ülkelerde uygulanmaktadır. Türkiye, bu projeyi Nisan 1993 yılından itibaren uygulamaya başlamış, özellikle Kız Teknik Genel müdürlüğünde olumlu sonuçlar alınmıştır. Bu sonuçlardan sonra diğer müdürlüğe

bağlı okullarda da uygulamaya konmuştur. Günümüzde de çalışmalar srdrlmektedir.

K.K.T.C' de üniveriste okullaşma oranı % 59.4 iken meslek liselerinde okullaşma oranı % 23.5 dir. Üniversite okullaşma oranı lkemiz için çok yüksek bir rakamdır ve bu niversite mezunu birçok işsiz oluşmasına neden olmaktadır. Oysa meslek lisesi mezunu dediğimiz ara eleman ihtiyaı ülkemizde aranmaktadır (DP, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, 2000*) .

II. Öğretmen Durumu

Bu bölümde AB ülkeleri, K.K.T.C. ve Türkiye’ de meslek eğitimi veren okullarda, öğretmen olarak görev yapabilecek olan personelin taşıması gereken özellikler irdelenecektir.

Almanya

Almanya da meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için, üniversite mezunu olmak gerekir. 4 veya 5 yıl süreli lisans eğitimini bitirdikten sonra First State Examination (Erstes Stadtsexanen) diye adlandırılan sınavda başarılı olmalıdır. 2 yıl süre ile öğrenci öğretmen olarak görev yapılır. Öğretmen olarak atanabilmek için Second State Examination diye adlandırılan ikinci sınavı da başarı ile geçmek gerekir. Öğretmenlik sertifikasına o zaman sahip olunabilir. Üniversite eğitimi sırasında ise ek olarak kendi alanlarında (motor, inşaat, turizm, tesviye vb.) kurslara katılıp sertifika almaları gerekmektedir. Ayrıca üniversite eğitimine ek olarak sektörde 1 yıl, staj yapmak gereklidir (*Education system in Germany, 2004*).

Avusturya

Öğretmen olarak çalışabilmek için üniversite mezunu (4-5 yıl) ve öğretmen yeterliliği belgesine sahip olmak koşulu vardır. Buna ek olarak kendi alanlarında 2 yıl süreli meslek deneyiminin olması (sürekli öğretmen olarak atanabilmek için) aranmaktadır. Avusturya’da kısa süreli sözleşmeli öğretmen olarak (deneyim süresi tamamlanmadan) da çalışmak mümkündür (*Education system in Austrai, 2003; Türkoğlu, 1998*).

Belçika

Belçika' da öğretmen iki seviyeye ayrılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin alt seviyede verildiği birinci halka (ortaokul seviyesi) olarak nitendirilen okullarda görev almak için 3 yıl süreli yüksek okul mezunu olmak gerekir. Daha yüksek seviyede meslek eğitimin verildiği, 2. (ikinci) ve 3. (üçüncü) halka olarak nitelendirilen (lise seviyesi) okullarda öğretmen olmak için ise üniversite mezunu ve kendi alanlarında iş tecrübesine sahip olmak gerekmektedir (*Education system in Belgium, 2003*).

Danimarka

Danimarka' da öğretmen olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli lisans eğitimini başarı ile tamamlamak ve mesleki öğretim programı diplomasına sahip olmak gerekir (*Education system in Denmark, 2003; Cedefop, 2002*).

Finlandiya

Finlandiya' da meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için mesleki öğretmen yetiştiren okuldan veya politeknik eğitim veren öğretmen okulundan mezun olmak gerekmektedir. Bu okulların son 1 yılı (35 hafta) mesleki deneyime ayrılmıştır (*Education system in Finland, 2003*). Meslek dersi öğretmenleri mesleki yeteneklerini geliştirmek için yılda ortalama 5 gün, sürekli olarak sektörde eğitim almak zorundadırlar. Öğretmenler kendilerine görev veren yetkililerin tam gün memurları konumundadırlar (*Türkoğlu, 1998*).

Diploma yoksa yüksek mesleki yeterlilik belgesi gerekmektedir. 3 yıllık bir deneyim de meslek okullarında öğretmen olmak için gereklidir (*Cedefop, 1997*).

Fransa

Fransa’ da, meslek okullarında öğretmen olabilmek için, lisans diplomasına sahip olmak veya orta eğitim sonrası 3-4 yıl süreli, üniversite eğitimi başarı ile tamamlanmalıdır. Bu şartları taşıyanlar öğretmen yetiştirme enstitüsüne alınır ve 1 yılın sonunda öğretmen yeterlik sınavına tabi tutulur. Bu sınavda başarılı olmak koşulu ile 1 yıl süre ile stajyer öğretmen olarak çalışılır. Asil öğretmen olarak atanma kararı Milli Eğitim Bakanı tarafından verilir (*Education system in France, 2003; Cedefop, 2000; Türkoğlu, 1998*).

Hollanda

Öğretmen olarak çalışabilmek için yüksek meslek lisesi mezunu olmak ve pedagojik formasyonu başarı ile tamamlamak gereklidir. Öğretmenler memur konumundadırlar. Bulundukları okulların çalışma saatlerine göre yarım veya tam gün çalışabilirler (*Türkoğlu, 1998; Education system in Nederland, 2003*).

İngiltere

İngiltere’ de meslek okullarında öğretmen olarak çalışabilmek için (bakalorya derecesi) 4 yıl süreli üniversite eğitimi başarı ile tamamlamak ve 1 yıl süreli, pratik eğitim aldığını gösteren, sertifika gerekmektedir. Bazı kaynaklarda öğretmenlerin 10 yıl süresince öğleden sonraları ilgili sektörde pratik yapmaları gerektiği ve bu sürede sürekli öğretmen olarak atanabilecekleri belirtilmektedir (*Education system in United Kingdom, 2003; Türkoğlu, 1998; Cedefop, 2000*).

İrlanda

İrlanda' da meslek öğretmeni olarak çalışabilmek için kendi alanında uzmanlık belgesi veya üniversite diploması gereklidir. Ayrıca ilgili sektörde 3 yıllık bir mesleki deneyim gereklidir (*Education system in Ireland, 2003; Cedefop, 1997*).

İspanya

İspanya' da meslek eğitimi öğrencilere ve yetişkinlere yönelik yapılmaktadır. Öğrencilere eğitim veren öğretmenler sözleşmeli ve sürekli olmak üzere çeşitlilik gösterir. Sürekli öğretmen olarak çalışabilmek için üniversite mezunu ve öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gereklidir. Bunun yanında öğretmen yeterliliği kazanmak için düzenlenen sınavda başarılı olmak gerekmektedir. Sözleşmeli öğretmenler, belli alanlarda uzmanlaşmış, belli konular için sözleşme yapılarak çalışan kişilerdir.

Yetişkinlerin eğitilmesinden sorumlu öğretmenler ise INEM (Ulusal Çalışanlar Enstitüsü) görevli memurlar, kooperatif merkezlerinde görevli kişiler ve INEM de memur dışında görevlendirilen kişilerdir (*Education system in Spain, 2003; Cedefop, 2001*).

İsveç

İsveç' te öğretmen olarak görev yapabilmek için üniversite mezunu veya kendi alanında ileri düzeyde eğitim almak gereklidir. Öğretmenlik mesleği sürecinde düzenlenen hizmet içi eğitimlere katılması gerekiyor. (*Education system in Sweden, 2003*). Tüm öğretmen veya memurlar yarım veya tam gün çalışırlar (*Türkoğlu, 1998*).

İtalya

İtalya da öğretmen olarak görev yapabilmek için üniversite mezunu olmak gerekmektedir. Öğretmenin sürekli kadroya geçebilmesi için belirlenen sınavlarda

başarılı olması gerekiyor. Bu sınavlarda başarılı olmadığı sürece sözleşmeli öğretmen olarak görev yapabilir (*Education system in Italy, 2003; Cedefop, 2001*).

K.K.T.C.

K.K.T.C’inde öğretmen olabilmek için 4 yıllık üniversite eğitimini tamamlamak ve öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gerekiyor. Düzenlenen giriş sınavında başarılı olunması halinde 2 yıl süre ile aday öğretmen olarak görev yapılır. Bu sürenin sonunda sürekli öğretmen kadrosuna atanırlar. Kadrolu, sözleşmeli olmak üzere iki uygulama görülür. Kadrolu öğretmen, sürekli öğretmeni, sözleşmeli öğretmen ise belli bir süre sözleşme yapılarak çalışan öğretmeni ifade eder. Mesleki eğitimde teknik öğretim görevlisi de yer almaktadır. Uygulama esnasında öğretmene yardımcı olması için 2 yıllık yüksek okul mezunu veya ilgili meslek lisesi mezunu olmak gerekmektedir (*K.K.T.C Öğretmenler Yasası, 25/1985*).

Lüksemburg

Lüksemburg’ da meslek öğretmeni olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli üniversite mezunu ve kendi alanında 3 yıl süreli mesleki deneyime sahip olmak gerekir. Teknik öğretim görevlileri ise 2-3 yıl süreli yüksek okul mezunu olmalıdır. Öğretmenler ve teknik öğretim görevlileri yarım veya tam gün çalışabilirler (*Education system in Luxembourg, 2003; Cedefop, 2002*).

Portekiz

Meslek okullarında çalışabilmek için üniversite mezunu, meslek öğretmeni olduğunu gösteren belgeye veya o alanda profesyonel olduğunu gösteren bir lisansa

sahip olmak gereklidir. Ayrıca 4-6 yıl süre ile iş yerlerinde kurslara katılması gerekmektedir (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

Türkiye’de öğretmen olarak çalışabilmek için 4 yıl süreli eğitim fakültesi veya mesleki eğitim fakültesi veya teknik eğitim fakültelerinden mezun olmak gereklidir. Bu üniversite dışında mezun olanların öğretmen olarak görev yapabilmesi için alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını tamamlaması gerekmektedir. Bir kişinin öğretmen olarak atanabilmesi için yazılı olarak yapılan Kamu personelleri sınavında başarı göstermesi gerekmektedir (*Tebliğler Dergisi, 2003*).

Yunanistan

Yunanistan’da öğretmen olarak çalışabilmek için kendi alanında yüksek öğrenim ve öğretmenlik sertifikası almak, bunun geçerli olması için ASEP (Supreme Employee Selection Council)’in düzenlediği sınavlarda başarılı olmak gerekmektedir. Teknik Eğitim Lisesinde (PATES-Technical Teacher Training College) bir yıl boyunca meslek bilgisi alan öğretmenler teknik derslere girebilirler (*Education system in Greece, 2003; Cedefop, 2003*).

Memur statüsündedirler. Meslekleri süresince hizmet içi eğitim kursları devam etmektedirler (*Türkoğlu, 1998*).

Eğitim alanında başarıyı sağlayacak en önemli unsurlardan biri de öğretmenlerin mesleki yeterlilikleridir.

Üniversite (Lisans) seviyesinde eğitim K.K.T.C, Türkiye ve tüm Avrupa Birliği ülkeleri için meslek okullarında öğretmen olmanın birinci koşulu olarak aranmaktadır. Bu özellik tüm ülkeler için en belirgin ortak özellik olmaktadır. Teknik öğretim kadrosu

veya ortaokul seviyesindeki meslek eğitimi için ise 2-3 yıl süreli yüksek okul eğitimi yeterlidir.

Ayrıca Almanya, Avusturya, Belçika, İngiltere, İrlanda, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan gibi ülkelerde üniversite eğitimine ek olarak iş deneyimi şartı getirilmiştir. Meslek liselerinde öğretmen olabilmek için mezun olduktan sonra ilgili sektörde belirlenen sürelerde çalışmak gereklidir. Bu süre Almanya’da 1 yıl, Avusturya’ da 2 yıl, Finlandiya’ da 1 yıl, İngiltere’ de 1 yıl, İrlanda’ da 3 yıl, Lüksemburg’ da 3 yıl, Portekiz’ de 4-6 yıldır. Belçika’ da mesleki deneyim için bir süre sınırlaması yapılmamaktadır.

İsveç ise, bu ihtiyacı öğretmenleri sürekli olarak sektöre gönderip hizmet içi eğitime tabi tutarak gidermeye çalışmaktadır.

İspanya ve İtalya’ da ise öğretmen olmak için, belirlenen ve beceriye dayanan özel sınavlarda başarılı olmak gerekmektedir.

Fransa’ da öğretmen olabilmek için özel olarak pratik ağırlıklı eğitim veren öğretmen enstitüsünden mezun olmak gerekir.

Hollanda’ da öğretmen olabilmek için sektörde uygulamaya yönelik eğitim veren üniversite mezunu olmak gerekir.

K.K.T.C ve Türkiye’de öğretmen olabilmek için mesleki deneyim şartı getirilmemiştir. Hizmetiçi kurslarla bu eksiklik giderilmeye çalışılmaktadır.

Teknolojik gelişmeleri, ilgili sektörde varolan gelişmeleri ve değişimleri izleyebilmek ve bunu aktarabilmek için öğretmenlerin sektörle iç içe olmaları şarttır. Bu nedenle K.K.T.C. ve Türkiye’ de de öğretmen olabilmek için iş tecrübesi veya işe alındıktan sonra belirli zamanlarda iş yerinde bulunma şartı getirilmelidir. Sürekli olarak gelişen ve değişik alanların ortaya çıkardığı iş hayatında yeterlilik sahibi gençlerin yer alması için alandaki değişiklikleri takip eden, sektörle beraber hareket eden öğretmenlere gereksinim kaçınılmazdır.

K.K.T.C. de öğretmenliğe girişte deneyim yanında, öğretmenliği süresince sürekli kendini geliştirebilme şartı da getirilmelidir. Kendini yenilemeyen, teknolojiyi yakalamayan öğretmenler bu yönde özendirilmelidir. Sürekli hizmet içi kurslar açılarak öğretmenler sektördeki değişimlerden, alanındaki yeniliklerden haberdar edilmelidir. Bunu yapmayan öğretmenlere farklı yaptırımlar uygulanabilmeldir. Yapılan hizmetiçi kursların sektörde yapılmasına özen gösterilmelidir.

III. Öğrenci Durumu

Almanya

Okullara giriş için ilkokuldan itibaren yapılan yönlendirmeler ön plana çıkıyor. Öğrencinin yeteneği, başarı durumu hakkında tüm öğrenim süresince raporlar hazırlanıyor ve ailenin de görüşü alınarak öğrencinin en başarılı olacağı alan belirleniyor.

Meslek liselerine girebilmek için ortaokulu bitirdiğine dair yeterlilik sertifikasının (diploma yerine geçiyor, meslek alanlarındaki başarı durumu da belirtiliyor) olması gerekiyor. Eğer öğrenci meslek eğitimini yüksek seviyeye taşımak istiyorsa yine yönlendirmelerle bu sağlanıyor (*Education system in Germany, 2003*).

Avusturya

Avusturya da meslek eğitimi almak isteyenler zorunlu eğitim yaşını tamamlamalıdır. Eğer tamamlamamışsa Pre-vocational (ön meslek eğitimi) diye adlandırılan ve 1-2 yıl olan sınıflarda zorunlu eğitim yaşını dolduruncaya kadar bekletilir. Meslek eğitimini daha yüksek seviyeye taşımak isteyenler bölümlere giriş sınavını geçmelidir. Zorunlu eğitim sırasında Almanca, Matematik ve İngilizce'den minimum "iyi" alanlar giriş sınavından muaf tutulabilir. Resim ve sanat okulları için de özel yetenek sınavları düzenlenmektedir (*Education system in Austria, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Belçika

Belçikada bulunan 3 bölgeye göre meslek eğitimine girişte farklılıklar gözlemlenmektedir. French Community (Fransızca konuşulan bölge) de belirlenen dereceleri (degreleri) başarı ile tamamlamalıdır. 4 derece (her derece 2 yıldır) vardır.

3'üncü dereceye geçebilmek için 2. dereceyi başarı ile tamamlamalıdır. (1. derece daha çok gözlem şeklinde, 2. derece yönelme, 3. derece hangi mesleğin seçildiğinin belirlendiği ve 4. derece ise bazı okullarda olan meslek eğitimini kapsar). Meslek eğitimine hak kazanmak için 14 yaşında olmak gerekir. Bölümlere girişte öğrencinin her yılda gösterdiği başarı, ilgi ön plana çıkmaktadır.

Almanca konuşulan bölgede meslek okuluna girebilmek için ortaokulu başarı ile tamamlamalı ve 15 yaşını doldurmalıdır. Ayrıca öğretmen konseyinin onayını da almaları gereklidir. Özel eğitim ve çıraklığa devam edeceklerde aranan özellikler değişiklik göstermektedir.

Flemish bölgesinde meslek okullarına girebilmek için temel eğitimi tamamladığını gösteren sertifikaya sahip olmak gerekir. Bu sertifikaya sahip olmayanlar ise Katılım Konseyinin onayı, ailenin isteği ve rehberlik eğitim merkezinin gözetimi ile meslek okullarına katılabilirler (*Education system in Belgium, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Danimarka

Danimarkada lise düzeyinde meslek eğitimi almak isteyen öğrenci ortaokulu bitirmiş (16 yaş) ve okulun yaptığı giriş sınavında başarmış olmalıdır. (Sınavın amacı öğrenci kabiliyetinin hangi alanda olduğunun tesbitidir (*Education system in Denmark, 2003*)).

Finlandiya

Temel eğitimi tamamlamalıdır. (16 yaş). Genel lise seviyesini tamamlayan ve "Matriculation" sınavını geçen kişiler için mesleki lise seviyesi yeterliliği de söz konusudur. Öğrenci olarak kabul edilebilmek için sağlıklı olmak da gereklidir. Sağlık sorunları eğitimi engellememelidir. Eğitim bakanlığının her okul için öğrenci seçimi ile ilgili kriterleri ve talimatları vardır. Eğitimcilere de sınavlar ve öğrenci seçimi için yetki verilmiştir. Öğrenciler genellikle "National joint application system" den faydalanarak

mesleki eğitime başvururlar. Bunun için gerekli kriterler; genel çalışma kayıtları, çalışmada elde edilen dereceler, iş deneyimi, çeşitli giriş testleridir (*Education system in Finland, 2003*).

Fransa

Öğrencinin teknik liselere (15 yaş) kabulü ailenin isteği üzerine, sınıf konseyinin tavsiyesi ve uzman kişinin görüşü ve “academic inspector ” denilen komisyonun kararından sonra olur. Bu kararın alınmasında ortaokulda öğrencinin ilgi duyduğu alanlar, gösterdiği başarı dikkate alınmaktadır (*Education system in France, 2003*).

Hollanda

Hollanda da öğrencinin bir üst yıla çıkabilmesi için yetkili makamlar tarafından verilen kursları tamamlama da yeteneğinin olup, olmadığına bakılır. MAVO (12-16 yaş öğrencilerine yönelik genel öğretim) ya girmenin tek yolu MAVO sınavlarının en az 6 konusundan D almaktır. 2003 mezunu öğrencilerin teorik programı başarı ile tamamlaması halinde VMBO’(lise seviyesi ön meslek okulu) dan HAVO’(Genel Lise) ya geçme şansları olabilecektir. Sınavlarını Matematik, Fransızca ya da Almanca konularında verebileceklerdir. HAVO (12-17 yaş öğrencilerine yönelik genel yüksek ortaöğretim) sertifikası alabilen öğrenciler VWO (üniversite öncesi öğretim)’nun 5. yılına kabul edilebilirler (*Education system in Neterland, 2003*).

İngiltere

Okulun kabul anlaşması (poliçesi) yönetimdeki yetkililer olan LEA (Local Education Authority) Bölge Eğitim Otoriteleri ya da Okul Yönetim Organı (SGB= School Governing Body) tarafından yapılmıştır. Ortaokulu tamamlayan (16 yaş) lise eğitimine devam edebilir. Bu anlaşmada okula kabul edilen öğrenci sayıları, okula ayrılan kontenjandan fazla başvuru olduğu zaman öğrencilerin nasıl yerleştirileceği gibi

konulara yer verilmiştir. Aileler çocuklarını yollamak için istedikleri okulları seçebilir. Seçtikleri okullarda yer bulamazlarsa yasal yollara başvurma hakkına sahiptirler (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İrlanda

Junior cycle diye adlandırılan (12-15) ortaokulu başarı ile bitirmesi gerekiyor. Ayrıca bölümlerin seçilmesinde girişte düzenlenen giriş sınavında başarılı olmak gerekmektedir (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

Genel ortaokul diplomasına sahip olmalıdır. Ortaokul - lise eğitimi 12-18 yaşları arasındadır. Sınavlar girişte değil, okula girdikten sonra sınıflar arası (seviyeler arası) geçişlerde yapılmaktadır. Öğrenci, her sınıfın sonunda o sınıfa ait becerileri kazandığını göstermelidir. Okul idaresi ve öğretmenleri tarafından oluşturulan, okul konseyinin verebildiği “yapabilir onayı” sınıfları (seviyeleri) geçişte dikkate alınır (*Education system in Spain, 2003*).

İsveç

Temel eğitimi tamamlayan (16 yaş) herkes lise eğitimine katılabilir. 8 ana konu 18 programdan öğrenci istediğine katılma hakkına sahiptir. Programlar arası geçişler çok kolaylaşmıştır. Temel eğitimi tamamlayamayan fakat okul ve otoriteler tarafından öğrenci niteliği taşıdığı düşünülenler de eğitime devam hakkına sahiptir. Sadece öğretim yılının I. döneminde 20 yaşını geçmemiş olması gerekmektedir. Bazı yetenek okullarında belli sınavlar da yapılabilmektedir. Daha çok isveççe, ingilize ve matematik gibi derslere ait sınavlar yapılmaktadır. Müzik gibi dallarda aldığı sertifikalar ve uygulanan testlerdeki başarısı ön plana çıkmaktadır (*Education system in Sweden, 2003*).

İtalya

İtalya' da meslek eğitimi alabilmek için ortaokulu bitirmek (13 yaş) ve ortaokul diplomasına sahip olmak yeterlidir (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

Meslek liselerine girebilmek için ortaokul diplomasına sahip olmak gereklidir. Ayrıca 14 yaşını bitirmeli ve 18 yaşından büyük olmaması gereklidir. Ayrıca nişanlı ve nikahlı olan öğrencilerin, kayıt hakkı yoktur. Meslek liselerinin bir kısmı kendi bünyesinde giriş sınavı yaparak öğrencileri bölümlere kaydırmaktadır. Yapılan sınav daha çok genel bilgi düzeyine dayanmakta ve öğrenci yetenekleri ortaya çıkarılamamaktadır (*Mesleki Teknik Öğretim 69/89 sayılı yasa, Kayıt-kabul*).

Lüksemburg

Lise düzeyinde meslek eğitimi almak isteyen öğrenci (15 yaş) okulun düzenlediği giriş sınavında başarılı olmalıdır. Öğrencinin isteği ön planda tutularak yönlendirmeler ağırlık kazanmaktadır. Okul seçiminde, öğrenci seçim hakkına sahiptir. Öğrencinin hangi bölümde okuyacağı ise ailenin, sınıf öğretmeninin görüşü ve ortaokul süresince hazırlanan okul raporları ile belirlenir. Ayrıca okul süresince standart olarak belirlenen testlerdeki başarısı da dikkate alınır (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

Başvuru yaşı olarak en az 14 yaşında olmalıdır. 9. sınıf olarak bilinen ortaokul seviyesini başarı ile tamamlamalıdır. Öğrencinin sektördeki yeterliliği bölüm seçiminde ön plana çıkarılmaktadır. (9. (dokuzuncu) sınıfa kadar sektöre öğrenciler

gönderilmektedir.) Dans, müzik ve resim bölümleri için ön deneyim ve uygulama aranmaktadır (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

Ortaokul diplomasına sahip olmalıdır. Meslek liselerinin bir kısmı (müzik vb.) kendi içinde sınav yapmakta bu sınavda başarılı olanlar eğitim hakkı kazanmaktadırlar. Anadolu meslek liseleri, merkezi sınavla yapılan, orta eğitim kurumları öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı ile öğrenci almaktadır. Lise eğitimi almak için 19 yaşını geçmemiş olmalıdır. Yıl, ay, gün dikkate alınmaktadır. Adayların anne ve babasına ait çalışır durumda iş yeri olanlar, isterlerse anne ve babalarının bir işyeri veya mesleği ile ilgili alana doğrudan kayıt edilirler. 720 saatlik bakanlıkça onaylanmış kurs programını bitirenlerin durumunu belgelendirmesi durumunda da meslekleri ile ilgili alana doğrudan kayıt edilirler. Ayrıca girecekleri alana uygun sağlık ve fiziki koşulları yerine getirmeleri gerekir (*Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

Yunanistan

Ortaokulu tamamlayan (15 yaş) her öğrenci meslek lisesine girebilir. I. seviyede (girişte) sınav yoktur. II. seviyeye (17 yaş) geçişte sınavı başarmak gerekmektedir (*Education system in Greece, 2003*).

AB ülkeleri, Türkiye ve K.K.T.C. için, zorunlu eğitim yaşında tamamlanan ortaokulun başarı ile tamamlandığını gösteren diploma veya sertifika meslek eğitiminin ön koşulu olarak aranmaktadır.

Ülkelere göre verilen öğrencilerin meslek okullarına girişte birçok ülkede (Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Portekiz, İsveç) rehberlik ve yönlendirme faaliyetlerinin ortaokul seviyesinde başladığı, öğrenci ilgi yeteneklerinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Örneğin Portekiz’de

öğrenciler, ortaokul seviyesinde meslekleri tanınmaları ve tercihlerini o yönde yapabilmeleri için sektöre de gönderilmektedirler.

Birçok ülkede ise giriş sınavının yapıldığı görülmektedir. (Avusturya, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, Lüksemburg). Giriş sınavlarında öğrencilerin genel olarak yeteneklerinin ortaya konması hedeflenmektedir. Giriş sınavlarının yapılmasının nedeni öğrenci ilgisinin belirlenmesi yanında, bu okullara olan ilginin de göstergesi olabilir.

AB üyesi bazı ülkelerde (Belçika, Hollanda, Yunanistan) girişte her hangi bir koşul aranmazken bir üst seviyeye geçişlerde belli kriterleri taşımaları öğrencilerden beklenmektedir.

Türkiye’ de Anadolu Liselerine girişte Öğrenci Seçme Sınav Merkezinin düzenlemiş olduğu merkezi sınav dışındaki meslek liselerine girişte her hangi bir sınav düzenlenmemektedir.

K.K.T.C.’ de ise standart olarak yapılan sınavlar yoktur. Bu okullara gelen öğrenci azlığı bunun ana nedeni sayılabilir. K.K.T.C de 2003-2004 Öğretim yılında bazı okullarda (AML, HTL, SSEML) giriş sınavı yapılmıştır. Fakat yapılan sınavlar öğrenci yeteneğini ortaya çıkarmayı değil ortaokulda verilen Türkçe, Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler ve bazı bölümlerde (Turizm Koleji) İngilizce derslerinin ne derecede öğrenildiğini ölçmeyi hedeflemektedir. Öğrencinin girmek istediği bölümde yetenekli ve ilgili olduğu ortaya çıkarılamamaktadır. Bazı okullarda giriş sınavı da yapılmamaktadır ve bölümün açılması için yeter sayıda öğrencinin biraraya gelmesi yeterli sayılmaktadır. İki veya üç öğrencinin girmek istediği bölümler ise açılmamakta ve o öğrenciler diğer bölümlere kaydırılmaktadırlar.

Kişilerin kendilerine uygun, en çok başarıyı gösterebilecekleri alanlarda iş sahibi olmaları çok önemlidir. Kişilerin mutluluğu buna bağlıdır. Öğrencilere iş kazandıran meslek okullarında her şeyden önce öğrenci ilgi-yeteneklerinin ön plana çıkarılması ve bunun değerlendirilmesi öncelikli olmalıdır. Bu nedenle birçok AB ülkesinde olduğu gibi rehberlik hizmetleri okul-aile-öğrenci işbirliği ile sağlanmalıdır. Öğrenciler ilkokul-

ortaokul seviyesinde yakından izlenmeli, onlara meslek alanları hakkında tanıtımlar sık sık yapılmalıdır. Öğrencilerin gelişimi hakkında verilen raporlar doğrultusunda ilgi duyduğu, başarı sağlayabileceği bölümlere geçişlerde kolaylıklar sağlanmalıdır.

Eğitim sisteminde, eğitimsel sorunlarla ilgili götürülen eğitimsel yönlendirme, bireylere meslek alanları içerisinde meslek seçimi, mesleğe hazırlanması ile ilgili yapılan mesleki yönlendirmenin de tüm öğrencilere küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerekmektedir.

Tüm bunlar, bireyin yaşamı boyunca devam eden eğitimi için yeterli değildir. Bu nedenle, bireyin, mesleki gelişimlerinin de yaşam boyu izlenmesi ve geliştirilmesi hedeflenmelidir. Öğrencilerin, ilkokuldan itibaren izlenmeleri için, bilgisayar sistemi kullanılmalıdır. Burada öğrenciye verilen çalışmalar, aldığı kurslar, ortaya koyduğu ürünler, sınav ve okuldaki başarı grafiği gibi kişisel bilgileri yer almalı ve bölüm değiştirmede işe girmede terfilerde tüm bilgiler değerlendirilmelidir.

IV. Okul Türü ve Sayısı

Bu bölümde meslek eğitiminde görev alan meslek okullarının (lise düzeyinde) türü ve sayısı incelenecektir.

Almanya

Almanya da 2001-2002 öğretim yılında lise seviyesinde eğitim veren okullar şunlardır.

Tablo 2: Almanya Okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Dual sistemde tam gün meslek okulu	1,761
Tam gün meslek okulu	3.343
Genel ve meslek eğitiminin birlikte verildiği okul	506
Genel ve teknik eğitimin birlikte verildiği okul	79
Çalışanlara eğitim veren okullar	1,634
Diğerleri	124
TOPLAM	7.447

Almanya' da meslek eğitimi, çok yaygın olduğu için, okullar da gerek süre gerekse amaca göre çeşitlilik göstermektedir. Meslek eğitimi ortaokul seviyesinde başlamaktadır. Rehberlik hizmetleri ile öğrencinin ilgisi ve başarısına göre okullara yönlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Okullar arası geçişler kolaylaştırılmış ve öğrencinin istekleri ön plana çıkarılmıştır. Almanya meslek eğitiminin kalbi olarak kabul edilen dual okulları, teorik bilginin okullarda, pratik bilginin işletmelerde verildiği okullardır. Meslek eğitimi öğrencilerin devam ettiği tam gün meslek okulları

ve çalışanların katılabileceği yarım gün okullarda yapılabilmektedir. Genel ve meslek okulları hem teorik hem de meslek eğitiminin ağırlıklı olarak verildiği okullardır. Genel ve teknik eğitimin verildiği okullar ise teorik eğitim yanında teknik eğitimin de ağırlıklı olarak verildiği okullardır.

Meslek okullarında yer alan bölümler ise; ticaret ve yönetim, metalurji, mühendislik, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, tahta işleri teknolojileri, tekstil ve desencilik, kimya, fizik ve biyoloj, basın teknolojisi, renk teknolojisi, iç dizayn, vücut bakımı, sağlık, beslenme ve ev ekonomisi, bilimsel tarım gibi bölümlerdir (*Education system in Germany, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Almanya ekonomisinde sektörel dağılım şöyledir: Tarım % 2.9, sanayi % 35, hizmet sektörü ise % 62.1 dir. Yukarıda verilen bölümler incelendiğinde bu bölümlerin çoğunluğunun daha çok hizmet sektörüne (ticaret ve yönetim, basın teknolojisi, renk teknolojisi, iç dizayn, vücut bakımı, beslenme ve ev ekonomisi, sağlık) ait bölümler olduğunu görürüz. Yine sanayi sektörü ile de (metalurji, mühendislik, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, tekstil ve desencilik, kimya, fizik, biyoloji) ilgili bölümler bulunmakta ve bilimsel tarım bölümü ile de tarım sektörüne hizmet verilmektedir. Almanya, Avrupa Birliği ülkeleri içersinde en gelişmiş mesleki eğitim sistemlerinden birine sahiptir. Bunu en güçlü kılan unsur ise eğitim ile istihdam arasında geliştirilmiş olan sıkı uyumdur (*Milli Eğitim Dergisi, 200;. Cedefob, 1995*).

Avusturya

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: Avusturya Okul türü ve Sayısı

Okul türü	Sayısı
Politeknik okullar	32
Anaokul öğretmenliği Okulları (Bildungsanstalten für Kindergarten padagogik)	29
Yarım gün zorunlu meslek okulları (Berufsschulen)	172
Yüksek seviye meslek okulları (Berufsbildende höhere Schule)	281
Uzun süreli teknik meslek okulu	
Moda tasarım okulu	
Turizm Okulu	
Ticaret Lisesi	
Tarım ve Ormancılık Lisesi	
Sanayi ve Ticaret Lisesi	
TOPLAM	804

Avusturya'da da okullar verdikleri öğretim şekline göre çeşitlenmektedir. Anaokul öğretmenliği, anaokula öğretmen yetiştirmeyi, politeknik okulları, daha çok teknik alana öğrenci yetiştirmeyi, moda tasarım okulları her türlü tasarım gerektiren alanlara, turizm okulları, hizmet sektörüne eleman yetiştirmeyi, ticaret okulları muhasebe, büro yönetimi vb. gibi alanlara, tarım ve ormancılık lisesi, tarım sektörüne, sanayi ve ticaret lisesi ise daha çok sanayinin istediği öğrencileri yetiştirmeyi hedefleyen okullardır. Bunun yanında çalışanların katılabileceği yarım gün süreli yarım gün zorunlu meslek okulları vardır.

Meslek eğitiminde uzmanlaşma ön plana çıkarılmakta ve okullar verdikleri alanlara göre açılmaktadırlar.

Bu okullarda yer alan başlıca bölümler şunlardır. Yapı teknolojisi, elektrik mühendisliği, elektronik mühendisliği, uçak mühendisliği, mekanik mühendisliği, marangozluk, resim ve el sanatları, turizm, moda ve giyim, iç tahta dizaynı, madde mühendisliği, resim ve dizayn, çevre teknolojisi,taş ve duvarcılık sanatı, pazarcılık ve uluslararası iş aktiviteleri, bağcılık ve meyvecilik gibi bölümlerdir (*Education system in Austria, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Ekonomik sektörde ise tarım % 7.2, sanayi % 32.3, hizmet sektörü ise % 60.5 oranlarında dağılım göstermektedir. Avusturya da bölümler ile ekonomik sektörler arasında ilişki kurulmuştur. En fazla orana sahip hizmet sektöründe sayısal olarak daha fazla bölümler yer almaktadır. (marangozluk, resim ve el sanatları, turizm, moda ve giyim, iç tahta dizaynı, resim dizaynı, çevre teknolojisi ve duvarcılık sanatı, pazarcılık ve uluslararası iş aktiviteleri gibi). Sanayi sektöründe ise yapı teknolojisi, elektrik mühendisliği, elektronik mühendisliği, uçak mühendisliği, mekanik mühendisliği; Tarım sektöründe ise bağcılık ve meyvecilik gibi bölümler sektördeki dağılımla doğru orantılı bir gelişim göstermektedir (*Cedefop, 2000*).

Belçika

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Belçika okul türü ve sayısı

Okul türü	French	German	Flemish
Genel Geçiş	42.244		
Teknik geçiş	6.216		
Sanat geçiş	1.371		
Teknik yeterlilik	26.444		
Sanat yeterliliği	291		
Mesleki yeterlilik	26.344		
Yüksek lise hazırlayıcısı	689		
TOPLAM	103.599	11	1.035

Belçikada üç bölgeye göre okul çeşitliliğinde farklılıklar görülmektedir. Fransız bölgesinde okullar daha çok branşlara göre ayrılmışlar, fakat Alman ve Flemish bölgesinde ise böyle bir ayırma gidilmemiştir. Bunun nedeni bu bölgelerde daha az sayıda öğrencinin bulunması ve buna bağlı olarak da okul sayısının azlığı olabilir. Genel geçiş okulları üniversiteye hazırlık yapan genel bilgilerin verildiği okullardır. Teknik geçiş okulları teknik eğitimin, sanat geçiş okulları ise sanat eğitiminin verildiği okullardır. Teknik yeterlilik, sanat yeterlilik, mesleki yeterlilik okulları ise hem çalışan hem de eğitimine devam eden öğrencilere ilgili alanlarda eğitim vermektedir. Yüksek lise hazırlayıcı ise genel geçiş okulları gibi sadece yüksek öğrenime devam etmek isteyenlere yöneliktir.

Bu okullarda yer alan bölümler şunlardır: tarım, çiftçilik, tarım araç-gereçleri ve makine bakımı, mekanik, kamyon şöförlüğü, yapı, marangozluk, ince iş yapan marangozluk, otel işletmeciliği ve beslenme (kasaplık, ağırlama ve gıda, tadım

departmanı gibi), hazır giyim imalatçılığı, uygulamalı sanat, ekonomi, kuaförlük, hemşirelik (*Education system in Belgium, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Belçika da ekonomide % 2.2 tarım, % 27.2 sanayi, % 70.5 servis sektörleri yer almaktadır. Bölümleri incelediğimizde en fazla hizmet sektörüne yönelik, yapı, marangozluk, ince iş yapan marangozluk, otel işletmeciliği ve beslenme (kasaplık, ağırlama ve gıda, tadım departmanı gibi), hazır giyim imalatçılığı, uygulamalı sanat, ekonomi, kuaförlük, hemşirelik gibi bölümlerin ağırlık kazandığını görürüz. Daha sonra sanayi sektörüne yönelik makine, mekanik, makine bakımı, kamyon şöförlüğü ve son olarak Tarım sektörüne yönelik tarım, çiftçilik, tarım araç-gereçleri gibi bölümlerin sektör ağırlıkları ile doğru orantılı olarak sıralandığını görürüz. (*Cedefob, 2000*).

Danimarka

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Danimarka okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Meslek Kolejleri	115
Ticaret Kolejleri	48
Teknik Kolejleri	37
Karışık (Teknik-Ticaret)	10
Ziraat Okulları	19
Hotel-Restoran Okulları	1
Kuaförlük Okulları	1
Kasapçılık ve pazarlama	1
TOPLAM	232

Danimarka da okullar daha çok branşlara göre ayrılmıştır. Ağırlama gıda, el işi turizm, gibi bölümleri içeren meslek kolejleri 115 ile en fazla sayıya sahiptir. Teknik kolejler, teknik eğitimin, Ticaret kolejlerinde ticaret alanına yönelik eğitim, Kuaförlük okullarında, kuaförlük ve güzellik uzmanlığı ile ilgili eğitim, Ziraat okullarında, tarım alanına yönelik eğitim, Otel-Restoran okullarında, ağırlama alanına yönelik eğitim, Kasapçılık okullarında ise et ve ürünlerine yönelik eğitim verilmektedir. Karışık okullar da ise daha çok teknik ve ticaret alanlarına yönelik eğitim verilmektedir. Tüm okullarda verilen eğitimin yanında genel eğitim de verilmektedir.

Danimarka' da meslek okullarında yer alan bölümler şöyledir: Teknoloji ve iletişim, Yapı ve Yapı Teknik, Bahçeden masaya Gıda Üretimi, Ağırlama, Ticari Servis, Mekanik mühendisliği, Finans, Ofis Yönetimi, Ticaret, El işi ve Ticaret

mühendisliği, Transfer ve Planlama (*Education system in Denmark, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Danimarka ekonomisinin % 3.3' ü tarım, % 27' si sanayi ve % 69.7' si servis sektörüne dayanmaktadır. Ayrıca çalışanların % 33'ü halk servislerinde, % 35' i servis, % 6'sı yapı, % 21'i imalat ve % 5' i tarım sektöründe dağılım göstermektedir. Bu nedenle meslek okullarında bölümler açılırken bu oranlar dikkate alınmıştır. Yukarıda da görüldüğü gibi bölümlerin çoğunluğu (ağırlama, ticari servis, finans, ofis yönetimi, ticaret, el işi, transfer ve planlama) servis bölümüne hitap etmektedir. Geriye kalan bölümlerin çoğunluğu sanayi (yapı, yapı teknik, mekanik mühendisliği, ticaret mühendisliği) ve bahçeden masaya gıda üretimi ile tarım sektörüne ara eleman yetiştirilmeye çalışılmakta ve ekonomi ile eğitim biribiri ile ilişkilendirilmektedir (*Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Finlandiya da 2000-2001 öğretim yılında bulunan meslek okulu sayısı aşağıda verilmektedir.

Tablo 6: Finlandiya okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Bölge otoritesi ve belediyeye ait meslek okulu	116
Eyalet meslek okulu	5
Özel meslek okulu	53
TOPLAM	174

Okullar daha çok ait oldukları konuma göre ayrılmışlardır. Bölge ve belediye okulları, bölgelerin denetiminde olan okullardır. Eyalet okulları, eyaletlerin denetiminde

olan okullardır. Özel okullar, özel kişi veya kurumlara ait okullardır. Öğretmenlerin alımı, derslerin düzenlenmesi, okul süresinin belirlenmesi vb. eğitim- öğretim işleri ait olunan yere göre yapılmaktadır.

Finlandiya'da meslek eğitimi 7 bölüme ayrılmıştır. Bu bölümlerin altında sektörün istediği alanlara göre bölümler açılabilir. Bölümler şunlardır. Doğal kaynaklar bölümü, teknoloji ve ulaştırma, iş ve yönetim, turizm, ağırlama ve ev ekonomisi, sağlık ve sosyal hizmetler, kültür, beden eğitimi (*Education system in Finland, 2003; Türkoğlu, Adil*).

Ekonomi ile ilgili sektörlerin dağılımı % 6.5 tarım, % 27.7 sanayi, % 6.9 hizmet sektörü şeklindedir. Bölümler incelendiğinde ekonomiyi şekillendiren sektörel dağılımlara göre bölümlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. İhtiyaç duyulan alanlara göre bölümler açılmakta ve ekonomi ile eğitim arasında bağıntı kurulmaktadır (*Milli Eğitim Dergisi, 2002*).

Fransa

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 7: Fransa okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Kolejler	4.811
Meslek Liseleri	1.811(devlet) + 3.758 (özel) = 5.569
Genel ve Teknolojik eğitim veren liseler	1.337
TOPLAM	11.717

Fransa’ da okullar, kolejler ve meslek liseleri olmak üzere ayrılmıştır. Her iki okul da da benzer bölümler açılabilir. Meslek liseleri devletin finansmanını sağladığı, sorumluluğunun kendisinde olduğu devlet okulları, özel sektör veya kişilerin finansmanını karşıladığı ve sorumluluğunu aldığı özel okullar olmak üzere ikiye ayrılır. Teknik ve genel bilgilerin verildiği liseler de vardır. Bu okullara üniversite eğitimi almak isteyen öğrenciler katılmaktadır.

Başlıca bölümler sağlık ve sosyal bilimler, otelcilik ve ağırlama, uygulamalı sanat, müzik ve dans, elektrikçilik, araba makine tamirciliği, kuaförlük, bahçecilik, şarap ve şarap üreticiliği, sekreterlik, meyve yetiştiriciliği, tahta işleri, müzik, dans vb. Fransa’da bölümler çok çeşitli olabilmektedir. 270 bölüm’e kadar çeşitlilik gösterebilmektedir. Esnek bir geçiş vardır. Sanayinin ihtiyacı olan özel bölümler hemen açılabilir (Education system in France, 2003; Türkoğlu, 1988).

Fransada ekonomik sektörlerin dağılımı şöyledir. Tarım % 4.4, sanayi % 25.1, hizmet % 70.5 dir. Açılan bölümlere de baktığımızda en fazla hizmet sektörüne yönelik bölümlerin olduğunu görürüz. (Sağlık ve sosyal bilimler, otelcilik ve ağırlama, uygulamalı sanat, müzik ve dans, elektrikçilik, araba makinesi tamircisi, kuaförlük, sekreterlik ,tahta işleri, müzik ve dans). Fransa da ihtiyaca yeni alanlar belirleyip yeni bölümlerin açılması kolaylıkla olabilmektedir (Milli Eğitim Dergisi, 2002).

Hollanda

2000- 2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo: 8 Hollanda okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Pratik eğitim	90
VBO (Pre vocational education) (Ön meslek eğitimi)	19
VWO (Pre university education) (Üniversite öncesi eğitim)	39
AVO (General secondary education) (Genel eğitim)	161
Dar tabanlı AVO-VBO (genel- meslek)	50
Geniş tabanlı AVO-VBO (genel- meslek)	273
VMBO (Pre vocational secondary school) - MBO (Senior secondary vocational education) (Ön meslek okulu)	14
TOPLAM	646

Hollanda da meslek eğitimi çok çeşitli okullarda verilmektedir. Dar ve geniş tabanlı AVO-VBO okullarda genel ve mesleki bilgilerin her ikisi de verilmektedir. Birçok seçenek sunan geniş tabanlı okul sayısı 273 rakamı ile en fazladır.VWO okulları üniversiteye öğrenci hazırlamayı hedefleyen okullardır. VMBO- MBO okullarında mesleki eğitim verilmektedir. AVO genel eğitimin daha yoğun, belli mesleki bilgilerin verildiği okullardır.VWO, genel-meslek alanında aldığı eğitimi değiştirmek isteyen öğrencilerin uyumlarının sağlandığı okullardır. Pratik eğitim merkezlerinde ise kısa sürede iş yaşamına atılmak isteyenlere belli becerilerin kazandırıldığı okullardır.

Hollanda’ da yer alan bölümler; bina teknolojileri, metal işleri, motor işleri, elektrik mühendisliği, yazım teknolojisi, kuaförlük ve estetsiyenlik, kırtasiye işleri, ticaret ve perakendecilik, moda ve giyim, ağılama , ticaret ve ofis işleri, tarım ve doğal çevre gibi sıralanabilir (*Education system in Neterhland, 2003*).

Ekonomik sektördeki dağılım ise % 4.7 tarım, % 26.5 sanayi, % 68.8 hizmet sektörüdür. Başlıca sektörler ise metal sanayi, elektrik- elektronik, gıda sektörü, tarım, İnşaat, Ticaret ve Finans, Servis sektörü, Eğitim ve Sağlık gibi sıralanabilmektedir. Meslek liselerinde yer alan bölümler, incelendiğinde hizmet sektörünün yazım teknolojisi, kuaförlük ve estetisyenlik, kırtasiye işleri, ticaret ve perakendecilik, moda ve giyim, ağırlama , ticaret ve ofis işleri gibi bölümler ile birinci sırada, Sanayi sektörüne yönelik, bina teknolojileri, metal işleri, motor işleri, elektrik mühendisliği gibi bölümleri ile ikinci sırada, en düşük paya sahip, Tarım sektörünün, ise tarım ve doğal çevre bölümü ile üçüncü sırada yer aldığını görmekteyiz. Ekonomi ve eğitim arasında doğru orantılı bir ilişki kurulmuştur (*Cedefob, 1994*).

İngiltere

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: İngiltere okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı	
	İngiltere	İskoçya
İleri eğitim kolejleri	483	46
Altı form kolejleri	84	-
TOPLAM	567	46

Altı form kolejlerde genel eğitim, İleri eğitim kolejlerinde ise meslek eğitimi verilmektedir. İngiltere’ de meslek okulları genel eğitim veren okullara oranla çok yaygındır.

Uygulamalı sanat ve dizayn, ticaret, yapı ve çevre düzenleme, mühendislik, sağlık ve sosyal işler, ağırlama ve gıda, bilgi ve iletişim teknolojisi, emlak ve çevre, imalat, basın, iletişim ve yapım, tiyatro, satış (Perakende, v.b), fen gibi bölümler yer almaktadır (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İngiltere’ de tarım % 2, sanayi % 27.5 ve hizmet sektörü ise % 70.6 dir. Uygulamalı sanat ve dizayn, ticaret, yapı ve çevre düzenleme, sağlık ve sosyal işler, ağırlama ve gıda, emlak ve çevre, imalat, basın, iletişim ve yapım, tiyatro, satış (Perakende, vb.), fen gibi bölümler hizmet sektörüne, mühendislik, bilgi ve iletişim teknolojileri bölümleri ile Sanayi sektörüne ara eleman yetiştirilmektedir. Çok az bir orana sahip Tarım sektörü için ise çok az bölüm bulunmaktadır (*Cedefob, 2000*).

İrlanda

1999-2000 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 10: İrlanda okul türü ve sayısı

Okul türü	Okul Sayısı
Meslek okulu	245
Geniş kapsamlı (Comprehensive)	16
Başka departmanlara bağlı okullar (Tarım - Sanayi)	16
Bölge Okulları (Community)	67
TOPLAM	344

İrlanda’ da meslek okulları birçok bölüme olanak tanımaktadır. Geniş kapsamlı okullarda hem genel hem de meslek dersleri verilmektedir. Tarım ve Sanayi’nin desteklediği okullar bu alandaki bölümlere yönelik öğrenci yetiştirmektedir. Bölge

okulları bölgenin yerel ihtiyaçlarını karşılayan ve o bölgenin sorumluluğunda olan okullardır.

Bu okullarda yer alan bölümler muhasebe, ekonomi, ticaret, elektrik- elektronik mühendisliği, yapı, yapı çalışmaları, tarım, tarım ekonomisi, ev ekonomisi, mobilya, müzik ve müzisyenlik, teknik resim , resim ve el sanatları şeklinde sıralanabilmektedir (*Education system in Irland, 2003; Türkoğlu, 1988*).

İrlandanın ekonomisi esas olarak tarım ve sanayiye bağlıdır. Halkın 1/3' ü tarım ile uğraşmaktadır. Bu nedenle eğitimde bölümler belirlenirken tarımı destekleyen tarım, tarım ekonomisi, ev ekonomisi gibi bölümlere geniş yer verilmiştir. Ayrıca sanayi sektörüne yönelik elektrik- elektronik, mobilya gibi bölümler de vardır. Bunun yanında hizmet sektörüne yönelik bölümler de müzik ve müzisyenlik, ticaret, muhasebe, ekonomi, resim, el sanatları gibi bölümler de yer almaktadır. Ticaret, ekonomi gibi bölümler özellikle tarımsal ürünlerin ihracatına yöneliktir. Gıda maddeleri, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri İrlanda'nın ihracatında geniş yer tutar (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

2000-2001 Öğretim yılında İspanya’ da yer alan meslek okulları aşağıda sayısal olarak verilmiştir.

Tablo 11: İspanya okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Mesleki Eğitim (LGE)	398
Özel Mesleki Eğitim Okulu	2.778
Sosyal Garanti Programları	1.326
TOPLAM	4.502

İspanya’da mesleki eğitim özel kişi ve kurumlara verilmiş ve bu uygulama yaygınlaştırılmıştır. Sosyal garanti programları tam gün okula devam edemeyecek olan öğrencilere bir meslek kazandırmak için kursların verildiği okulları anlatır.

Bu okullarda ana bölümler altında, belli programlar, yer almaktadır. Çiftçilik aktiviteleri bölümü: Çiftlik hayvanları doğumculuğu, bahçecilik, ormancılık gibi alt bölümleri içermektedir. Cam ve Seramik bölümü: Seramik ürünleri, cam ürünleri bölümlerini, Tekstil-giysi ve Deri bölümü: Tekstil arıtma operasyonları, ayakkabı ve deri, giysi yapımı, örgü fabrika ürünleri, bölümlerini içermektedir. Sağlık bölümü: Eczacılık ve çocuk bakımı bölümlerini kapsamaktadır. Denizcilik ve Balıkçılık bölümü: Gemi yapımı, kontrolü, ve korunması, makine ve tesisatçılık, balıkçılık ve deniz nakli alt bölümlerini, Yönetim bölümü: Yöneticilik, ticaret alt bölümlerini, Yapı bölümü: Tuğla işçiliği, beton işleri, yapı makineleri işletimi ve korunması alt bölümlerinden oluşmaktadır. Elektrik- Elektronik bölümü: Elektrik eşya tüketiciliği, alt bölümlerini ve mekanik ürünler ana bölümü döküm gibi alt bölümlerden meydana gelmektedir (*Education system in Spain, 2003*).

İspanyadaki ekonomi alanları ise % 8 tarım, % 30.4 sanayi ve % 61,6 oranında hizmet sektörlerini kapsamaktadır. Turizm yönünden oldukça başarılı olan İspanya bölümlerini de hizmet sektörüne göre ağırlıklı olarak yönlendirmektedir. Ekonomik sektörlere göre bölümler ağırlık kazanmaktadır. Sırasıyla hizmet, sanayi ve tarım sektörlerine yönelik bölümler orantılı şekilde açılmaktadır.

İsveç

2000-2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 12: İsveç okul türü ve sayısı

Okul türü	Okul sayısı
Özel okullar	144
Bölge okulları	33
Devlet okulları	477
TOPLAM	654

İsveç’ te okullar özel, bölge ve devlet okulları olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Devlet okulları, devletin sorumluluğunda, bölge okulları bölgedeki otoritelerin (belediye, işverenler v.b) sorumluluğunda, özel okullar, özel kişi veya kurumların sorumluluğunda olan okullardır.

2001-2002 öğretim yılında bu okullarda yer alan bölümler resim, ticaret ve yönetim, çocuk bakımı, yapı, elektrik mühendisliği, enerji, gıda, el sanatları, sağlık, otelcilik-restorancılık ve ağırlama, sanayi, basın, doğal kaynakları kullanma, doğal bilim, sosyal bilim, teknoloji, özel dizayn şeklinde sıralanmaktadır (*Education system in Sweden, 2003*).

İsveç'te Tarım ve ormancılık % 3,5, banka, ulaşım, ticaret % 30, fabrika ve madencilik % 20, inşaat % 6 ve hizmet sektörü % 40.5 oranlarında dağılım göstermektedir (Türkoğlu, 1988). Bölümler incelendiğinde, hizmet sektörüne yönelik bölümlerin ağırlık kazandığını görürüz. banka, ulaşım, ticaret sektörüne yönelik ticaret ve yönetim bölümünün, tarım ve ormancılık sektörüne yönelik doğal bilim, doğal kaynaklar bölümlerinin, inşaat sektörüne yönelik ise yapı bölümlerinin olduğunu görürüz. Ekonomi ile bölümler arası ilişki kurulmaya çalışılmaktadır.

İtalya

2000-2001 öğretim yılında yer alan okullar ve sayıları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: İtalya okul türü ve sayısı

Okul türü	Sayısı
Teknik Enstitüleri	38.000
Meslek Enstitüleri	21300
Sanat Enstitüleri	3.800
Öğretmen Okulları	7.600
TOPLAM	20.700

İtalya' da teknik eğitimin verildiği teknik enstitüleri, meslek edindiren meslek enstitüleri, uygulamalı sanat eğitimi sağlayan sanat enstitüleri gibi okullar vardır. Öğretmen okulları, okul öncesi eğitimde görev alabilecek öğretmenlerini yetiştirmektedir.

Meslek Eğitiminde görev alan okullarda yer alan bölümler şunlardır: Tarım, ekonomi ve ticaret, giyim ve moda, yapı, mekanik ve termal, elektrik-elektronik, ekonomi- işletme- turizm, reklamcılık, otel ve ağırlama, sosyal servisler, tekstil,

ormancılık ve çevre bilmi, makine opretörlüğü, kaptan- gemi inşa, resim, uygulamalı sanat (*Education system in Italy, 2003*).

İtalya' da ekonomik sektörler % 6.6 tarım, % 32.0 sanayi ve % 61.5 hizmet olarak dağılım göstermektedir. İspanya gibi bir turizm ülkesi olan İtalya' da da meslek bölümleri hizmet alanlarına ağırlıklı olarak kaydırılmıştır. (giyim ve moda, yapı, mekanik ve termal, elektrik-elektronik, ekonomi- işletme- turizm, reklamcılık, otel ve ağırlama, sosyal servisler, tekstil, resim, uygulamalı sanat gibi). Daha sonra sanayi sektörüne yönelik bölümler (makine opereatörlüğü, kaptan-gemi inşa, elektrik-elektronik) yer almaktadır. Tarım sektörüne yönelik ise tarım bölümü yer almaktadır. İtalya' da ekonomik sektörler ile eğitim arasında orantılı bir ilişki kurulmuştur (*Cedefob, 2000*).

K.K.T.C.

K.K.T.C. de 2002-2003 öğretim yılında meslek eğitiminde yer alan okullar şunlardır.

Tablo 14: K.K.T.C. okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Endüstri Meslek Liseleri	4
Ticaret Liseleri	4
Meslek Liseleri	2
Pratik Sanat Okulları	6
TOPLAM	16

K.K.T.C. de teknik eğitimin verildiği Endüstri meslek okulları, ticaret alanına yönelik eğitimin verildiği, Ticaret okulları, meslek edindirmeyi amaçlayan Meslek

okulları ve belli beceri kazandırmayı hedefleyen pratik sanat okulları, eğitim sisteminde yer almaktadır.

Meslek Eğitiminde görev alan okullarda yer alan bölümler şunlardır: Bilgisayar, elektronik, elektrik, motor, metal işleri, yapı ressamlığı, tesviye, mobilya-dekorasyon, çocuk gelişimi, resim, seramik, kuaförlük, el sanatları, hazır giyim, turizm koleji, sekreterlik, muhasebe, turizm-otellilik, ev ekonomisi (*Milli Eğitim Bakanlığı 2002-2003 Öğrenci Sayılamaları*).

Turizm ve tarım sektörleri K.K.T.C. de en yaygın sektörlerdir. Bu nedenle turizme yönelik bölümlerin açılması veya bu yönde uygun uygulamaların yapılmasına özen gösterilmelidir. Sektörün ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik, bölümlerin açılması (ısıtma- soğutma bölümü gibi) veya artık gereksinim duyulmayan bölümlerin (seramik, ev ekonomisi) yenilenmesi sağlanmalıdır (*METGE projesi Çalışmaları, 2002*).

Lüksemburg

2001-2002 Öğretim yılında Lüksemburg' ta meslek okulları ve sayısı hakkında şu verilere rastlanmıştır.

Tablo 15: Lüksemburg okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Tarım Kolejleri	17
Otel ve Ağırlama Okulları	
Ana sınıf Öğretmen okulları	
Teknik okullar	
5 yıllık teknik okul	1
7 yıllık teknik okul	1
Teknik okul	6
TOPLAM	25

Lüksemburg'da branşlara ve süreye göre okullar ayrılmıştır. Tarım alanına, öğrenci hazırlayan tarım kolejleri, turizm- otelcilik alanına öğrenci hazırlayan otel ve ağırlama okulları, anasınıf öğretmenliği yetiştirilen anasınıf öğretmen okulları ve elektrik, inşaat, mekanik gibi bölümleri bünyesinde bulunduran teknik okullar vardır. Teknik okullar 5 yıllık ve 7 yıllık olmak üzere verdikleri süreye göre de sınıflandırılmıştır.

Bu okullarda yer alan bölümler; tarım, el işleri, ticaret, otelcilik-turizm ve ağırlama, sanayi, ev idaresi, sağlık ve sosyal işler, yönetim ve ticaret, sanat, kimya, elektrik mühendisliği, inşaat mühendisliği, bilgisayar, mekanik mühendisliğidir.

Ekonomisine baktığımızda % 0.8 tarım, % 14. 2 sanayi (Bunun % 2.5 'ini demir ve çelik oluşturur), % 5.5 inşaat, % 65.9 piyasa (bankacılık, sigortacılık vb.) ve % 12.2 'sini piyasacılık dışında kalan servis hizmetleri oluşturur. Bölümlere ve ekonomiyi oluşturan sektörlerle baktığımızda meslek liseleri ihtiyaç alanına göre ara eleman yetiştirmektedir (*Education system in Luksembuorg, 2003*).

Portekiz

2000- 2001 Öğretim yılında Portekizde bulunan meslek okullarının dağılımı aşağıda verilmektedir.

Tablo 16: Portekiz okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Devlet meslek okulu	16
Özel meslek okulu	187
TOPLAM	203

Portekiz' de meslek okulları devletin finanse ettiği, sorumluluğunu taşıdığı devlet okulları, özel kişi veya kurumların finanse ettiği ve sorumluluğunu paylaştığı özel meslek okulları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Bu okullarda yer alan bölümler belli ana gruplar altında toplanmış ve 1998 yılından itibaren modüler yapı uygulanmaktadır. Bundan dolayı ana bölümlerin altında sektörün ihtiyaç duyduyu alana eleman yetiştirilmekte ve bölümler fazlası ile çeşitlilik göstermektedir. Başlıca bölümler kimya, yapı, elektrik-elektronik, mekanik, bilgisayar, dizayn, resim ve el işleri, yönetim, ticaret, iletişim, sosyal işler gibi sıralanabilir.

Portekiz' de ise % 13.5 tarım, % 36.4 sanayi, % 50.2 hizmet sektörü vardır. Portekiz' de de meslek eğitimi yönünden reformlar yapılmakta ve ihtiyaç duyulan

alanların açılması ve öğrencilerin bu alanlara kaydırılması hedeflenmektedir (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

2001-2002 Öğretim yılında meslek eğitiminde görev alan okullar şunlardır

Tablo 17: Türkiye okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Erkek Teknik Okulları	348.164
Kız Teknik Okulları	708
Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları	809
Din Öğretimi Okulları	558
TOPLAM	2.423.239

Okullar devletin denetimindedir. Bağlı bulundukları müdürlüklere göre isimlendirilmektedir. Erkek Teknik okulları Erkek Teknik Müdürlüğüne, Kız Teknik okulları, Kız Teknik müdürlüğüne, Ticaret ve Turizm Okulları, Ticaret ve Turizm genel müdürlüklerine bağlı okulları anlatır. Programlar, denetim vb. eğitim- öğretim işleri bağlı bulunan müdürlüklerce yapılır. Okulların öğrenim süresi 3 yıldır.

Türkiye’ de yapı, bilgisayar (donanım- yazılım), elektrik-elektronik, kimya, makine ressamlığı, motor, mobilya ve dekorasyon, yapı ressamlığı, tesviye, tesisat teknolojisi, ayakkabıcılık, çocuk gelişimi, grafik- tasarım, kuaförlük, muhasebe, ön büro- sekreterlik, turizm, kontrol, gazetecilik, hidrolik-pnömatik teknolojisi, bilgisayarlı nümerik kontrol, ve enstrümantasyon teknolojisi, otomatik kumanda, tekstil (dokuma - boya apre- iplik- konfeksiyon- örgü teknolojisi), telekomünikasyon, uçak- bakım teknisyenliği ve elektroniği, boya-apre, harita kadastro, iplik, konfeksiyon, makina,

makina model, gemi elektroniği ve haberleşme, gemi makinaları, güverte, baskı, cilt ve serigrafi, çay teknolojisi, deri konfeksiyon, döşemecilik, gıda teknolojisi, iş makinaları (bakım ve onarım), izabe, kuyumculuk, kütüphanecilik, lastik teknolojisi, matbaa, mermer teknolojisi, restorasyon, soğutma ve iklimlendirme, tıp elektroniği, inşaat, telokomünikasyon, endüstriyel elektronik, mikroteknik, gemi elektroniği ve haberleşme, güverte avlama, plastik sanatlar gibi birçok bölüm yer almaktadır.

Türkiye ekonomisine baktığımızda sektörel dağılım şöyledir. % 43 tarım, % 22.7 sanayi, % 34.3 hizmet sektörüdür. Türkiye de birçok alana hizmet eden bölümlerin yer aldığı görülmektedir. Fakat ekonomide geniş yer tutan tarım sektörüne yönelik bölümler yok denecek kadar azdır. Bu alana uygun bölümlerin açılması, gerekenlerin yapılması gereklidir. Daha çok sanayiye yönelik bölümler (yapı, bilgisayar, elektrik-elektronik, kimya, makine ressamlığı, motor, mobilya ve dekorasyon, yapı ressamlığı, tesviye, tesisat teknolojisi, ayakkabıcılık vb.) yer almaktadır. Hizmet sektörüne yönelik çocuk gelişimi, grafik- tasarım, kuaförlük, muhasebe, ön büro- sekreterlik, turizm kontrol, gazetecilik, döşemecilik, gıda teknolojisi, soğutma ve iklimlendirme, tıp elektroniği, kütüphanecilik bölümleri yer almaktadır (*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Endüstriyel Teknik Öğretim, 1996*).

Yunanistan

Yunanistan’ da 2001-2002 Öğretim yılında yer alan okullar aşağıda verilmektedir.

Tablo 18: Yunanistan okul türü ve sayısı

Okul Türü	Sayısı
Birleştirilmiş Liseler (EL) (Genel-Meslek)	1274
Teknik- meslek okulları	495
Müzik Liseleri	34
Klise Eğitimi veren okullar	24
TOPLAM	1284

Yunanistanda genel ve meslek eğitiminin verildiği birleştirilmiş liseler, teknik ve meslek eğitime yönelik bölümleri kapsayan teknik-meslek okulları, müzik eğitimi veren müzik okulları ve kilisenin desteklediği din eğitimi verilen kilise okulları vardır.

Mekanik mühendisliği, elektronik, elektrik tesisatçılığı, resim, tekstil ve giyim, inşaat-yapı, ekonomi-yönetimi, bilimsel tarım, besin ve çevre, sağlık ve sıhhat, kimya laboratuvarı çalışanı, denizcilik ve gemicilik sanatı, estetik ve kuaförlük, uygulamalı sanat (*Education system in Greece, 2003; Türkoğlu, 1988*).

Yunanistanda ise tarım sektörü % 16, sanayi % 22.5 ve servis sektörü % 61.2 olarak dağılım göstermektedir. Bölümlerle ekonomi ilişkisine bakıldığında servis sektörüne yönelik olan bölümlerin daha fazla ağırlık kazandığı görülmektedir.(resim, tekstil ve giyim, elektrik tesisatçılığı, inşaat yapı, sağlık ve sıhhat, ekonomi ve yönetimi, estetik ve kuaförlük, uygulamalı sanat). Sanayi sektörüne mekanik mühendisliği, elektronik, inşaat, yapı, denizcilik ve gemi sanatı, kimya laboratuvarı gibi bölümlerin hizmet verdiğini görürüz. Bilimsel tarım, besin ve çevre bölümleri ise tarım sektörüne yönelik olan bölümlerdir (*Cedefob, 2003*).

Bazı AB ülkelerinde (Belçika, Danimarka, Hollanda, İtalya, Yunanistan) okullar uzmanlaşmıştır. Bu ülkelerde, eğitim yaptıkları alana göre okullar, açılmıştır. Bunun yanında Portekiz, İsveç, İspanya, Finlandiya gibi ülkelerde okulların ayırımı finansman ve sorumluluğun ait olduğu kişi veya kurumlara göre yapılmıştır. Almanya ve Avusturya' da verilen eğitimin niteliği yanında eğitim süresi de dikkate alınarak okullar açılmıştır. Fransa, İngiltere, İrlanda gibi Avrupa Birliği ülkelerinde okullar genel anlamda branş ve denetim alanına göre ayrılmıştır.

T.C de okullar bağlı bulundukları müdürlüklere göre ayrılmıştır. Bölümler veya süre dikkate alınmamıştır. Oysa Türkiye' de meslek okullarına gösterilen ilgi beklenen düzeyde değildir. Bu nedenle bölümlerin kendilerini yenilemeleri ve sektörün istediği elemanı yetiştirmeleri için Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün uyguladığı ve olumlu sonuçların alındığı METGE projesini diğer müdürlüklerin de uygulaması ve okul sayısı yanında bölüm kalitesinin de artırılması gereklidir.

K.K.T.C. de okullar branşlara göre, meslek, teknik, ticaret ana başlıkları altında ayrılmıştır. Bölümler okulların içerisinde yer almaktadır. Başlıca sektör olarak belirlenen turizm alanında bir turizm okulunun bulunması ve okullara bölünen maddi dağılımın toplu olarak harcanması eğitim kalitesini artırabilir. Bölgelerin kalkınmasında öncü olarak düşünülen okullar K.K.T.C. genelinde dağılım göstermektedir. Bölgeye uygun bölümlerin okul haline getirilmesi hem bölgenin hem de bölümlerin ilgi odağı olmasını sağlayabilir. Güzelyurt - Lefke bölgesine özellikle narenciye ve tarım alanına yönelik bir okulun açılması uygun olabilir.

Meslek eğitimi uzmanlık gerektiren, mali desteğe fazla gereksinimi olan okullara ihtiyaç duyar. Bu nedenle sektörün istediği ana bölümlerin biraraya getirilerek bu eğitimin okulda verilmesi mali kaynakların da daha uygun dağıtılmasına neden olacaktır. AB ülkelerinde meslek eğitimi politika haline getirilmiş ve bunun daha iyiye gitmesi için sürekli projeler geliştirilmektedir. Leonardo da Vinci Programı mesleki eğitime verilen öneme dikkat çeker ve bu konuda yapılması gerekenlerle ilgili projeleri

içerir. Meslek okullarına gidecek öğrenci sayısının artırılması ve öğrencinin ilgi-yeteneklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

AB ülkelerinde bölümler ekonomi ile ilişki kurularak açılmaktadır. Eğitim, ekonomik gelişmelere göre şekillenmekte, gerekirse yeni bölümlerin açılması veya bölümlerin yaygınlaştırılması sağlanabilmektedir. Eğitim, hizmet vereceği sektörlerle, iş verenlerle ilgili kuruluşlarla birlikte şekillenmektedir.

Türkiye’ de birçok alana hizmet veren bölüm sayısı çoktur. Bu bölümlerin ortak alanlarının bulunması ve uzmanlık isteyen bu ayırımların ilk yıllarda değil, son yıllarda yapılması gerekir. Rehberlik hizmetlerinin azlığı, meslek tanıtımının eksik olduğu Türkiye’ de ortaokul bitiminde böyle bir ayırım, bölümlerdeki öğrencileri yanlış yönlendirebilmektedir. Meslek eğitiminin taşınması gereken kendini yenileyen, geliştiren, sektörün isteklerini gözeten, bölümlerin açılması veya bölümlerin yenilenmesi mutlaka ön plana çıkarılmalıdır. Türkiye’de de bunun tam olarak yapıldığını söylemek çok zordur.

K.K.T.C. de ise bölümler daha çok başvuru sayısına göre açılmakta ve ekonomik değişimler göz ardı edilebilmektedir. Ülkemizin büyük sanayii, tarım ve hizmet sektörleri istenilen kapasiteye ulaşmış değildir. Buna rağmen, bölümler, olmayan sektöre öğrenci yetiştirir durumdadır. Örneğin seramik bölümü öğrencileri bu piyasada çalışmamaktadırlar. Resim bölümü öğrencilerinin iş bulabilecekleri alan grafik tasarım bölümüne yönelmiştir. Bazı bölümler hızlı gelişen teknolojik gelişmelere veya modern toplum özelliğimize uygun değildir. Örneğin ev hanımı yetiştirmeye yönelik olan ev ekonomisi bölümü. Bu bölümün de alanının genişletilmesi, ilgili olduğu bölümlere kaydırılması gerekmektedir. Her şeyden önce meslek eğitimin, ilgili sektörlerle ara eleman yetiştirildiği unutulmamalıdır. Bu nedenle ilgili olan kurum, kuruluş ve diğer bakanlıklarla işbirliği içerisinde eğitim politikaları geliştirilmelidir. 2002 Öğretim yılında başlatılan METGE projesi ile bunun yapılması hedeflenmektedir. K.K.T.C.’ de yer alan diğer bölümler de içerik olarak kendilerini yenilemeli ve sektörün isteklerini göz ardı etmemelidir.

Avrupa ülkelerinin çoğunda hizmet sektörü % 60 civarındadır. Hizmet sektörü ayrıca sanayii destekleyen, bilim ve teknoloji bileşeni yüksek bir sektör olma özelliği taşımaktadır. Oysa K.K.T.C. ve Türkiye için bunu söylemek oldukça güçtür. Ülkemizde ağır sanayinin yeri yoktur . Hizmet sektörü ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle eğitim politikamızı da hizmet sektörüne yönelik düzenlemeli, bölümlerimizi de teknolojik gelişimi izleyebilecek, öğrenci-veli-işveren beklentilerine cevap verebilecek düzeye getirmeliyiz.

VI. Yatay-Dikey Geçiş Durumları

Almanya

Almanyada 3-6 yaş okul öncesi eğitim, 6-10 yaş ilkokul, 10-12 yaş yönlendirme sınıfları olarak bilinmektedir.

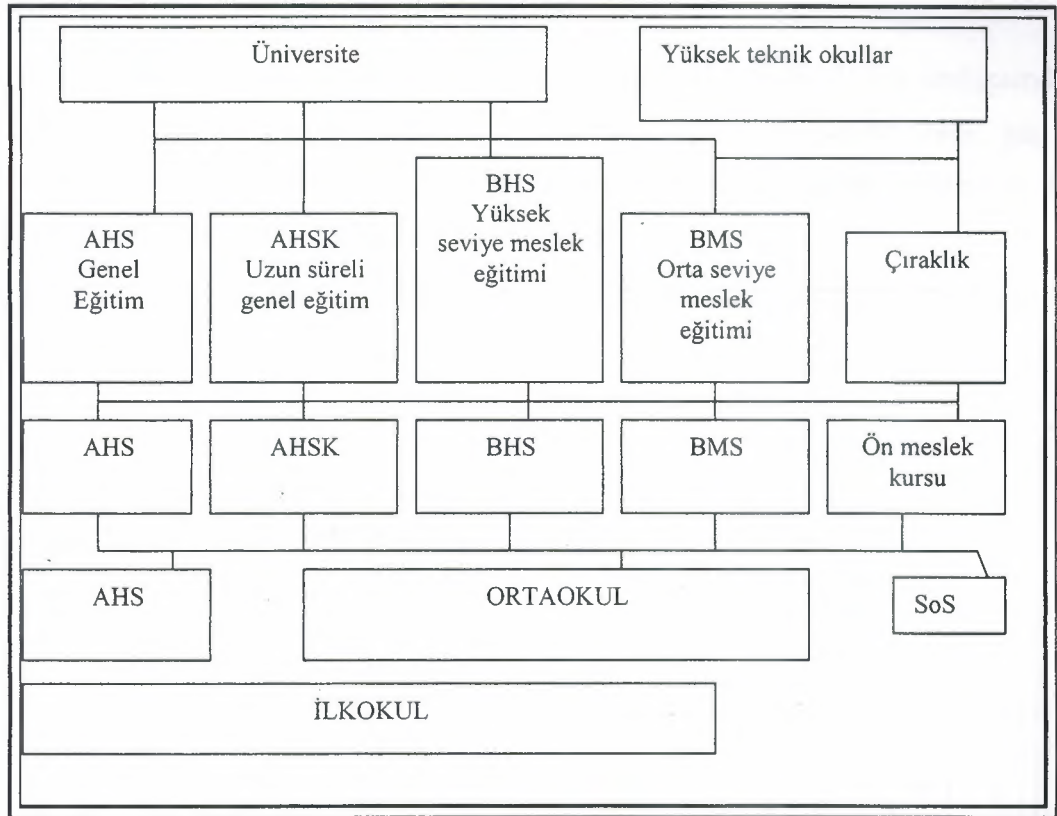
Yaş	Teknik kolej	Genel Kolej	(Hochschulen) Üniversite
19	Meslek Okul+işletme Dual sistem	Berufsaufbau Schule (Meslek Okulu)	(Berufsfach schule) Tam zamanlı meslek okulu
16			(Fachober schule) Teknik Okul
15			(Gymnasiun m) Genel Eğitim
16			
15			
16			
15			
12			
10			
6			

Çizelge 19: Almanya Eğitim Şeması

Almanya da rehberlik hizmetleri ön plana çıkmaktadır. Bunun için 2 yıl öğrencilere çeşitli mesleklerin tanıtıldığı yönlendirme sınıfı ilkokul seviyesinde ilave edilmiştir. Daha sonra öğrencilere seçenekler sunulmaktadır. Kısa sürede meslek sahibi olmak isteyenler 6 yıl süreli çıraklık eğitime katılırlar (Hauptschule). Daha fazla genel bilgi dersleri almak isteyenler meslek eğitiminin de ön plana çıktığı Realschule'ye giderler. Gymnasium okulları genel bilgilerin verildiği okullardır. Üniversite eğitimi almak isteyenler bu okullara giderler. 9 yıl sürelidir. Dual sistem olarak bilinen ve Almanya eğitiminde yer alan okul+işletme okullarına da ilgi çoktur. Berufsschule okulları meslek okullarıdır. Berufsaufbauschule okulu Mesleki kurs okullarını, Berufsfachschule, Tam zamanlı meslek okulunu, Fachhochschule Teknik okulu tanımlar. 10. sınıf zorunlu eğitim çağını tamamlamak için oluşturulmuş sınıftır. 16 yaşını tamamlamamış kişiler burada 1 yıl süre ile eğitimlerine devam ederler. Daha sonra lise seviyesindeki meslek eğitime geçerler. Yine 15 yaşına gelen öğrencilerin katılabileceği ön meslek eğitimi 1 yıl süre ile eğitim sisteminde yer alır. Bölümleri tanımak isteyenler veya genel eğitimden vazgeçen öğrenciler burayı tercih edebilirler (Cedefop, 1995; Education system in Germany, 2003).

Avusturya

Avusturya’ da okul öncesi eğitim 3-6, Zorunlu eğitim 6-15 yaşlarındadır. Ortaokul eğitimi 10-14 yaşlarına yönelik 4 yıl süren alt dönem ile, 14-18 yaşlarına yönelik üst dönemden oluşur.

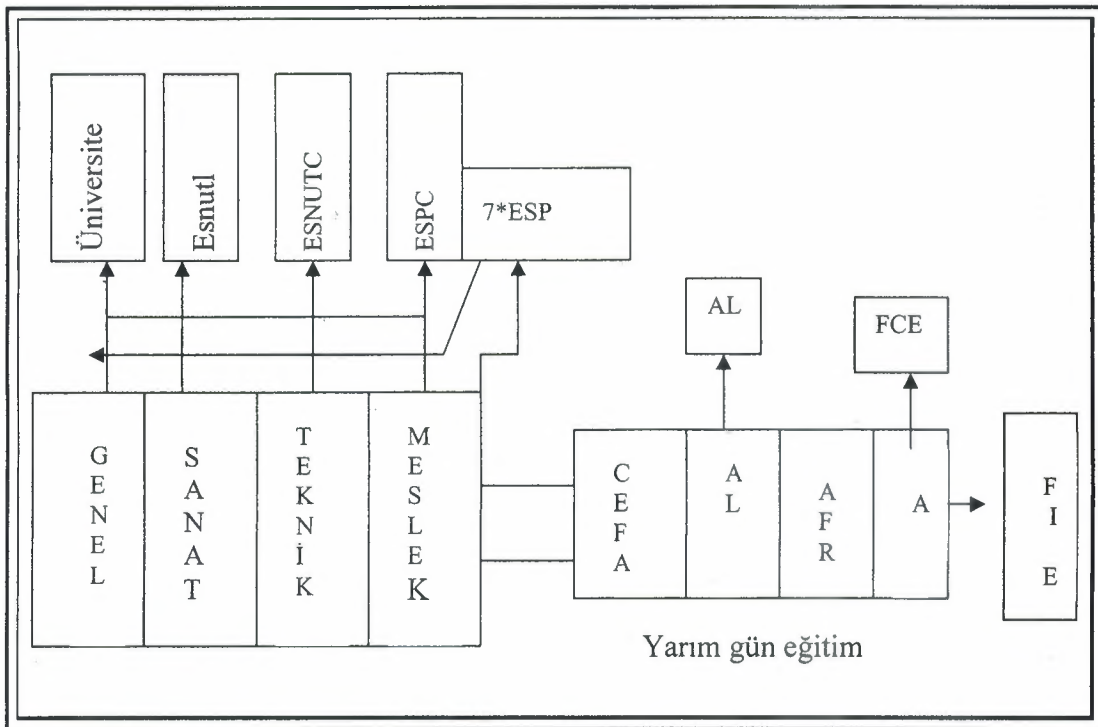
Çizelge 20: Avusturya Eğitim Şeması

Avusturya’ da genel eğitim kısa (12-14) ve uzun (15-18) süreli olmak üzere ikiye ayrılır. Genel eğitimin amacı öğrencileri olgunluk sınavına hazırlamak ve bu yeterliliği kazandırmaktır. Birinci halka olarak adlandırılan genel eğitimden (AHS) ikinci halka genel eğitime (AHS) yüksek seviye meslek eğitime (BHS) ve orta seviye meslek eğitime (BMS) geçiş yapılabilir. Ortaokul kısmından ise bunlara ilaveten çıvıklık ve ön meslek kurslarına geçiş yapılabilir. (BHS) Okul öncesi öğretmenliği kolejlerini, (BMS) ise teknik ve meslek okulları içermektedir. Sos özel eğitimi anlatır.

Birinci seviyeyi tamamlayan öğrenciler seçtikleri alanlara devam edebilecekleri gibi bölümler arası geçişlerden yararlanarak farklı alanlara da kayabilirler (*Cedefob, 2000; Education system in Austrai, 2003*).

Belçika

Belçika’ da okul öncesi eğitim 3-5, ilkökul 6-12, ortaokul- lise seviyesindeki eğitim 12-18 yaşlarında yapılmaktadır. 6-18 zorunlu eğitim dönemidir. Tam gün ve part-time eğitim yapılabilir. Aşağıda verilen şekilde eğitim sisteminin lise seviyesindeki genel yapısı ve geçişleri görülebilir.

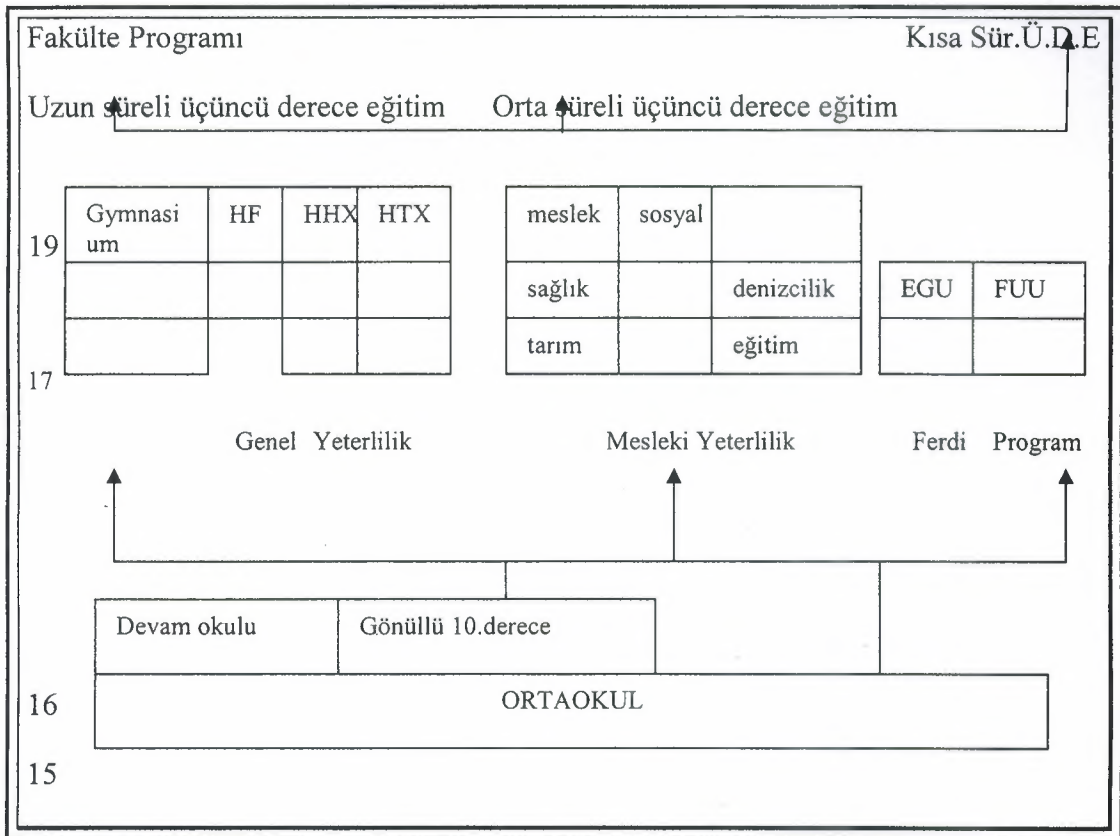
Çizelge 21: Belçika Eğitim Şeması

Belçika da meslek eğitimi 14-18 yaşları arasında yapılmaktadır. 14 yaşında ortaokulu bitiren bir genç isteği ve yeteneğine göre genel, sanat teknik ve meslek eğitimi alanlarından birini seçebilir. Genel eğitimi seçtiği takdirde isterse üniversiteye, isterse iş

yaşamına veya meslek eğitimi veren üniversite seviyesindeki uzun süreli meslek okullara geçiş yapabilir. Sanat, teknik ve meslek eğitimi alan öğrenciler de isterlerse üniversite isterlerse, kendi alanlarında üniversite seviyesinde eğitim veren okullara kayabilirler. Bölüm değiştirme hakları vardır. 16 yaşında olduğunda ise isterse hem eğitimine hem de çalışma hayatına atılabilir (CEFA; AL; AFR; A). Alanları buna olanak tanır. (FIE) Tamamen iş hayatına atılarak da eğitimine devam edebilir. ESNUTL, uzun süreli yüksek öğrenimi, ESNUTC, kısa süreli meslek eğitimi anlatır. Lise seviyesindeki eğitimi tamamlayanların yüksek öğrenim hakları devam etmektedir (*Cedefob, 2002; Education system in Belgium, 2003*).

Danimarka

Danimarka da okul öncesi sınıf 6-7 yaş, 7-16 yaş ilkököl ve düşük seviye ortaokul, 16-17 yaş, 10. Sınıf, 17-19 yaş lise eğitimi (yüksek seviye ortaokul) uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim yaşı 6-16'dır. Aşağıdaki şekil ile lisede bulunan kademeleri ve genel yapısı incelenecektir.

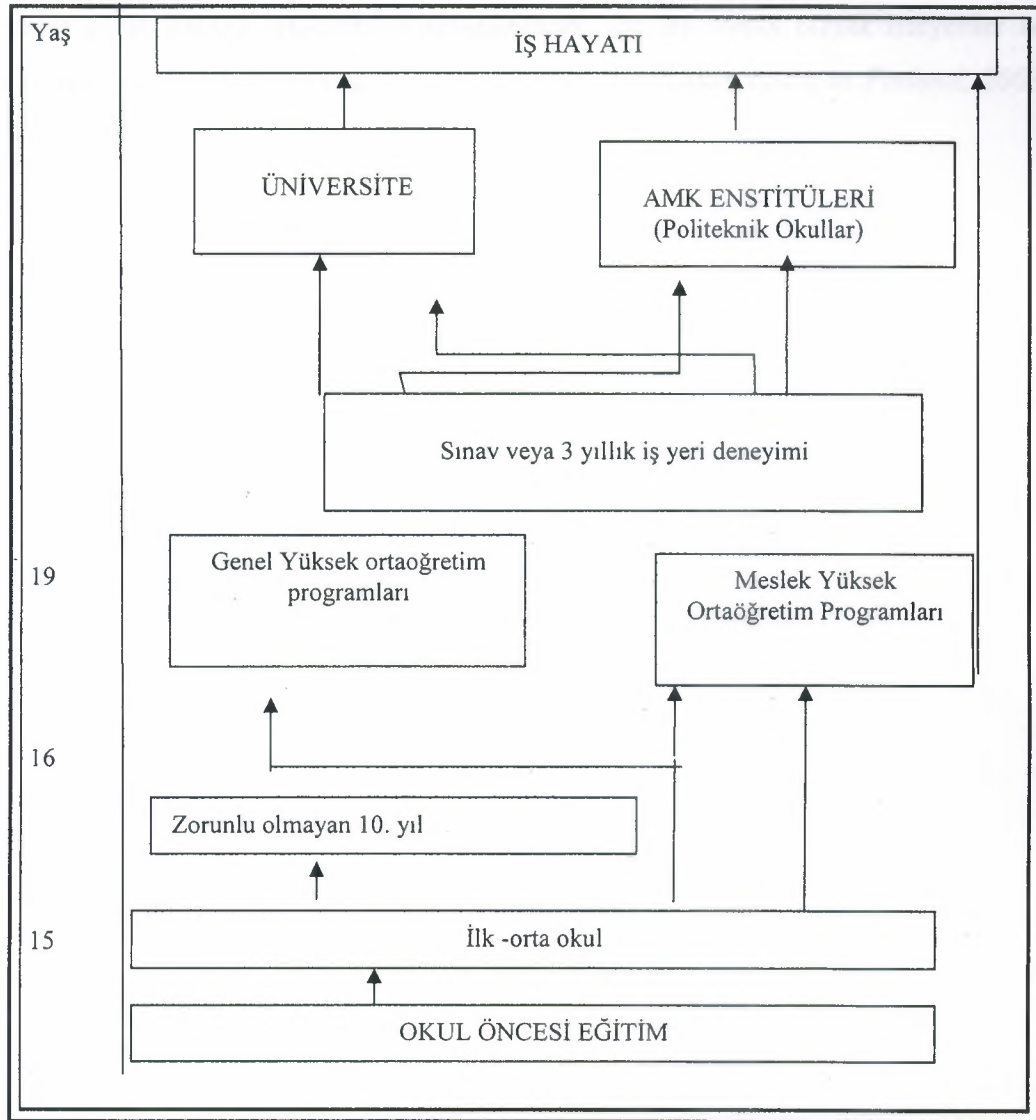
Çizelge 22: Danimarka Eğitim Şeması

Danimarka da lise seviyesindeki eğitim daha çok yeterliliklere dayalı programa uyarlanmıştır. Ortaokulu bitiren bir öğrenci zorunlu eğitimi tamamlamayı amaçlıyorsa 16 yaşına kadar olan sınıfa devam eder ve oradan iş yaşamına atılabilir. Yine 16 yaşını tamamlamayan ve lise eğitimi almak isteyen 1 yıl gönüllü olarak 10. sınıfı okur ve daha sonra eğitimine devam eder. Genel, mesleki ve ferdi yeterliliklere dayalı programlardan

birini seçer. (FUU-EGU). Genel yeterliliği tercih edenler eğitimlerini üniversite düzeyine çıkarmak isteyenlerdir. Genelde programlarda 1. ve 2. sene ortak dersler görülür. Bu nedenle geçişler kolaylaştırılmıştır. Mesleki yeterlilik kazandıran bölümde de belli ana bölümler var ve bu bölümlerin alt bölümlerinde geçişler kolaydır. Alınan derste başarı aranmaktadır. Gönüllü olarak okunulan 10. sınıftan ve ortaokullardan, liselere geçişte sınav vardır (*Education system in Denmark, 2003*).

Finlandiya

Finlandiya’ da okul öncesi eğitim 6 yaşında başlar. 7-15 yaş comprehensive olarak isimlendirilen ilkokul-ortaokul eğitim süresidir. 16 yaşında ise lise seviyesindeki eğitim başlar. 7-17 yaşları arasında eğitim zorunludur.

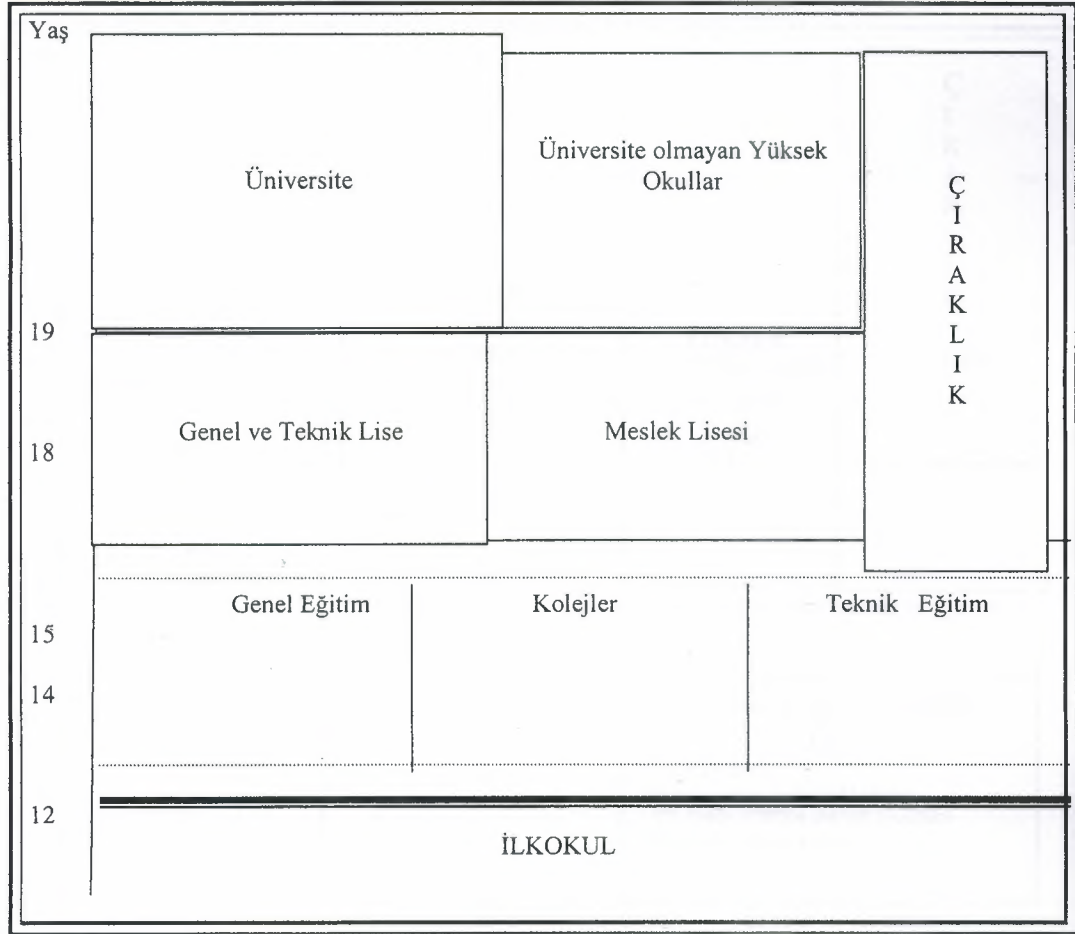

Çizelge 23: Finlandiya Eğitim Şeması

Lise seviyesindeki eğitim kredi sistemine dayanmaktadır. Bu nedenle yatay geçişler çok kolaydır. Önemli olan 120 kredinin tamamlanmasıdır. Ayrıca 6 ay işyerinde bulunmak gerekmektedir, ki bu 20 krediye denktir. 15 yaşını tamamlayanlar çıraklığa geçebilir. Meslek okullarında bu eğitim verilebilmektedir. 16 yaşını tamamlayan iş hayatına istediği zamanda geçebilir. Üniversiteye geçiş yapmak isteyen öğrenciler genel yüksek ortaöğretim programlarını, meslek sahibi olmak isteyenler ise meslek yüksek orta öğretim programlarını seçerler (*Education sytem in Finland, 2003; Cedefob, 1997*).

Fransa

Fransada 4-6 anaokul, 6-12 ilkokul, 12-15 ortaokul, 15-18 yaşlarında ise lise eğitimi yapılmaktadır. 6-16 yaşları eğitim zorunludur.

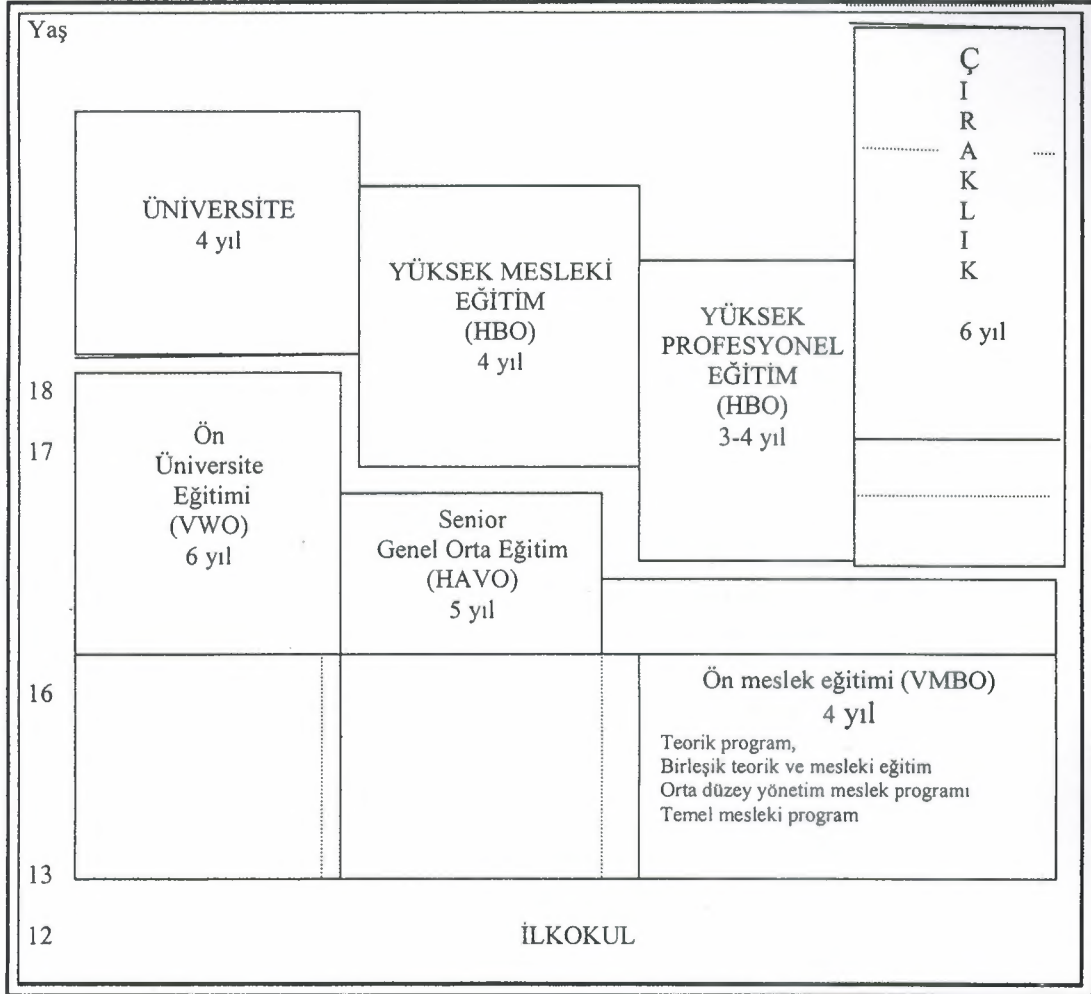

Çizelge 24: Fransa Eğitim Şeması

Fransada ortaokul seviyesindeki eğitim de genel, teknik ve kolejler olmak üzere ayrılır. 15 yaşını tamamlayan öğrenciler ise genel ve teknik eğitimin birarada verildiği liselere veya meslek liselerine geçiş yapabilirler. Genel ve teknik liseler 3, meslek liseleri 4 yıldır. Bu arada en az 6 ay, en fazla 2 yıl süre ile olan çıraklık eğitimi de alabilirler. Çıraklık eğitimi 16-25 yaşları arasında verilebilmektedir (*Education system in France, 2003; Cedefop, 2000*).

Hollanda

Hollanda da ilkokul 4-12 yaşları arasındadır. Zorunlu eğitim 16 yaşına kadardır.

Çizelge 25: Hollanda Eğitim Şeması

12 yaşını tamamlayan öğrenciler kendilerine sunulan 3 alandan birine geçiş yapabilirler. 6 yıl süreli ön üniversite eğitimi, 5 yıl süreli genel eğitim ve 4 yıl süreli ön meslek eğitimi kendilerine sunulan seçeneklerdir. Programlar arası geçişler çok kolaydır. Son 1-2 yıla kadar hemen hemen tüm alanlarda aynı programlara yer verilmektedir.

Genel eğitimi tamamlayan meslek eğitimine veya tam tersi bir durum gerçekleşebilmektedir. Bu eğitim programlarına katılmak istemeyenler çıraklık programına girebilir. Çıraklık programı da üniversite seviyesine kadar geçiş hakkı verebilmektedir (*Education system in Netherland, 2003; Cedefop, 1994*).

İngiltere

İngiltere’ de 0-5 okul öncesi eğitim, 6-11 ilkokul, 12-16 ortaokul, 5-16 ise zorunlu eğitim yaşları olarak belirlenmiştir.

Yaş		
18+	İleri Eğitim Enstitüleri 6 form kolejleri Fe kolejleri Üçüncü kolejler Özel kolejler	Yüksek Eğitim Enstitüleri
18	Yetişkin eğitim merkezleri	
17		
16	İleri Eğitim Enstitüleri	6 Form Okulları
	ORTAOKUL	

Çizelge 26: İngiltere Eğitim Şeması

İngilterede ortaokulu bitiren herkes isterse eğitimini daha da yüksek seviyeye taşıyabilir. Zorunlu eğitim yaşını dolduran öğrenciler 6 form okullarında veya ileri eğitim enstitülerine devam edebilirler. İleri Eğitim enstitüleri birçok okulu yapısında barındırmaktadır ki bunlar daha sonraki seviyeye de taşınabilmektedir. Bu okullar 6 form okulları, Fe kolejleri, Üçüncü kolejler, özel kolejler ve yetişkin eğitim merkezleridir. İlk yıllar temel konular verildiği için yatay geçişler kolaydır (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İrlanda

İrlanda’ da 4-5 anaokul, 6-12 ilkokul veya birinci seviye eğitim, 13-(15-16) ikinci seviye eğitim olarak yapılmaktadır. Zorunlu eğitim çağı ise 16 yaşına kadardır.

Yaş			
	Üniversite ve diğer yüksek eğitim otorite enstitüleri	Kolejler	Teknoloji Enstitüsü
19-20			
18-19			
17-18	II. Seviye Eğitim Senior Cycle	Gençlik eğitimi (Youthreach)	Mesleki Eğitim programları ve kursları
16-17			
15-16			
15		Geçiş Yılı	
14		ORTAOKUL II. Seviye Eğitim	

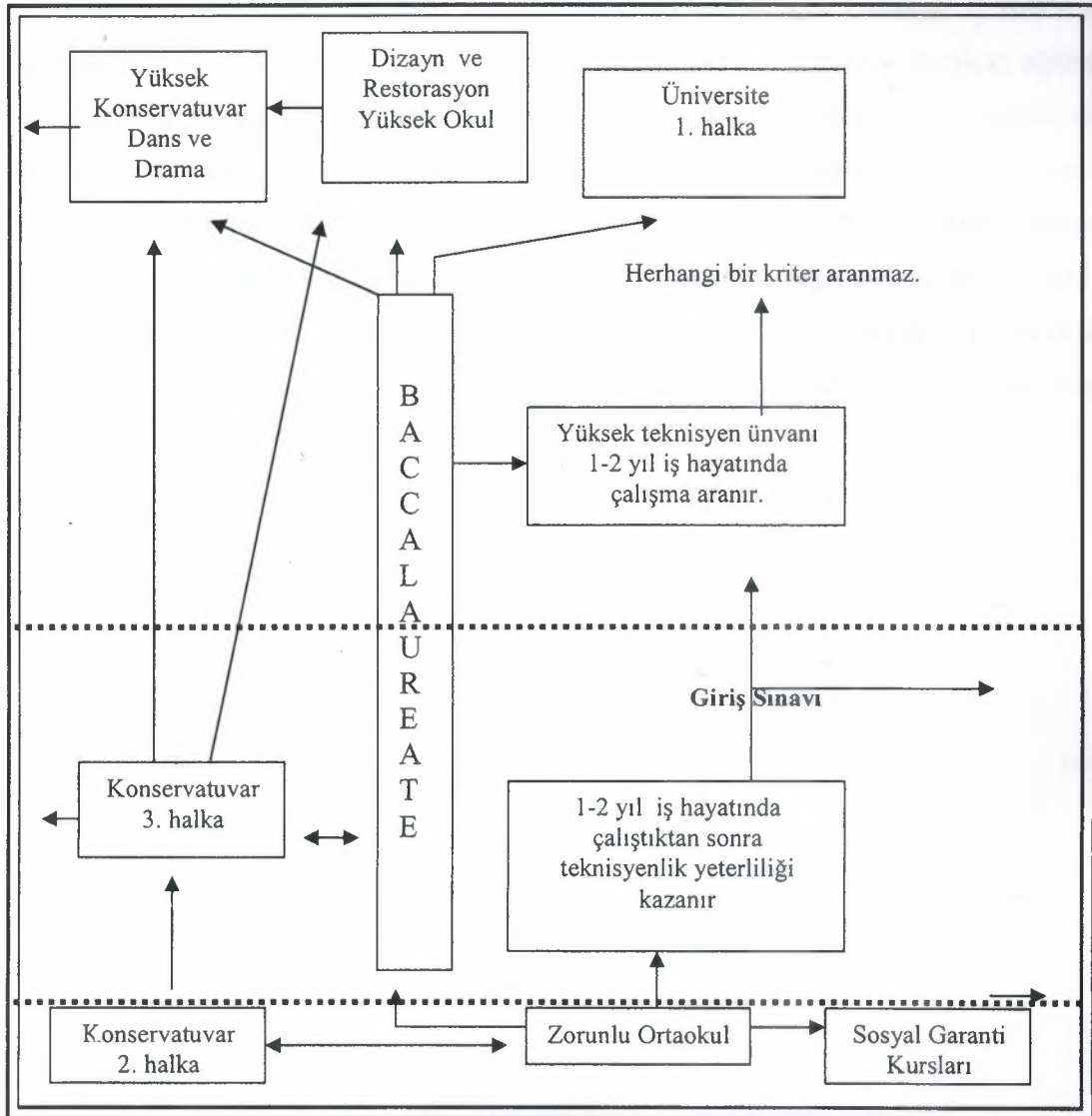
Çizelge 27: İrlanda Eğitim Şeması

İrlanda da meslek eğitimi modüler yapıya geçildiği için çeşitli alanlara kayma imkanı vermektedir. 15 yaşını dolduran bir öğrenci zorunlu eğitim yaşı olan 16 yaşını tamamlayarak 3 programa katılabilir. Genel eğitim verilen II.Seviye eğitime geçebilir. Veya 2000-2006 kalkınma planında yer alan Youthreach programına katılabilir. Burada amaç işsizliği önlemek için lise eğitimi düzeyinde eğitim almak istemeyenlere 2 yıl süre ile mesleki kurslar düzenlemektir. Gençlik merkezleri, bölgesel eğitim kurumları bu

programı şekillendirmektedir. Mesleki eğitim programları ve kursları ise birçok alana yayılmış ve sanayiye göre ara eleman yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Lise eğitiminden sonra yüksek öğrenime devam kriterleri taşıdıkları sürece devam edebilirler (*Education system in Irland, 2003; Cedefob, 2001*).

İspanya

İspanyada okul öncesi eğitim 0-6, İlkokul 6-12, ortaokul-lise 12-18 yaşları arasında uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim 4-16 yaşları arasındadır. İlkokul tamamlayan herkes ortaokul -lise eğitimi alabilir. Aşağıdaki şekilde geçişler ve sistemin genel yapısı verilmektedir.

Çizelge 28: İspanya Eğitim Şeması

İspanyada lise eğitimi 18 yaşına kadar devam etmektedir. Zorunlu eğitimi tamamlayan bir öğrenci isterse konservatuvara, isterse genel eğitimin alındığı baccalaureate'e isterse sosyal garanti kurslarına veya isterse mesleki yeterlilik kazandıran programa katılabilirler. Mesleki yeterliliğin 1.halkasını tamamlayan giriş sınavı ile 2. halkaya geçebilir. Bu programlardan iş hayatı için istenirse 1. halkanın sonunda ayrılabilir. Genel eğitim alan öğrenciler ise son yıllar yüksek mesleki eğitime geçiş yapabilirler. Konservatuvarın 2. halkası ile zorunlu ortaegitime, 3. halkasında ise genel eğitime geçiş sağlanabilir. Konservatuvarın 3. halkasını tamamlayan ayrılabilir veya yüksek öğrenimine dizayn ve restorasyon veya dans-drama bölümlerinde devam edebilir. Genel eğitimi tamamlayan isterse sanat okullarına veya isterse üniversitenin birinci halkasına geçiş yapabilir. Mesleki programları tamamlayanlar üniversitenin birinci halkasına onu tamamladıktan sonra sanat okullarına geçiş yapabilirler (*Education system in Spain, 2003; Cedefop, 2001*).

İsveç

İsveç'te 3-5 yaş, okul öncesi ilkokul, 5-7 yaş, okul öncesi sınıf ve 16 yaşına kadar da zorunlu eğitim olarak belirlenmiştir.

Yaş	Y E T İ Ş K İ N E Ğ İ T İ M	Yüksek Eğitim Üniversiteleri				K O L E J L E R - K U R S
		Ü N İ V E R S İ T E 2-2.5 yıl	M A S T E R 4 yıl	B A C H E L O R Derecesi 3 yıl	D İ P L O M A 2 yıl	
19		Yüksek Ortaokul Okulları (Lise Seviyesi) 17 Farklı Program - 8 ana konu üzerine dayalı				
18						
17						
16		Zorunlu Eğitim				

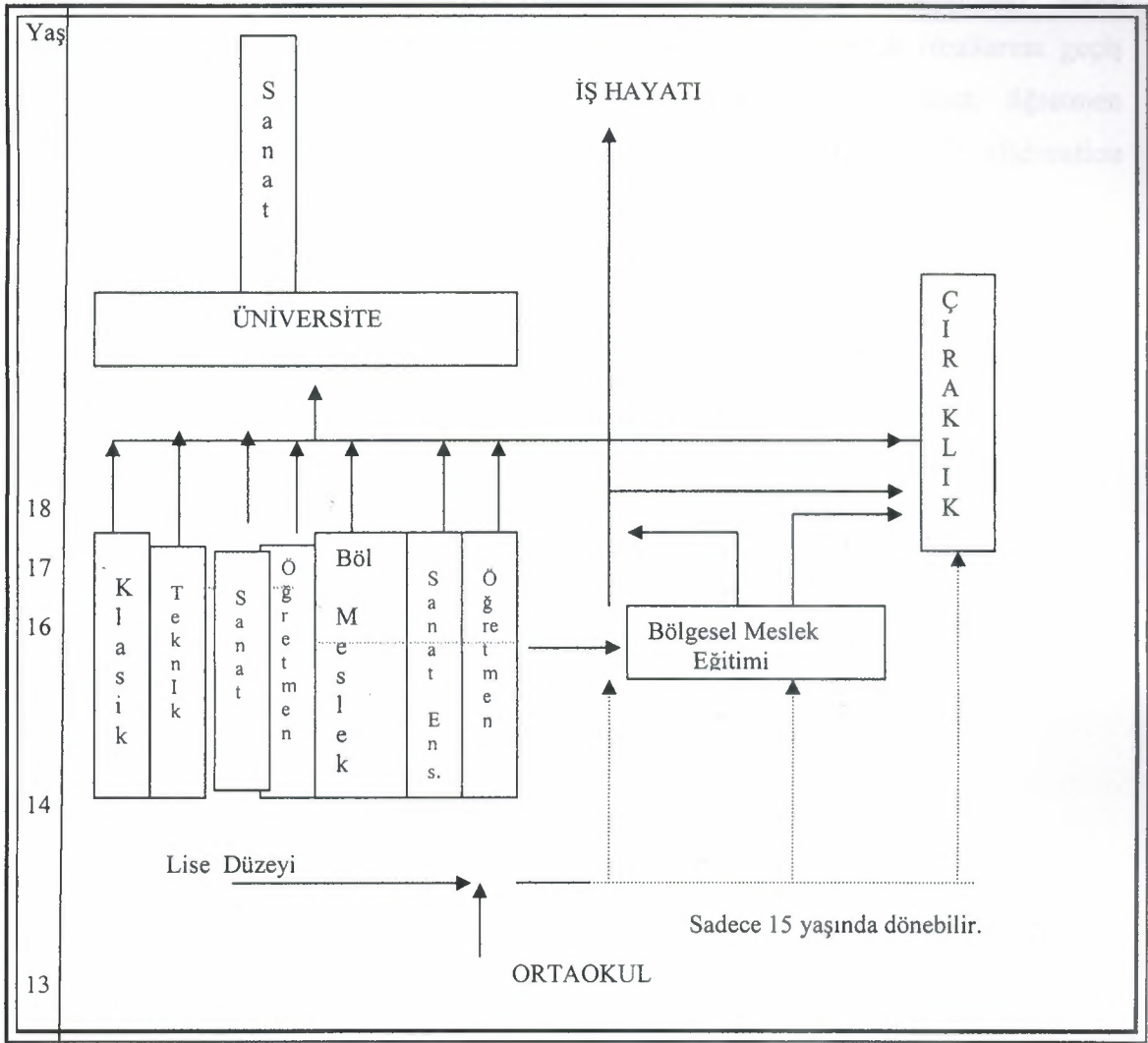
Çizelge 29: İsveç Eğitim Şeması

İsveç eğitim sistemi modüler yapıyı taşıyor. Lise seviyesinde genel ve meslek eğitimi diye bir ayırıma gidilmiyor. Öğrenci sektöre de bağlı olmak üzere istediği modülü alabilir. Genelde ilk yıl ortak modüller daha sonra ise hangi alana kaymak isteniyorsa onunla ilgili modüller seçilir. Bu nedenle geçişler kolaylıkla yapılabilmektedir. Daha sonra iş hayatı veya üniversitede verilen çeşitli olanaklar

arasında seçim yapılabilir. Yetişkinlere yönelik eğitim ise 19 yaşından 24 yaşına kadar yapılabilmektedir (*Education system in Sweden, 2003; Cedefop, 2001*).

İtalya

Anaokul 3-5, ilkokul 6-10 yaş, ortaokul 11-13 yaş ,lise 14-18 yaşları arasında uygulanmaktadır. Aşağıda verilen şekille eğitim sisteminin lise düzeyinde yapısını ve geçişleri inceleyeceğiz

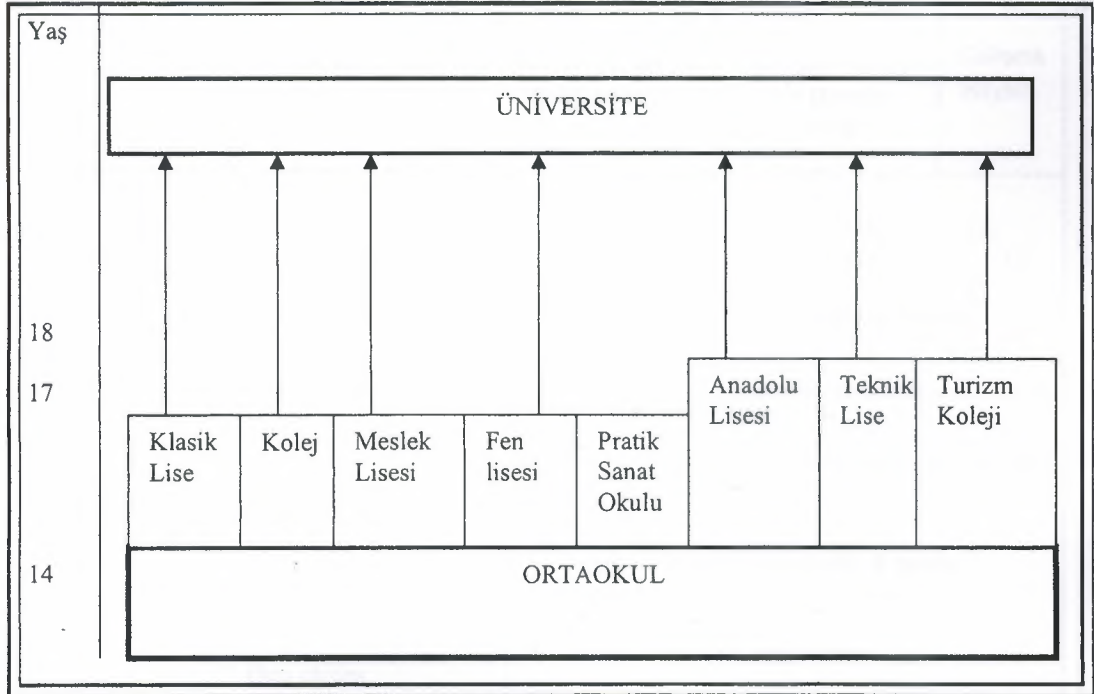
Çizelge 30: İtalya Eğitim Şeması.

İtalyada 13 yaşını dolduran herkes liseye devam eder. Burada öğrencilere seçenekler sunulmuştur. 2-3 ve 4 yıllık eğitim süreleri kapsayan öğretim yapılmaktadır.

4 yıllık klasik eğitim ve teknik eğitim veren bölümler, 3 yıllık sanat ve öğretmen yetiştiren okullar, 2 yıllık sanat ve öğretmen enstitüleri bulunmaktadır. 15 yaşını dolduran isterse bölge meslek okullarına ve 16 yaşında olanlar çıraklık merkezlerine katılarak öğrenimlerini sürdürebilirler. Çıraklık merkezlerinde eğitim 16-24 yaşları arasında yapılabilmekte ve 4 yıldan daha fazla olamamaktadır. Ortaokuldan sonra lisenin her hangi bölümünü tercih eden biri isterse bölge meslek okullarına geçiş yapabilir. Sanat, öğretmen, bölgesel meslek okullarında ve sanat, öğretmen enstitülerinde işaretli yılları tamamlayanlara diploma verilebilmektedir (Education system in Italy, 2003; Cedefop, 2001).

K.K.T.C.

K.K.T.C.' de zorunlu eğitim yaşı 5-15, ortaokul 12-14, lise 15-(17-18) yaşları arasındadır.

Çizelge 31: K.K.T.C Eğitim Şeması

Ortaokulu bitiren öğrenciler Kolej hariç (sınavı ortaokul başlangıcında yapılıyor) hangi okula devamı düşünüyorsa istediği okula girme hakkına sahiptir. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi için de ortaokul bitiminde giriş sınavı yapılmaktadır. İki okulun amacı da üniversiteye öğrenci hazırlamaktır. Genel liseden meslek lisesine geçişte aynı yıldan devam hakkı için fark dersleri sınavında başarı sağlanmalıdır. Meslek lisesine giden bir öğrencinin bölüm değiştirmesi o öğrencinin yıl kaybına neden olur. Bu nedenle okullar arası değişim daha çok 1. sınıfta gerçekleşmektedir. Pratik Sanat Okulundan herhangi bir okula geçiş hakkı ve üniversiteye devam hakkı yoktur. Pratik Sanat Okuluna ortaokul son sınıfı üst üste iki yıl okuyup başarısız olan öğrenciler kayıt yapabilmektedir.

Lüksemburg

Okul öncesi eğitim 4, ilkokul 6, ortaokul 12 yaşında başlamaktadır.

Yaş	Yüksek ve Üniversite çalışmaları		Yüksek Teknikal Çalışmalar	Çalışma Hayatı için Becerili insan	Çalışma Hayatı			
18								
17	1.	13.	13.	12. 2.derece	12.			
	2.	12.	12.	11. CİTP	11.			
16	3.	11.	11.	10. 1.derece	10.			
	4.	10.	10.	10. 1.derece	10.			
	Teknik Sistem		Teknisyen Sistemi	Mesleki Sistem				
15	Yönlendirme							
14	5. Orta eğitim		9. Teorik 9. Çok bölümlülük 9. pratik					
6. Orta eğitim						8. Teorik 8. Çok bölümlülük		
7. Orta eğitim						7. Teknik ortaöğretim		
13								
12	Genel Orta öğretim		Teknik Ortaöğretim					

Çizelge 32: Lüksemburg Eğitim Şeması

Lüksemburg’ da meslek eğitimi ortaokul seviyesinde başlamaktadır. Genel ve Teknik ortaöğretim 12-14 yaşları arasında öğrencilere değişik imkanlar sunabilmektedir. Genel eğitim almak isteyenler 3 yıl süresince eğitimlerine devam edebilirler. Meslek eğitimi almak isteyenler 1 yıl teknik eğitim aldıktan sonra 2. yıl hem teorik hem de çeşitli bölümlere zemin hazırlayan eğitimi tamamlarlar. 3. yıl, 2. yıl alınan eğitimi de

destekleyici pratik eğitime geçiş yapılır. Bunun sonunda genel eğitim almak isteyenler eğitimlerine devam edebilirler. Meslek eğitimi almak isteyenler ise yönlendirmeler ile de üniversiteye olanak sağlayan teknik eğitime, yüksek teknisyenlik imkanı sağlayan teknisyenlik sistemine ve mesleki yeterlilik kazandıran mesleki sisteme geçebilirler. Mesleki sistem de kendi arasında seviyelere ayrılmıştır (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

Portekiz' de okul öncesi eğitim 3-6, temel eğitim 7-14, lise 15-18, üniversite 18-24 yaşları arasında yapılmaktadır.

Yaş					Ç I R A K L I K
24	ÜNİVERSİTE		POLİTEKNİK		
19					
18	GENEL KURSLAR	TEKNİK KURSLAR	MESLEK KURSLARI		
15	3. HALKA			ERKEN AYRILAN YETİŞKİNLER	
14	 2. HALKA				
7	1. HALKA				
6	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM				

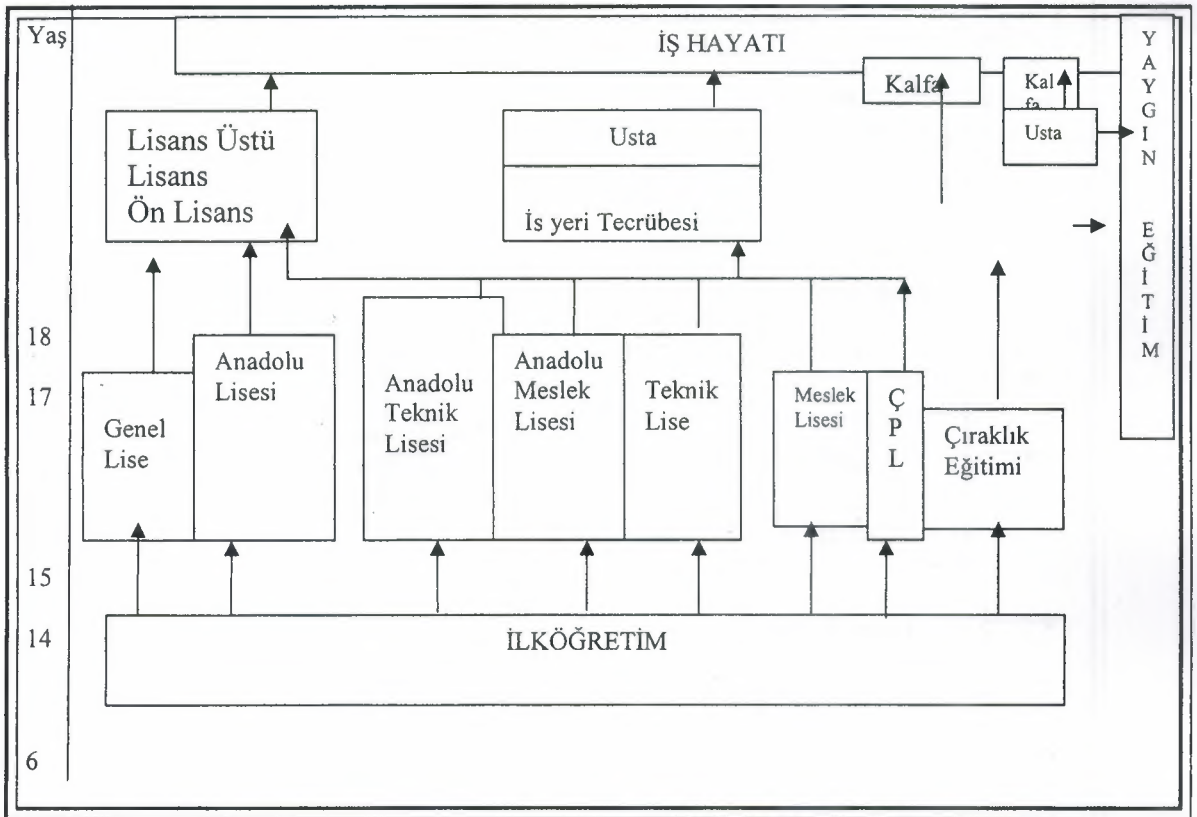
Çizelge 33: Portekiz Eğitim Şeması

Portekiz' de temel eğitimi tamamlayan liseye devam hakkı kazanır. Lise seviyesindeki öğretim daha çok kurslar şeklinde verilmektedir. Geçişlerin daha kolay yapılabilmesi için genel, meslek ve teknik kurslar olarak düzenlemeler yapılmıştır. Belli kursları alanlar başarı göstermeleri halinde üniversiteye veya politeknik okullarına

devam edebilirler. Çıraklık eğitimi ise 14-25 yaşlarında olanlara daha kısa sürede meslek edinmek isteyen ve temel eğitimi tamamlamayanlara verilir. 1-3 yıl arası öğrenim süresine sahiptir (*Education system in Portugal, 2003; Cedefop, 2001*).

Türkiye

Türkiye’ de okul öncesi eğitim 4-5 , ilköğretim 6-14, lise 15-17 yaşları arasında yapılmaktadır. Zorunlu eğitim, 16 yaşına kadardır.

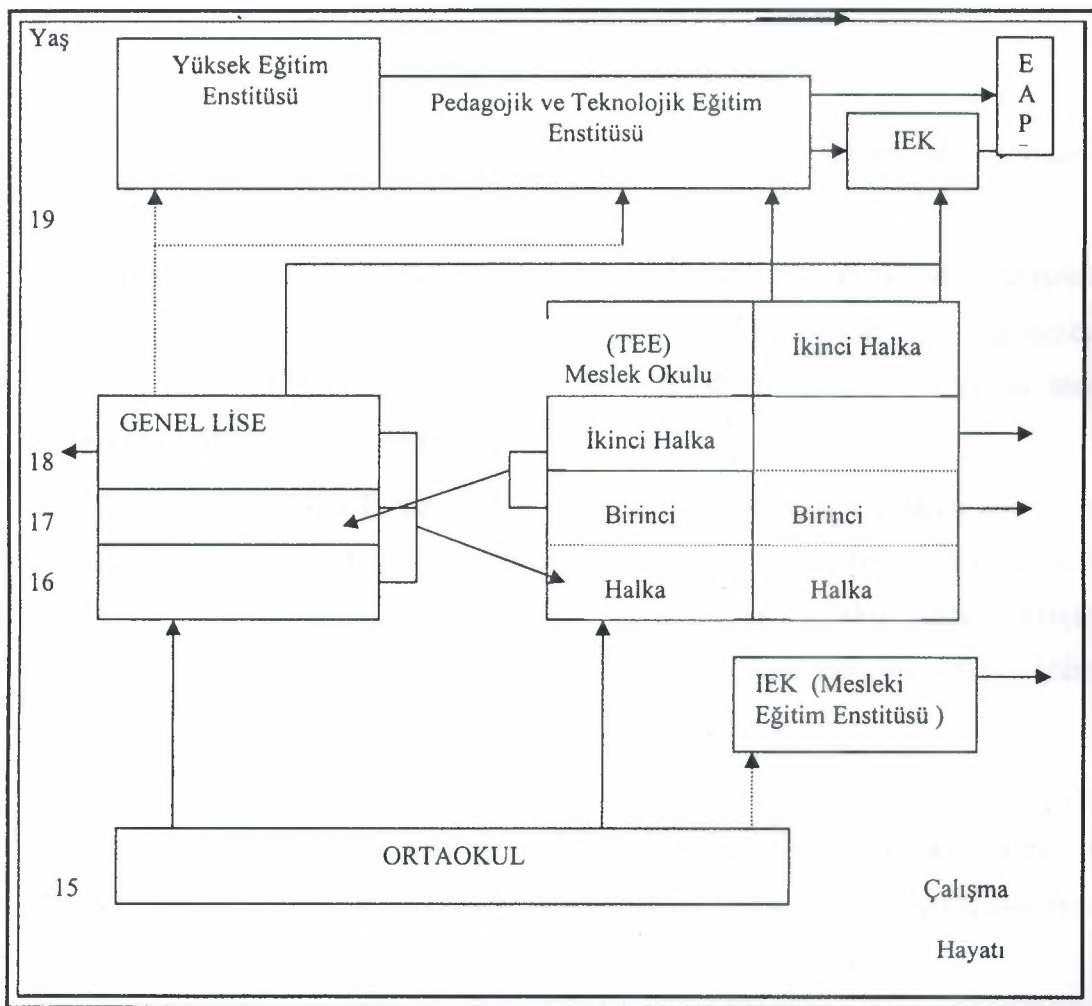
Çizelge 34: Türkiye Eğitim Şeması

Türkiye’ de ortaokulu bitiren her öğrenci genel ve meslek öğretim okullarından her hangi birine geçiş yapabilir. Anadolu liselerine giriş, merkezi sınavla yapılmaktadır. Genel ve meslek okullarından birine geçiş yapan bir öğrencinin bölüm değiştirmesi çok

zordur. Genel liseden meslek lisesine geçişte fark dersleri sınavında başarılı olması gerekir. Meslek lisesinde bölüm değiştirmek ise öğrencinin yıl kaybına neden olur (T.C Milli Eğitim Bakanlığı, 1998).

Yunanistan

Yunanistan'da anaokul 3-6, ilk-ortaokul 7-15, lise 16-18 yaşları arasındadır.

Çizelge 35: Yunanistan Eğitim Şeması

15 yaşını tamamlayan öğrenciler lise eğitimlerine 3 şekilde devam edebilirler. genel (klasik), mesleki bir eğitim veya kısa süreli (1 yıl) meslek kurslarına (IEK) sınavla katılabilirler. Ortaokul bitiren isterse çalışma hayatına da geçiş yapabilir. Genel liseye giden bir öğrenci 2. sınıfta iken isterse sınavsız meslek okulunun 1. halkasına geçiş yapabilir. Meslek okulunun (TEE) 2. halkasını tamamlayan bir öğrenci ise yine sınavsız genel lisenin 2. sınıfına geçiş yapabilir. Bu arada iş yaşamına da geçişler olabilmektedir. Genel liseyi veya meslek okulunu bitiren öğrenciler sınavla üniversiteye devam hakkı kazanmaktadır (*Education system in Greece, 2003*).

AB ülkelerinde, Türkiye ve K.K.T.C. de meslek seçimi lise seviyesinde başlamaktadır.

Bununla birlikte AB ülkelerinde ilkokulda başlayan yönlendirmelerle öğrencilerin bölümlere yöneltildiği görülmektedir. Özellikle Almanya ve Lüksemburg' ta öğrenci-aile-okul işbirliği ile öğrencinin isteği doğrultusunda en uygun meslek alanına kaydırılması hedeflenmektedir.

Türkiye ve K.K.T.C. de verilen rehberlik hizmetleri, son yıllarda artırılmasına rağmen, yine de bu konuda çok daha fazla önlemler alınmalıdır. Rehberlik hizmetlerinin ilköğretim (İlkokul-ortaokul) dönemine kaydırılması gerekmektedir. Özellikle mesleklerin tanıtımı, öğrenci yeteneklerinin ortaya çıkarılmasında, etkin rehberlik hizmetleri kullanılmalıdır.

AB ülkelerinde, rehberlik hizmetlerine rağmen, programlarda kesin bir ayırım, yapılmamıştır. Özellikle ilk yıllarda ortak programlara yer verilmekte, öğrencinin, program değişikliği yapmasına olanak tanınmaktadır. (Avusturya, Belçika, Danimarka, Fransa, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Portekiz, Yunanistan).

Türkiye ve K.K.T.C. de ise öğrencinin seçtiği programı değiştirmesi çok zordur. Seçilen bir programın değiştirilmesi öğrencinin yıl kaybına neden olmaktadır.

Bu nedenle rehberlik hizmetlerinin de çok az olduğu ÷lkemizde, ilk yıllar bölümlerin ortak programlarını oluşturulmalı, öğrencinin programlar arası geçişlerine olanak sağlanmalıdır. Daha sonraki yıllarda, ortak alanların ortak programı oluşturulmalı ve öğrencilere yelpazesi geniş, programlar sunulabilmelidir.

Gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışan iş yaşamındaki gelişim ve değişim bazı meslek alanlarına olan ihtiyacı artırmış, bazılarını azaltmış, bazılarının içeriğinin değişmesine neden olmuş hatta yeni meslek alanlarının doğmasına da neden olmuştur. Bu değişim çok kısa sürede de gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle 3-4 yıl süreli meslek eğitimi içerisinde meslekler de değişim gösterebilmektedir. Öğrencilere yeni meslek alanlarına kaymalarına, gerekli değişikliği yapabilmelerine imkan tanınmalıdır.

Bu nedenle meslek eğitimi tüm programlarında esnek bir yapı oluşturmalı ve değişime uyum sağlamalıdır. Aksi takdirde maliyeti yüksek olan meslek eğitimi, öğrenci-veli- toplum ihtiyaçlarına cevap vermeyecektir.

Öğrencinin sevmediğı, ilgi ve yeteneğine uygun olmayan bir bölümde okuması, öğrenciyi mutsuz bir birey haline getirmesinin yanında, öğrenci için yapılan tüm harcamaların da boşa gitmesine neden olabilecektir.

VII. Uygulama Durumları

Almanya

Almanya’ da tam gün meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları eğitimlerinin çoğunluğunu işletme içi uygulamaya yöneltmişlerdir. Staj uygulamaları eğitim süresince süreklidir. Okul türüne göre bu süre değişim göstermektedir. Dual sistemde bu haftanın 3 günü okulda, 2 günü işyerinde olmak üzere değişmektedir (*Milli Eğitim Dergisi, 2002. Cedefob, 1995*).

Avusturya

Uzun süreli meslek okullarında, yaz tatillerinde de staj uygulaması yapılır. Kısa süreli meslek okullarında ise öğrenci öğrenim süresince belirlenen stajları tamamlamalıdır. Staj dönemleri ve süresi okullara, bölümlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Ticaret ve Sanayi dallarında zorunlu yaz stajı vardır. Tarım alanında belirlenen stajın tamamlanması yeterliliği gösteren nitelik kazandırır. Okullar staj dönemlerini belirlemede bağımsız hareket edebilirler (*Türkoğlu, 1988; Cedefob, 2000*).

Belçika

Flemish, Waloon ve Brussels olarak bilinen üç bölgede de staj uygulaması yapılmaktadır. Staj uygulaması, öğrenim süresince 2 gün okul, 3 gün işletme şeklinde yapılmaktadır. Süresi, bölümlere ve okullara göre 3 aydan - 1 yıla kadar değişmektedir. Tüm bölümler staj uygulamasına katılmaktadır (*Cedefob, 2002*).

Danimarka

İki yöntemle staj uygulamaları yapılabilir. Birinci yöntemde, okul bitiminde 6 aylık süre için işletme ile sözleşme yapılır. Staj bitiminde o alanda yeterliliğini gösteren sertifika alınır. İkinci yöntemde ise, eğitim süresince belirlenen kursları alarak gerek hafta sonu, gerekse tatillerde öğrenci bu staj süresini tamamlar (*Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Daha çok 2. ve 3. sınıflarda staj uygulamaları yoğunlaşmıştır. AMK (Ammattikorkeakoulu) Politeknik okullarında sekiz ana bölümde staj uygulanmaktadır. Bu bölümler; Doğal kaynaklar, Teknoloji ve Taşımacılık, Turizm ve Ağırlama, Sağlık ve Sosyal Yardım, Kültür Servisi (Müzik, dans, basın, tiyatro) ve Güvenlik Servisleridir. Staj, 2-8 haftalık bir süreyi kapsar. Seviyelere göre 20 haftaya kadar da bu süre uzayabilmektedir (*Cedefob, 1997*).

Fransa

Tam zamanlı okullarda işletmelerde yapılan kısa süreli stajlar vardır. Mesleki Olgunluk Belgesinin alınması için, işletmelerde, toplam 16 hafta süreli stajın yapılması gereklidir (*Cedefob, 2000*).

Hollanda

Stajlar daha çok son iki yılda ağırlık kazanmaktadır. Okulların ve bölümlerin yapısına göre staj süresi, dönemi belirlenmektedir (*Cedefob, 1994*).

İngiltere

İngiltere de staj öğrenim süresince, okulun belirlediği dönemlerde iş yerlerine gidilerek yapılır. Öğrenci, zamanı içinde bulunduğu duruma göre ayarlayabilir. Tam gün eğitim alanlar, staj uygulamasını hafta sonları, uygunsa geceleri de tamamlayabilirler. Okul, stajın yerini, süresini belirlemede bağımsızdır (*Cedefob, 2000*).

İspanya

Teorik eğitim süresi içerisinde ya da bitiminde uygulamalı staj imkanları sağlanmaktadır. Staj süresi okula göre değişim göstermektedir. Okul, bölümlere göre staj zamanını ve süresini belirleyebilmektedir (*Cedefob, 2001*).

İsveç

Staj çalışmaları işletmelere yöneltilmiştir ve meslek eğitimi süresinin en az % 15'i (toplam olarak haftada 15 saat) işletmelerde gerçekleştirilir. 13 programda işyerlerinde staj uygulaması yapılmaktadır. 1994 yılından beri ekonomi, sanat, teknik ve mesleki olmak üzere dört ana dalda staj uygulanmaktadır. Staj değerlendirmesi kalan, geçen, farklı geçen, mükemmel olmak üzere yapılmaktadır (*Cedefob, 2001*).

İtalya

İtalya da staj uygulamaları öğrenim süresince yapılır. Okul idareleri, stajın düzenlenmesi konusunda yetkilidirler. Okullara, bölümlere göre staj uygulamaları değişkenlik göstermektedir (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

İşletmelerde meslek eğitimi yaptıracak okullar, bu uygulamaya 10. sınıftan itibaren uygulamalı derslerin öğretim programlarında belirtilen koşullara göre başlarlar. Öğrencilerin, bu eğitimlerini mezun oluncaya kadar başladıkları iş yerinde tamamlamaları esastır. Ancak, işletmelerde programlananların bir kısmının yapılamaması halinde eksik kalan bu uygulamalar başka işletmelerde veya okul atölyelerinde tamamlanabilir. Her öğrenci, öğretim programındaki temrin, iş, proje, deney veya hizmetin % 80'ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır (*Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Yasası, 28/1988*).

Bu nedenle METGE projesi kapsamında, Atatürk Meslek Lisesi, Haydarpaşa Ticaret Lisesi ve Sedat Simavi Endüstri Meslek Lisesinde, tüm bölümlerin 2003 -2004 öğretim yılında, haftada 2 gün, işyerlerine giderek staj yapmaları kararı alınmış ve bu uygulamaya konmuştur.

Lüksemburg

Modüler eğitime geçiş yapıldığı için, staj uygulamaları eğitimle birleştirilmiştir. Okul, öğrencilerin iş yerlerine gönderilmesinde, gereken düzenlemelerin yapılmasında yetkilidir (*Cedefob, 2002*).

Türkiye

Staj süresi 3 yıllık programlarda en az 160, daha uzun süreli programlarda en az 300 gündür. 3 yıllık programlarda 9. sınıfın sonundan, 4 yıllık programlarda 10. sınıfın sonundan yapılması uygundur. Staj çalışmaları koordinatör öğretmenleri tarafından kontrol edilir. Değerlendirmeye staja gönderilen işletme sorumlusu da katılır (*Mesleki Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2002*).

Yunanistan

Staj uygulamaları okullara, bölümlere göre farklılık gösterir. Okul idareleri stajların düzenlenmesinde yetkilidir. Öğrencilerin uygulama ağırlıklı bir eğitime yönelmeleri istenmektedir (*Cedefob, 2003*).

Tüm AB ülkelerinde staj uygulaması meslek eğitiminin tamamlayıcısı konumundadır. Staj yapılmadan meslek eğitimi eksik sayılmaktadır. Tüm bölümlerde staj uygulaması yer almaktadır. Öğrencileri gerçek iş yaşamına hazırlamayı hedefleyen meslek liseleri, sanayiden kopuk, iş yaşamının gerçeklerinden uzak, öğrencileri yetiştiremezler. Öğrencilerin, iş yaşamının gereklerine uyumu, ast-üst ilişkileri de meslek eğitiminde büyük önem taşımaktadır. Öğrencinin, sorumluluk duygusunun geliştirilmesi, iş yaşamında doğacak sorunlarla başedebilme yeteneği de staj uygulamaları ile pekiştirilir ve öğretmen-işveren rehberliğinde de öğrencinin gerçek hayata hazırlanması sağlanabilir. K.K.T.C. de staj uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemeler kesin olarak belirtilmemiştir. Çalışma takviminde turizm ve muhasebe öğrencilerine yönelik staj süreleri yer almaktadır. Yaz turizminin ağırlık kazandığı ülkemizde, öğrencilerimize bu döneme staj olanağı tanımamaktayız. Otellerin genel temizlik ve tamirat döneminde öğrencilerin staja gönderilmesi, stajdan beklenen yararları tam olarak sağlayamamaktadır. Bu nedenle bölümlerin özellikleri de dikkate alınarak, staj dönemlerinin ve sürelerinin belirlenmesi gerekmektedir.

2003-2004 METGE Projesi kapsamında AML' de ilk kez seramik, el sanatları, resim, çocuk gelişimi, kuaförlük bölümü son sınıf öğrencileri, ilgili sektörlere staja gönderilmiştir. Böylelikle okulun, bölümlerin, öğrencilerin tanıtımına, gerçek iş yaşamına öğrencilerin uyumu sağlanmasında önemli adımlar atılmıştır. Bunun sonucunda birçok öğrenci iş teklifi almış; okul, öğrencilerin gelecek iş yaşamlarına önemli katkılar sağlamıştır.

Mesleki ve Teknik eğitimin dallarından birini seçip de alanlarında kendilerine bir gelecek yaratmak isteyen öğrenciler için, okul ve işletmelerde öncelikle staj ve daha

sonra iş imkanları sağlanmalıdır. İş verimi ve motivasyonlarını artırmak için staj yapılan kuruluşlarla iş birliğine gidilmelidir (16. Mili Eğitim Dökümanı).

Sektöre ara eleman yetiştiren meslek liseleri, tüm bölümlerinde kendi bölümünün özelliklerini de gözeterek, öğrenci - aile- iş veren üçlüsünü tatmin edecek staj şeklini, süresini, zamanını bulmalı ve uygulamalıdır. Stajların olmasını engelleyecek yasal düzenlemeler yoktur. Bu nedenle bu uygulama hemen tüm meslek okullarında uygulanabilir. Stajların daha da yararlı olması için her öğrenci için dosya açılarak, verilen işler, davranışlar, işe devam, uyum, iletişim v.b bilgiler yer almalı ve öğrencinin gelişimi izlenmelidir. Gerekirse değerlendirmede yapılan işler dikkate alınmalıdır.

VIII. Eğitim Süreleri

Almanya

Öğretim yılı 1 Ağustos - 31 Temmuz tarihleri arasındadır. Yarım gün eğitim veren okullarda okul 7.30-13.00 / 14.00, tam gün eğitim veren okullarda 7.30-16.00/ 17.00 saatleri arası açıktır. 15 Haziran- 15 Eylül tarihleri yaz tatili olarak verilir (Bu süre iklime, okula göre değişiklik gösterir). Yaz tatili süresi 6 haftadır. Krismas tatili, Paskalya (Easter) tatili, Paskalyadan sonraki yedinci pazar (Whitsun) tatili vardır. Tatillerin toplamı 75 günü geçmemelidir. Bunların dışında 10 gün de halk bayramları olabilir. Haftada 5 gün açık olan okullarda toplam yıllık eğitim süresi 188 gün, 6 gün açık olan okullarda bu süre 208 gün olarak değişmektedir (*Education system in Germany, 2003*).

Avusturya

Öğretim yılı eyaletlere göre değişiklikler gösterir. Genel olarak öğretim yılı 1-7 veya 8-14 Eylül tarihleri arası başlar, 28 Haziran - 4 Temmuz veya 4-10 Temmuz tarihlerinde son bulur. Eğitim 2 döneme ayrılmıştır. I. Dönem, Şubat ayında 1 hafta süreli tatil ile biter. Yaz tatili 9 haftadır. Krismas tatili 14 gün, Paskalya 10 gün, paskalyadan sonraki yedinci pazar (Whitsun) 4 gün süre ile tatildir. Öğretim dönemi 37 haftadır. Öğrenim süresi 215 gündür. Okullar haftada 6 gün açıktır. Okul saat 8.00-17.00, Cumartesi saat 12.45' e kadar açıktır. 1 saat süre ile öğle yemeği arası verilir. Haftada 39 saat ders verilecek şekilde düzenlemeler yapılır. Dersler 50 dakikadır ve her ders arası 5-15 dakika ara verilir. Turizm, ticaret, tarım ve ormancılık gibi bölümlerde okul 3. Sınıfta 4-10 hafta, 4. Sınıfta ise 4-5 hafta önce kapanır. Böylelikle öğrencilerin sanayiye çıkarak stajlarını tamamlamaları sağlanmış olur (*Educaiton system in Austrai, 2003*).

Belçika

Belçika 3 bölgeye ayrılmıştır ve bu 3 bölgede öğrenim süreleri ve tatilleri farklılık göstermektedir. Almanca konuşulan bölgede öğretim yılı eylül ayının 1. haftası başlar ve gelecek yılın haziran ayının son haftası biter. 2 ay yaz tatili, 2 hafta kış tatili (Krismas) ve 2 hafta ilkbahar tatilleri vardır. 180-184 okul günü ve 37 hafta öğretim süresi vardır. 15 Kasım hükümdar günü ve 8 Mayıs II. Dünya Savaşının bitişi de mayısın ilk haftası yapılan karnaval ile tatil olarak kutlanmaktadır. Haftada 28-36 saat ders 50 dakika süre ile yapılmaktadır.

Flemish bölgesinde ise Pazartesten cumaya kadar 9 yarım gün şeklinde eğitim devam eder. 1 yarım gün serbesttir. Genelde perşembe günü tercih edilir. Yarım gün meslek eğitimi alanlar 4 yarım günü pazartesten cumaya tamamlarlar. Sınavlar süresince eğitim durur. 1 Eylülden 31 Ağustos'a kadar öğretim devam eder. 1 Kasım'da 1 hafta, Krismas ve yeni yılda 2 hafta, crocus vacation için 1 hafta dönemlerde 2 hafta ve temmuz- ağustos aylarında yaz tatilleri vardır. 182 gün öğrenim günü olmalıdır. Meslek okullarında 4 ardışık hafta ile eğitimleri sahada devam eder (Bölümlere göre farklılıklar göstermektedir).

Fransız bölgesinde (French Community) ise öğretim yılı 1 Temmuz - 1 Eylül tarihleri arasındadır. 2 ay yaz tatili vardır. 2 hafta Krismas, 2 hafta paskalya tatilleri vardır. 15 Kasım hükümdar günü (Dynasty Day), 8 Mayıs (V-E day) günü, yükseliş günü (Ascension day) salı günü, paskalyadan sonraki yedinci pazar (Whitsun), 27 eylül Fransız bölgesi günü (French Community day) tatil olarak verilmektedir. 182 gün öğretim günü vardır. 37 hafta öğretim yapılmaktadır (*Education system in Belgium, 2003*).

Danimarka

Öğretim yılı 1 Ağustos - 31 Temmuz olarak belirlenmiştir. Yaz tatili genelde 7 haftadır. Krismas 2 hafta, 1 hafta ekim ayında, şubat ortasında 1 hafta, paskalyada 1 hafta ve ilave 2 gün ile toplam 7 gün tatil dönemleri belirlenmiştir. Danimarka' da eğitim süresinin belirlenmesinde özellikle meslek okullarında farklılık vardır. Okulların öğretim günleri ve tatil süreleri sanayi ile iş birliği içerisinde kararlaştırılır. Dersler genel olarak 45 dakikadır. Öğrenim 200 gün devam eder (*Education system in Denmark, 2003*).

Finlandiya

Eğitim ağustos ayında başlar ve izleyen takvim yılının 22. haftası biter. 190 gündür. 2 dönem vardır. Haftada 19-32 saat ders görülmektedir. Temmuz ayının sonu genel olarak okulların öğretim yılının bittiği aydır. Haftanın 5 günü eğitim sürdürülmektedir. Ders süresi 40 dakikadır. Modüler öğretim uygulandığı için alınan modül sayısına göre süre belirlenir (*Education system in Finland, 2003*).

Fransa

Ders yılı tavimi öğretim yılı boyunca 316 yarım iş günü olacak şekilde düzenlenir. Eylül ayında öğretim yılı başlar. 36 hafta öğretim devam eder. Kasım ayında 1 hafta (All Saint's Holiday) bütün ölmüş azizlerin yortusu tatil olarak, Krismas ve yeni yıl tatili 2 hafta ve Şubat taitili 10 gün olmak üzere düzenlenmiştir. Mart ayının son iki haftası ise ilkbahar tatili vardır. Yaz tatili bölgelere göre değişiklik gösterir. Genel olarak Haziran ayının sonunda başlar. Dersler 55 dakikadır ve her ders arası 5 dakikadır.

Modüler öğretimi uygulayan okullarda ise haftada 27-31.5 saat olacak şekilde konular seçilir. Her konu için 2.5 - 3.00 saat ayrılır. Gerekirse bu saat artırılabilir (*Education system in France, 2003*).

Hollanda

1 Ağustos-31 Temmuz tarihleri arasında eğitim devam eder. 195 gün 200 güne çıkarılmıştır. Yaz tatilleri en fazla 60 gün olacak şekilde düzenlenir. Tatillerin süre ve zamanları MBO (Senior secondary vocational education) dışında merkezi yönetim tarafından belirlenir. Haftada 40 saat ders saati vardır ve her ders 60 dakika süre ile yapılmaktadır. Yaz taitili genel olarak öğretim yılının son 7 haftasıdır. Bunun yanında Krismas, İlkbahar tatilleri vardır. Bazı bölgelerde 7-8 öğretim haftasının arkasından 1 hafta tatil verilebilir (*Education system in Nederland, 2003*).

İngiltere

Öğretim yılı 1 Eylül - 31 Ağustos olarak düzenlenmiştir. Eylül ayının 1. haftası ve Haziranın 3. haftası öğretim devam eder. 180 yarım gün öğretim yapılmaktadır. Öğretim yılı 3 aylık dönemlere bölünmüştür. Her 3 ayda 1 haftalık tatil haftası vardır. Temmuz - Ağustos ayında 6 haftalık uzun bir tatil dönemi vardır. Noel veya paskalyada 2-3 haftalık tatil dönemleri olmaktadır (*Education system in United Kingdom, 2003*).

İrlanda

Öğretim yılı 1 Eylül - 31 Ağustos olarak düzenlenmiştir. Genel olarak 5 gün sabah saat 9, öğleden sonra saat 4 arası eğitim devam etmektedir. Bazı okullar 6 gün açıktır. 179 gün öğretim yapılır ve genelde haftada 28 saat ders olur. Ders süresi 35-45 dakika arası değişmektedir (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

Eylül ayının 15'inde öğretim başlar ve haziran ayının 15'ine kadar devam eder. 175 gün öğretim devam eder. 2 hafta Krismas, 3 gün Şubatta, 8 gün paskalya olmak üzere tatiller belirlenmiştir. Bunların dışında 7 gün halk bayramları da vardır. Öğretim

haftada 5 gün ve 35 hafta devam eder. Haziran ayında başlayan ve eylül ayında biten 12 hafta süreli yaz tatili vardır. Fakat yine de okullar bölümlere göre tatillerini belirlemede bulundukları bölgedeki kuruluşlarla birlikte hareket edebilme yetkisine sahiptir (*Education system in Spain, 2003*).

İsveç

Öğretim günleri 178 günden az olmamalıdır. 2 döneme ayrılmıştır. Öğretim dönemi Ağustos sonu başlar ve Haziranda biter. Şubat veya mart ayında (yıllara göre değişebilir) kış sporları tatili 1 hafta, Paskalya tatili 1 hafta, ve İlkbaharda (All Saint's Day) bütün ölmüş azizlerin yortusu tatili 1 haftadır. Haftada 5 gün eğitim verilmektedir. Tam gün eğitim vardır. 40-60 dakika öğle yemeği arası verilmektedir. Açılış ve kapanış saatleri, ders sürelerinin kararı okulların kendilerine bırakılmıştır (*Education system in Sweden, 2003*).

İtalya

Öğretim 1 Eylül- 30 Haziran tarihleri arasındadır. Genelde 27-28 saat haftada ders süresi belirlenmiştir; fakat bu meslek- teknik liselerde 38 saat olabilmektedir. Eğitim haftada 5 günden az olmamalıdır. Dersler 8.00-8.30 da başlar ve 13.00-14.30 kadar sürebilir. Öğrenim süresi tatil dönemlerine göre 175-180 gün arasında değişim göstermektedir (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

Öğretim yılı 1 Eylül- 31 Ağustos olarak, ders yılı ise Eylül ayının 2. haftası ile haziran ayının 2. haftası olarak belirlenmiştir. Kurban bayramı (4 gün), Ramazan bayramı (3 gün), 19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı (2 gün), 23 Nisan Çocuk ve Egemenlik Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet bayramı, 15 Kasım K.K.T.C'nin ilanı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Regaip kandili birer gün, dönem tatili Şubat ayında 15 gün, 30

haziran-15 Eylül (8 Hafta) yaz tatili olarak belirlenmiştir. Eğitim haftanın 5 günü devam eder. Okullar 7.55-13.00, Pazartesi 7.55-16.00 arası açıktır. Dersler 40 dakikadır. Haftada 38 saat ders süresi vardır. Toplam eğitim süresi yıllara göre değişim göstermektedir. Bu rakam 155-160 gündür (*K.K.T.C Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Çalışma Takvimi 2003-2004 öğretim Yılı*).

Lüksemburg

Öğretim dönemi 15 Eylül -15 Temmuz olarak belirlenmiştir. 12 haftalık dönemlere bölünmüştür. I. Dönem Krismas tatili ile, II. Dönem Paskalya (Easter) tatili ile (2 hafta), III. Dönem Temmuz ayında yaz tatili ile biter. 16 temmuz-14 eylül yaz tatili dönemidir. Haftada genel olarak 30 saat ve 50-55 dakika ders süreleri vardır. Okullar saat 8.00-11.45 ve 14.-00-16.00' ya kadar açıktır. Çarşamba, perşembe ve cumartesi öğleden sonra bazı okullar tatildir. Öğrenim süresi 165 gündür (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

Öğretim yılı 1 Eylül - 31 Ağustos tarihleri arasındadır. Ders dönemleri tatiller ile ayrılmıştır. 180 gün öğretim devam etmektedir. Genelde 2 döneme ayrılmıştır. Krismas, Mardi-Gras (Katoliklerin büyük perhizinden önceki salı günü) ve Paskalya (Easter) tatilleri vardır. Ders değil kurslar şeklinde öğretim ismlendirilmiştir ve haftada 28-32 kurs öğrenciler tarafından alınabilmektedir. Her kurs 50-90 dakika arasında değişim gösterebilir (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

Türkiye de normal öğretim yapan okullarda dersler 45 dakika, çift öğretim yapan okullarda ise 40 dakikadır. Öğrenim süresi 180 gündür. Cumhuriyet bayramı (29 Ekim), Yılbaşı tatili (1 Ocak), Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (23 Nisan), 19

Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Zafer Bayramı (30 Ağustos), Kurban Bayramı (4 gün), Ramazan Bayramı (3 gün) resmi tatil günleridir. Dönem tatili şubat ayında 15 gündür. (T.C MEB. Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği, 1998).

Yunanistan

Okul yılı 1 Eylül- 31 Ağustos olarak , ders yılı ise 11 Eylül- 30 Haziran olarak belirlenmiştir. 2 hafta Krismas 2 hafta Paskalya (Easter) olmak üzere tatilleri vardır. Yaz tatili 1 Temmuz- 10 Eylül olarak belirlenmiştir. Öğretmenlere ise 1 Temmuz- 31 Ağustos tarihleri arasında yaz tatilleri verilmiştir. Eğitim bazı okullarda hem sabah hem de öğleden sonra yapılabilmektedir. Bu durumda dersler sabah 8.00-14.00, öğleden sonra 14.00- 20.00 saatleri arasında yapılmaktadır. Öğrenim süresi 175 gündür (Education system in Greece, 2003).

AB üyesi ülkelerde öğrenim süresi değişiklik göstermektedir. Avusturya 215, Almanya 208, Hollanda 200 gün süre ile AB ülkeleri içerisinde en uzun süreli eğitimi sunarlar.

Geriye kalan AB ülkelerin toplam öğretim süreleri 165-190 gün arasında değişiklik göstermektedir.

Modüler eğitimi uygulayan ülkelerde (Finlandiya, Portekiz, Hollanda) her bir modül için ayrılan genel süre 1.5- 2 saattir. Yine ders saati 60 dakika ile Hollanda en uzun süreli ders saatine sahiptir. 50- 55 dakika ile Almanya, Avusturya, Belçika, Lüksemburg, gibi ülkeler ders saatlerini düzenlemişlerdir. Danimarka, Türkiye, Finlandiya, K.K.T.C. de bu süre 40-45 dakikadır.

Almanya, Avusturya, İsveç, Lüksemburg tam gün süreli eğitimi benimsemişlerdir. Belçika, K.K.T.C, Fransa, İngiltere' de yarım gün süreli eğitim yapılmaktadır.

Eğitimde zamanı iyi kullanmak ve değerlendirmek en önemli etkenlerden biri sayılabilir. Eğitim süresinin iyi değerlendirilip, zaman dilimlerinin hem öğrencinin ilgi-

istek, konsantrasyonuna, hem de öğrenciye, o yeterliliğin kazandırılmasına elverişli olması gerekir. Özellikle bireysel eğitimin ön plana çıktığı meslek eğitiminde, eğitim süresi tam gün okullarda uygulama ağırlıklı, iş verenlerle ortak iş birliği içerisinde belirlenmelidir.

19-30 Haziran 1995 Eğitim Şurasında alınan karar ile K.K.T.C. de eğitim süresinin 7.55- 13.00 saatleri arasında değil, 8.15- 15.15 saatleri arasında olması önerilmiştir. Böylece öğrencilerin bireysel gelişimlerini sağlayacak zamanın ortaya çıkarılacağı düşünülmekteydi. Fakat saatlerin değişmesi konusunda alınan bu öneri çeşitli sebeplerle uygulanmamıştır. Yine eğitim süresinin 155 günden 180' lere çıkarılması için gereken çalışmaların yapılması gerektiği üzerinde alınan kararlar için de somut adımlar atılamamıştır.

Yaparak öğrenmenin ve bireysel farklılıkların daha da önem kazandığı meslek eğitiminde kısıtlı sürelerle öğrencilerin gelişimlerine tam olarak imkan yaratılamamaktadır.

Dünya ile girilen rekabet ortamında, eğitimde istenilen değişiminin ve gelişimin sağlanabilmesi için zamanın çok iyi kullanılması gerekmektedir. Ortalama öğrenim süresinin 180-200 olduğu diğer ülkelerde bizim 155-167 gün sayısı ile rekabet etmemiz imkansız gibidir.

Gerçek iş yaşamına ara eleman yetiştirmeyi hedefleyen meslek liseleri ürün, hizmet oluşturmak durumundadır. Bu nedenle çoğu ülkelerde bunu gerçekleştirebilmek için tam gün eğitime geçilmiştir. Ülkemizde de eğitimin tam gün olması için gereken katkı konulmalıdır. Okulların alt yapısı, kısa sürede tam gün eğitim için düzenlenmelidir. Öğrencileri gerçek iş yaşamına hazırlamayı hedefliyorsak, onlara sorumluluğu vererek, yaratıcılıklarını ortaya koymaları için gereken zamanı da sunmalıyız.

Tam gün eğitimin yanında, eğitim süresini de uzatmak gereklidir. Tatillerin çok olduğu, sınav dönemlerinde ders kesintisinin yapıldığı ülkemizde, eğitim süresi çok yetersizdir.

Belirlenen müfredatların tam olarak yetiştirilememesi, öğrencilerin bireysel ayrıcalıklarının dikkate alınmadığı ülkemizde öğrencilere gereken bilgi ve beceriyi kazandıramamaktayız. METGE projesi kapsamında işveren anketlerinde meslek lisesi öğrencilerinin insan ilişkileri, iletişim, ingilizce, uygulama becerisi, problem çözme gibi konularda çok yetersiz oldukları belirtilmiştir. Meslek eğitiminde çok önemli yer tutan uygulamalara gereken zaman ayırlanamamaktadır. Öğrenim süresinin yetersizliği nedeni ile bölümlerin niteliklerine göre staj uygulamalarına gereken zaman ayırlanamamaktadır. Örneğin turizm bölümü öğrencilerinin 40 iş günü olarak belirlenen stajında öğrencilerin tüm bölümleri gözlemesi mümkün olamamaktadır. Tüm bu nedenlerden ve AB ülkelerinde var olan öğrenim gün sayısı da dikkate alınarak K.K.T.C' de öğrenim gün sayısını 180' lere çıkarmak kaçınılmazdır.

XV. Yerel Yönetimlerin Rolü-Yetkisi

Almanya

İşletmeler sağladıkları eğitimi kendileri finanse eder. Personel ücretleri Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanır. Okul binalarının yapımı ve giderlerin finansmanı yetkili kamu otoriteleri ve çoğunlukla belediyeler tarafından karşılanır. Eğitim ilişkilerinin kurulması, stajyerlere yönelik tavsiyeler, çıraklık eğitimi veren işletmeleri, mesleki eğitimin gözden geçirilmesini sağlayan ticaret, sanayi, zanaat, ziraat serbest meslek odalarıdır. Ara sınavları, final sınavlarının organizasyonunu da sağlamaktadırlar. Kiliseler daha çok özel eğitime destek vermektedirler (*Mili Eğitim Dergisi, 2002*).

Avusturya

Eğitim federal bölgelerin sorumluluğundadır. Federal Eğitim Bakanlığı ve Bilim ve Kültür Bakanlığı finansmanı sağlar. Ekonomik sektörler tarafından okulların yapımı için Ekonomi ve Maliye Bakanlığına katkı sağlanır. Okullar belirli bir parasal özerkliğe sahiptir. Meslek okulları bu haklarını daha çok teknik araç-gereç ve bilgisayar alımında kullanmamaktadırlar.

İş yerlerinde uygulanan mesleki eğitim federal bakanlığın yetkisindedir. Orta öğretim Eğitim ve Kültür Bakanlığının sorumluluğundadır. Okul ders kitapları okula gönderilen listelerden öğretmen kurulu tarafından seçilir. Liste dışından seçilen kitapların ücreti ödenmez, okul bunu kendisi karşılar. Denetim alan uzmanı müfettişler tarafından yapılır. Öğretmen maaşları hükümet tarafından ödenir (*Cedefob, 2000; Türkoğlu, 1998*).

Belçika

Belçika da mesleki eğitim, devletin kuruluşları FOREM (Walloon İş ve mesleki eğitim ofisi) - VDBA (Flemish Yerleştirme ve mesleki eğitim ofisi), işverenler, sektörel kuruluşlar, işçi örgütleri tarafından finanse edilir. Halk servisleri, doğrudan meslek enstitülerine ve kolejlere, mesleki rehberlik yaparlar (*Cedefob, 2002*).

Danimarka

Devlet vergiler ve diğer mali kaynaklar yolu ile sürekli mesleki eğitime kaynak sağlar. Bunların dışındaki kaynaklar ise özel sektör tarafından sağlanır. İşyerleri sürekli eğitimin finansında yer almaktadır. Tahminlere göre harcamaların üçte ikisi şirketlerle karşılanmaktadır. Şirketler maaş ödenmesi, işveren fonuna katkı sağlarlar. İşveren fonu ise eğitimin kuramsal bölümü sırasında şirketlerin öğrenci aylıklarını düzenlerler (*Mili Eğitim Dergisi, 2002*).

Finlandiya

Eğitim bakanlığı en üst yetkilidir. Hükümet, Eğitim Bakanlığı ve Milli Eğitim Konseyi eğitim politikasını uygulamakla yükümlüdür. Eğitim Bakanlığı eğitim ve araştırmadan, Kültür Bakanlığı kültür, spor, gençlik ve dinden sorumludur. Ulusal Eğitim Konseyi eğitim uzmanları, toplum, belediye ve öğretmen temsilcilerinden oluşur. Devlet ve belediyeler eğitimi finanse eder. Lise seviyesindeki mesleki eğitim bütçesinin, sorumluluğu, mesleki eğitim kuruluş sahiplerine dağıtılmıştır. Devlet eğitime katılan kişilere kredi vererek destek sağlamaktadır (*Mili Eğitim Dergisi, 2002*).

Fransa

Fransa da eğitimin büyük bir çoğunluğu personel maaşları nedeni ile merkezi hükümet tarafından karşılanır. Yerel yönetimler ise eğitim harcamalarına daha çok

donanım yönünden katılmaktadır. Mesleki Eğitim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. İş veren Birliği eğitim bakanlığı ile istişare ederek özellikle çıraklık eğitimi alacak olanların yerlerini belirler. Tarım bakanlığı, kendi alanındaki eğitim merkezlerinden ve donanımından sorumludur. Eğitim % 68 oranında bölgesel otoriteler, iş verenler ve ailelerin katkısıyla yürütülmektedir (*Mili Eğitim Dergisi, 2002; Cedefob, 2000*).

Hollanda

Genel ve özel sistemin sorumluluğunu, Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı taşır. Aynı zamanda hükümet de bu sorumluluğa ortaktır. Mesleki eğitimde yerel otoriteler bu sorumluluğa katılır (*Türkoğlu, 1998*).

İngiltere

İngiltere de milli eğitimin idaresi Eğitim ve İstihdam Enstitüsü (DFEE) tarafından yürütülmektedir. Ayrıca eğitimin verildiği alan servisleri de (gemi, tarım, besin ve balıkçılık, sağlık ve sosyal bakım , v.b) sorumluluğa katılırlar. Sanayi eğitim merkezi ise kendi sektörlerini destekler ve kurumlarını eğitim almak isteyenlerin kullanımına verirler. Sistemin koordinasyonu, İşçi ve Eğitim Departmanı, içeriğin belirlenmesi Bölge Kalkınma Kurulu, giriş ve günlük gelişimler Kariyer Servisleri, çalışma, işyeri bulma, Eğitim Enstitüleri tarafından yapılmaktadır (*Cedefob, 2000*).

İrlanda

İrlanda da mesleki eğitimin sorumluluğu, IVEA (Irish Vocational Education Association) İrlanda Mesleki Eğitim Birliği, Eğitim ve Bilim Departmanı, Öğretmen Birliği, Müdürler ve Aileler Birliği tarafından paylaşılmaktadır (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

Mesleki eğitimin sorumluluğu merkezi hükümette eğitim bakanlığına aittir. Finansı devlet tarafından karşılanır. Finansman yükümlülüğü aşamalı olarak eğitim ve bilim bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından özerk hükümetlerine geçmektedir (*Milli Eğitim Dergisi, 2002*).

İsveç

İsveç'te iş piyasaları meslek eğitimini desteklemektedir. Bu nedenle meslek okulları iş piyasasının istediği öğrenciyi yetiştirmeyi hedefler. İsveç'te meslekî eğitime önemli bir kaynak aktarılmaktadır. İsveç eğitim sisteminde sürekli yenilikler yapılmaktadır. İş konumundaki eğitim özeldir. Ama çoğu firma devletten bu amaçla büyük miktarlarda finansman desteği almaktadır. Bunu meslekî eğitimde ve bunların ölçülerini geliştirmekte kullanmaktadır. (WLF) çalışma yaşamı fonu, meslekî eğitim finansmanını destekleyecek bu desteğin başarılı olup olmadığını değerlendirecek firmalar bulmaktadır (*Milli Eğitim, 2002; Cedefop. 1998*).

İtalya

İtalya da meslek eğitimin sorumluluğu, Eğitim Bakanlığı, İl müdürü, bölge okulları tarafından paylaşılmaktadır. Bölge ofisleri kendi bölgesindeki okullarında bulunan öğrencilerin ulaşımından, derslerin işlenişinden, mobilya vb. donanımdan sorumludur. İl yönetimi ise personellerin alımı, okullar arası iletişim, bina ve donanımından, derslerin işleyişinden sorumludur (*Education system in Italy, 2003*).

K.K.T.C.

Mesleki eğitim, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Mesleki Teknik Öğretim Dairesi tarafından yürütülmektedir. Ailelerin ve işletmelerin katkısı yok denecek kadar azdır. METGE projesi kapsamında, proje okullarındaki, son sınıf öğrencileri, işletmelere gönderilerek buralarda eğitim almaları sağlanmaktadır. İş verenler de bu şekilde mesleki eğitime katkı sağlamaktadırlar.

Lüksemburg

Meslek eğitimi, Eğitim Bakanlığının sorumluluğundadır. Okul masrafları, çıraklık eğitimi, eğitim bütçesinin dağılımında okullar tam yetkilidir. Pedagojik araştırmalar da Eğitim Bakanlığının sorumluluğundadır (*Cedefob, 2002*).

Portekiz

Portekiz’ de devlet, eğitim giderlerinin çoğunu karşılar. Bununla beraber şirketlerden alınan vergiler, ailelerden alınan kayıt ücreti, okul taksiti, kitap ve diğer materyaller için alınan ücretlerle eğitim finanse edilmektedir(*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

T.C Milli Eğitim Bakanlığı tüm eğitimin tek sorumlusudur. Aileler ve iş verenlerin katkısı yok denecek kadar azdır. Belli vergilere ve fonlarla özellikle çıraklık eğitimine iş verenlerden katkı sağlanmaktadır.

Yunanistan

Mesleki eğitim devlet tarafından finanse edilmektedir. Özel sektör, mesleki eğitim giderlerine ve stajyerler ile çıraklara ödenen ücretlere % 3.3 oranında katılmaktadır. Bu miktar istihdam bürosuna aktarılmaktadır. Avrupa Sosyal Fonu, uygulamalı meslek eğitiminin finansmanında çok önemli bir yer tutar. Yunanistan'da sosyal taraflar ulusal meslekî eğitim politikası danışmanlık konseylerine ve meslekî eğitime ilişkin araştırma faaliyetlerine katılmaktadırlar. Ayrıca sertifika (belgeleme) komitelerine de katılırlar. Çalışanlarda, toplam ücretlerinin % 2'sini istihdam bürosuna aktarılmak üzere sosyal güvenlik kurumuna devretmektedirler (*Cedefob, 2003; Milli Eğitim Dergisi, 2002*).

AB ülkelerinde eğitim, birçok tarafın ortaklaşa yürüttüğü politika durumuna gelmiştir. İlgili sektörler eğitimin finanse edilmesine doğrudan katkı koymaktadırlar. Yerel yönetimler, belediyeler eğitimde yetkilidirler. Okulların açılması, öğretmen maaşlarının ödenmesi, okul donanımı, araç- gereçler için gerekli mali desteği sağlarlar.

Türkiye ve K.K.T.C. de eğitim Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Sektörlerin, belediyelerin katkısı çok azdır denebilir.

Meslek eğitimi, sürekli gelişmekte, yenilenmekte ve değişim göstermektedir. Bu nedenle mesleki eğitime, kendisine ara eleman yetiştirmenin hedeflendiği, işletmeler, belediyeler, ilgili sektörler, ilgili kurum veya kuruluşların da katılımı gereklidir. Günümüzde eğitim finansmanının gelişmiş ülkelerde aile ve firmalara, gelişmekte olan ülkelerde ise yeni vergiler konulması ve özel okulların teşvik edilmesine doğru yöneldiği görülmektedir. Eğitim hizmetleri, hem kamu hem de özel sektör tarafından yürütülmektedir.

Meslek eğitimi ilgili sektörlerle ara eleman yetiştirmeyi hedefler. İlgili sektörlerin gerek öğrencinin eğitiminde, gerekse verilmesi gereken bilgi- beceri konusunda okullarla işbirliği yapması gereklidir.

METGE projesi kapsamında okul kurulları ve meslek kurulları oluşturularak, ilgili sektörlerle işbirliği yapılmaya çalışılmaktadır. Bu kurullar oluşturulurken, ilgili alanlara yönelik örgütlü kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, belediyeler, işverenler, belediye ve diğer ilgili bakanlıkların yer almasına çalışılmıştır.

Eğitime özellikle mesleki eğitime ilgili tüm tarafların katılımı, değişimlerin daha kolay uygulanmasına, yeniliklerin daha yakından izlenmesine ve sorumluluğun paylaşılmasına neden olur.

XI. Çıraklık

Almanya

Almanya’ da çıraklık eğitimi çok önemlidir. Almanya’ ya özgü bir sistemdir. 16 yaş ve üzerinde öğrencilere yöneliktir. Dual sistem olarak isimlendirilir. Pratik eğitim iş yerlerinde, teorik eğitim okullarda verilir. Öğrencilerin büyük bir kısmı bu yöne kaymaktadır. Çıraklık eğitimi sonunda verilen sertifika hem iş yerleri tarafından kabul görür hem de yüksek öğrenime geçiş hakkı tanır (Gereken ek derslerin alınması halinde). Sektördeki kurumlar dual sistemde eğitimin ekonomik yönden desteklenmesine büyük katkı koyar (*Education system in Germany, 2003; Cedefop, 1995*).

Avusturya

Çıraklık eğitiminde, dönüşümlü sistem uygulanır. Yarım gün olan meslek okulunda verilen teorik bilgiler, eğitime uygun iş yerinde pratik uygulama ile devam eder. Çırakların statüsü, eğitimle ilgili şartlara bağlıdır. 15-18 yaşlarında çıraklık eğitimi verilir. 60.000’in üzerinde işletme bu eğitime katılır. 220’den fazla mesleği kapsar. Çıraklık eğitimi, ilgili branşlarda en az 6 yıllık mesleki deneyime sahip, usta niteliğine sahip kişiler tarafından verilir (*Türkoğlu, 1998*).

Belçika

İlkokul diploması alan bir öğrenci, normal olarak orta öğretim birinci sınıf A bölümüne, ilkokul diploması alamayan bir öğrenci ise orta öğretim birinci sınıf B bölümüne başlar. Derslerindeki başarısızlık nedeniyle A bölümünden B bölümüne, derslerindeki başarı nedeniyle ise B bölümünden A bölümüne geçişler vardır. Çıraklık eğitimi ilkokuldan sonra 4 ya da 5 yıl sürmektedir. Çıraklık eğitiminde 16 yaşından

sonra kısmi devam zorunluluğu olup haftada birkaç gün okulda yüz yüze eğitim, diğer günler ise çalışarak staj yapma olanağı tanınmaktadır (*Belçika da çıraklık, 2004*).

Danimarka

16 yaşından itibaren 86 alanda çıraklık eğitimi verilir. 17 yaşında çıraklık eğitimini seçenler sosyal, sağlık ve denizcilik programlarına geçebilirler. Pratik eğitim işyerlerinde verilir. Seviye ve sertifika sistemi vardır. Üst seviyeye gelen isterse eğitimine daha ileri seviyede devam edebilir. Mesleki yeterlilik yanında, kişisel gelişim de aranmaktadır (*Türkoğlu, 1988; Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Sanayi sektörü için 13 temel program bulunmaktadır. İş veren ve öğrenciler arasında sözleşme yapılmaktadır. İş verenler öğrencilere yönelik yaptıkları harcamalar için tazminat alırlar. Meslek eğitimi alan öğrencilerin % 3-4'ü çıraklık eğitimine yönelmektedir. Çırakların işletmelerde çalışabilmesi için yerel yönetimlerin onayı gereklidir. Çıraklık eğitimi 1-4 yıl sürelidir. Pratik eğitim iş yerlerinde teorik eğitim okul veya eğitim merkezlerinde verilir (*Türkoğlu, 1988*).

Fransa

İş verenlerle yazılı kontrat yapılarak onay alınıyor. Diplomanın da onaylanması gerekiyor. Çıraklık süresi 1-3 yıldır. Eğitim, iş yerleri ve çıraklık eğitim merkezinde yapılıyor. Eğitim merkezinde 400 saatten az olmamak koşulu ile eğitim almaları gerekir. Çıraklık eğitimi yüksek seviyeye taşınmak isteniyorsa bu en az 1500 saat olmalıdır. Çıraklığı finanse eden başlıca 3 kuruluş vardır. Bunlar merkezi yönetim, bölgeler ve kuruluşlardır. Şirketler en fazla paya sahiptir. 1987 yılından itibaren çıraklık eğitimi alanlar yüksek eğitime de isterlerse devam edebilmektedirler. Bölge çıraklık merkezleri, çıraklık parası ile organize edilmektedir. Çıraklık eğitiminde % 72 lik oranla servis

sektörü öndedir. 16-25 yaşları arasında çıraklık eğitimi uygulanmaktadır (*Cedefob, 1998*).

Hollanda

Eğitim süresi 2-3 yıldır. Çıraklık eğitimi almak için 16 yaşını doldurmalıdır. Diploma (level 2) için genel sınav yapılır. Eğitim yüksek seviyeye taşınmak isteniyorsa (Level 3-4) öğrenim süresi 1 veya 2 yıl daha uzar. LBO ve MAVO diplomalarını almak için geçişler yoktur. Finansı hükümet ve branş organizatörleri tarafından karşılanır. Kültür ve Eğitim Bakanlığının sorumluluğundadır. Pratik eğitim iş yerlerinde, teorik eğitim okullarda yapılır. Çıraklıklığa katılan, eğitimi yüksek seviyeye taşımak istiyorsa gereken dersleri veya diploma için çıraklık süresini 6 yıla çıkarabilir (*Cedefob, 1988*).

İngiltere

16-17 veya 18-19 ve üzeri yaşlarda çıraklık eğitimi alınabilir. 77 sanayi, ticaret alanlarında eğitim verilmektedir. Yerel yetkililerin gösterimi ile her bir sektör kendini finanse eder. İş verenlerin denetiminde iş yerlerinde pratik, okul denetiminde teorik eğitim verilmektedir. İş verenlerle öğrenciler arasında sözleşme yapılır. Çıraklık eğitimi sonunda da ulusal mesleki nitelendirme belgesine sahip olma hedeflenmektedir (*Cedefob, 2000*).

İrlanda

İş yerlerinin sorumluluğu vardır. İrlanda da çıraklık eğitimi youthreach (gençlik programı) ile sunulmaktadır. Lise seviyesinde eğitim almak istemeyenlere zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra pratik ağırlıklı eğitim verilerek mesleki yeterlilik kazandırılmak hedeflenmektedir. İstenirse yüksek eğitime koşullar sağlandıktan sonra devam edilebilir. 2 yıl sürelidir (*Education system in Ireland, 2003*).

İspanya

İspanya'da işletme, teknik okul ya da meslekî eğitim merkezlerince ortaklaşa gerçekleştirilen bir çıraklık eğitimi verilmektedir (*Milli Eğitim Dergisi*, 2002).

İsveç

Çıraklık eğitimi, alt düzeyde bir değere sahiptir. Bu eğitime katılım % 2' dir. Eğitim ofisleri, iş yerleri, kuruluşlar çıraklık eğitiminin sorumluluğunu alır. 20 yaşın altında zorunlu eğitimi tamamlayan herkes çıraklık eğitime başvurabilir. Çıraklık sözleşmesi imzalanır. Çıraklık eğitimi tamamlayan öğrencilere 2 seçenek sunulur. İsteyen kendi müfredatlarını kendilerinin yaptığı bağımsız okullara gidebilir. Yüksek seviyede eğitim almak isteyenler ise lise diplomasının verildiği okullara gidebilir (*Milli Eğitim Dergisi*, 2002; *Cedefob*, 1998).

İtalya.

15-26 yaşlarında çıraklık eğitimi verilmektedir. Haftada 32 saat pratik, 8 saat teorik eğitim verilir. Çıraklar dönem sonunda sınava girerler. Ortalama her yıl 605 bin genç çıraklık eğitiminden geçmektedir (*Türkoğlu*, 1988).

K.K.T.C.

Çıraklık eğitime başlamak için zorunlu eğitim yaşını tamamlamış ve 18 yaşından gün almamış olmak gerekir. Sağlık durumu, gireceği mesleği yapmasına engel teşkil etmemelidir. Çıraklar öğrenci statüsündedirler ve öğrenci haklarından yararlanırlar. Pratik eğitimlerini iş yerlerinde, teorik eğitimlerini eğitim kurumlarında alırlar. Teorik eğitimleri 6 saatten az olmamalıdır (*Çıraklık ve Meslek Eğitimi Yasası*, 28 /1998).

Lüksemburg

Zorunlu eğitimin tamalandığı 15 yaşında çıraklık eğitimi başlar. Çıraklık eğitiminin 2 seviyesi vardır. Eğitim 2-4 yıl sürelidir. I. seviyede, eğitim sonunda CITP (Certificat d'initiation technique et professionnelle) sertifikası verilir. II. seviye CATP'ye (Certificat d'aptitude technique et professionnelle) hazırlar. Çıraklık eğitiminde pratik eğitim teorik eğitime oranla daha fazladır. İş yerleri çıraklık eğitiminin sorumluluğunu alır (*Türkoğlu, 1988; Cedefop, 1998*).

Portekiz

Portekizde çıraklık eğitimi 14-25 yaşları arasında temel eğitimi tamamlayan öğrencilere yöneliktir. 1-3 yıl sürelidir. Taraflar arasında sözleşme yapılır. Pratik eğitim, iş yerlerinde, teorik eğitim, eğitim kurumlarında uygulanır (*Education system in Portugal, 2003*).

Türkiye

3308 sayılı yasa kapsamında 109 meslek dalında, ilkokulu bitirmiş olup, 14 yaşını tamamlamış ve 19 yaşından gün almamış olanlar çırak olarak eğitim alırlar. Çıraklık süresi 2-4 yıl arasında değişir. Haftada bir meslek kurumlarında teorik, diğer günler işletmelerde pratik eğitim verilir. Çıraklık eğitiminin verilebilmesi için, en az ilkokul mezunu olmalıdır. Beceri eğitimi yaptıran işletmeler, çıraklık eğitiminde, ustalık yeterliliği kazanmış ve iş pedagojisi eğitimi almış kişileri görevlendirirler (*Çıraklık Eğitimi mevzuatı ve Yönetici Rehberi, 1996*).

Yunanistan

Yunanistan'da çıraklık eğitimi seçen öğrenci sayısının çok düşük olması, bu eğitim modelinin gelişmesini engellemiştir. 1984-85 döneminden itibaren çıraklık

eğitimi karma sisteme yakınlaştırılmıştır. Buna göre ilk yıl öğrencilerin istihdam bürosu tesislerinde teorik ve uygulamalı eğitim görmeleri sağlanmakta, ikinci yılın başından itibaren haftada 3-4 saat işletmelerde ve 1-2 gün istihdam bürosu ıraklık merkezlerinde eğitim görmektedirler. Çıraklık eğitiminin süresi 3 yıl olup, öğrencilerin, eğitim sağlayan işletmelere yerleştirilmesi istihdam bürosu tarafından gerçekleştirilmektedir. İlk altı ay boyunca çocuklara vasıfsız işçi ücretinin %50'si ödenmekte, eğitim süresince bu oran artarak %100'e ulaşmaktadır. Son yıllarda ıraklık sayısında artış ve ıraklık eğitiminin bitiminde iş bulma imknları daha fazla olmaktadır (*Milli Eğitim Dergisi, 2002*).

Çıraklık eğitimi K.K.T.C, Türkiye ve AB lkelerinde iş veren ve öğrenciler arasında yapılan sözleşme ile başlar ve bu özellik, tüm incelenen ülkeler için ortak özellik olmaktadır.

Çıraklık eğitimi, tüm AB lkelerinde, Türkiye ve K.K.T.C. de okul - işletme iş birliği ile yürütülmektedir. Öğrenci, genel kültür derslerini okulda, pratik eğitimi iş yerlerinde kazanır. İş yerlerinde, ğretmen konumundaki kişiler, usta olan kişilerdir.

Çıraklık eğitimi devlet ve ilgili kurumlar tarafından finanse edilmektedir. Özellikle AB lkelerinde, bu destek oldukça fazladır.

Çıraklık eğitiminin değerlendirilmesinde, Almanya, Danimarka, Avusturya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, Lüksemburg gibi ülkelerde sertifika sistemi uygulanmaktadır. K.K.T.C. ve Türkiye' de ise ıraklık eğitimi sonucunda diploma verilmektedir.

Almanya, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç ve Lüksemburg' ta, ıraklık eğitimi alan ve yüksek öğrenime geçiş yapmak isteyen öğrencilere, koşulları yerine getirmesi halinde o imkan verilmektedir. Türkiye, K.K.T.C' de niversiteye geçiş imkanı yoktur.

Belçika, Danimarka, İsveç, Lüksemburg gibi ülkelerde çıraklık eğitimi sırasında istenirse ve gerekli başarı sağlanırsa, lise eğitimi seviyesinde verilen okullara geçiş hakkı tanınmaktadır. Türkiye ve K.K.T.C. de böyle bir geçiş hakkı yoktur.

Çıraklık eğitimi, sertifika sisteminin gelmesi ile birlikte bu sisteme dahil edilmektedir. AB ülkelerinde çıraklık eğitimi, seviyelere dahil edilmekte ve öğrencilerin istemesi ve başarılı olması durumunda lise, üniversite seviyelerine geçiş imkanı tanınmaktadır.

XII. Değerlendirme Durumları

Almanya

Genel eğitimi tamamlayanlar “Abitur” isimli sınava girerler. Sorular, Eğitim Bakanlığı, Bölge öğretmenleri ve okul otoriteleri tarafından hazırlanır. Sınav sonucunda yüksek öğrenime devam edebilme sertifikası “allegemeine Hochshuleife) verilir. Temel Meslek okuluna gidenler 9. sınıfın sonunda “Temel Eğitim Okulu Bitirme Derecesi” alırlar. Dualist sistemi bitirenler genel ve meslek yeterliliklerini gösteren sertifika alırlar. Genel konular içerisinde Almanca, yabancı dil, matematik ve seçilen özel bir konudan sınav mutlaka yer almalıdır. Yazılı ve uygulamalı sınav yapılır. Sınavlar otoritelerin sorumluluğundadır. Sınavı, ilgili sanayi kuruluşları ve Tam zamanlı meslek okullarındaki öğretmenler hazırlarlar. Tam zamanlı meslek okulları (Berufsfachschule) final sınavı ile son bulur. “Mesleki ayrılma sertifikası” verilir.

Teknik okul (Fachoberschule) final sınavı ile son bulur. Sınav sonrası verilen belge, üniversiteye devam hakkı kazandıran ve iş dünyası tarafından da kabul gören sertifikadır (*Milli Eğitim Dergisi, 2002; Cedefop, 1995*).

Avusturya

Avusturya’ da lise seviyesinde meslek eğitimini tamamlayan kişiler diplomalarını alır. Zorunlu olan yaz stajını da tamamlayanlar ve son yılı başarı ile tamamlayan okuldan ayrılma sertifikası almaya hak kazanır. Mezuniyet sınavı sonucunda ise diploma alınır. İsteyen fark derslerini de alarak üniversiteye geçiş yapabilir. Diplomasını alan 3 yıl iş yerlerinde çalıştıktan sonra kendi işyerini açma hakkına sahip olur (*Türkoğlu, 1998; Education system in Austrai, 2003*).

Belçika

Genel, teknik, sanat lisesi mezunlarına diploma verilir. 6. sınıf sonunda alınan diploma hem üniversiteye hem de iş yerleri tarafından kabul görür. Değerlendirmeler yazılı ve sözlü sınavlar sonucunda yapılır. Değerlendirmede etkinliklere katılım ve yapılan çalışmalar dikkate alınır. Meslek lisesi mezunlarının üniversiteye devamı için 1 yıl daha (7. sınıf) okuması gerekmektedir (*Cedefob, 2002; Education system in Belgium, 2003; Türkoğlu. 1988*).

Danimarka

Temel kursları tamamlayanlar, tamamladıkları konuları ve seviyeleri gösteren sertifika alırlar. Pratik eğitimi tamamladığında iş yerlerinin onayı ve katılımı ile final pratik sınavı yapılır. Sertifikada hangi alanlarda yeterli olduğu, hangi işleri yaptığı ve işyerlerinin de imzası gereklidir. Final sertifikası, final sınavından sonra verilir. Sertifikada hangi programları tamamladığı ve alınan puanlar belirtilir (*Türkoğlu, 1988; Cedefob, 2002*).

Finlandiya

Okul bitiminde “okul bitirme “ sertifikası alınır. Bunun için bütün derslerden en az yeterli derecesini elde etmek gerekir. Bitirme derecesi sertifikada (5) Pekiyi, (3-4) İyi, (1-2) Yeterli şeklinde belirtilir (*Cedefob, 1997*).

Fransa

Fransız eğitim sisteminde genel ve teknik eğitim aynı sistem içerisinde değerlendirilmektedir. Dört yıllık ortaokulu bitirip, 2 yıl meslek eğitimini tamamlayanlar temel mesleki eğitim sertifikası (CEP) alırlar. Tekrar 2 yılı tamamlayanlar, temel mesleki brövesi (BEP) alırlar. 2-3 yılı tamamlayanlar ise mesleki

yetenek sertifikası (CAP) (Certificat d'Apititude Professionella) alırlar. Temel mesleki brövesi (BEP) (Brevet d'Etudes Professionnelles) ve mesleki yetenek sertifikası (CAP) alanlar mesleki bakolarya' ya hak kazanırlar. Ya da teknik büro açabilme olanağı kazanabilmektedirler (*Milli Eğitim, 2002; Education system in France, 2003*).

Hollanda

Ulusal sınav yapılır. Eğitim Bakanlığı, pedagojik ve mesleki kuruluşlar sınavın gerçekleştirilmesinden sorumludurlar. Standart diploma dereceleri Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından kararlaştırılır. İş sınavlarında konu ile ilgili yetkili otoriteler de yer alır (*Cedefob, 1994; Education system in Netherland, 2003*).

İngiltere

İngiltere de değerlendirmede adayların özel meslekler için bazı zorunlu yetenekleri göstermesi gerekmektedir. Değerlendirmeler yazılı, sözlü veya uygulamalı yapılabilir fakat bunların sürekliliği esastır. Değerlendirmeler sonucunda öğrencilere sertifikalar verilmektedir. Genel Ulusal Mesleki Nitelikler Sertifikası (General National Vocational Qualifications) (GNVQs) ve Ulusal Mesleki Nitelikler Sertifikası (National Vocational Qualifications) (NVQs) en yaygın olanlarıdır. Sertifikaların verilmesi otoriteler tarafından oluşturulan kurullar tarafından yapılmaktadır (*Education system in United Kingdom, 2003; Milli Eğitim, 2002*).

İrlanda

Temel eğitim ve 2 yılı tamamlayanlara okuldan ayrılma sertifikası verilir. Sınav, branş sınav uzmanları ve eğitim ve fen departmanı tarafından yapılır. Verilen sertifika iş hayatı ve üniversiteye geçişte kullanılmaktadır. Ayrılma sertifikası her seviyede yapılmaktadır. Öğrenci herhangi bir nedenle eğitimi bırakmak istediğinde kazandığı yeterlilikleri gösteren sertifikayı alır (*Education system in Irland, 2003*).

İspanya

Kısa süreli mesleki eğitim programlarını tamamlayanlar (2 yıllık) “teknik asistan” diploması alır; uzun süreli mesleki eğitimi tamamlayanlar ise “uzman teknisyen” diploması alır. Uzun süreli mesleki eğitim sağlayan kurumlar belli uzmanlık alanlarına göre eğitim verebilmekte ve bunun sonucunda ise “vasıf belgesi” verebilmektedir. İspanya’da meslekî eğitim, kabul koşulları ve farklı meslekî kualifikasyonlar çerçevesinde iki modelden oluşmaktadır (*Milli Eğitim, 2002; Education system in Spain, 2003*).

İsveç

4 çeşit değerlendirmeyi kapsayan notlar her dersin sonunda verilir. Bu esnada yapılan özel çalışmalar da değerlendirilir. Yıl sonunda sertifika verilir. Bu sertifikada her ders için alınan notlar belirtilir. Sertifika ile istenirse yüksek öğrenime devam edilebilir (*Türkoğlu, 1998*).

İtalya

3 yazılı ve 1 sözlü sınavdan oluşan ayrılma (final) sınavı yapılır. Başarılı olanlar, diploma almaya hak kazanırlar. Yazılı sınavlar toplam 45 puan, sözlü sınav 15 puan ve geriye kalan 20 puan da son üç yıl içerisinde öğrencinin genel uyumu, katılımı, ilişkileri konularında sınıf konseyi tarafından verilir. Devlet okullarında okuyanlar son yıl “sculo legalmente rionosciute” sınavını almak zorundadırlar (*Education system in Irland, 2003*).

K.K.T.C.

K.K.T.C. de değerlendirmeler her dersten yazılı, sözlü veya uygulama sınavlarına göre yapılmaktadır. Değerlendirmeler sonucunda ara sınıflarda karne

verilmektedir. Lisenin bitiminde ise okul, yabancı dil, bölüm ve diploma derecesinin belirtildiği diploma verilir. Diploma derecesi, 3 yılın başarı ortalamalarının aritmetik ortalamasıdır. (8.50-10) “Pekiyi”, (6.50-8.49-) “İyi”, (5.00-6.49) “Orta”, (4.99 ve az) “Geçer” olmak üzere değerlendirilir (*Mesleki Teknik Öğretim Dairesi Çalışma Yasası, Ortaokullar ile Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Sınıf Tüzüğü, 69/ 98*).

Lüksemburg

Ders yılı sonunda programda kayıtlı derslerin her birinin testlerini yapmış bir öğrencinin bir üst sınıfa geçip geçmeyeceğine sınıf kurulları karar verir. Son yılda final sınavı yapılır. Final sınavını başaranlar diploma alırlar. CATP sertifikası da alınır. CATP ulusal düzeyde yapılan bir sınavdır. Bu sınavı Eğitim Bakanlığı ve meslek odaları, birlikte yapar. Kuramsal ve uygulamalı sınavlardan oluşur. El becerileri sertifikası yalnızca uygulamalı sınavda başarılı olanlara verilir (*Education system in Luksembourg, 2003*).

Portekiz

İki değerlendirme vardır. İç değerlendirme, öğretmen sorumluluğundadır. Öğrenci, her dersten ilgili öğretmeni tarafından değerlendirilir. Yıl sonunda öğretmenler kurulu tarafından, öğrenciye 0-20 arası not verilir. Dış değerlendirme, Eğitim Bakanlığının sorumluluğundadır. Mesleki yeterlilik diploması, final sınavı sonucunda verilir. Öğrencinin okuduğu bölüme göre, ilgili otoriteler de bu sınavda yer alırlar (*Cedefob, 2001*).

Türkiye

Türkiyede değerlendirmeler yazılı, sözlü ve uygulama sınavları sonucunda yapılmaktadır. Ders geçme ve sınıf geçme esası kabul edilmiştir. Ara sınıflarda karne,

okul bitiminde diploma verilir. Diploma derecesi 3 yılın başarı ortalamalarının aritmetik ortalamasıdır (*Milli Eğitim, 2002; Meb.gov.tr, 2004*).

Yunanistan

II. seviyede TEE sınavı okul tarafından yapılmaktadır. III. seviyede yazılı sınav yapılır. Seviye sertifikası verilir. Her öğretim yılı sonunda yapılan sınav sonucunda, bir üst sınıfa geçip geçemeyecekler veya lise bitirme sertifikası alıp alamayacaklar belirlenir. Sınavlar temmuz ayında yapılır. Yazılı ve sözlü sınavlar yapılabilmektedir (*Education system in Greece, 2003*).

Öğrenci başarısının ölçülmesinde başarısızlık değil, başarının ölçülmesi hedeflenmelidir. Meslek liselerinde amaç, öğrenciye sektörde gerekli olan, kullanılacak olan, mesleğin gerektirdiği yeterliliği kazandırmaktır. Değerlendirme yapılırken de öğrencide sadece bilgi değil, bilgiyi kullanarak beceriyi gerçekleştirme durumu ön plana çıkarılmalıdır.

Almanya, Danimarka, Fransa, Finlandiya, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, Lüksemburg, Yunanistan' da seviyelere göre sertifika verilmektedir. Sertifikalar öğrencide yapabilirliği gösteren, ilgili sektörle beraber hazırlanan belgeyi ifade eder.

Sertifikalar, otoriteler tarafından yapılan sınavlar sonucunda verilmektedir. Merkezi sınavlar ağırlık kazanmaktadır. Sınavlar, daha çok becerilerin ölçülmesini hedeflemektedir. Seviyelere göre verildiği için yapılan eğitimin her kademesinde öğrenciyi değerlendirip, neyi yapabildiğini ortaya koyması bakımından, önem taşır. Öğrenci yüksek öğrenime devam etmek isterse seviyelerini artırarak tamamlamalıdır. Verilen sertifikalar ilgili sektörler tarafından da kabul görür.

Avusturya, Belçika, Hollanda, İtalya' da eğitim sonucunda diploma verilir. Bu diplomalar final sınavı ile alınmakta ve ilgili otoriteler de bu sınavlarda yer almaktadır.

Portekiz' de ise öğretmenlerin yaptığı sınavlar ve otoritelerin yaptığı sınavlar ayrılmaktadır. Bu sınavlar sonucunda mesleki yeterlilik belgesi verilmektedir.

Türkiye ve K.K.T.C. de 3 yıl eğitim sonucunda diploma verilmektedir. Final sınavı yoktur. Derslere göre başarı ölçülmektedir. Diploma notu, 3 yıl süreli liselerde 3 yılın, 4 yıl süreli liselerde 4 yılın, yıllık başarı notlarının, aritmetik ortalamasının alınması ile belirlenir. Beceriden çok, bilginin ölçülmesi ön plana çıkmaktadır. İlgili sektörler, değerlendirmede yer almamaktadır. Diploma 3 yılın sonunda verildiği için, herhangi bir sebeble eğitime ara veren öğrencinin yeterlilikleri konusunda bir değerlendirme yapılamamaktadır ve öğrencinin aldığı eğitim değerlendirilememektedir.

Okul, ilgili sektörden uzak eğitim verdiği için öğrencinin neleri başaracağından da ilgili sektör çalışanları, habersizdir. İlgili sektöre ara eleman yetiştirmeyi hedefleyen meslek okulları, hem bölümlerini hem de öğrencilerini sektörün istediği şekilde yetiştirebilmelidir. Aksi takdirde yetişen elemanlar, iş bulamazlar veya sektörün ihtiyaçlarına cevap veremezler.

AB ülkelerinde seviyeler, bu seviyelerde yer alan standartlar belirlenmiştir. Değerlendirmede, öğrencinin bu standartlara ulaşip ulaşmadığı ölçülmektedir. Sınavlara ilgili sektördeki kişi ve kurumlara da yer verilerek, merkezi sınavlara ağırlık verilmektedir.

Türkiye ve K.K.T.C. de seviyeler ve standartlar METGE projesi ile belirlenmeye çalışılmaktadır. Yasal düzenlemelerin yapılması, seviye ve standartların belirlenmesi için gereklidir.

BÖLÜM IV.

ÖZET VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın özeti yapılarak araştırma problemine ilişkin sonuçlar verilmiş ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Özet

Günümüzde eğitimin en önemli alanlarından biri haline gelen Mesleki Teknik Eğitimin, kişilere iyi bir meslek kazandırmasının yanında birçok gencin üniversite önünde yığılmasını önlediği, değişen boyutu ile mesleki teknik eğitimin anlayışının da yaşam boyu devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu çalışma ile ülkemizde uygulanan mesleki teknik eğitimle beraber Türkiye ve AB ülkelerine uygulanan mesleki teknik eğitim çeşitli yönleri ile incelenmiştir.

Birinci bölümde öğrencilerin genel ve meslek eğitimi arasındaki dağılımları incelenmiş ve mesleki eğitimi tercih eden öğrenci oranının AB ülkelerinde % 60, Türkiye de % 40 ve K.K.T.C. de % 27 olduğu gözlemlenmiştir.

Mesleki Teknik Eğitiminde öğretmen olarak çalışabilmek için AB ülkelerinde Üniversite eğitimi yanında deneyim de önem kazanmaktadır. Türkiye ve K.K.T.C. de ise deneyim, öğretmen olmanın şartı olarak getirilmemiştir.

Öğrencilerin meslek okullarına alınmasında AB ülkelerinde ortaokul mezunu olma yanında öğrencilere verilen rehberlik hizmetlerinin de ilkokuldan itibaren başladığı dikkat çekmektedir. Yoğun talebin olduğu bazı okullarda ve bölümlerde giriş sınavları da yapılmaktadır. Türkiye ve K.K.T.C. de, ise ortaokul mezunu olma, meslek liselerine giriş için yeterlidir. Son yıllarda yoğun ilginin olduğu okul ve bölümlerde giriş sınavları yapılmaktadır.

AB ülkelerinde okullar, alanlara veya sorumlu oldukları yerlere göre sınıflandırılmaktadır. Türkiye’ de okullar bağlı oldukları müdürlüklere göre ayrılmaktadır. K.K.T.C. de ise teknik, meslek ve ticaret okulları olmak üzere sınıflandırma yapılmaktadır.

AB ülkelerinde öğrencilere yönelik birçok bölüm bulunmakta ve bu bölümlerin ekonomi ile ilişkisi düzenlenmektedir. Türkiye ve K.K.T.C. de bölümlerin açılmasında ekonomi ile ilişki tam olarak kurulamamıştır.

AB ülkelerinde bölümler arası geçişler veya okulların yüksek öğrenime olan yönelimleri açıktır. Türkiye ve K.K.T.C. de ise bölümler arası geçişler kolay değildir ve bazı bölümlerin üniversiteye geçişleri yoktur.

AB ülkelerinde öğrenim süresi tam gün ve ortalama 180- 200 gündür. Türkiye de de öğrenim süresi 180 gündür. Okulların tümü tam gün eğitim vermemektedir. K.K.T.C. ise yarım gün eğitim ve 155-160 gün öğrenim süresi vardır.

AB ülkelerinde Yerel yönetimlerin mali yönden eğitime katkısı çoktur. Okulların yapımı, donanımı, öğrencilere katkı vb. giderlerin büyük bir kısmı yerel yönetimler tarafından karşılanır. Türkiye de özel kişiler okul yapımında, öğrencilere burs vermede etkilidir. K.K.T.C. de özel kişi ve kurumların eğitime katkısı çok azdır.

Çıraklık eğitimi AB ülkelerinde yaygındır ve çıraklık eğitime yüksek öğrenimde devam etmek isteyenlere olanak sağlanmaktadır. Çıraklık eğitimi okul-işletme iş birliği ile yürütülmektedir. Türkiye ve K.K.T.C de çıraklık eğitimi çok yaygın değildir. Okul-işletme iş birliği ile yürütülmektedir. Yüksek öğrenime devam etme imkanı yoktur.

AB ülkelerinde değerlendirme sadece okullarda değil, o alanla ilgili otoritelerin katılımı ile yeterliliğe dayalı sertifika sınavları ile yapılmaktadır. Türkiye ve K.K.T.C. ise okullarda yapılan sınavlar sonucunda karne ve diploma verilmektedir.

Öneriler

Bu çalışma ile elde edilen sonuçlara göre K.K.T.C. de mesleki eğitim konusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. K.K.T.C. de çağ nüfusunun (16-18 yaş öğrencileri) meslek liselerine yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle;
 - Öğrencilere ilkokuldan başlayarak rehberlik hizmetleri verilmeli, mesleklerin tanıtımı yapılmalıdır.
 - Öğrencilerin isteklerini karşılayabilmek ve ilgiyi artırabilmek okullar sürekli kendini yenilemelidir.
 - Meslek liselerine öğrenci alınırken, ailenin yaptığı iş göz önünde bulundurulmalı öğrenciye bu yönde tercihi olması halinde gereken kolaylık sağlanmalıdır.
2. Meslek okullarında çalışabilecek öğretmenler ;
 - Sektörde iş tecrübesi şartı aranmalıdır.
 - Sürekli öğretmenlerin sektör ile ilişkisini sağlayacak düzenlemeler sağlanmalıdır.
3. Öğrencilerin meslek okullarına alınmasında öğrenci ilgi ve yeteneği ön plana çıkarılmalıdır.
4. Okullar ve bölümler oluşturulurken, ülkenin gerek nitelik, gerekse sayısal olarak ihtiyaç belirleme çalışması yapılarak okul ve bölümler oluşturulmalı yeni bölümlerin açılması veya bölüm değişikliği ihtiyaca göre yapılmalıdır.

5. Okullar veya bölümler arası geçişlerde kolaylıklar sağlanmalı, tüm okul ve bölümlere şartlar yerine getirildiğinde aynı oranda yükselme imkanı verilmelidir.
6. Öğrenciler, bölümlerine uygun süre ve dönemlerde staja çıkarılmalıdır.
7. Eğitim süresi 170-180 güne çıkarılmalı ve tam gün eğitim hedeflenmelidir.
8. Sektörün eğitime katkısı sağlanmalı, ortak programlar geliştirilmelidir.
9. Çıraklık eğitiminde standartlar belirlenmeli ve şartlar yerine getirildiği sürece çıraklık eğitimi yüksek öğrenime geçişe imkan yaratılmalıdır.
10. Değerlendirmede diploma yanında sertifikalandırmaya geçiş sağlanmalıdır.
11. Devlet bütçeden mesleki tekniğe ayırdığı payı artırmalı, uluslararası kuruluşlardan ve ilgili sektörlerden katkı sağlanmalıdır. (UNESCO, UNOPS vb.)

KAYNAKÇA

ALKAN, Cevat. H. DOĞAN, İ. SEZGİN, (1988). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**. Ankara. Gazi Üniversitesi Yayınları.

AKYÜZ, Yahya. (1989). **Türk Eğitim Tarihi**. Ankara. Ankara Üniversitesi Yayınları.

Cedefop. (2000). **Vocational Education and Training in Austria**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2002). **Vocational Education and Training in Belgium**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2002). **Vocational Education and Training in Denmark**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2000). **Vocational Education and Training in France**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (1997). **Vocational Education and Training in Finland**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2003). **Vocational Education and Training in Greece**. European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (1995). **Vocational Education and Training in Germany.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2001). **Vocational Education and Training in Italy.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2002). **Vocational Education and Training in Luxembourg.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (1994). **Vocational Education and Training in Netherlands.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2001). **Vocational Education and Training in Spain.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. Panorama. (2002). **Vocational Education and Training in Spain.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2000). **Vocational Education and Training in United Kingdom.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2001). **Training in Europe.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (2001). **The Financing of vocational education and training in Portugal.**

Panorama Series European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-57001 Thessaloniki.

Cedefop. (1998). **Teachers and trainers in vocational education and training.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-55102 Thessaloniki. Volume 4: Austria, Belgium, Greece, Luxembourg and the Netherlands.

Cedefop. (1998). **Teachers and trainers in vocational education and training.** European Centre for development of vocational Training Eurpoa 123, GR-55102 Thessaloniki. Volume 4: Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden.

DOĞAN, Hıfzı. (1997). **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı.** Ankara: Önder Matbaacılık.

DOĞAN, Hıfzı, A.ULUSOY ve F. HACIOĞLU. (1997). **Okul Sanayi İlişkisi.** Ankara: Önder Matbaacılık.

Education system in Austria. (2003). Htm.http :// www.eurydice.eurobase.

Education system in Belgium (2003). Htm.http :// www.eurydice.eurobase.

Education system in Denmark (2003). Htm.http :// www.eurydice.eurobase.

Education system in Finland. (2003). Htm.http :// www.eurydice.eurobase.

Education system in France. (2003). Htm. [http:// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Germany. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Grecee. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Holland. (2003). Htm.[http:// www.eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Luksembourg. (2003). Htm.[http://www.eurydice. eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Irland. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Italy. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Netherland. (2003). Htm. [http:// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Portugal. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Spain. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in Sweden. (2003). Htm. [http :// www. eurydice.eurobase](http://www.eurydice.eurobase).

Education system in United Kingdom. (2003). Htm.<http://www.eurydice.eurobase>.

KARASAR, Niyazi. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

KOÇER, Hasan. (1981). **Türk Milli Eğitim Teşkilatı**. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

K.K.T.C Başbakanlık DPÖ İzleme ve Koordinasyon Dairesi 2001. **Ekonomik ve Sosyal Göstergeler**. Lefkoşa: Devlet Basımevi.

KKTC MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI. (1991). **II. Milli Eğitim Şurası Raporları**. Lefkoşa.

KKTC MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI. (1998). **Mesleki Teknik Öğretim Dairesi Çalışma Yasası, Ortaokullar ile Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Sınıf Tüzüğü**, 69/ 98). Lefkoşa.

KKTC MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI. (2003). **Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi Çalışmaları**. Lefkoşa.

-----**Öğretmenler Yasası**. Sayı: 25/ 1985.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Almanya İle İlişkiler**. [http://www.apastyle.org/ index](http://www.apastyle.org/index).

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Avusturya İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Belçika İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Danimarka İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Fillandiya İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Fransa İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Hollanda İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İngiltere İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İngiltere İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İrlanda İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İspanya İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İsveç İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **İtalya İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **K.K.T.C İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Lüksemburg İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Portekiz İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

T.C Dış İşleri Bakanlığı. (2004). **Yunanistan İle İlişkiler**. <http://www.apastyle.org/index>.

TC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (1996). **Çıraklık Eğitimi Mevzuatı ve Yönetici Rehberi**. Ankara.

TC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (1998). **Milli Eğitim Şuralarında Mesleki ve Teknik Eğitim**. Ankara. Milli Eğitim Basımevi.

TC MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (1994) **Mesleki ve Teknik Eğitim Raporu**. Argon.

TC. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI.(2000). **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı 148 . Milli Eğitim Basımevi.

TC. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2002). **Milli Eğitim Dergisi**. Sayı 155-156. Milli Eğitim Basımevi.

TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (1997). **Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Çerçevesinde Öngörülen Mesleki Ortaöğretimi Geliştirmeye Yönelik Fizibilite Çalışması**. Argon.

TC.MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI. (1998). **16. Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dökümanı**. Ankara.

TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI.(2003).**Tebliğler Dergisi**. Cilt: 66 Sayı: 2547

TÜRKOĞLU, Adil. (1998). **Karşılaştırmalı Eğitim**. Adana. Baki Kitapevi.

Türk Eğitim Derneği. (1983). **Türkiyede Meslek Eğitimi ve Sorunları**. Ankara: Şafak Matbaası.

KARACAOĞLU, Ömer. ÇABUK, Burcu. **İngiltere ve Türkiye Sistemlerinin Karşılaştırılması**. T.C .Meb yayımlar Dairesi Başkanlığı.

Mesleki Eğitim ve Yetiştirmede Modeller ve Planlama. [http:// 21..../ model+ Fransa+da + meslek+e%C4%9Fitimi&hl](http://21..../model+Fransa+da+meslek+e%C4%9Fitimi&hl). 19.02.2003

Cedefob. **Education system in Germany**..IIN Dublin.Library Services: German School System. www. Google. 25. 05.2003.

-----Türkiye de Çıraklık.[http:// www.tesk.org.tr/yayinlar/ tyayin/88/ 1.html](http://www.tesk.org.tr/yayinlar/tyayin/88/1.html).
29/01/2003

EKLER

Ek- 1: Araştırmaya Alınan Ülkelerin Siyasi ve Ekonomik Durumları

Almanya

Almanya federal, demokratik, parlamenter sosyal bir devlettir. 1990 da iki bölgeye ayrılan Almanya birleşmiş ve 16 bölgeye ayrılmıştır. Başkent Berlin'dir. Bonn bazen başkent görevi görmüştür. Bakanlıkların bir kısmı Bonn da bulunmaktadır. Meslek eğitiminden sorumlu Eğitim ve İlim Bakanlığı da Bonn' da kalmaktadır. 16 bölgenin kendi ayrı parlamentoları vardır. 16 bölge eğitim, din, bayındırlık ve iç işlerinde bağımsızdırlar. Dış politika, ekonomi, ordu ve polis teşkilatı Federal hükümet tarafından, yasama gücü 4 yıl için seçilen meclis tarafından yapılır. Okullarından, eğitimimlerinden ve meslek eğitimlerinden her bölge kendi sorumludur. 356,957 km² alana sahiptir. Almanca resmi dildir. Devletin temsilcisi federal kuruldur. Cumhurbaşkanı 5 yıl için federal meclis tarafından seçilir (*Almanya ile İlişkiler, 2004*).

Avusturya

Federal bir devlettir. Federal hükümet, federal başkan, başkan yardımcısı ve bakanlardan oluşur. Demokratik, cumhuriyetçi, federal ve yasal ilkelere dayanan, yasama ve yürütme yetkilerinin paylaşıldığı ilkeleri benimser. 1995 yılında Avrupa Birliği üyesi olan Avusturya, 9 bağımsız devletten oluşur. Burgenland, Korintia, Stria, Alçak Avusturya, Yüksek Avusturya, Salzburg, Tirol, Voralberg ve başkent olan Viyana. Her eyalet kendi şekline ve hükümetine sahiptir. Resmi dil Almanca' dır. 83,854 km² yüz ölçümüne sahiptir. Dış ülkelere karşı tarafsız kalacağına dair prensip anlaşması imzalamıştır (*Avusturya ile ilişkiler, 2004*).

Belçika

Meşrutiyetle idare edilen krallıktır. Kral ordu kuvvetlerinin başıdır. Parlamento senato ve millet meclisinden meydana gelir. Senatoda 175, millet meclisinde 212 üye vardır. Konuşulan dillere göre 3 federal bölgeye bölünmüştür. Resmi diller Flamanca (Datça), Almanca ve Fransızca'dır. Ayrıca 3 bölge olarak isimlendirilmiştir. Flemiş, Wallon, Brussels bölgeleri gibi. 30.528 kilometre² alana sahiptir. Flemiş bölgesinde 5,866,000, Wallon bölgesinde 3.313.000 ve Brussels bölgesinde 952,000 kişi bulunmaktadır. Başkent Brüksel'dir (*Belçika ile ilişkiler, 2004*).

Danimarka

Danimarka Krallığı, Danimarka, Grönland ve Faero adalarından oluşur. 43,094 km² alana sahiptir. Meşruti bir idare vardır. Danimarka, anayasa düzeninde, kral tarafından yönetilir. 179 üyeli bir meclisi vardır. Kral, parlamentoda başbakanı tayin eder. Liberal parti ve muhafazakar halkın partisinin oluşturduğu ikili bir koalisyon hükümeti iktidardadır. Başkenti Kopenhag'tır. Danca, Almanca ve İngilizce konuşulan resmi dillerdir (*Danimarka ile ilişkiler, 2004*).

Finlandiya

Parlamente bir cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı 6 sene için meclis tarafından seçilir. 338,000 km² yüz ölçümüne sahiptir. Başkenti Helsinki olan Finlandiya'da resmi diller Finlandiyaca ve İsveç'tir. Nüfusun % 0.03 'ü Lapondur ve kendi dillerinde eğitim yapma hakkına sahiptirler. Yerel hükümet 12 il ve 440 belediyeden oluşur. 1 Ocak 1995 yılında AB üyesi olmuştur (*Finlandiya ile ilişkiler, 2004*).

Fransa

Cumhuriyet rejimine sahiptir. Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir. Her biri 2 veya 8 ilden oluşan 22 bölgeye ayrılmış, politen bir ülkedir. Resmi dili fransızca' dır. Eğitim sistemi ulusal, bölünmez ve merkezi olarak tanımlanabilir. Başkent Paris' tir. 543,965 km² yüz ölçümüne sahiptir (Fransa ile ilişkiler, 2004).

Hollanda

Parlamenter rejimli anayasal monarşi ile yönetilmektedir. Kral ve milletvekilleri yürütme gücünü, parlamento, yasama gücünü oluşturur.13 vilayete ayrılmıştır. Başkent Amsterdam' dır. Resmi dili Hollandaca'dır. 41,000 km² yüz ölçümüne sahiptir (*Hollanda ile ilişkiler, 2004*).

İngiltere

Birleşik krallık, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda'dan oluşur. Anayasal monarşi ile yönetilmektedir. Kral devletin ve yönetimin başında bulunur. Yasama, yürütme ve yargı gücü üç otorite tarafından kullanılmaktadır. Yasama yetkisi teorik olarak Avam kamarasına ve Lordlar kamarasına aittir. Başkent Londra' dır. İngiltere de İngilizce, Galler ülkesinde ingilizce ve Galce resmi dillerdir. Toplam 132,679 km² yüz ölçümüne sahiptir (*İngiltere ile ilişkiler, 2004*).

İrlanda

70,000 km² yüz ölçümüne sahiptir. Başkenti Dublin olan İrlanda da resmi diller İngilizce ve İrlandacadır. Parlamenter cumhuriyettir. Yasama yetkisini iki meclisten oluşan parlemonto kullanır. Bu meclislerden Da'il Eireann144 üyeli, Seanat Eireann 60 üyelidir. İdari yönden 26 kontluğa bölünmüştür. 1973' te AB üyesi olmuştur (*İrlanda ile ilişkiler, 2004*).

İspanya

Başkenti Madrid olan İspanya'nın yönetim şekli anayasal krallıktır. Parlamontosu vardır. Merkeziyetçi yönetimden uzaklaşarak bölgelere kayma çabasıdır. 17 bağımsız bölge ve 2 bağımsız şehir vardır. Bölge ve şehirlerin yasal kişilikleri vardır. Yönetimde yöresel, özerk ve merkez olmak üzere üç seviye vardır. 505,992 km² alana sahiptir. Kastilian'ca resmi dildir (*İspanya ile ilişkiler, 2004*).

İsveç

Başkenti Stockholm olan İsveç' te, resmi dil, İsveç'çedir. Yüz ölçümü 449,750 km² dir. Parlamenter sistemle beraber onursal krallık vardır. Resmi güç parlamontadadır. Başbakan, parlemonto başkanı tarafından seçilir. Yerel yönetim 24 kişilik kontluk meclisi ve 286 belediye görevlisinin oluşturduğu kuruldan oluşur (isveç ile ilişkiler, 2004).

İtalya

20 yarı-bağımsız bölgeye ayrılır. Yönetim şekli parlamenter cumhuriyettir. Bölgelerin idari, mali, yasal yetkileri vardır. 301,377 km² yüz ölçümü vardır. Resmi dil İtalyanca' dır. Başkenti Roma'dır (*İtalya ile ilişkiler, 2004*).

K.K.T.C.

Başkenti Lefkoşa olup çok partili demokrasi ile yönetilmektedir. Cumhurbaşkanı devletin başıdır ve beş yılda bir halk tarafından seçilmektedir. 3,355 km² alana sahiptir. AB üyesi değildir.

Lüksemburg

Parlamenter monarşi vardır. Yürütme Grandük, Yasama grandük ve parlamento tarafından yapılmaktadır. 2,586 km² alana sahiptir. Belçika, Almanya ve Fransa' nın arasında denize bağlantısı olmayan AB üyesi ülkelerin en küçüğüdür. Birçok kültürün ve dilin bir arada olduğu bir ülkedir. Belli başlı üç resmi dil Lüksemburg' ça, Almanca ve Fransızca' dır. Başkenti Lüksemburg'dur (*Lüksemburg ile ilişkiler, 2004*).

Portekiz

Resmi dili Portekizce olan Portekiz'in başkenti Lizbon' dur. 91,971 km² yüzölçümüne sahiptir. Cumhuriyet yönetim şekline sahiptir. Parlamenter demokrasi ile yönetilmektedir. 18 bölge ve 2 özerk bölgeye ayrılmıştır. Çalışanların 2/5'inden fazlası tarım ile uğraşmaktadır (*Portekiz ile ilişkiler, 2004*).

Türkiye

Cumhuriyet ile yönetilir. Türkiye Büyük Meclisinde yasama, hükümetçe yürütme, bağımsız mahkemelerce yargı işlemleri yapılır. Merkezi yönetim ağırlık kazanmıştır. İller valiler tarafından yönetilmektedir. Valiler merkezi hükümetin aldığı kararları uygulamakla ve alınan kararların kontrolü ile yetkilidirler. Başkent Ankara' dır. AB üyesi değildir. 780,576 km² alana sahiptir

Yunanistan

131,990 km²'lik yüz ölçümüne sahiptir. Resmi dil Yunanca' dır. İktidar parlamento ve başkanın yetkisindedir. Başkan, parlamento tarafından seçilir. 13 bölge ve 54 valiliğe ayrılmıştır. Başkent Atina' dır (*Yunanistan ile ilişkiler, 2004*).

Ek- 2: Ülkelerin Mali durumları ve Eğitime Ayırdıkları Pay

Aşağıdaki tablo ile Avrupa Birliği ülkeleri, Türkiye ve K.K.T.C. de GSMH ve eğitime ayrılan pay incelenecektir.

Tablo 36: Ülkelere Göre Eğitim Bütçesi

ÜLKELER	GSMH	Eğitime Ayrılan Pay
	(cari fiyatlarla milyar Euro) (2000)	(GSYİH)
Almanya	2348	5.55
Avusturya	257	6.36
Belçika	290	4.97
Danimarka	202	7.17
Finlandiya	151	5.72
Fransa	1651	6.24
Hollanda	469	4.61
İngiltere	1796	4.92
İrlanda	103	4.71
İspanya	697	5.30
İsveç	285	6.77
İtalya	1350	5.01
K.K.T.C	1,3	4.6
Lüksemburg	20	4.51
Portekiz	133	5.65
Türkiye	256	3.48
Yunanistan	146	4.76

Ülkelerin 2000 yılına ait GSMH' larına baktığımızda Almanya, İngiltere, İtalya ve Fransa'nın oldukça farklı rakamlara sahip olduğunu görürüz. Almanya'nın 2348,0 İngiltere'nin 1796,0 İtalya'nın 1350,0 ve Fransa'nın 1651,0 milyar Eurodur. Türkiye ile karşılaştırdığımızda Almanya için 9, İngiltere için 7, Fransa için 6 ve İtalya için 5 kattır. K.K.T.C ile karşılaştırdığımızda Almanya için yaklaşık 18, İngiltere için 14, Fransa için 13 ve İtalya için 10 kattır.

Bunun yanında GSMH Avusturya için 257, Belçika için 290, Danimarka için 202, Finlandiya için 151, Hollanda için 469, İrlanda için 103, İspanya için 697, İsveç için 285, Lüksemburg için 20, Portekiz için 133 ve Yunanistan için 146 milyar Eurodur.

Eğitime GSYİH içerisinde ayrılan oran , Almanya için % 5.55, Avusturya için % 6.36, Belçika için % 4.97, Danimarka % 7.17, Finlandiya % 5.72, Fransa % 6.24, Hollanda % 4.61, İngiltere % 4.92, İrlanda % 4.71, İspanya % 5.30, İsveç % 6.77, İtalya % 5.01, K.K.T.C % 4.6 , Lüksemburg % , Portekiz % 5.65 , Türkiye % 3.48, Yunanistan % 4.76 ' dır.

Danimarka, İsveç, Avusturya ve Fransa GSYİH ' dan % 6 'nın üzerinde bir oranı eğitime ayırarak bu konuya verdikleri önemi göstermektedirler. Bunun dışında Almanya, Finlandiya, İspanya, İtalya, Portekiz % 5 'in üzerinde bir oranı eğitime ayırmaktadırlar. Belçika, Hollanda, İngiltere, Lüksemburg, İrlanda ve Yunanistan % 4 oranını eğitime ayırmışlardır.

Türkiye de eğitime GSYİH' dan % 3.48 oranında bir ayırım yapılmaktadır. GSMH değerinin de düşük olduğu ve hemen hemen tüm eğitim masraflarının da devlete ait olduğu göz önüne alınırsa bu oranın azlığı dikkat çekmektedir (*Milli Eğitim Dergisi, Sayı:155-156, 2002*).

K.K.T.C. de ise GSYİH dan eğitime ayrılan oran % 4.6 dır. Eğitime ayrılan bu oranın % 80' i personel giderlerine ödenmektedir. Bu nedenle eğitimin gelişimi için kullanılabilecek oran çok daha az olmaktadır.

Türkiye ve K.K.T.C de eğitime bütçeden daha fazla pay ayırmalı ve Mesleki Teknik eğitime kişi, kurum ve kuruluşların desteğini, katılımını sağlayacak düzenlemeler yapmalıyız. METGE projesi ile meslek kurulları oluşturulmuş ve ilgili sektörlerle iş birliğine gidilmiştir

Ek- 3: Çalışma ile ilgili yapılan ön anket çalışması

K.K.T.C. deki Mesleki Teknik Eğitimin Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’ deki Mesleki Teknik Eğitim İle Karşılaştırılması

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında, yukarıda verilen konu başlığı ile ilgili bir yüksek lisans çalışması yapılmaktadır. Aşağıda incelenecek çerçeveye ilgili detaylar verilmiştir. Kapsam geçerliliği çalışması yapılabilmesi için sahip olduğunuz derin bilgi, görüş ve önerilerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Değerli görüş ve önerilerinizle bu araştırmaya katkı koyacağınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

Gülşen Hoca'nın

Yard. Doç.Dr. Hüseyin Uzunboylu

Aşağıdaki içeriğe katılma durumunuzu işaretleyiniz.

		<i>İÇERİK</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Kararsızım</i>	<i>Katılmıyorum</i>
I.		Nüfus Durumu			
	1.1	Çağ nüfusunun genel nüfusa göre oranı			
	1.2	Meslek eğitimini kapsayan yıllar			
II.		Öğretmen Durumu			
		Mesleki Teknikte öğretmen olarak görev yapabilmenin koşulları			

	2.2.1	Varsa öğretmen çeşitliliği			
	2.2.2	Kadro lu			
	2.2.3	Sözleşmeli			
	2.2.4	Geçici			
	2.2.5	Emekli Öğretmenlerin çalıştırılma Durumları			
	2.2.5	Teknik Öğretim Görevlisi			
III.		Öğrenci Durumu			
		Hangi özellikteki öğrenciler mesleki eğitimden yararlanabilir.			
	3.1	Giriş Özellikleri			
	3.2	Yaş sınırları			
	3.3	Devam edebilme koşulları			
	3.4	Başarı durumlarının etkisi			
IV.		Okul Durumu			
	4.1	Okul türleri			
	4.2	Okul Sayıları			
V.		Programların Durumu			
		Okul türüne göre yer alan bölümler			
	5.1	Ülkelere göre hangi bölümlerin yer aldığı yeni bir bölümün açılma durumu			
	5.2	Bir bölümün kapatılma şartları			
	5.3				
VI.		Yatay- Dikey Geçiş Durumları			
	6.1	Meslek eğitimi sırasında dikey ve yatay geçişler (bölüm, sınıf veya okul türü değiştirmesinin koşulları)			
	6.2	Genel eğitim alan bir öğrencinin meslek eğitimine geçiş koşulları			
VII.		Uygulama Durumları			
		Sektöre ara eleman yetiştiren meslek liselerinde veya meslek kurumlarında uygulama becerisinin nasıl kazandırıldığı			
	7.1	Varsa staj süreleri			
	7.2	Stajların hangi yıllarda yapıldığı			

VIII.		Eğitim Süreleri			
	8.1	Okul türüne, bölüme göre eğitim süreleri nasıl değişmektedir			
	8.2	Bu süreyi etkileyen unsurların varsa ortaya konması			
IX.		Değerlendirme Durumları			
	9.1	Öğrenci başarısını ölçmede değerlendirilen kriterler nelerdir?			
	9.2	Varsa değerlendirme kriterleri sonucunda verilen belgeler ve nitelikleri nelerdir?			
X.		Çıraklık Eğitimi			
		Ülkelerde çıraklık eğitimi nasıl yapılmaktadır?			
	10.1	Koşulları nelerdir?			
	10.2	Yaş sınırı nasıl değişmektedir?			
	10.4	Alınan belgeler ve türleri nelerdir?			
XI.		Yerel Yönetimlerin Rolü- Yetkisi			